

Ålands lagting

Stenografiska protokoll

Avslutningssessionen 2008–2009

31 augusti 2009 – 11 september 2009

Beställningsuppgifter:

Ålands lagting
Pb 69
AX-22 101 MARIEHAMN
ÅLAND

Telefon: +358 18 25332
e-post: info@lagtinget.ax
www.lagtinget.ax

Produktion och tryck: Ålands lagting 2009

Register – Avslutningssessionen 2008-2009

Presidentframställningar

- Republikens presidents framställning med förslag till lag om ändring av 59c § i självstyrelselagen för Åland
RP 9/2008-2009..... 2, 61, 69, 150, 183
- Republikens presidentframställning om godkännande av avtalet med **Kazakstan** för att undvika **dubbelbeskattning** och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst
RP 10/2008-2009..... 2, 51, 68, 182
- Republikens presidentframställning angående förslag till lag om ändring av 30 och 39 §§ i självstyrelselagen för Åland
RP 11/2008-2009..... 2, 51, 68, 182

Lagframställningar

- Landskapsregeringens framställning angående ny lag om **landskapsbidrag till bildningsförbund**
FR 4/2008-2009..... 17, 38, 68
- Landskapsregeringens framställning angående upphävande av landskapslagen om landskapet Ålands **jämställdhetsdelegation**
FR 13/2008-2009..... 66, 164
- Landskapsregeringens framställning angående lagstiftning om avhjälpande av **miljöskador**
FR 22/2008-2009..... 66, 161, 169, 185
- Landskapsregeringens framställning om temporär höjning av **kommunalskattesatsen för samfund**
FR 23/2008-2009..... 16, 22, 115

Meddelanden

- Landskapsregeringens meddelande om **Europeiska unionen och Åland** - prioriteringar år 2009 och verksamhet år 2008
M 2/2008-2009..... 2
- Landskapsregeringens meddelande om **landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik**
M 4/2008-2009..... 61, 89, 185

Talmanskonferensen

- Talmanskonferensens framställning om lagtingsledamoten Danne Sundmans anhållan om temporär **befrielse** från **uppdraget som lagtingsledamot**
TMK 2/2008-2009..... 167, 186
- Talmanskonferensens framställning angående lagtingsledamoten Gun Carlsons anhållan om **befrielse** från uppdraget som **medlem i självstyrelsepolitiska nämnden**
TMK 3/2008-2009..... 168, 169

Lagmotioner

- Ltl Roger Janssons lagmotion angående ändring av 1 § landskapslagen om **Ålands landskapsregering**
LM 3/2007-2008..... 67

Hemställningsmotioner

Ltl Camilla Gunells m.fl. hemställningsmotion om en nationalpark HM 29/2008-2009	110
Ltl Fredrik Karlströms motion om ökad skyddsjakt på skarv HM 45/2008-2009	2, 107

Enkla frågor

Ltl Camilla Gunell enkla fråga om ersättande skola för barnen på Lappo EF 21/2008-2009	15, 61, 110, 165
Vtm Gun-Mari Lindholms enkla fråga angående tunnelutredning EF 22/2008-2009	64, 187
Ltl Barbro Sundbacks enkla fråga om rätt till personlig assistent EF 23/2008-2009	112, 189
Ltl Anders Erikssons enkla fråga om skyldigheten att inrätta skyddsrum EF 24/2008-2009	167, 190
Ltl Fredrik Karlströms enkla fråga om hembygdsrätt till adoptivbarn EF 25/2008-2009	193

Berättelser

Landskapsregeringens berättelse för år 2008 LB 1/2008-2009	16, 67, 120, 186
Landskapsrevisorernas berättelse för år 2008 RB 1/2008-2009	62, 66, 120
Landskapsrevisorernas berättelse för Ålands lagting och Ålands delegation i Nordiska rådet för år 2008 RB 2/2008-2009	62, 66

Val

Fyllnadsval av en medlem i lagutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 V 9/2008-2009	114
Fyllnadsval av en medlem i kulturutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 V 10/2008-2009	114
Fyllnadsval av en medlem i stora utskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 V 11/2008-2009	114
Fyllnadsval av en ersättare i näringsutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 V 12/2008-2009	115
Fyllnadsval av en ersättare i stora utskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 V 13/2008-2009	115
Fyllnadsval av en ersättare i Nordiska rådet för återstoden av arbetsåret 2008-2009 V 14/2008-2009	115
Fyllnadsval av en medlem i självstyrelsepolitiska nämnden för återstoden av mandatperioden 2007-2011 V 15/2008-2009	182

Frågestund

Frågestund enligt bestämmelserna i 48 § 3 mom. lagtingsordningen F 3/2008-2009	171

Övrigt

Landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons anhållan om **befrielse** från uppdraget som ledamot av landskapsregeringen

D 1/2008-2009 16, 17

Lantrådets förslag till fyllnadsval av landskapsregeringsledamot

D 2/2008-2009 62, 63

Plenum den 31 augusti 2009 kl. 13.00

Plenum börjar.....	1
Bordläggning.....	2
1 Laguskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med Kazakstan för att undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)	
2 Laguskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 30 och 39 §§ i självstyrelselagen för Åland (RP 11/2008-2009)	
3 Laguskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 59c § självstyrelselagen för Åland (RP 9/2008-2009)	
4 Näringsuskottets betänkande nr 4/2008-2009 om ökad skydds jakt på skarv (HM 45/2008-2009)	
Enda behandling.....	2
5 Självstyrelsepolitiska nämndens betänkande nr 3/2008-2009 om Europeiska unionen och Åland - prioriteringar år 2009 och verksamhet år 2008 (M 2/2008-2009)	
Enda behandling.....	15
6 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om ersättande skola för barnen på Lappo (EF 21/2008-2009)	
För kännedom.....	15
Landskapsregeringens framställning om temporär höjning av kommunalskattesatsen för samfund (FR 23/2008-2009)	
Landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons anhållan om befrielse från sitt uppdrag som ledamot av landskapsregeringen (D 1/2008-2009)	
Landskapsregeringens berättelse för år 2008 (LB 1/2008-2009)	
Plenum slutar.....	16

Plenum börjar

Plenum börjar. Upprop 23 ledamöter närvarande.

Om befrielse från dagens plenum anhåller vice talman Gun-Mari Lindholm och lagtingsledamöterna Camilla Gunell, Roger Jansson och Folke Sjölund för deltagande i BSPC-konferens, lagtingsledamot Margaret Lundberg för kommunalt förtroendeuppdrag, lagtingsledamot Raija-Liisa Eklöw p.g.a. sjukdom samt lagtingsledamot Jan Salmén för privata angelägenheter. Beviljas.

Talmannen hälsar alla välkomna tillbaka efter sommaruppehållet. Vi planerar att sammanträda 2 veckor men ledamöterna uppmanas ha beredskap för en tredje vecka.

Jag vill hälsa svenska Finlands folkting som vi har besök av idag välkomna till Åland och till lagtinget.

Idag och på onsdag kommer det att hållas två plenum med anledning av bytet av landskapsregeringsledamot. Av samma anledning kommer vi också att hålla namnuppprop.

Bordläggning

- 1 Lagutskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med **Kazakstan** för att undvika **dubbelbeskattning** och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet bordläggs till den 2 september.
- 2 Lagutskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 30 och 39 §§ i **självstyrelselagen** för Åland (RP 11/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet bordläggs till den 2 september.
- 3 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av **59c § självstyrelselagen** för Åland (RP 9/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet bordläggs till den 2 september.
- 4 Näringsutskottets betänkande nr 4/2008-2009 om ökad **skydds jakt på skarv** (HM 45/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet bordläggs till den 7 september.

Enda behandling

- 5 Självstyrelsepolitiska nämndens betänkande nr 3/2008-2009 om **Europeiska unionen och Åland** - prioriteringar år 2009 och verksamhet år 2008 (M 2/2008-2009)
Först tillåts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen.
Diskussion.

Vtm Gunnar Jansson

Värderade talman! Som minnesgoda medlemmar av självstyrelsepolitiska nämnden minns beslöt nämnden redan i juni, före sommaruppehållet, om ställningstagandena med anledning landskapsregeringens meddelande, Europeiska Unionen och Åland prioriteringar år 2009 och verksamheten för i fjol, 2008.

Jag ska ändå i detalj friska upp minnet hur nämnden såg på regeringens prioriteringar.

För det första, 2009 var ett valår till Europaparlamentet, en omständighet som påverkar kommissionens existens på det sättet att 2009 är det sista verksamhetsåret för denna kommission. Valet till Europaparlamentet genomfördes väl, för Ålands del riktigt bra. Utfallet blev så som man kunde vänta sig, med det regelverk som just nu gäller i val till Europaparlamentet. Kommissionen har en tredelad hållning till den här frågan. Politiska strategier för detta år, lag stiftnings- och arbetsprogrammet för detta år och för det tredje, den detaljerade planeringen av kommissionens viktigaste initiativ 2009. Där utöver avser EU, eller åtminstone kommissionen, att notera detta märkesår 2009, som det också framgår i det dokument jag nämnde. 20 år har nu förflutit sedan det kalla kriget i Europa återkallades, där Europas tu delning, även den ideologiska, återkallades.

I höst är det 20 år sedan Berlinmuren föll. Inte ens riktigt nu har vi kunnat överblicka alla följderna av den dramatiska händelsen, som lång tid framöver kommer att sätta sina spår, också i unionens sätt att fungera.

I meddelandet redovisar landskapsregeringen 15 prioriteringar i den ordningsföljd som de är angivna i meddelandet på basen av strategierna och arbetsprogrammen. Det är prioriteringar allt från Lissabon till Köpenhamn, om man vill ut-

trycka det på det sättet. Redan i innehållsförteckningen av meddelandet framgår att prioritering nummer 1 är Lissabonfördraget och nummer 15 kommissionens meddelande d.v.s. meddelande om EU:s hållning inför FN:s klimatkonferens i Köpenhamn. Där emellan ryms alla de initiativ som också har stor betydelse för Åland och vårt liv här.

Den här gången beslöt självstyrelsepolitiska nämnden att begära in yttrande av alla specialutskott. Det har också inkommit. De är implementerade i nämndens betänkande som bilagor. Det är möjligt att utskottsmedlemmar, om så önskas, närmare presenterar sina speciella ställningstaganden.

För egen del tänkte jag gå till nämndens iakttagelser på sidan tre, underrubriken självstyrelsepolitiska nämndens synpunkter, som delvis är en ansats till att fånga in det som specialutskotten har sagt, på ett rätt så allmänt plan. Utgående från landskapsregeringens meddelande och utskottets utlåtanden anser nämnden att landskapsregeringen bör följa ärendena som berör sjötransporterna på den inre marknaden, samt de initiativ som tagits angående EU:s framtida sjöfartspolitik. Den här frågan har flera utskott uppehållit sig vid. Också i nämnden ägnar vi sjöfartsfrågor en alldeles särskild betydelse med tanke på sjöfartspolitikens centrala roll i vårt system och i vårt samhälle.

Nämnden fortsätter med att resurser särskilt bör avsättas för att följa utvecklingen så att landskapsregeringen i ett tidigt skede kan reagera när nya policydokument och regelverk föreslås.

Av meddelandet framgår att initiativ till förändringar är på gång och det vet vi att är fallet, det följer vi med i nämnden. Trots att ärenden helt eller delvis hör till rikets behörighet anser nämnden att landskapsregeringen, med hänvisning till landskapets särskilda intressen i de här ärendena, bör göras delaktig i beredningen av ärendena så att särskild hänsyn kan tas till de speciella förutsättningar som gäller landskapet, så uttrycker sig nämnden.

Därutöver har nämnden också berört något av själva behandlingen av EU-ärenden och EU:s rättsakter i lagtinget. Som kollegorna känner till, pågår just nu en översyn av lagtingets arbetsordning där de här frågorna kommer att beröras, också i detalj. Jag kan inte föregripa här dess utgång, men jag tillhör dem som är övertygad om lagtingets befattning med EU-ärenden inför kommande meddelanden, också i övrigt under den löpande ärendehantering, bör reformera sättet var på lagtinget medverkar.

Herr talman, med dessa ord konstaterar jag att lagtinget, med hänvisning till det som nämnden själv har iakttagit och om vad utskotten har sagt, antecknar landskapsregeringens meddelande 2/2008-2009 och bringar betänkandets motivering till landskapsregeringen kännedom. Här noterar jag att verksamhetsredovisningen för året 2008 ingår i meddelandet. Nämnden har stannat för att i kommande redogörelser eller meddelanden kunde den typen av redovisning vara som en bilaga och inte ta upp utrymme i meddelandet. På sidan tre föreslår nämnden följande; "nämnden föreslår därför att det som nu utgör del två i meddelandet, d.v.s. året som gått i fortsättningen, fogas som en bilaga till det årliga meddelandet.

Ltl Anders Eriksson, replik

Herr talman! När det gäller nödvändigheten att följa EU:s sjöfartspolitik, stöder jag de tankar och formuleringar fullt ut, precis som vice talman Gunnar Jansson var inne på. I övrigt tycker jag att självstyrelsepolitiska nämndens betänkande är rätt allmänt hållet. När vi hade remiss till självstyrelse-

politiska nämnden den 23 mars, riktade jag kritik till formuleringen som fanns i meddelandet d.v.s. när det gäller inflytandefrågorna har landskapsregeringen uppnått goda resultat, lantrådet och jag hade då ett replikskifte. Det stämde inte då och det stämmer fortfarande inte. Jag tycker det är lite förvånande att inte nämnden har tagit fasta desto mera på så pass viktiga frågor.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Herr talman! Jag nämnde bara kort prioritet nummer ett d.v.s. Lissabonfördraget. Jag borde naturligtvis ha nämnt att den frågan behandlas som ett särskilt ärende i självstyrelsepolitiska nämnden, nämligen på basen av ett annat meddelande från landskapsregeringen, såsom ett yttrande till lagutskottet, men också på basen av presidentens framställning nummer 6 om bifall till att fördragen bringas i kraft på Åland. Jag lämnade medvetet bort den här frågan från presentationen, för att vi ganska snart kommer tillbaka till den, de facto redan på onsdag.

Ltl Anders Eriksson, replik

Det kan jag ha en viss förståelse och respekt för. I meddelande två, som detta betänkande specifikt behandlar, står demokratiskt ordagrant att när det gäller förhandlingarna av inflytandefrågorna så har man uppnått goda resultat. Det tyckte inte jag var en korrekt formulering. Det skulle ha varit intressant om självstyrelsepolitiska nämnden hade tittat på det här. Jag vill minnas att man från landskapsregeringens bänk i den debatten sade att man har uppgått vissa resultat. Det är någonting helt annat än att man har uppnått goda resultat.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Talman! Jag kan i korthet bara säga att redan i förbindelse med den ändring av 59 c §, självstyrelselagen som riksdagen redan har beslutat om och som ligger här på vårt bord för behandling, så kommer både självstyrelsepolitiska nämndens och lagutskottets inställning till de här inflytandefrågorna att behandlas. Jag tror nog vi har alla möjligheter att återkomma till de frågorna i sin helhet, mycket snart till och med.

Ltl Gun Carlson

Herr talman! Det är alldeles riktigt som vi hörde vicetalman Gunnar Jansson presentera utlåtandet från självstyrelsepolitiska nämnden, där jag också är medlem. Det enda jag vill lyfta är det som social- och miljöutskottet påpekar, frågan om tillämpning i patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, som är en ganska stor och viktig sak för Åland. I de handlingar man hade till hands när det här diskuterades sades att det här är ganska betydelselöst, för det här betyder ungefär bara 1 % av totala hälsoekonomin. Men på Åland vet vi ju att vård utanför Åland tar ca 10 % av vår budget. Av vår budget på 70 miljoner euro kostar vård utanför Åland över 7 miljoner, kanske 8 miljoner snart. Därför är det av stor betydelse. Under beredningen i utskott och nämnden sades det också att det här ärendet är under beredning i landskapsregeringen. Då måste jag fråga landskapsregeringen om man vet något mer idag? Då kände man inte till så mycket i det skedet. Det skulle vara intressant att veta. Det finns en promemoria som statsrådet har författat där man har bl.a. har diskuterat lagstiftningen i Finland och hur det kommer att påverka kommunerna i Finland, om man konstaterar att det kommer att förändra ganska mycket, förhållandet mellan FPA och kommunerna i Finland.

Frågan är hur det ser ut på Åland? Jag tror det kommer att bli intressant att veta var det här slutar. I promemorian från statsrådet säger man; "de frågor förslaget behandlar ingår enligt självstyrelselagen för Åland i huvudsak i landskapets behörighet". Där här kan också vara bra att reda ut. Det skulle vara intressant, tycker jag, att man lyfter det här och inte glömmer det i landskapsregeringen. Vet man något om det?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Det är ett viktigt påpekande som ltl Gun Carlson gör. Jag kan fortsättningsvis konstatera att det finns många oklarheter i det här direktivet, som inte heller är klargjorda på fastlandet. Man har svårt att bedöma konsekvenserna för man känner inte till detaljerna ännu. Man funderar på ersättning, om det blir kommunerna eller folkpensionsanstalten som ska ersätta när patienterna söker vård utomland. Vi kan också konstatera att man håller på att ta fram fakta och gör utredningar på rikets sida. Den 9 september kommer nästa möte att vara, där Åland har en plats i den s.k. EU sektion 33 och landskapsläkaren Birger Ch Sandell medverkar. Då kommer vi att få tilläggsinformation. Det blir avgörande för Ålands del vem det blir som hamnar att betala ersättning.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Tack för det, landskapsregeringen, det var bra. Det är nog bra om man försöker vara med på mötena, också i det här fallet. Det är en stor fråga om det förändrar fördelningen mellan FPA och kommuner så bör det också förändra fördelningen mellan Åland och FPA. Det är ju följd i färg. Det blir intressant att följa med.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Meddelandet är daterat 5.3.2009. Det remitterades till självstyrelsepolitiska nämnden 23.3, idag skriver vi 31.8. Det har alltså gått 6 månader sedan landskapsregeringen presenterade sina prioriteringar för 2009. Året närmar sig höst. Vad jag vill säga med det är att jag tycker att det här är ett politiskt väldigt ineffektivt sätt att arbeta på. Meddelandet är väl kanske det enda samlade dokument som regeringen för till lagtinget för att pröva förtroendet för sin EU politik. Om den prövningen till största delen går ut på att man skickar utlåtande till självstyrelsepolitiska nämnden och så ligger det här över sommaren och samlar damm så är det inte särskilt effektivt. Tanken borde vara att innan det är som det här dokumentet rör, innan det träder i kraft, så borde ju landskapets EU-politik vara förankrad i lagtinget. Det här instrumentet har nu redan prövats ett antal år och det är alltid samma sak. Jag tror att vi borde hitta något annat sätt att diskutera landskapets EU-politik. Det enda som diskuterades i remissen, som är mera är en sorts fråga om formalia, det är den del som gäller det föregående årets genomförande av landskapets EU-politik d.v.s. direktiv som har genomförts och vilka direktiv som vi ev. drar på oss något slags överträdelsesanktioner. För min del kunde det tas bort helt och hållet.

Jag tycker inte att det här är särskilt spännande politik. Det måste vara totalt omöjligt för någon utomstående att följa politiken och förstå vad det är som landskapet de facto prioriterar. Det som man åtminstone väntar sig är väl att regering-

en nu ska svara på utskottets skrivningar. Är man av samma åsikt? Tänker man verkställa lagtingets beslut eller tänker man det inte? Det är tveksamt vad som händer efter att lagtinget har givit sitt godkännande till betänkande över meddelandet. Det är av ganska stor vikt om den här politiken ska fungera.

Jag ska ta upp ett exempel som gäller Lissabonavtalet. Vtm Gunnar Jansson svepte ganska elegant förbi problematiken. Vi skulle ta upp det senare i samband med självstyrelselagsändringen om talerätten. Jag håller nog lite med ltl Anders Eriksson att landskapsregeringen sticker ut hakan ganska rejält i meddelandet när man påstår att man har lyckats väldigt bra i förhandlingarna om inflytandefrågorna. Man säger att man ska fortsätta processen så att de krav som lagtinget har ställt på inflytandet ska förverkligas. Man säger till sist att man har som målsättning att erhålla en av Finlands platser i Europaparlamentet inför nästa val till Europaparlamentet. Jag antar att det inte är det val som var nu utan det som komma skall om några år. Hur ska det gå till? *Hur ska det gå till?* Lagutskottet säger nämligen att utskottet vill att landskapsregeringen fortsätter förhandlingar för att uppnå åländsk representation i Europaparlamentet. Förhandlingarna bör resultera i en form av utfästelser från riket samt i en tidtabell för utfästelsens förverkligande. Det här har självstyrelsepolitiska nämnden tagit ur lagutskottets betänkande. Jag antar att man då prioriterar just det ställningstagandet.

Det är det vi vill veta nu. Vilka förhandlingar pågår om den här saken? Pågår det överhuvudtaget några förhandlingar med rikets regering om den här frågan? Jag misstänker att det inte gör det. Jag tror att skrivningarna är bara floskler. Om det pågår förhandlingar så är det väldigt intressant och i så fall bör vi få veta vad förhandlingarna ska syfta till. Med det gångna valet i färskt minne så är det ännu mera intressant. Den här gången, också förra valet, var det ålänningarna som garanterade det enda svenska mandatet som Finland har i EU parlamentet, Svenska Folkpartiets mandat. Ålandsministern representerar Svenska Folkpartiet, det är hon som i första hand ska ge oss de här utfästelserna om hur Åland ska få ett eget mandat. Det betyder, om man kan politikens ABC, att Svenska Folkpartiet antagligen förlorar sitt mandat. Jag skulle vilja se hur det ska gå till att förverkliga det här mandatet då? Men lagutskottet har sagt att det ska göras en tidtabell och förhandlingar ska föras som regeringen har lovat. Självstyrelsepolitiska nämnden tyckte att det ska vara så. Jag antar att det också blir lagtingets ställningstagande. Eller är det bara tomma ord som upprepas gång på gång? Problematiken är nog ganska spännande.

Vi har ju parallellt Lissabonavtalet och frågan om bifall. Det här ställningstagandet kommer ju emellan nu. Hur ska lagtinget och regeringen tolka det här?

Innan vi nu går förbi det här och lägger det i alla andra pappershögar som vi har, som det inte blir så mycket av, så skulle jag åtminstone vilja att lantrådet redovisar hur det går med förhandlingarna med regeringen i Helsingfors om den här parlamentsplatsen? Man har från riket sagt att ja, ja det är klart att ålänningarna ska ha en egen parlamentsplats, men det ska ske på europeisk nivå. Även Vanhanen har sagt åt Angela Merkel att ålänningarna nog måste få en parlamentsplats, men hon tyckte inte det, så det blev ingenting. De tycker fortfarande i Finlands regering att det är där det ska ske. Det är någon annan som ska ta ansvaret, det är alltid lättare om man skjuter över det på någon annan. Vi vet att det inte är möjligt. Nu har också Kalle Haglund lovat, och det lovade också Henrik Lax, att det skulle göras något på europeisk nivå. Kanske de som har täta kontakter med Svenska Folkpartiet kan redovisa några framsteg för Åland i det här avseendet?

Annars blir det svårt att ge sitt bifall till Lissabon avtalet, så länge som lagtinget uppdrar åt regeringen, att som det står här; "fortsätta förhandlingarna för att uppnå åländsk representation i Europaparlamentet. Förhandlingarna bör resultera i en form av utfästelser från riket samt i en tidtabell om utfästelsens förverkligande."

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Herr talman! Ltl Sundback tycker att landskapsregeringen borde formulera det här meddelandet så att det skulle ligga ett år före Europas politik. Det är säkert en intressant tanke. Nu har modellen på det här meddelandet varit att det ska utgå ifrån kommissionens årliga program som kommer i slutet av året. Landskapsregeringen lyfte, i sitt meddelande för två år sedan, den här diskussionen om hur meddelandet skulle vara ett uppbyggt. Jag minns att det var ett ganska ljummet intresse från lagtingets sida att fördjupa sig just i den frågan. Nu har självstyrelsepolitiska nämnden remitterat det här meddelandet till samtliga utskott. Inget utskott har egentligen tagit någon ställning till förslag på ändringar av meddelandets upplägg, annat än att man har konstaterat från ett utskott att delar av det borde ligga i en bilaga i stället för att vara en del av meddelandet. Tanken är att vi utgår ifrån kommissionens arbetsprogram. Jag tycker det är bra att man diskuterar och ger synpunkter på landskapsregeringens prioriteringar.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Barbro Sundback, replik

Det stämmer bra det som vicelanträdet tar upp. Jag har nog tidigare uttryckt stora farhågor till den här typen av parlamentariskt umgänge i de här frågorna. Jag tror att vi måste ha ett så kallat utrikesministerium, en avdelning som leds politiskt, inte av någon tjänsteman. Jag tror att vi måste ha ett utrikesutskott som behandlar sådana frågor. Det kan inte ske bara genom ett sådant här papper som ligger ett halvår i lagtinget, utan det måste ske mera kontinuerligt. Hur kommunikationen ska se ut, det är som vicetalman Gunnar Jansson sade här, en fråga för lagtinget att hitta nya vägar att kommunicera. Vår lagtings arbetsordning är så gammal och bygger på den tid då det inte hände så hemskt mycket i politiken.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Lanträdet Viveka Eriksson

Herr talman! Avsikten och syftet med det här årliga meddelandet är att lagtinget ska få en möjlighet att tala innehåll i vår förda EU-politik. Vilka frågor är viktiga att landskapet bevakar och driver? Vilka frågor ska vi prioritera? Vi vet alla att vi har synnerligen begränsade resurser, så vi måste vara noga när vi följer våra prioriteringar. Vi vill att man ska diskutera innehållet här. Vi hamnar ofta i en diskussion om inflytandekanalerna. Hur ska Åland ha kanaler för att göra sin röst hörd? Det är viktigt att vi har de kanaler öppna och klara. Men vad vi fyller de kanalerna med, det är också synnerligen viktigt. Det är det som det här meddelandet egentligen syftar till.

I fjol, på hösten, försökte vi från landskapsregeringens sida hitta ett litet nytt sätt att greppa prioriteringsfrågorna. Vi försökte också få en aktiv dialog med lag-

tingets olika utskott, på ett sådant sätt att meddelandet skulle ha varit så igenomdiskuterat i utskotten att utskotten skulle ha haft en möjlighet att aktivt delta i själva prioriteringsögonblicket. Den ambitionen kvarstår. Jag tror att vi måste få en bättre dialog mellan landskapsregeringen och med de olika utskotten. Det finns också i landskapsregeringens fyraåriga EU-program. Det har också behandlats och omfattats av lagtinget att vi måste få en bättre dialog.

Jag, och vi från landskapsregeringen, kommer igen här. Vi kommer nu att börja jobba med nästa års prioriteringar, även om vi också måste avvakta kommissionens årsprogram, så har vi ändå en viss kännedom redan nu. Vi börjar jobba direkt med nästa års prioriteringar och har önskemål att vi under hösten ska kunna ha den här dialogen med utskotten och hitta också den form som passar för den dialogen. Som det är nu så har vi möjlighet att ha samrådsärenden och informationsärenden. Vi behöver hitta de formella grunderna för den här dialogen. På så sätt tror jag att vi alla också blir mera med i diskussionen om innehållet i inflytandekanalerna.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack för det. Ja, alltså kanalerna och innehållet i EU-politiken, jag citerar meddelandets text " landskapsregeringens målsättning är att fortsättningsvis erhålla en av Finlands platser i Europaparlamentet inför nästa val till Europaparlamentet". Hur går förhandlingarna i den frågan? Pågår det förhandlingar överhuvudtaget? Vilken lösning anser lantrådet att är den mest sannolika för Ålands del?

Lantrådet Viveka Eriksson, replik

Talman! När det gäller Lissabon och inflytandefrågorna har vi också givit ett meddelande till lagtinget kring de frågorna. Där har vi redogjort för hittills uppnådda resultat. Det känner lagtinget till eftersom man har behandlat det meddelandet. Vi har sagt att vi inte har nått i mål när det gäller parlamentsplatsen. Det kommer den här landskapsregeringen fortsättningsvis att jobba vidare med. Jag förutspår att också kommande landskapsregeringar kommer att behöva hantera denna fråga. Så är läget. Vi har uppnått det resultatet att man i principdokumentet ändå har skrivit in att regeringen ska jobba på europeisk nivå för en extra plats i Europaparlamentet för Ålands del. Från vår sida, tror vi kanske inte riktigt på den lösningen efter att det är prövat en gång. Man måste också söka statliga lösningar också till den här delen.

Ltl Barbro Sundback, replik

Det är alltså så att det inte har skett några förändringar sedan det här principdokumentet och minister Astrid Thors var här för över ett år sedan? Det pågår inte aktiva förhandlingar i den här frågan. Är det så man ska uppfatta situationen?

Lantrådet Viveka Eriksson, replik

Talman! Nej, det är inte så man ska uppfatta situationen. De här frågorna lyfter vi upp när vi har olika avstämningar. Minister Thors var senast här i juni. Vi lyfter regelmässigt också de här frågorna om parlamentsplatsen. Den finns ständigt på agendan.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Åke Mattsson

Herr talman! Självstyrelsepolitiska nämnden har den 24 mars 2009 begärt in social- och miljöutskottets utlåtande. Man ska ha en eloge över att man har varit tidigt ute det här året med att komma med meddelandet. Att det har blivit fördröjt i lagtinget har flera orsaker och det är lite olyckligt i o m att arbetet förändras en hel del under tiden det ligger här.

Social- och miljöutskottet konstaterar att det är 5 olika ärenden som berör utskottets verksamhetsområde. Passagerares rättigheter till sjöss, gränsöverskridande patienträttigheter inom hälso- och sjukvårdsområdet, strategin för Östersjöområdet, genomförande av miljölagstiftning och klimatkonferensen i Köpenhamn. Flera av dessa frågor kommer att ha stor mycket betydelse för landskapet.

Först lite om passagerares rättigheter till sjöss, det kanske inte har alltför stor betydelse här, men vi kan konstatera att lagstiftningen är i skick på detta område. Färjorna har hissar och också nya färjan på Föglö-linjen är byggd enligt de senaste kraven. Men ändå konstaterar utskottet att det finns lite mera att göra där. Man kan förbättra tillgängligheten på fartygen, genom utbildning av personalen, att personalen har kännedom om hur man ska hantera nödsituationer och att alla är informerade om att man har handikappade ombord. Det kan vara färgsättning för synskadade, hörselslingor och så enkelt som höga stolar i vissa sittutrymmen.

Det har framkommit att de kommersiella färjorna konsulterar handikapporganisationerna i en större omfattning än vad landskapet gör. Det behöver man ta till sig när vi ska bygga nästa färja, hur lång tid det nu tar.

Sedan har vi något som är betydligt större, som redan har berörts här idag, det är tillämpning av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård. Syftet med detta initiativ är att se till att det finns tydliga regler för gränsöverskridande hälso- och sjukvård i EU. Det här finns redan nu, via EU-domstolen har man vissa prejudikat som man är skyldig att följa. Det här gäller patienter där en annan medlemsstat kan ge bättre vård i fall det inte går att finna vården i den egna staten. I dessa fall får det inte finnas några omotiverade hinder. Vården måste vara säker och av god kvalitet. Förfarandena för ersättning av kostnader ska vara tydliga och öppna. Det här kommer att ställa till med mycket stora problem.

I direktivet berörs också andra bestämmelser som vi kanske inte har lagstiftningsbehörighet över fullt ut. Det gäller för europeiskt samarbete när det gäller bl.a. samarbete i gränsregioner, erkännande av recept som utfärdas i andra länder, europeiska referensnätverk som ska utvärdera medicinska metoder, uppgiftsinsamling samt kvalitet o.s.v. Det är den lindrigare delen av lagstiftningen.

Vi konstaterar i utskottet att ärendet berör landskapet i högsta grad. Landskapet har redan nu en hög andel gränsöverskridande sjukvård, ca 10 % av vården räknat i kostnader sker utanför landskapet jämfört med ca 1 % inom EU. Förslaget kan få betydande ekonomiska konsekvenser om landskapet upprätthåller ett visst sjukvårdsutbud medan medborgarna samtidigt söker sig till annan ort för att få vård eller om turister eller personer utifrån i väldigt stor omfattning och använder vår vård och konkurrerar ut våra egna som behöver vård. Totalkostnaderna för vården kan komma att öka om patienterna anlitar sjukvård i annan medlemsstat med högre kostnader. Man har ingen kontroll på kostnaderna då. Det är också oklart med fördelningen mellan ÅHS och FPA. Vem ska betala?

Det är intressant att Regionkommittén har tittat på det här. Man har beaktat just de frågor som är angelägna för Åland. Går man in och tittar på hur kommitténs analys av lagstiftningen så finns det många frågor som man har lyft fram på ett angeläget sätt för Åland.

En viktig sak som man bör tänka på är att patientrörligheten inte får leda till att de nationella sjukvårdssystemen inom EU försätts i ekonomisk eller finansiell fara. Det finns en oklarhet inom de nordiska länderna, bl.a. att Finland förespråkar att man ska ha ett förhandsbesked här, medan man från Sveriges sida anser att det inte är nödvändigt. Det är något som debatteras mycket just nu, som är oklart.

Organtransplantation, är det sjukvård eller inte? Det kan vara enormt kostnadskrävande, man vet inte var det hamnar ännu. Hälso- och sjukvård är ingen handelsvara som skall styras av marknadskrafterna utan man borde ha ett regelverk att man bevakar det här.

Sedan har vi också patientansvaret, vem ska informera i förväg om kostnaderna och rättigheterna? Det kan vara fråga om extra tjänster för att hantera en sådan här sak. Det här var upp till diskussion senast 9.6.2009, efter att utskottet har behandlat det här. Där kom det fortsättningsvis fram att det finns många oklara frågor på det här området som man behöver titta närmare på.

Förslaget till direktiv är huvudsakligen åländsk lagstiftningsbehörighet, det har man också konstaterat från finsk sida. Utskottet konstaterar att statsrådets promemoria till riksdagen (nr U58/2008) utgör ett gott underlag för beredning av ärendet som man också bör ta till sig, jämte övrig information som kommer fram. Tittar man i EU-handläggningen av det här ärendet, så är Sverige intresserad, tack vare sitt ordförandeskap, att lyfta den här frågan och driva den så långt som möjligt. Där har vi, med vår närhet till det området, möjlighet att försöka påverka det här och förändra det så gott går. Vi bör ta det tillfället i akt nu.

Sedan tittar man vidare på kommissionens strategi för Östersjöområdet, det är mycket på gång där också. Det har även varit möte efter att utskottet har behandlat det här ärendet. Där ligger miljöfrågorna långt framme. Den 10 juli 2009 presenterade man den nya strategin för att stimulera hela utvecklingen i Östersjöområdet. Den består den består av ett meddelande och en handlingsplan med en förteckning över flaggskeppsprojekt varav somliga redan har påbörjats. Strategin har fyra hörnpelare. Det är det som är angeläget för oss, som vi pratar mycket om, bättre miljö, men det är också ökat välbefinnande, tillgänglighet och attraktivt område, samt trygghet och säkerhet. Ett av de många projekt som finns här, kan vi konstatera att fosfater ska försvinna från tvättmedel och rengöringsmedel i syfte att minska övergödningen i haven, det har vi diskuterat här.

Det som är intressant är att mellan år 2000 och 2013 kommer Östersjöregionen att tilldelas över 50 miljarder euro i investeringsstöd varav 10 miljarder euro för miljöinsatser. Många av utmaningarna som regionen står inför ligger innanför EU:s område, men man konstaterar också från EU-kommissionen att man klarar det inte bara inom EU utan man måste ha ett gott samarbete med Ryssland för att nå framgång här.

Utskottet vill dock betona att landskapet fortfarande har betydande utsläpp av näringsämnen till Östersjön från källor på land, som hushåll och jordbruk, fiskodling och land- och sjötrafiken. Det är viktigt att vi har konkreta åtgärder för att begränsa de egna utsläppen så har vi större trovärdighet när vi går ut i Östersjöregionen och framför våra synpunkter där.

Östersjömiljön kommer vi att diskutera här lagtinget inkommande onsdag så vi får se närmare på den frågan då.

Utskottet anser vidare att Östersjöregionens storlek och det stora antalet stater ökar betydelsen av att nyttja de existerande nätverken där landskapet är medlem,

t.ex. Helcom, Nordiska ministerrådet, BSPC, m.fl. Därmed ökar vi möjligheterna till påverkan och styrka i inflytandet.

Vi har också tittat på kommissionens meddelande om genomförande av Europeiska gemenskapens miljölagstiftning. Vi har tagit del av landskapets promemoria och erhållit muntlig information där, samma sak angående FN:s klimatkonferens i Köpenhamn.

Från utskottets sida vill vi framhålla att det är viktigt att vi från Ålands sida tar till vara Sveriges ordförandeskap och försöker påverka de här frågorna så mycket som möjligt.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Även kulturutskottet har behandlat meddelandet. Det lyftes fram här tidigare behovet av att fundera lite mer av kring hur EU-politiken ska föras framförallt ifrån den här salen. Vi för ett visst sådant resonemang även i kulturutskottet men valde slutligen, när vi sedan fattade beslut om utlåtandet till självstyrelsepolitiska nämnden, att inte lyfta in det här. Vi har vid ett flertal tillfällen tidigare lyft in de frågorna.

Generellt kan jag säga att det är ett problem den situation vi har befunnit oss i, och befinner oss i, att vi alltid är sent ute med att diskutera just prioriteringarna. Därför tycker jag att det var bra att höra landskapsregeringens målsättning om att tidigarelägga de här. Sättet att diskutera med utskotten kan vara en lösning för att komma vidare. Det är viktigt att se till att man få till stånd en situation som också är parlamentarisk riktig, att landskapsregeringen berättar vilken politik landskapsregeringen vill föra och sedan reagerar också lagtinget på den biten. Annars får vi en parlamentarisk situation som blir svår att följa om det blir alltför mycket av enbart diskussion. Vi måste också ha den normala gången, så att säga. Jag tror att det är bra att sysselsätta utskotten betydligt mycket mera i EU-frågor och få dem till en normal del av den politiska vardagen. Jag har en känsla av att EU-frågorna, i dagsläget, hamnar i något slags spår mitt emellan, någonting som är dagspolitik men ändå inte dagspolitik. Någonting som är inrikespolitik men ändå inte inrikespolitik. Någonting som är utrikespolitik men ändå inte utrikespolitik. Det här gör att det blir svårt för oss här att hantera det på ett vettigt sätt. Det största problemet är att få folk som vill följa med och säga vilken politik vi för. De som sitter utanför den här salen, får nog väldigt svårt att följa med var åsikterna ligger, eftersom vi har svårt att ordna in det på det sättet.

Att diskutera EU-frågor under hösten, tror jag är det bra, men nu är det så att vi diskuterar prioriteringarna för detta år och det är inte så många månader kvar. Den diskussionen vi nu har, den borde röra prioriteringarna för 2010. Jag hoppas att vi kan hitta ett sätt att få det här att fungera.

Vicetalman Gunnar Jansson var inne på att det här är en av de punkter som vi måste beröra när vi diskuterar lagtingsordningen och arbetsordningen, jag håller helt och hållet med där. Vi bör också föra en kontinuerlig diskussion om hur, med nuvarande regelverk, vi också kan göra det här arbetet mer effektivt. Jag tror det finns möjligheter bara vi använder oss av det system som redan finns.

Ur kulturutskottets betänkande vill jag ändå lyfta fram en sak som är specifikt viktig just i det läget vi nu befinner oss. Vårt område är sådant, det kommer sällan och aldrig någonting som är bindande. Det handlar mera om frågor som är rekommendationer och man försöker skapa gemensamma grundförutsättningar. Det finns inte direktiv som styr vårt område på det sättet, varken inom utbildnings- eller kulturområde.

Ett område som vi fick ögonen på under vår behandling var att EU-kommissionen håller på att förnya sin ungdomsstrategi. Med tanke på det läget vi befinner oss i, samhället har en ökande ungdomsarbetslöshet med en ganska stor press på de skolor vi har idag, är det av synnerligen vikt att man från landskapsregeringen nu följer med och påverka det här i en riktning som gör att också Åland kan ha stor nytta av det.

Under höranden vi hade fick vi signaler av landskapsregeringen att det här finns med på bevakningslistan. Jag vill ändå från talarstolen lyfta fram vikten av att faktisk ta tag i den frågan utgående från det läget vid nu sitter i. När vi diskuterade frågan i slutet av april i utskottet så hade siffrorna då på ungdomsarbetslösheten inte förändrats speciellt radikalt. När man börjar titta på siffrorna efter sommaren så ser man att saker och ting händer. Vi vet också att tillströmningen till utbildningsplatserna har varit större än normalt. Hittills har man lyckats från landskapsregeringen, åtminstone om man har läst i tidningarna, möta upp behovet i stort. Det får vi återkomma till i ett annat sammanhang.

Jag hoppas att man följer upp det här arbetet och se till att man får ett innehåll som motsvarar de behov som man ser från åländsk sida, så att man kan dra nytta av det. Det var några reflektioner ur kulturutskottets synvinkel.

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Herr talman! Det är stimulerande och roligt att lagtinget är måna om att vara på framkanten när det gäller Europapolitiken. Det är klart att vi kan diskutera om vi borde diskutera EU-politiken för 2010. Tittar vi och fördjupar oss i vad som står i lagstiftningsprogrammet, så är det ju inte något som till sin helhet är genomfört 2009. Det är sådant som är på agendan i kommissionen och börjar läggas fram 2009. Det är lagstiftning som kommer att arbetas med både sannolikt 2010 och 2011. Även om vi strävar till att bli tidigare i det här så kommer vi också att beröra frågor som kommer att arbetas med 2010 och sannolikt 2011.

Jag tycker det är intressant att kulturutskottet har lyft ungdomsstrategin. Så är det, när det gäller kultur- och utbildningens områden så rör det sig om rådgivande. Från avdelningen och inom ungdomspolitikerna följer man med vad man ger för råd på EU-nivå, men vi måste ändå finna våra egna lösningar.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! Jag är fullt medveten om att det här med tidtabeller, för att diskutera EU-frågor, så kommer inte allt att kunna diskuteras hur vi än lägger den. Trots att vi pratar om att ligga steget före hamnar vi oftast många gånger i det skedet att vi diskuterar saker som redan är igångsatta eller är på gång, precis så som ministern också beskriver det. Därför tycker jag att det är viktigt att kunna se på hur man kan få ett sådant system som gör att vi faktiskt är så tidiga som det bara är möjligt. Vi kan hela tiden föra samma diskussion, men det går att få det. Jag vet att målsättningen från landskapsregeringen har varit att få det här så tidigt som möjligt, det minns jag från diskussionen från föregående år också. Man ville få tidtabellen betydligt tidigarelagd så att lagtinget skulle ha möjlighet att vara med och påverka innehållet.

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Herr talman! Det två lite olika saker vi diskuterar här. Dels handlar det om ny lagstiftning, när helt nya lagförslag som kommer att komma upp på EU:s agenda, som man snappar upp nationellt eller i diskussioner från olika regeringar. Där gäller det att vara med helst av allt innan något är skrivet överhuvudtaget. Jag uppfattar kommissionens lagstiftningsprogram, där har man gått in för att man ska göra en lagstiftning och kommit en bit i lagstiftningsprocessen, det är det vi diskuterar här. Det är egentligen två förhållningssätt. Dels att ligga på framkanten när det gäller Finlands och Ålands positioner i olika frågor och dels när det gäller att prioritera vilka av de här lagstiftningsarna vi sedan kommer att reagera på.

När det gäller ungdomsarbetslösheten, så är det viktigt att vi följer vad man gör och tar inspiration från andra håll, men eftersom vi har väldigt olika situationer så är det viktigt att vi har våra egna sär lösningar.

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! Jag uppfattar egentligen inte vad det är för skillnad i det som landskapsregeringsledamoten Britt Lundberg säger och det som jag säger om det här med tidpunkterna. Jag uppfattade att regeringen vill försöka ligga så långt fram som möjligt därför lade man ett meddelande redan i mars för att kunna komma så tidigt som möjligt till lagtinget för att få stöd för det prioriteringar man ska göra. Lagtinget har nu tagit väldigt lång tid på sig att behandla det här, tyvärr, enligt mitt sätt att se det. Jag tycker att det är viktigt att vi i det här läget skulle kunna ge signaler till landskapsregeringen om vad lagtinget prioriterar. Jag tror att man borde ligga ännu tidigare för att få den biten gjord. Vad gäller sedan den andra biten, rent innehållsmässigt om ungdomsarbetslöshet, så handlar det inte om att det är den enda vägen att lösa de frågorna, som jag också sade i mitt anförande. När vi ser att det finns ett arbete som pågår kring de här sakerna så kan man använda det, dels för att få en inriktning på det som gör att vi kan dra mera nytta av det och dels, som ministern själv var inne på, dra lite inspiration ur det.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Tack herr talman! Det är uppfriskande att kulturutskottets ordförande kastar sig in i denna debatt. Det är utmanande och nyttigt, framförallt inför framtiden. Vi känner ju till den hysteriska franska inställningen till allt som har med utbildning och kultur att göra är lovligt att diskutera men gränsen går vid minoriteter. Vi känner ju till att kultur och utbildning har en nära kontakt till minoritetsfrågorna och det är ju ett, i Frankrike, okänt fenomen. Det här kommer att luckras upp därför är det jättebra att den här typen av diskussioner förs redan nu, i det här skedet, till lagtinget. Det jag kan säga med ytterligare fog på den grunden är att om och när Lissabonfördraget träder i kraft, träder också stadgarna om de grundläggande rättigheterna i kraft vars artikel 22 för första gången, men också hållbart, erkänner nationella, religiösa och kulturella minoriteter. Det ger en öppning för en mycket vidare kultur- och utbildningspolitisk debatt i framtiden i EU, tror jag.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Olof Erland

Herr talman! Lagutskottet har också gett ett utlåtande om det här meddelandet. Jag tror att det är viktigt att påpeka, det som just har sagts här, att det här är kommissionens prioriteringar och tidtabellen blir med nödvändighet utdragen. Kanske den kunde koncentreras lite mer i framtiden. Jag tror att jag, och andra i lagtinget, har anledning att också se på de här procedurerna. Naturligtvis har landskapsregeringen ett ansvar.

När det gäller EU-frågorna så kan man jämföra med, till exempel när man talar om ekonomi, att vi har en blandekonomi, det är lite marknad och lite politik. När det gäller EU-frågor så är det också fråga om bland-politik. Kommissionen har sin tidtabell, landskapsregeringen har sin, lagtinget har sin tid tabell. Frågorna behandlas i samband med budget, i samband med meddelanden, i samband med självstyrelselagsändringar som vi har i det här fallet och av självstyrelsepolitiska nämnden som tar ställning till landskapsregeringens prioriteringar. Är de bra eller inte? Ska vi följa dem? Min slutsats är att nämnden har konstaterat att i stort sett vill man, med vissa saker som man lyfter fram, godkänna landskapsregeringens arbete. Det viktiga är att den här bland-politiken inte får bli ibland-politik, det vill säga ibland tar man EU-frågorna på allvar och ibland så glider de förbi i strid om påvens skägg. Påvens skägg gäller ju om landskapsregeringen har gjort något bra eller om man inte åstadkommer någonting. Den diskussionen kommer nog att föras fortsättningsvis, har jag en känsla av.

Lagutskottet har i princip tagit upp tre olika frågeområden. Det är Lissabonfördraget, livsmedel och det är sjöfartsfrågor. När det gäller Lissabonfördraget så var det uppe här i tidigare replik att vi tycker att parlamentsplatsen är berättigad. Där har vi medhåll från Finlands regering i ett gemensamt beslut. Nästa fråga är hur man ska kunna pressa på, hur man ska kunna förklara, hur man ska kunna gå vidare? Den här processen har pågått sedan 1995 och den kommer att behöva fortsätta, som vi säkert vet.

När det gäller talerätten, vad man än säger där, så finns det en möjlighet för lagtinget att vara med och ta ett kliv framåt. Om det är ett stort eller ett litet kliv, det kan man diskutera, men det är ju där.

Både när det gäller livsmedels sidan, sjötransport och sjöfartspolitikerna så tar jag mig friheten att föra ihop dem till ett enda resonemang. När det gäller livsmedels- och sjöfartsreglering så är det frågan om vad som är globalt, eller snarare på EU-nivå, och det vi kan göra på lokal nivå. Det gäller att vara med om att forma regelverk som är bra för hela livsmedelstransporter och livsmedelskonsumtionen. Det gäller att utforma övergripande regler för sjösäkerheten. När det gäller livsmedel så måste vi på Åland ha en klar ursprungsmärkning. Det är inte så enkelt med egen lagstiftning och rikslagstiftning där vi har blandad behörighet. Det är en viktig sak. Har vi det regelverket i skick så kan vi sköta vår livsmedelskontroll ganska bra på Åland genom våra egna myndigheter. Vi har alltså möjligheterna men vi måste också se till att det fungerar på EU-nivån. Samma sak när det gäller sjötransporter och sjösäkerhet. Det finns regelverk som utformas och som bygger på olika negativa erfarenheter med olyckor där man då försöker se på vad det här betyder för lokala förhållanden. Det kan t ex vara våra skärgårdsfärjor som kan bli utsatta för olika direktiv som ställer krav på olika skottkonstruktioner och liknande. Det finns också en möjlighet att klassa våra skärgårdshav i ett e-zon område som ställer lite mindre krav. Vi har inte så mycket stormar och sjögång som man har på andra håll, därför måste vi från åländsk sida acceptera internationella regleringar men samtidigt ställa lokala krav. Det är ungefär det här som lagutskot-

tet för fram i sitt utlåtande. Det är också någonting som finns med i landskapsregeringens arbete när man bevakar kommissionens arbete.

Jag skulle vilja säga att en erfarenhet från lagtingets arbete är att vi numera får månadslistor på våra bord. Månadslistorna utgör sammantaget ett tusental direktiv. Vem läser dem? Ja, jag har försökt, men gett upp av rationella skäl. När man försöker sortera de här direktiven så kanske det är ungefär ett trettiotal som berör Åland lite mera. Då måste vi se på våra egna sorteringsmekanismer och de mekanismer som vi har i lagtinget. För lagutskottets del ska vi gå vidare med de här frågorna för att utforma bättre system för att sortera ut direktiven. De kommer så småningom via landskapsregeringen till lagtinget, men då är det i allmänhet för sent för lagtingets utskott att påverka det här. Där har vi alltså lite hemläxor också i lagtinget när det gäller EU-frågorna. De är komplexa, de kräver ständig bevakning och ständiga reformer i våra procedurer. Jag tror att vi har möjlighet att göra framsteg.

Ltl Torbjörn Eliasson

Herr talman! Finansutskottet behandlar också det här. Utskottet konstaterar att de närmaste årens tyngdpunkt inom EU kommer att handla om finanskrisen och framförallt åtgärder mot de följder som finanskrisen får på det realekonomiska planet, främst igenom form av ökad arbetslöshet och därigenom ökad press på samhällsstrukturen i stort. Eftersom lågkonjunkturen i stort sett drabbar hela näringslivet så kommer landskapet inte att kunna förbli opåverkat av den rådande krisen. Landskapets näringsliv är dock i första hand en tjänsteekonomi varför den ekonomiska utvecklingens negativa effekter förväntas bli lindrigare än för de nationella ekonomierna i vår omgivning. Så skrev jag alltså den 28 april, det håller streck fortfarande. Finansutskottet har inte anmärkningar. Vi kan konstatera att vårt stora problem kommer att bli den offentliga ekonomin och våra egna möjligheter att klara ut det. Vi kommer att få en mycket arbetsam och jobbig höst med budgeten för 2010.

Talmannen

Begärs ordet? Diskussionen är avslutad. Detaljbehandlingen vidtar. I detaljbehandlingen föreläggs först betänkandets kläm och därefter dess motivering. Kan förfaringssättet godkännas? Godkänt.

Föreläggs betänkandets kläm. Klämman är godkänd.

Föreläggs betänkandets motivering. Motiveringen är godkänd. Ärendets enda behandling är avslutad. Ärendet är slutbehandlat.

Enda behandling

- 6 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om **ersättande skola** för barnen på **Lappo** (EF 21/2008-2009)
Ärendet avförs och upptas den 2 september.

För kännedom

Landskapsregeringens framställning om temporär höjning av kommunalskattesatsen för samfund (FR 23/2008-2009)

Ärendet upptas till behandling vid plenum 2 september 2009.

Landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons anhållan om befrielse från sitt uppdrag som ledamot av landskapsregeringen (D 1/2008-2009)

Antecknas för kännedom att till lagtinget överlämnats den 2 september 2009 landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons anhållan om befrielse från sitt uppdrag som ledamot av landskapsregeringen. Ärendet upptas till behandling vid nästa plenum.

Landskapsregeringens berättelse för år 2008 (LB 1/2008-2009)

Ärendet upptas till behandling vid plenum den 7 september.

Plenum slutar

Nästa plenum hålls idag kl. 14.15. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl. 14.11).

Plenum den 31 augusti 2009 kl. 14.15

Plenum börjar.....	17
Föredras för bordläggning.....	17
1 Stora utskottets betänkande nr 3/2008-2009 angående ny lag om landskapsbidrag till bildningsförbund (FR 4/2008-2009)	
Enda behandling.....	17
2 Landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons anhållan om befrielse från uppdraget som ledamot av landskapsregeringen (D 1/2008-2009)	
Plenum slutar	20

Plenum börjar

Talmannen konstaterar samma närvaro som vid föregående plenum.

Föredras för bordläggning

- 1 Stora utskottets betänkande nr 3/2008-2009 angående ny lag om landskapsbidrag till bildningsförbund (FR 4/2008-2009)

Talmanskonferensen föreslår att ärendet bordläggs till den 2 september.

Enda behandling

- 2 Landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons anhållan om **befrielse** från uppdraget som ledamot av landskapsregeringen (D 1/2008-2009)

Enligt 5 § 3 mom. landskapslagen om Ålands landskapsregering befrias ledamot av landskapsregeringen från uppdraget på egen begäran eller på förslag av lantrådet. Landskapsregeringsledamoten Runar Karlsson har den 25 augusti 2009 till lagtinget inlämnat en anhållan om befrielse från sitt uppdrag räknat från och med den 2 september 2009.

Först tilläts diskussion och därefter fattar lagtinget beslut med anledning av landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons begäran.

Diskussion.

Ltl Danne Sundman

Herr talman! När den nu sittande regeringen bildades blev vi alla väldigt överraskade, om ni kommer ihåg skeendet under dagen, över att man mitt i allt kom på att mitt i perioden så ska det byta minister på trafikministerposten. Det hade man inte någon närmare förklaring till, man hade bestämt det så. Det står ju var och en fritt men det är intressant för lagtinget huruvida det är lämpligt att byta nu i det här skedet. Vi ska komma ihåg att under de här åren har det hänt en hel del med hela vår "firma", med landskapsregeringens fögderi och med den ekonomiska situationen. Är det egentligen lämpligt att genomföra det här bytet, på det här sättet, i det här skedet?

Blivande lagtingsledamot, nuvarande landskapsregeringsledamot Runar Karlsson är för det första erfaren på sin post. Han är också formellt kompetent, han är ingenjör i det han sysslar med. Karlsson har haft mycket förändringar på gång,

omorganisationer osv. som vi har sett fram emot, men också delvis varit kritiska till. Ska inte det få slutföras nu under Karlssons ledning? Det blir lite märkligt. Dessutom har ju Karlsson varit den som kanske allra tydligast, förutom möjligtvis finansminister Perämaa, uttryckt en vilja att ta tag i den ekonomiska situationen. Han har också fått utstå en hel del kritik för det. Är det slut med det nu då? Det skulle vara intressant att höra lite om det här påverkar den delen. Det är ju intressant för oss i oppositionen också. Vi får ju inte vara med på regeringspartiernas sammankomster så vi vet inte hur man har diskuterat. Det är ju klart att det kan bli sådana ändringar som berör lagtinget. Jag tänker inte motsätta mig den här befrielsen. Men jag skulle gärna vilja att någon redogör för hur man har tänkt lösa de här frågorna. Ser man verkligen det här som lämpligt just i det här skedet, i den här situationen vi är i?

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Som gruppledare för Centern kan jag bara säga att fortsättningen blir helt enligt handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet ändras inte i och med det här bytet.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Jag har läst i tidningen att handlingsprogrammet ska ändras eftersom man inte kan leva upp till allt man har lovat i och med den ekonomiska situationen. Den ekonomiska situationen har också ändrat förutsättningarna för den politik vi alla bedriver. Nu handlar det inte om att utveckla samhället på samma sätt som det handlade om då, när man tog det här handlingsprogrammet. Det var också därför jag begärde ordet. Är det så nu att man inte ska ändra handlingsprogrammet, så borde det kanske komma till allmänhetens kännedom? Vi har läst i tidningar att man ska göra det. Vad jag förstod på en artikel så ska man komma till lagtinget med någon sorts revidering av handlingsprogrammet. Varför gör man inte det samtidigt som man byter ut en minister? Det borde man i så fall ha övervägt. Saker och ting kan och får ändra men jag vill gärna veta det.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Det jag sade var att det här bytet i sig inte har någon inverkan på handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet revideras enligt plan men det har ingenting med bytet att göra. Det är det som är det viktiga. Centerns politik kvarstår.

Ltl Danne Sundman, replik

Ja, det där med att Centerns politik kvarstår, det är inte så lätt att veta. Vad är Centerns politik i dag? Jag bekänner mig till stor del till den politik som minister Karlsson har fört, när man måste ta tag i olika problem. Sedan har vi sett från olika centerhåll, ganska många centerhåll, att det kanske inte är den politiken som gäller. Är det så att Karlssons politik försvinner med Karlsson och det kommer en annan i stället? Det är det jag menar med att jag är lite oroad över bytet i det här skedet.

Lantrådet Viveka Eriksson

Talman! Det som man kan konstatera är att som grund för landskapsregeringens inbesparingar ligger tilläggsbudgeten. Den samlade landskapsregeringen kommer att jobba för att verkställa tilläggsbudgeten i enlighet med de planer och riktlinjer som har dragits upp i tilläggsbudgeten och också göra de inbesparingarna.

När det gäller trafikavdelningen så finns det väldigt konkreta förslag som är antagna av lagtinget. Det arbetet fortgår i landskapsregeringen oberoende av vem som sitter på posten. Det är ett kollegium om som jobbar vidare i den riktningen.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Det kommer ju tillfällen där vi får reda ut begreppen i detalj. Det som bekymrar mig är att trafikminister Karlsson har haft en linje som förvisso har haft stöd av liberalerna och de övriga i landskapsregeringen men inte alltid av centergruppen. Men nu läste jag i tidningen att det ska bli slut på solo åkandet. Det ska bli ordning och reda. Jag får väl önska lanträdet lycka till, till den delen. Jag hör till dem som förstår att vi måste slakta, mer eller mindre, heliga kor av olika storlek. Det är mest för helheten som jag är bekymrad för. Jag hoppas att "Karlssonska" linjen kvarstår, att man har det medvetandet och även från blivande minister Thörnroos.

Lanträdet Viveka Eriksson, replik

Talman! De inbesparingsförslag och de omstruktureringar som anges riktningen i tilläggsbudgeten har omfattats av hela landskapsregeringen. Hela landskapsregeringen står bakom dem och jobba vidare med dem.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! I tilläggsbudgeten var det ändå ganska luddiga skrivningar, får man säga. Det nog inte mycket att läsa på raderna, ev. mellan raderna och i oppositionens förslag var det ju tydligt och konkret. Den som minns behandlingen av tilläggsbudgeten vet att det var inte så mycket konkret sist och slutligen. Det fanns en hel del idéer också ifrån regeringspartierna men sedan röstades allt ner, fastän det föreslogs här i salen. Den stora detaljerade redogörelsen blir i landskapsregeringens budgetförslag för 2010. Då får vi se hur man går vidare. Som sagt, jag önskar lanträdet lycka till i det arbetet och också hennes kollegor.

Lanträdet Viveka Eriksson, replik

Talman! Till den delen som handlar om tilläggsbudgeten så fanns det väldigt mycket konkreta skrivningar när det gäller trafikavdelningens område och också riktningar för vilka saker man skall prioritera i kommande budget. Där kommer det ju förstås mera detaljer. Men jag vill ändå påstå att när det gäller trafikområdet så fanns det mycket konkretiserande om hur omstruktureringar ska gå till och inom olika delar i trafikavdelningen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Det är i och för sig en intressant aspekt på det här ministerbytet som ledamot Danne Sundman tar upp. Jag håller med om att skrivningarna i tilläggsbudgeten nog var rätt allmänt hållna. Det är ju faktiskt inte lagtingets uppgift att bestämma i det skedet vad som ska ingå i budgeten utan närmast att lägga ramar och vissa allmänna målsättningar och principer. Vi har parlamentariskt system där regeringen, på basen av en majoritet i lagtinget, driver politiken. Medan lagtinget säger ja eller nej, men inte hur. Det är ju därför vi har en regering. Det som kvarstår som ett ganska stort glapp i alla fall, det är alla de utfästelser som den här regeringen har givit i sitt handlingsprogram, om man tänker på den ekonomi som

vi kommer att ha 2010. Nu framförde Centerns gruppordförande, ledamot Gun Carlson, att handlingsprogrammet ska revideras enligt plan. Det ska alltså göras om. Jag tycker det är en annan uppfattning än vad lantrådet har givit sig till tolk för. Senast den här frågan var upp, fick vi den informationen att visst skulle det göras vissa omändringar av handlingsprogrammet, men det skulle på något vis ske internt mellan majoritetspartierna. Någon egentlig revidering av handlingsprogrammet, i den meningen att det skrivs om och att man kommer hit för att få det godkänt, det uppfattade jag inte att vi skulle få. Det skulle vara viktigt att vi skulle få ett klargörande. Vad är det som gäller? Visst är det konstigt om den här regeringen ska leva med ett handlingsprogram som har väldigt ambitiösa mål som att förbättra tandvården och ta över både missbrukarvården och Medis var det väl också? Ja, det var ju så många saker som regeringen skulle ta från kommunerna för att minska belastningen på kommunerna. Hur är det nu riktigt? Ska det bli en regelrätt omskrivning av programmet som förs hit? Eller blir det ingenting sådant som vi får se här i lagtinget? Det är ju också att redovisa för väljarna om man kommer hit med ett nytt program. Vad är det för politik som gäller för de kommande två åren av den här mandatperioden?

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad.

Landskapsregeringsledamoten Runar Karlssons begäran föreläggs för godkännande. Begäran bifalls.

Lagtinget har således beslutat att landskapsregeringsledamoten Runar Karlsson befrias från sitt uppdrag räknat från och med den 2 september 2009.

Fyllnadsval till uppdraget ska enligt lagtingsordningens 64c § förrättas sedan lantrådet för lagtinget föreslagit en ny ledamot.

Ärendets enda behandling är avslutad. Ärendet är slutbehandlat.

Plenum slutar

Lagtingets nästa plenum hålls onsdagen den 2 september 2009 kl. 13.00. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl.14.32).

Plenum den 2 september 2009 kl. 13.00

Plenum börjar.....	21
Meddelande	21
Remiss	22
1 Landskapsregeringens framställning om temporär höjning av kommunalskattesatsen för samfund (FR 23/2008-2009)	
Andra behandling	38
2 Stora utskottets betänkande nr 3/2008-2009 angående ny lag om landskapsbidrag till bildningsförbund (FR 4/2008-2009)	
Första behandling.....	51
3 Lagutskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med Kazakstan för att undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)	
Första behandling.....	51
4 Lagutskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 30 och 39 §§ i självstyrelselagen för Åland (RP 11/2008-2009)	
Första behandling.....	61
5 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 59c § självstyrelselagen för Åland (RP 9/2008-2009)	
Enda behandling efter bordläggning	61
6 Landskapsregeringens meddelande om landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik (M 4/2008-2009)	
Enda behandling.....	61
7 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om ersättande skola för barnen på Lappo (EF 21/2008-2009)	
För kännedom	61
Lantrådets förslag till fyllnadsval av landskapsregeringsledamot (D 2/2008-2009)	
Landskapsrevisorernas berättelse för år 2008 (RB 1/2008-2009)	
Landskapsrevisorernas berättelse för Ålands lagting och Ålands delegation i Nordiska rådet för år 2008 (RB 2/2008-2009)	
Plenum slutar	62

Plenum börjar

Namnupprop. 28 ledamöter närvarande.

Meddelande

Lagtinget har den 31 augusti 2009 befriat ingenjören Runar Karlsson från uppdraget som medlem av landskapsregeringen räknat från och med den 2 september 2009. Enligt valresultatet för lagtingsvalet den 21 oktober 2007 tillkommer Runar Karlsson ett mandat i lagtinget, för vilket en granskad och godkänd fullmakt uppvisats. På grund av bestämmelserna i 6 § 2 mom. lagtingsordningen frånträdde emellertid Runar Karlsson sitt uppdrag som lagtingsledamot sedan han den 26 november 2007 utsågs till medlem i landskapsregeringen.

Eftersom Runar Karlssons mandat i landskapsregeringen upphört från och med den 2 september 2009 är han berättigad att ha sin plats i lagtinget. På grund härav har Henry Lindström frånträtt sitt uppdrag som ersättare för Runar Karlsson men har uppvisat en granskad

och godkänd fullmakt att i lagtinget ersätta landskapsregeringsledamoten Jan-Erik Mattsson. Jan Salmén har därmed frånträtt sitt uppdrag som Jan-Erik Mattssons ersättare i lagtinget.

Antecknas.

Jag hälsar lagtingsledamoten Runar Karlsson välkommen till lagtinget och ber vaktmästaren visa Runar Karlsson och Henry Lindström till deras platser.

Talmannen vill också påminna om att det idag kommer att hållas ett andra plenum för fyllnadsval till landskapsregeringen.

Om ledighet från dagens plenum beviljas ledamoten Raija-Liisa Eklöw p.g.a. sjukdom. Om ledighet från plenum den 7 september beviljas ledamoten Leo Sjöstrand p.g.a. sjukdom, samt ledamoten Gun-Mari Lindholm beviljas ledighet den 7 september för privata angelägenheter.

Remiss

1 Landskapsregeringens framställning om temporär höjning av **kommunalskattesatsen för samfund** (FR 23/2008-2009)

Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till näringsutskottet. Godkännes? Godkänt.

Diskussion.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa

Herr talman! Landskapsregeringen föreslår att skattesatsen för samfund vid kommunalbeskattningen temporärt höjs från 5,7278 % till 8,3278 % för skatteåren 2009-2011.

Komplikationen med det, uppdagades under vårvintern när vi fick insikt i att den åtgärd som staten genomför, där man fördelar medel från statskassan till kommunerna, kommer att påverka oss på det sätt att om vi inte ändrar den kommunala delen av samfundsbeskattningen, vilket vi har behörighet över, kommer fördelningsåtgärden att leda till en sänkt skattesats för våra samfund.

Det togs inte några som helst kontakter från finansministeriet i Helsingfors med förvaltningen här för att informera om de åtgärder de avser att göra. Man kan förstås diskutera om huruvida vi ska ha en sådan kontakt som leder till att vi har kunskap om hur sådana här åtgärder påverkar oss, och i vilket skede. Det här är förstås en brist. Därav också den här landskapsregeringens intensifierade kontakter med finansministeriet och riksmyndigheterna för att vi i dialog ska kunna förutspå och undanröja sådana här saker som påverkar oss och sätter oss i en rent ut sagt besvärlig situation.

Det är två aspekter i detta förslag och den utgångspunkt som ligger i rikets fördelningspolitik, om vi kallar det så, mellan staten och om kommunerna. Vi fick kännedom om det här intressanta att analysera hur en sänkt samfundskatt skulle påverka här på Åland. Det här är synnerligen intressant, vi för ju en skattedebatt fortgående, skattedebatten intensifieras också här i lagtinget. Det var av intresse för oss att bedöma hur det här kan påverka.

Sänkt skatt för samfunden kan ge en positiv effekt, det kan också locka våra samfund, som vi har idag, att utföra en större verksamhet på Åland. Möjligen kan det locka nya företag till Åland. Den här grundtanken tror jag att alla kan enas om.

Den andra delen är att vi har den offentliga välfärden, i det här fallet kommunerna, vars finansiering ska tryggas på något sätt. I den här prekära situationen av finanskris och lågkonjunktur så måste de aspekterna vägas in i bedömningen.

Det som vägde tungt i bedömningen var om man går in för en lägre samfundsskatt? Vi har behörigheten, då bör det ske i en situation då vi har gott om tid. Där vi kan ta ett lagförslag på eget initiativ och kan säkerställa att vi har sådana rutiner i uppbörden av skatt, så att det kommer att fungera. Att också behörigheten klarläggs fullständigt. Nu är det så att skatten som uppbärs av staten, den skatt som också uppbärs av de åländska samfundet, det sker i de situationer när våra samfund har verksamhet både på Åland och på rikssidan, det sker utifrån den praxis, från företagets egna uppgifter var de har haft sin verksamhet. Det här fungerar väl så länge som man har samma skattesatser. Blir det olika skattesatser krävs det något annat än en praxis på hur man bedömer var verksamheten har varit. Det fordras förmodligen ett avtal för undvikande av dubbelbeskattning också mellan Finland och Åland, att man reglerar det här.

Om och när man inför något, vilket vi inte bedömer att man ska göra i den här situationen av lågkonjunkturen, där också kommunernas riskera att drabbas med ökad arbetslöshet, ska det ske som en åtgärd som vi själva tar. Där vi har framförhållning att alla de här aspekterna och frågetecknen kan rätas ut.

Jag bedömer det ändå som att vi otvivelaktigt har behörigheten och kan göra de här sakerna om vi så önskar.

Sedan har vi en annan aspekt, som vi väljer att öppet och tydligt lyfta fram i den här framställningen. Staten ändrar i fördelningen, man ändrar ju inte skatteprocenten för samfundet man fördelar mera från stat till kommunerna vilket innebär att samfundsskatten för våra företag sjunker. Då måste vi vidta en skatteåtgärd i den föreslagna skattesatsförändringen så att skatten höjs. Vi vidtar en skatteåtgärd, staten vidtar en fördelningsåtgärd. Staten kan utföra en fördelningsåtgärd retroaktivt men vi kan ha större problem att utföra en skatteförändring retroaktivt. De här fordrade en hel del analys och eftertanke innan vi lade vårt förslag.

Grundlagsutskottet konstaterar i ett utlåtande att grundlagen inte innehåller något generellt förbud mot retroaktiv skattelagstiftning. Det krävs ändå en förutsägbarhet för att detta ska kunna vara möjligt. Vi har den uppfattningen att våra samfund inte har förväntat sig en lägre skattesats, den bibehålls på den nivå som det har varit tidigare. Därför hävdar vi i vårt förslag på att kravet på förutsägbarhet uppfylls så att retroaktiviteten ändå uppfyller grundlagens andemening och stadganden.

Vi har ändå valt att dela upp lagframställningen i två delar, en del som gäller för 2009 och en del som gäller för 2010-2011 p.g.a. osäkerheten och att det är svårt att vara tolkare på förhand. Vi har ändå vår bestämda åsikt att det inte strider mot grundlagen. Ifall det skulle tolkas som att lagen strider grundlagen och den skulle falla till retroaktivitet som sker då detta år, då skulle ändå den temporära förändringen gälla 2010-2011. Detta som en säkerhetsåtgärd.

Ltl Anders Eriksson, replik

Herr talman! Det är en hel del som gör mig lite förvånad i den här framställningen. När det gäller retroaktiviteten, oavsett hur man tolkar grundlagen, är min uppfattning att vi alltid haft en sådan praxis i detta parlament, när det gäller det skattelagstiftning, att man inte stränger retroaktivt. Det gäller speciellt att näringsutskottet tittar på det, jag ska återkomma till det. Det som gör mig förvånad är att man höjer skatten med 2,6 % i klartext för före-

tagen. Motivet är att man har ändrat i riket. Finansministern gav ju väldigt goda motiv för egen beskattning när vi ser hur inflätade vi är i saker och ting som vi egentligen inte har haft en aning om. Att höja nu i stället för att stimulera företagandet? Jag förstår på finansministern att man har analyserat det här. Har man tittat riktigt noggrant igenom vilka effekter det här skulle ha om man i detta lågkonjunkturläge skulle stimulera om man i stället skulle hålla samfundsbekskattningen så låg som möjligt? Har man riktigt, riktigt noggrant analyserat detta?

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Det har vi gjort i den mån som vår förvaltning har resurser för detta. Vi har inte ett inbyggt system i vår förvaltning med en egen skatteavdelning som gör det här bedömningarna. Det tycker jag är en brist. Jag hoppas att kunskapen, erfarenheten och intresset för det här växer med tanke på arbetet med den kommunalskattelag som vi har satt i gång. Kutymen har inte i landskapsförvaltningen och i lagtinget varit att man har analyserat skatteeffekter så mycket. Vi har ändå försökt göra det här. Bedömningen blir sammantaget att det inte är säkert att det framöver nu är vinsthanteringen som kommer att vara det stora problemet för företagen. Det är det som samfundsskatten gäller. Jag håller med om att det finns positiva effekter men det finns för många frågetecken. Vi måste fatta beslut om det här utifrån eget initiativ och långt på förhand för att det ska vara seriöst.

Ltl Anders Eriksson, replik

Jag har förståelse för finansministerns svåra situation. Man fick insikt i att ändringar var på gång, men hade ingen information överhuvudtaget. Då blir det brandkärsuttryckningar, det har jag förståelse för. När det gäller det här med en egen skatteavdelning, där tror jag också att finansministern och jag samma uppfattning. Det är kanske inte riktigt läge att späda på den offentliga sektorn, men det här skulle vara synnerligen nödvändigt. Jag uppfattade att finansministern var lite tveksam i huvudanförandet om det faktiskt var vår behörighet när det gäller kommunalskattesatserna för samfund. Det uttalandet förstår jag inte riktigt. Enligt mig är det definitivt vår behörighet.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Det är det också enligt min uppfattning. Från vissa partier har det uttryckts att den här skatten traditionellt har varit på samma nivå som på rikssidan 26 % och att man ska fortsätta följa detsamma. Även om jag är övertygad om att det är vår behörighet, och ledamoten Anders Eriksson är övertygad om det, så tror jag att det är bättre om vi inför en förändring gör det utifrån ett eget initiativ, långt på förhand, så att vi säkerställer att det inte blir någon tvist om det sedan. Det är givetvis en politiskt känslig fråga, ifall Åland skulle ha en annan företagsbeskattning än vad man har i omgivningen. Jag menar att det inte är uteslutet att det kan komma att bli ifrågasatt. Jag är övertygad om att det är vår behörighet.

Talmannen

Replikskiftena är avslutade.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack herr talman! För socialdemokraternas håll välkomnar vi den här framställningen. Vi har efterlyst den i ett tidigt skede. Vi fick sedan också svar av regeringen, via media, att man skulle komma med den här. Den är ju nödvändig med tanke på kommunernas ekonomi. Jag tycker det var ett intressant resonemang att ska man göra förändringar i kommunalbeskattningen, enligt det här förslaget så ska man göra det utgående från ett eget initiativ. Det ska vara långsiktigt och inte bara att man rycker till när man har chansen ungefär. Det är klokt tänkt, tycker jag. Det förutsätter att regeringen har en skattepolitik. Vi har många gånger fått uppmaningar från liberalerna att vi ska redogöra för vår skattepolitik. Min fråga är, vad anser liberalerna?

Talmannen

Tiden är ute!

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Om jag kort här under en repris skulle säga så här; för mig personligen, herr talman, är personbeskattningen nog intressantare i så fall att man börjar diskutera. Jag tror mera till en strävan att sänka personbeskattningen, i så fall, än de här åtgärderna.

Ltl Barbro Sundback, replik

Jag får tacka för den synpunkten. Det är nödvändigt om vi ska börja diskutera skattesatser för olika skatteslag så måste vi ha en gemensam och någorlunda klargjord skattepolitik i landskapet. Meddelandet, som vi väntar på, får nog gärna komma ganska snabbt. Inte behöver vi vänta på någon budget, tvärtom, ju fortare desto bättre.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Vi satte i gång arbetet med meddelandet redan före sommaren. Nu är vi i den lyckliga situationen att vi har en avdelningsjurist på finansavdelningen, vilket det såg ut att vi inte skulle ha under en tid. Arbetet fortskrider, målsättningen är att vi ska leverera skatte-meddelandet under denna höst. Något annat kan jag inte lova.

Talmannen

Replikskiftena är avslutade.

Ltl Harry Jansson

Herr talman! Föreliggande lagförslag tillhör väl kategorin framställningar som man läser och tar del av med lite blandade känslor. Å ena sidan i det här fallet, att stödja den kommunala hållbarheten på lång sikt ekonomiskt, å andra sidan behovet av att ibland stimulera näringslivet. Alla vet att lönsamheten har gått ner påtagligt även inom äländsk företagsamhet, på senare år. Något som avspeglats sig i alarmrapporter vad gäller skattegottgörelsens storlek.

När det handlar om dylika avvägningar så gäller det naturligtvis att ta ett helt helhetsgrepp. Jag tycker att finansminister Perämaa, på ett bra och tydligt sätt, redogör varför man inte skulle gripa in i det här i stundens möjlighet och ägna sig åt skattepolitik i ett sammanhang där sakfrågan har kommit som en enda stor överraskning för oss alla.

Centergruppen har valt att stöda det här fullt ut, som en del av landskapsregeringen. När det gäller problematiken som finns kopplad till den här framställning-

en är det ofrånkomligt att vi än en gång har en behörighetsproblematik. Där vi via vår direkta koppling till finsk kommunalbeskattning, i det här fallet till redovisningssystemet i stort, får den här typen av överraskningar. Jag kan enbart hålla med ledamot Sundbacks resonemang här om vikten av att vi börjar diskutera beskattningens natur och innehåll med mera.

Centergruppen ser med glädje fram det kommande skattemeddelandet och debatten.

De som i denna sal är tveksamma till att vi retroaktivt ska ägna oss åt den här typen av åtgärder kommer att få rätt i efterhand, om vi säger så. Den stundande prövningen, huruvida vi har rätt att retroaktivt göra den här förhöjningen, kommer med största sannolikhet att bli föremål för Högsta Domstolens granskning. Jag tror inte att justitieministeriet vill släppa i väg det här utan att Högsta Domstolen tar ställning, inom ramen för lagstiftningskontrollen, till huruvida man inom ramen för Finlands grundlag, självstyrelselagen, kan göra den här typen av åtgärd retroaktivt.

Nu innehåller den här framställningen, som finansministern mycket riktigt påpekade, förklaringar och redogörelse för hur grundlagsutskottet har sett på den här problematiken. Till det kan man tillägga att grundlagen som sådan innehåller ju bara en uttrycklig bestämmelse mot förbud, mot retroaktivitet i lagstiftningen och det handlar om straffbestämmelser d.v.s. man kan inte i efterhand öka på straffets storlek. Retroaktiviteten har alltid varit en helig princip, att det ska finnas en förutsägbarhet vad företag, juridiska personer etc. kan förvänta sig av lagstiftaren. Därför har vi en problematik. Men naturligtvis, behörighetsproblematiken, retroaktivitetsproblematiken är saker vi kommer att få ta del av snart via lagstiftningskontrollen medan vi själva får börja diskutera behörighetsfrågan.

Till sist kan jag säga att det är ett klokt grepp av landskapsregeringen att i paragrafuppbyggnaden dela upp de här i två moment. Ett eventuellt fällande av retroaktivitetsdelen leder till att lagförslaget ändå kan träda i kraft men i så fall från 1 januari 2010.

Ltl Danne Sundman

Herr talman! Det står att landskapsstyrelsen föreslår bla, bla, bla... Landskapsstyrelsen kan ju inte föreslå något för lagtinget lika lite som Lemlands ungdomsförening eller mellersta Finströms Marthaförening eller någon annan icke behörig myndighet eller instans. Det är **landskapsregeringen** som kan föreslå framställningar, vi lagtingsledamöter och republikens president. Det var förstås ett skämt, men det visar på den allvarliga invändningen som jag har när det är uppenbara sakfel i många framställningar. Jag har gjort en liten sejour som ersättare i lagutskottet. Det var väl ingen vidare upplevelse, utan att säga något mer innan ärendet är slutbehandlat. Jag får återkomma till det.

När det gäller den här framställningen, är det som flera talare har sagt, två sidor av myntet. Man måste vända på myntet i dessa kristider. Vi behöver dels spara in i offentlig förvaltning och göra samma sak lite billigare. Dels behöver vi också stimulera åländskt näringsliv. Det är företagsamhetens år i år. Sådana här frågor borde vara högt på agendan. Det är de också i och med den skattedebatt som ständigt pågår.

För Obunden Samlings lagtingsgrupps del kan jag säga att någon retroaktiv lagstiftning kommer vi under inga omständigheter att gå med på. Det kan ni veta redan nu. Den föreslagna paragrafen kommer vi att föreslå att förkastas om det, mot förmodan, skulle gå igenom lagtingets utskottsbehandling. Det här har ingen-

ting att göra med att det eventuellt, enligt grundlagsutskottet, att någon liten krystad tolkning skulle vara möjlig. Det har att göra med att vi inte stiftar skattelagstiftning retroaktivt. Vill ni andra göra det så varsågod. Det skulle förvåna mig storligen om det godkändes. Om det ändå är juridiskt möjligt så är det politiskt omöjligt för oss att göra så, särskilt under företagsamhetens år.

När det gäller framställningen i övrigt så är vi öppna för en diskussion om man skulle ta den möjligheten att stimulera näringslivet med en lägre skattesats under den här tiden. Därför ville vi höra också andra partiers åsikter. Vi ser det kanske som lite bypolitik. Vissa kommuner har väldigt stort behov av samfundsskatter och andra inte. Man kanske borde fjärma sig från det och se helheten. Åländskt näringsliv är ju kanske i en sådan fas att det också behöver stimuleras.

Sammanfattningsvis, ställer vi oss tveksamma till helheten, men framförallt till den retroaktiva delen, i 2 mom. 4 a §. Den kan vi inte acceptera.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Herr talman! Jag förstår argumenten som Obunden Samling lägger fram. Den ligger mycket i det. Tanken om retroaktiv beskattning kändes också motbjudande för oss. Därför måste vi grundligen sätta oss in i den frågan. Därav skälet till att inte gå in för en sådan här åtgärd nu, om det är så att man vill det. Det är en intressant tanke, men då borde man göra det långt på förhand i form av ett eget initiativ så att också samfunden känner till att det här på gång. Om man går in för något sådant så kan det påverka var samfunden väljer att utföra sin verksamhet. Därför blir inte effekten den rätta när man genomför åtgärder retroaktivt, när skatteåret till stora delar redan har gått, om ledamoten Sundman förstår argumentationen. Det borde ske utifrån ett eget initiativ, noga förberett, om vi går in för det här.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Jag tror inte att företag har så stora problem med sänkta skatter. Jag kan inte tänka mig att det är något företag som motsätter sig sänkt skatt. Problemet är att skattebasen minskar för kommunerna. Det är andra sidan på myntet. För företagen är det nog inga bekymmer att vi gör det här helt oförberett, som en blixtnedslag från klar himmel. Så länge det handlar om positiv rättsverkan kan man också göra saker och ting retroaktivt men inte när det är negativ rättsverkan. Till den delen skiljer det sig, man har också gjort det här retroaktivt i Finland fast det inte är någon skillnad för helheten. Vi är öppna för en diskussion när det gäller att hålla denna lägre skattesats. Jag har också förståelse för det argumentet att man kanske borde förbereda sig lite och se om det är det här som vi ska satsa på, är det här rätt? Vilka effekter gör det? Gör det nytta? Jag håller med om att det är ett klokt resonemang när man för skattepolitik.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Herr talman! Jag vill bara påpeka det nu för att det ska bli fullständigt klart, även om det formellt sett just nu är en skatthöjning från en lägre procent, i och med den åtgärd som Finlands regering har gjort, så är det de facto inte en höjning sett ur företagarens synpunkt. Jag vill ändå hävda att man har haft en beredskap att se till att man har en samfundsskatt på 26 %, den nivån blir densamma så att man stannar på samma nivå. Det är inte de facto en höjning.

Ltl Danne Sundman, replik

Talman! Nej, det är det ju inte om man ser till åren 2010 och framåt. Men med mitt rättssäkerhetstänkande så är det, det facto en höjning om man nu retroaktivt som lagstiftare ångrar sig och höjer skatten i alla fall inför 2009. För 2009 är det en skatthöjning per definition. Det ska man inte göra. Det passar ju bra att företagsamhetens år har lite lägre skatt, fastän det inte riktigt var meningen. Så kommer det att bli.

Ltl Folke Sjölund, replik

Herr talman! Det råder lite förvirring här i ledamot Sundmans resonemang, förmodligen beror det på att han inte riktigt känner till hur det här skattesystemet är uppbyggt. Det är nämligen så att staten har förbehållit sig rätten att sätta samfundsskattesatsen. Det är alltså en statsskatt, rent formellt. Den här skatten fördelas från staten ut till kommuner och församlingar. Det här gör riksdagen i lagstiftningen när det gäller de övriga i riket, men kan naturligtvis inte bestämma över fördelningen till de äländska kommunerna via en rikslag eftersom vi har en egen kommunal skattebehörighet. De här sakerna följs åt. Det betyder, precis som finansminister Perämaa sade, att det inte sker någon ändring av skattesatsen för de skattskyldiga. Därmed kan man inte heller säga att det sker en retroaktiv höjning.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Jag förstår inte vad jag inte förstod. Men jag har förstod det som lagtingsledamot Sjölund förklarade. Men förstod inte vad jag inte förstod.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Som tidigare talare har konstaterat så har den här frågan flera olika sidor. Myntet kan vändas ett par gånger om man kan betrakta det på olika sätt. En första spontan reaktion är att här borde vi ta chansen att använda vår behörighet, men samtidigt så ser man inte kanske vad det kan få för konsekvenser. Finansminister Perämaa var inne på att man har försökt göra en konsekvensanalys från avdelningens och regeringens sida, men man anser att tiden har varit för knapp för att kunna göra den här biten.

Tittar vi nu i framställningen finns en ytterst, ytterst knapp konsekvensbeskrivning av förslaget som sådant. Nu lyfte ministern fram lite mera analys i sin presentation. Ett önskemål från den frisinna gruppen är att man i behandlingen i näringsutskottet faktiskt tittar på en ytterligare konsekvensanalys av det här, så att man vet på vilka grunder man går in i det. Framförallt bör man titta på hur det här förslaget som ligger drabbar samfunden. Vad hade konsekvenser blivit om vi inte hade gjort det här? Där måste man också ta med konsekvenserna för kommunerna. Det finns en beskrivning men jag tror att alla ledamöter, som tittar på framställningen nu, ganska snabbt kan konstatera att den är ytterst, ytterst summarisk. Djupet i analysen kanske inte finns åtminstone på papperet.

Finansminister Perämaa försökte härifrån talarstolen att ge den ytterligare djup men jag tror att före lagtinget fattar beslutet bör det finnas en lite djupare

analys så att man faktiskt kan visa på vilka grunder man har kommit fram till det beslut man tar.

Behörighetsaspekten är också intressant här. Det har också tagits fram i tidigare anförande här. Jag kan dra ett sådant exempel som tyder på att vi kommer att ha en ganska intressant diskussion kring behörighetsaspekten i det här.

Till kommunerna rapporteras månatligen skatternas inflytande. Från och med 1.7 har prognosen som rapporterats från skattestyrelsen utgått ifrån den nya fördelningen. Det ger oss en liten fingervisning om hur man ser på det från motpartens sida i det här fallet. Man utgår ifrån att samfundsskattens totala storlek är 26 % sedan ska den fördelas på ett annat sätt. Vad händer om vi inte gör den här förändringen? Vart kommer pengarna? Det är en intressant fråga som jag tror att också näringsutskottet kan ställa sig. Jag tror inte att det är så lätt att få ett svar på den. Även här bör man se till att man för ett resonemang kring det i utskottet.

Till sist kan jag säga att när det gäller samfundsskattefrågan och hur stor del av samfundsskatten som kommunen får ta del av, är en fråga som trycker på behovet av att ytterligare kunna få föra egen skattepolitik här. Om vi ser det på det sättet så har delen av samfundsskatten, som kommunerna får att ta del av, sjunkit över tid ganska rejält. Intresset ute i kommunerna, för att föra en aktiv näringspolitik, kan man till vissa delar se koalition mellan hur mycket man har fått ta del av näringskatterna och hur mycket man är beredd att föra näringspolitik. Det vill jag gärna föra in i debatten som en sak att fundera på framåt. Det gäller framförallt inte den här framställningen nu, men framåt. Hur kan man se till att få kommunerna att mera aktivt ta del i näringspolitiken och föra en egen näringspolitik? Här kommer det här att kunna diskuteras framförallt i skattemeddelandet, men också när vi ska diskutera upplägget av en egen åländsk kommunalskatt. Där finns ett sådant utrymme att föra den diskussionen.

Innan man nu tar en slutlig inställning till den här frågan så bör de saker som jag håller fram här från vi Frisinnades sida komma fram i det betänkande som näringsutskottet gör dvs. att man har konsekvensanalysen gjord. Det är viktigt.

Ltl Olof Erland

Talman! Det finns många intressanta aspekter på den här framställningen. Det första är att man i samband med den ekonomiska resektionen i världen och därmed i Finland har vidtagit budgetåtgärder som riktar sig mot kommunerna och då använt sig av samfundsskatten. Samfundsskatten är till sitt belopp, det man tar ut från företagen, en riksbehörighet. Den är fastställd till 26 %. Det man gjorde i våras, som gick igenom riksdagen i april är en omfördelning till förmån för kommunerna, som är de grundläggande serviceproducenterna här på Åland och ännu mera i riket. Den fördelningen har medfört att konstruktionen på vår behörighet, d.v.s. delad behörighet när det gäller skattefrågorna, har inneburit att det blir en sänkning av det som staten tar in. Man skriver ner så att säga för att kommunerna ska kunna expandera.

Enligt min mening, de får ju naturligtvis utskottet studera, är det här är ingen retroaktivitet på det sättet att företagen skulle ha förväntat sig en skattesänkning eftersom normen är fastställt till 26 %.

När det gäller frågan som sådan så kunde man överväga att vi har mera behörighet på egen hand. Man kan också tänka sig en praktisk lösning för just den här situationen, att man skulle ha i blankettlagen att också fördelningen följer den som är i riket.

Intressant i sammanhanget är, som någon nämnde, att samfundsskattedelen för kommunerna har minskat successivt sedan 1992. Här i lagtinget har vi haft flera beslut om skattesatsen, men då hade de gällt sänkningar av kommunerna andel, för att vi inte ska få en högre skatt än i riket när det gäller företagsamheten.

En intressant aspekt som ingen har nämnt här som jag vill nämna, jag hoppas att utskottet kan beröra den i alla fall, är att bedöma om kommunalskatten för samfund ingår i det normala skattesystemet? Det är det begrepp som man använder inom EU för att utröna om en autonom region, genom att sänka skatt, ger ett otillåtet statsstöd. I det här fallet kunde man åtminstone rent teoretiskt, eller varför inte praktisk pröva det. Det är sådant som provas just nu när det gäller Azorerna, Gibraltar och Baskien. Skulle det här vara ett otillåtet statsstöd att inte höja skatten för kommunerna på Åland?

Den andra frågan är vad det innebär för det statliga fördelningsbeslutet, om skulle kunna göra det? Går kommunerna miste om den skatten? Tar staten in den i stället? Ingen åländsk politiker vill väl ha en sådan fördelning?

Ser man på det så är ju landskapsregeringens åtgärd för det första inte skadligt på något sätt eller till förfång för företagen och det är till nytta för kommunerna som får den extra tilldelningen, som man också får i riket, som säkert också kommer att behövas för de åländska kommunerna.

Den här aspekten på skattestimulans, där landskapsregeringsledamot Perämaa gjorde en riktig bedömning, ska man använda kommunalskattemedel för att sänka skatten, så då måste man beakta risken för att det bedöms som statsstöd. Men samverka med finansministeriet på det sättet att tidigare år så har ju staten haft som ett hot mot den kommunala skattesjälvständigheten, man gör hela samfundsskatten till en statsskatt. Man kan tänka sig i förlängningen att man bedömer Ålands skatterabatter på det här området som icke ändamålsenligt och då av hjälper man det lätt genom att höja statsskatten.

Herr talman, en sak ytterligare som är värd att nämna i det här sammanhanget är att den åländska skattepolitiken, när man diskuterar den i den offentliga debatten, så låter det som om vi aldrig skulle ha gjort något på skatteområdet. Men i början på 90-talet införde landskapet en rabatt på försäkringstjänster av en viss typ. Den lagen ändrades 1995 vilket ledde till att kommissionen granskade det här fallet. När landskapet begärde en notifiering så dröjde kommissionen med besked om notifieringen. Det här togs upp i OECD:s och EU:s skattebeteendegrupp där Finland var ett av de länder som hade en prickning på den här listan. Det var alltså Ålands försäkringsrabatt i kommunalskatten. På den listan finns Åland kvar, men där står det att man har tagit tillbaka beskattningen, det gjordes 2002 efter diskussioner med kommissionen. De diskussionerna var särskilt inriktade på att kommissionen inte skulle binda upp beslutet på att man inte kunde ha avvikande skattesatser i en region. Däremot kunde man inte ha en rabatt riktad till en särskild näringsverksamhet. Åland har varit ute på skatternas gungfly, om man uttrycker det så.

Behörighetsfrågan, den administrativa frågan, skattepolitiken allt är ganska komplext. Det är kanske hög tid att vi i lagtinget tar oss an den där komplexiteten och inte så lättvindigt säger att tar vi över skatten så kan vi stimulera företagen. Det är inte alls så säkert att det är möjligt enligt EU:s regelverk.

Ltl Danne Sundman, replik

Talman! När jag hör på lagtingsledamot Erland så förstår jag också vad som sades här tidigare i en replik till mitt anförande. Han påstår alltså att den totala samfundsskatteprocenten fortsättningsvis är 26 %. Så står det inte i framställningen, där står det att den i nuläget är 23,4 % alltså en sänkning. Näringsutskottet måste börja med att reda ut är om landskapsregeringen och Sundman har rätt eller om ledamöterna Erland, Sjölund och kanske några flera har rätt? Det måste man först göra. Sedan kan man börja behandla det här ärendet. Jag håller med landskapsregeringen att så borde man tolka det, eller har jag helt missförstått det? Har landskapsregeringen helt missförstått det?

Ltl Olof Erland, replik

Ja, vem som har rätt det kan inte jag avgöra på något sätt. Det går att tolka det hela. Utgångspunkten är att det är i inkomstskattelagen man bestämmer skattesatsen. Samfundsskatten i Finland 26 %. Ser man det ur skattebetalarnas synvinkel är det som gäller. Sedan när skatten kommer in, ska den fördelas. Om staten fördelar på ett sätt som man bestämmer och Åland inte bestämmer något, då är det risk för att företagen inte vinner något medan kommunerna förlorar. Det här är en resonemangskedja, det är inte ett påstående att det är rätt. Till den del det är oklart i framställningen, åtminstone för ledamoten Sundman, så är det väl bra om näringsutskottet reder ut det lite tydligare. Det är ganska viktigt för det kommer att komma nya situationer. Att man benar ut skattefördelningen, inkomstskattelagen för staten och för kommunerna.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Vi har parlamentarism. Finansministern är liberal, det är nu två liberaler som säger att finansministern har tvärt fel, och inte förstår sig på det här med hur behörigheten fördelas mellan riket och landskapet. De här tycker jag är ganska allvarligt. Jag vill också gärna höra vad landskapsregeringen tycker om det. Man måste ju kunna lita på vad som står i framställningar som kommer hit? De måste väl ändå vara korrekta? Varför har inte ledamöterna Sjölund och Erland hävt ur sig det här i de diskussioner som man säkert har haft, som har föregått den här framställningen i partiet och mellan de två regeringspartierna. Nu hittar jag nog större fel än att det bara står landskapsstyrelsen. Det här är allvarligt. Landskapsregeringen borde omedelbart återta sin framställning och reda ut det här. Inte kan vi ju behandla sakfrågor om regeringspartierna inte är överens om den rättsliga grunden?

Ltl Olof Erland, replik

Ja, det var en replik av guds nåde det här. Så allvarlig är saken inte! För det första tror jag inte att varken jag eller Folke Sjölund häver ur sig någonting. Vi har fört en diskussion och ett resonemang om det här. Jag kan inte hålla med om att ledamot Perämaa i landskapsregeringen skulle ha tvärt fel, i det mesta har han nog tvärt rätt. Han och landskapsregering har också fört ett resonemang. Möjligen kan jag ha missuppfattat formuleringarna? Formuleringar kan vara oklara. Men vi har en inkomstskattelag, en skattefördelningsslag, vi har delad behörighet, det är inte bara komplext i sig, det är också

tydligt komplex att förklara och argumentera om de här sakerna. Näringsutskottet har väl fått bra vägkost från den här debatten, tycker jag.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Fredrik Karlström

Tack fru talman! Det finns mycket att säga om det här lagförslaget. Det som är ganska talande är att vi fick det i måndags, det är ganska komplext. Man försöker läsa och förstå vad det egentligen innehåller. När man får höra förklaringar både från regeringspartierna och landskapsregeringen och sedan också kommentarer från oppositionen så blir det inte lättare. Näringsutskottet har en gedigen och viktig uppgift att reda ut det här.

Jag har många gånger pratat om att vi ska använda oss av verktyg vi har i självstyrelsens verktygslåda. Kommunalskatten är ett sådant verktyg. Jag hade gärna sett att man skulle ha kommit med framställningar tidigare om att ev. sänka kommunalskatten och samfundsskatten och särskilt i kommunalbeskattningen. Det tror jag skulle stimulera verksamheter och företag på Åland. Vi pratar ofta om att vi ska stimulera företagsamheten, entreprenörskapen. Vi startar upp företagsamhetens år, vad har vi konkret sett av det? Som företagare på Åland har man kanske inte sett så mycket av det, det har varit några diskussionstillfällen. Om man verkligen vill stimulera företag så ska man sänka skatten. Det är jag helt övertygad om. Många företagare, särskilt på Åland, kämpar dag och natt att få en vinst, en plus rad på sista raden för att ev. kunna ta ut en liten del av den vinsten till sig själv. Man betalar löner till sina anställda, man betala hyror, räntor och driftskostnader. Det är ganska svårt att få ett positivt resultat på sista raden. Man stimulerar företagare om man säger att om du lyckas få ett positivt resultat på sista raden så får du, om du är på Åland, behålla lite mera själv. Då stimulerar man. Då kanske företagaren börjar känna att nu är det verkligen dags att istället för att jobba dag och natt så jobbar vi helger och söndagar också. Nu finns det verkligen möjlighet för oss att få ut något av det här företagande som vi gör på Åland. Då stimulerar man företagsamhet. Det kanske t o m stimulerar så pass mycket att summan på den skatt man betalar blir högre, fast skattesatsen är lägre, än vad det blir om man har den skattesats man föreslår nu hos landskapsregeringen.

Jag tycker det här är otroligt intressant. Det är de här frågorna vi borde diskutera. Vi borde sätta mycket mera tid och energi på det här. Nu fick vi ju den här framställningen i måndags. Jag har försökt läsa och förstå så mycket som jag bara kan. Jag har inte riktigt fått klart för mig hur man har sett på allting. Det står ju klart och tydligt i framställningen under förslagets verkningar: "för företagen innebär denna föreslagna ändring en skatthöjning på 2,6 % . Tittar man vad skatten har varit 2008- 2009 så är det ungefär 4 miljoner euro per år i skatthöjning till företagen på Åland. De här senaste åren, som vi har hört, har man fått mindre pengar till kommunerna från samfundsskatten. Det har resulterat i att man har börjat tänka lite annorlunda i kommunerna. Man har kanske börjat använda pengarna lite mera effektivt och verkligen ser på vad man behöver göra, i alla fall i min egen hemkommun, och vad behöver man inte göra. Hur kan vi använda pengarna på det mest effektiva sättet utan att försöka höja kommunalskatten? Det "tänket" tycker jag att man har fått in i många kommuner och verkligen börjar jobbat för. Man har insett att det finns begränsade resurser.

Som det står i framställningen, har man det sista året fått 8,6 miljoner och 9 miljoner året före det. Om det här förslaget går igenom ska kommunerna kunna dela på 4 miljoner till ifrån företagens skattemedel och vinstmedel från företagen.

Jag tycker att man argumenterar fel när man säger vi går in i en lågkonjunktur och vid en ev. kommande arbetslöshet så är det nödvändigt att vi ser till att kommunerna får pengar, då måste vi ta pengar från företagen. Men med det resonemanget så borde man väl höja den ännu mera då? I stället för att man fick 4 miljoner från åländska företag så kunde man få 8 miljoner. Så kan landskapsregeringen investera sig ut ur lågkonjunkturen och arbetslösheten genom att ta ännu mera betalt av ev. en vinstpott som kommer från företagen. Det vill man inte, det förstår jag också. Men argumentet som Perämaa framförde var lite sådant att i de här tiderna, när vi har ekonomiska svårigheter så måste vi kunna ta ut lite mera skatt av företagen. Jag tycker inte att det är ett sätt att stimulera företag att expandera.

Jag tycker att vi ska ta tillfället i akt. Även om det inte har kommit som finansministern själv medgav att man hade önskat att få lämna fram en sådan här framställning så att man totalt sett hade sett alla ev. synvinklar på hur det kommer att se ut om vi sänker samfundsskatten för företagen.

Nu var det ju inte så, utan det här kom lite som en blixtnedslag från klar himmel. Men ta tillfället nu! Så ser vi vad det resulterar i. Kanske börjar företagen på Åland känna helt plötsligt att oj, ska man ha ett företag så är det här man ska ha det. Man ska inte vara i Finland, man ska inte vara i Sverige, man ska inte vara i Estland, man ska vara på Åland. Här stimulerar verkligen politikerna företagslivet. Man vill att företagen ska kunna få ett positivt resultat på sista raden, så att han eller hon ska kunna få behålla lite mera av den vinst man skapar.

Näringsutskottet har en gedigen uppgift i det här. Jag tycker att utskottet ska försöka se på den här lagstiftningen ur ett företagarperspektiv och sättet man kan stimulera till ökade inkomster både för företagare men också, som jag tror det resulterar i på sikt, för kommunerna, eftersom vinsten kommer att bli större om det sporrar och stimulerar till högre resultat.

Det här var några synpunkter. Det kommer säkert några repliker på det så att jag kan återkomma senare.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Fru talman! Jag kommer gärna med replik för att stimulera ledamot Karlström till vidare debatt, som så önskades. Jag noterade en sak som ledamoten Karlström sade, jag snuddade vid det ämnet i samband med min presentation. Jag tror inte det är vinsthanteringen, just nu i den långkonjunkturen som också drabbar företagen, som är de primära problemen. Frågan är om man når vinst överhuvudtaget. Det tror jag att företagen kämpar med just nu. Därför är en skatteåtgärd för just hanteringen av den sista biten, som först ger effekt i fall att man har en stor vinst och betalar lite mindre skatt av det. Det är inte det som är det stora problemet just nu. Vi ska komma ihåg att det finns många aspekter på det här. Jag skulle mycket hellre stimulera företagandet så att man har lättare att skapa vinst överhuvudtaget. Där kommer diskussionen om inkomstbeskattningen och lägre skatt in, för det påverkar det allmänna kostnadsläget på Åland. Det finns många aspekter. Skattepolitik är så att man inte bara kan lyfta ut en bit och säga att det löser sig, alltihop går in i varandra.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Fredrik Karlström, replik

Fru talman! Nej, det är helt sant. Det är ett väldigt komplext pussel att stimulera företagen. En av de viktigaste stimulansåtgärder man kan göra är att höja motivationen för företagarna. Det här skulle göra det. Ett argument som att man tänker inte så mycket på vinsten just nu, för den kanske inte finns. En otrolig grundförutsättning, för att företagen ska kunna finnas i fortsättningen också, är att det visar ett plusresultat på sista raden. Kan man få företagaren att bli motiverad lite extra, att verkligen försöka skapa ett plusresultat på sista raden, så har man kommit betydligt mycket längre än med alla andra tänkbara åtgärder man har gjort det senaste året, om man tittar på företagsamhetens år. På vilket sätt har man stimulerat företagarna att skapa en vinst på sista raden? Den drivkraften som finns i att man får behålla lite mera själv, det är själva grunden i företagsamheten. Skatterna är en maktfråga. Ju högre skatt vi har desto mera bestämmer politikerna i kommunerna, politikerna i landskapsregeringen och politiker i lagtinget över de pengar som företagen genererar. Därför vill jag ha ner den skatten så lågt som möjligt så att företagaren får styra över det själv.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Fru talman! Det är en intressant diskussion. Man måste komma ihåg att det offentliga och det privata näringslivet lever i en symbios. Mycket av det som speciellt småföretagare producerar här på Åland är något som beställs av det offentliga. Ekonomierna går in i varandra. Här finns det nu en risk när landskapets ekonomi är ansträngd, vi är tvungna att skära ner i verksamheter vilket påverkar näringslivet. En sådan här åtgärd påverkar speciellt Mariehamns förutsättningar att balansera sin ekonomi. Det kan leda till åtgärder som gör det svårare för företagen. Också den här aspekten måste vägas in i den här situationen. Diskussionen om att stimulera näringslivet, som jag också sade i min presentation, om man får tid att planera det utifrån ett eget initiativ så är det en intressant diskussion som jag ser fram emot.

Ltl Fredrik Karlström, replik

Fru talman! Jag är helt övertygad om att det här är en stimulansåtgärd oavsett om den kommer som en blixtnöjning från klar himmel på grund av rikslagstiftning eller om man tar det här beslutet själv om att sänka samfundsskatten för företag i kommunalbeskattningen. Jag tror verkligen att det här är ett sätt att få många fler företag att kanske anställa en person till. Man räknar då med att det här kommer att resultera i ett bättre resultat om vi ökar vår produktivitet och omsättning och man kanske får behålla lite mera av den sista raden. Ett exempel som jag tagit upp förut är momsens för böcker i Sverige som var 25 %. Man sänkte den till 8 %. Kritiker sade att det här kommer att gå åt skogen. Hur ska det här gå? Vi behöver få in pengarna från momsens som varit på försäljningen från böcker. Tack vare att man sänkte momsens från 25 % till 8 % köpte folk mer böcker. Fler människor började läsa och den kulturella sidan blev större. Staten fick in ännu mera pengar med 8 % moms en med 25 % moms tack vare försäljningen av böcker. Jag tror att det är samma sak här. Sänker vi företagsbeskattningen kommer det i slutändan att resultera i en starkare drivkraft för flera att starta företag, och flera att

utöka och expandera och får större omsättning i sina företag. Det kan resultera i ökade inkomster också till kommunerna.

Alternativet är att man borde höja skatten ännu mera, om det är räddningen, vilket inte jag tror på. Lägre skatter ger större tillväxt.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Camilla Gunell

Fru talman! Bästa ledamöter, Socialdemokraterna har sedan maj-juni i år efterlyst den här framställningen. Vi tycker nu det är bra att den ligger på lagtingets bord. Vi fick skriva flera insändare i media och kanske agera lite väckarklocka innan regeringen kom med besked. Man fick intrycket av att man blev tagen på sängen av den här förändringen som gjordes i riket.

Det är viktigt att utskottet tittar vidare på den problematik om retroaktivitet som har lyfts fram här i debatten. Jag tycker det är en riktig bedömning av landskapsregeringen att ge de åländska kommunerna tilldelningen av samfundsskatten. Den betyder oerhört mycket, särskilt för Mariehamns stad. Tillskottet kommer i tider när samfundsskatten har sjunkit generellt, och tiderna inte ser så goda ut.

De funderingar, som har funnits här i salen idag som jag också har hört tidigare, kring att den temporära skillnaden mellan riket och Åland skulle utnyttjas som någon slags stimulansåtgärd för företag förstår jag mig inte riktigt på. Jag tror att stimulansåtgärder vad gäller företagsamheten ska vara betydligt mera långsiktiga än vad det här är. De måste också vara väldigt tydligt uttalade vad som ska vara effekterna med dessa stimulansåtgärder, så att de verkligen bidrar till nyinvesteringar, nyanställningar eller miljöanpassningar eller vad det är man vill stimulera till.

Jag tror det är viktigt att man följer situationen vad gäller stimulansåtgärder även om inte det här är att betrakta som en sådan. Det skulle vara fel tillfälle också att göra det. Där har vi också, sedan länge, bett att regeringen övervakar vad gäller företagets situation och kommer, i så fall att man gör bedömningen att det behövs, med sådana.

Hela den här förändringen är statens avsikt att hjälpa kommunerna i ett svårt läge. Det här tillskottet är på alla sätt välkommet för de åländska kommunerna.

Det som förvånar mig lite grann, som kanske ledamoten Perämaa kan förklara eller kanske utskottet kan tänka på, är att vad jag har förstätt så är pengarna redan utbetalda från skatteverket till de åländska kommunerna. Det är ju lite intressant om det redan är gjort innan lagtinget har tagit den här lagstiftningen. Jag antar att det här är en diskussion som minister Perämaa tog upp med skattedirektören, när hon var på besök på Åland. Hur kunde det komma sig? Man blir lite fundersam om man inte känner till att Åland har behörighet på det här området. Vi vill givetvis gärna ha pengarna. Man kanske ändå borde se hur Åland ställer sig i frågan innan man skickar i väg dem på posten. Där kanske vi kan få en liten reflektion?

Jag tror att, med tanke på den debatt som finns och den vilja som finns vad gäller övertagande av skattebehörigheten, det är klokt att man inte utnyttjar det här tillfället till att ha olika skattesats för Åland och riket utan att man har klara och tydliga spelregler vad gäller de här frågorna innan man börjar med det. Jag

tror att om man skulle utnyttja situationen nu så skulle man inte på lång sikt heller gynna dialogen med riket vad gäller den här frågan.

En mening som ofta kastas in i lagframställningar är att förslaget inte har några kända verkningar för jämställdheten. Den meningen finns också i det här utkastet. Jag skulle vara väldigt intresserad av att höra vilken analys som ligger bakom påståendet när man kastar in meningen även i den här frågan? Jag är övertygad om att det finns en viss slentrianmässig användning av begreppet och att det många gånger saknas en analys. Jag för min del är ganska säker på att, vad gäller skatt på företagsamhet, antingen gynnar det eller så slår det hårdare mot det ena könet eftersom det förmodligen är fler män som äger företag och tar del av dess vinster. Där kan också näringsutskottet göra en analys.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Fru talman! Det är ju intressant att Socialdemokraterna nu intresserar sig för min och landskapsregeringens träff med generaldirektören för skatttestytelsen. I en insändare ansåg en annan tongivande socialdemokrat att det mötet inte hade något större värde. Jag ansåg att det var viktigt att träffas i somras och vi diskuterade givetvis den här frågan. Som vi har hört, har ju ändå skattemyndigheterna betalat ut, ända sedan årsskiftet, såsom uppenbarligen staten Finland uppfattar att skattesatsen för också de åländska samfundet är. Här ligger den stora problematiken med behörigheten. Vi anser att vi har behörigheten men det är inte säkert att motparten gör det. Givetvis diskuterade vid den här frågan. Vi sade till generaldirektören att vi kommer att förelägga det här förslaget. Ifall den här retroaktiva delen skulle falla ut så att det inte skulle vara möjligt att genomföra, då får skattemyndigheterna ändra.

Ltl Camilla Gunell, replik

Om det är så att inte skatteverket känner till att Åland har den här behörigheten då var det verkligen en nyhet att upplysa dem om det. Det var väl kanske i den formen det presenterades i de åländska medierna att Åland har en kommunalskattelag. Det var väl inte en nyhet för någon av oss som sitter här och knappast heller för befolkningen. Det var väl kanske vinklingen på nyheter som var otydlig.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Fru talman! Regeringen tar ansvar för mycket men inte för medias rapportering från presskonferensen. Det var av intresse det får man ännu säga, eftersom frågan väcktes här för att efterhöra i fall skattemyndigheten har beredskapen att hantera en avvikande åländsk kommunalbeskattning. Frågan om vem som har behörigheten var överhuvudtaget inte föremål för diskussion.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Danne Sundman

Fru talman! Jag ber om ursäkt om jag är frustrerad, nästan i likhet med matadoren i tjuren Ferdinand. Jag ger repliker av guds nåde. Jag ser på mitt ämbete som lagtingsledamot att jag vill göra det bästa jag kan. Jag vill göra saker rätt. Jag vill ha information och kunskap o.s.v. Jag försöker tillgodogöra mig den i möjligaste mån. Man kan inte kunna allt. När det gäller sådana här frågor så läser man framställningen och litar på att det som står i framställningen är rätt. Att landskapsre-

geringen, med dessa alla kunniga jurister, lagberedning och också möjligheter att ta in externa experter, har gjort en korrekt bedömning av den juridiska grunden för en framställning. När framställningen kommer hit till lagtinget, det är då man har lust att slita sitt hår i frustration. När man får höra att regeringspartier, samma parti, som har skrivit på framställningen både som föredragande och ordförande under regeringssammanträdet, finansminister, lantråd och liberalerna, har inom sig helt divigerande åsikter som helt förkastar den formella och den politiska grunden för framställningen. Är det såsom lagtingsledamöterna Sjölund och Erland tror? Nu är inte jag karl att säga att de har fel. Är det så, så är det ingen politisk sak. Det är klart att vi hellre ger pengarna åt kommunerna än att de stannar i något konstigt vakuum i Helsingfors. Om det ändå är 26 % som företagarna betalar. Då är det här ingen stor sak, då är det närmast en formsak.

Förstår ni att man som lagtingsledamot vill veta vad som gäller? Man måste kunna lita på framställningar. Det börjar ju inte bra när det står landskapsstyrelsen, men det må nu vara ett sakfel. Är det så att den juridiska grunden är helt felaktig då måste landskapsregeringen återta den här framställningen.

För att man ska få möjlighet att överväga det och ta en diskussion framför allt inom liberalerna, vad man viktigt tycker och tänker, föreslår jag att ärendet bordläggs till inkommande måndag. Så här kan vi inte bedriva lagstiftningsarbete, enligt min mening.

Ltl Roger Jansson

Fru talman! Den här diskussionen vi för, om vår behörighet i skattelagstiftningen, är en diskussion som påminner om den diskussionen som vi förde under många år under perioden när vi inte fick juridiskt prövad behörighet. Det visade vi i den företagslagstiftning som ledamoten Erland här tidigare berättade om. Det blev sedan en process där den skulle mätas mot unionens konkurrenslagstiftning när det gäller beskattning.

Med anledning av det här har jag en klar beställning till näringsutskottet. Den går ut på huruvida vi använder oss av rätt lagstiftningsteknik. Frågan är alltså om den, av landskapsregeringen nu framlagda lagstiftningstekniken, gör att vi inte kan utnyttja vår behörighet inom kommunalskatteområdet?

När det gäller samfundsskatten är den i riket intagen i inkomstskattelagen 124 §, när det gäller storleken på skatten, där står det i 2 mom. "inkomstskatten på kapitalinkomster är 28 %. Inkomstskatten för samfund och samfällda förmåner är 26 %. Angående fördelningen av samfundsskatten och skatten på samfällda förmåner mellan olika skattetagare bestäms i lagen om skatteredovisning". I lagen om skatteredovisning i 12 § finns fördelningen mellan skattetagargrupperna.

Jag tror att vi borde använda oss av samma teknik och lagnivå som man gör i riket i det här fallet när det gäller skattelagstiftning. Vad gör vi nu i vår kommunalskattelag som är motsvarigheten till statens inkomstskattelag? Ja, vi skriver bara om fördelningen i vår kommunalskattelag. Vi skriver inte om storleken på skatten som sedan ska fördelas. Frågan är om inte vår kommunalskattelag borde ange på samma sätt som inkomstskattelagen i riket vad samfundsskatten är? Vilken procent den är totalt, beaktande av att vi känner till statens och kyrkans andel. Så har vi själva rätt att bestämma kommunerna andel. Vi borde vi säkerställa vår rätt att använda oss av en sådan teknik. Då skulle det inte vara några oklarheter om vi önskar sänka vår samfundskatt, eller någon annan skatt som vi har behörighet över, när det gäller kommunalbeskattning i förhållande till hur man har

det i riket. Därefter först behandla den här fördelningen. Vi behöver inte ha det i skilda lagar, enligt min uppfattning. Det kan vara i samma lag.

Jag tror att resultatet blir det om vi vill eftersträva, det som flera talare här har talat om, som har varit en viss oklarhet i landskapsregeringens behandling av ärendet. Om vi vill säkerställa, ifall vi inte skulle ha gjort något i det här fallet, att samfundsskatten för de åländska företagen skulle ha blivit lägre så tror jag att med den här tekniken hade resultatet blivit, om vi hade suttit stilla i båten, att 26 % ut av våra företag med hänvisning till inkomstskattelagen. När vi har kommunalskattelag utformad så att den inte innehåller den totala skatten utan bara för delningen, som finns i en sidolagstiftning i riket, hade staten hävdad att samfundsskatten på Åland är 26 %, men fördelningen till kommunerna bestämmer ni själva. Då hade restvärdet på flera procentenheter här blivit kvar i statskassan. Jag tror åtminstone att staten hade hävdad en sådan sak. Någon tänker då att det här reddes väl ut i samband med Captive lagstiftningen? Men det gjordes det inte. Vi på Åland hävdade, precis som landskapsregeringen gör nu, att det räcker med lagstiftningstekniken. Så gjorde vi det, det prövades aldrig. Skulle det ha prövats, kanske resultatet hade blivit det som jag just här har skissat på. Eftersom det inte uppstod någon Captive verksamhet i landskapet så blev det inte prövat. Jag hävdade då och jag hävdar fortfarande att det var en helt onödig lagstiftning vi syslade med när vi inte kunde hantera exit reglerna för beskattning när det gäller Captive företag på den tiden. Det var ett slag i luften. Vilket företag skulle vilja starta Captive verksamhet på Åland när staten stod för exit reglerna?

Jag hoppas att näringsutskottet gör en djupare genomgång så att man skulle få en någorlunda tydligare uppfattning om vad som händer om vi sitter stilla i båten och inte gör någonting.

Talmannen

Begäres ordet? Under diskussion har ltl Danne Sundman begärt om bordläggning, det är ingen som har understött det förslaget. Finns det understöd för bordläggningstiden?

Vtm Gunnar Jansson

Jag understöder bordläggning, dock till onsdagen av den enkla orsaken att finansministern är frånvarande nästa måndag.

Ltl Danne Sundman

Fru talman! Det är helt okej för mig att ärendet bordläggs till onsdagen den 9 september i stället för måndag den 7 september.

Talmannen

Under diskussion har vtm Gunnar Jansson understödd av ltl Danne Sundman föreslagit att ärendet ska bordläggas till plenum onsdagen den 9 september 2009. Ärendet bordläggs till onsdagen den 9 september.

Andra behandling

- 2 Stora utskottets betänkande nr 3/2008-2009 angående ny lag om **landskapsbidrag till bildningsförbund** (FR 4/2008-2009)

Först tilläts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen.

Diskussion.

Ltl Anders Eriksson

Fru talman! Som vi hörde av fru talman så tar stora utskottets betänkande upp ny lag om landskapsbidrag för bildningsförbund. Vi har gått igenom landskapsregeringens framställning och även kulturutskottets betänkande nummer 2 har legat till grund för behandlingen.

I kulturutskottet tog man i allmänna ordalag upp frågan om undervisningsspråket i den här typen av bildning och skolning som bildningsförbunden håller. Man tog upp det i väldigt allmänna ordalag och skjuter över ansvaret till landskapsregeringen. Det tyckte vi i stora utskottet inte var riktigt bra.

Som de flesta känner till, i 40 § självstyrelselagen, är undervisningsspråken i skolor här på Åland svenska. Motsvarande bestämmelser om verksamhetsspråket finns också i 12 § i barnomsorgslagen.

Stora utskottet anser, med beaktande av landskapets enspråkiga status, och regleringen av undervisningsspråket i självstyrelselagen som jag nämnde, att det är motiverat att komplettera lagförslaget så att användandet av svenska som verksamhetsspråk vid bildningsförbundet är villkor för erhållande av bidrag enligt denna lag. Det är dock viktigt att notera att stadgandet hindrar dock inte användandet av främmande språk vid bildningsarbetet. Personligen ser det som viktigt att man möjligtvis också från bildningsförbunden kan hjälpa till i integrationsarbetet. Vi vet alla att Medis har fullt upp, när det gäller bl.a. undervisning i svenska. Det ska inte jag gå in på, det får bildningsförbunden själva ta ställning till. Men därför är 9 § utformad så här i vårt betänkande;" villkor för erhållande av bidrag är att verksamhetsspråket är svenska. Vid bildningsarbetet kan främmande språk användas". Huvudregeln är att verksamhetsspråket ska vara svenska.

När det gäller 6 § har vi gjort en ändring också där från stora utskottet sida, i förhållande till framställningen och i förhållande till kulturutskottet. Det är med beaktande av de småskaliga förhållanden vi har här på Åland. Vi hörde från de sakkunniga att det kan bli problem framför allt i skärgården att få till stånd en studiecirkel om det är en minimigräns på fem personer. Därför har vi ändrat i 6 § till att det räcker med tre personer.

Vi har också ändrat åldersgränsen. Man kan säkert ställa sig frågan varför det ska vara åldersgräns överhuvudtaget. Men det har varit det i framställningen, åldersgränsen är där satt till 15 år. Vi har sänkt den till lämpliga 13 år. Även det här är något som sakkunniga framhöll när vi behandlade framställningen i stora utskottet. Vi hade ingen anledning att tvivla på deras kunskap. Vi tyckte det var korrekt.

Den sista ändringen, fru talman, är i 7 §. I framställningen var det att samtliga kursdeltagare bör vara medlem i någon av bildningsförbundens medlemsföreningar, som lagtexten var formulerad. Vi har inte riktigt förstått motiveringarna? Jag har också gått igenom stenografiska protokollet ganska noggrant och sett vilka motiveringar man haft från regeringsbanken, som nu för tillfället är tom. Vi har inte hittat bra motiv. Därför föreslår vi också en ändring där, jag citerar ordagrant; " det landskapsbidrag som beviljas ett bildningsförbund för kursverksamhet ska ha medlemsförening i bildningsförbund som medarrangör", det tycker vi att är tillräckligt.

Det är de ändringar vi har gjort. Till min och till de övrigas glädje har vi varit helt eniga om det här.

Ltl Ulla-Britt Dahl, replik

Tack fru talman! När det gäller språkfrågan, diskuterade vi i kulturutskottet att vi tyckte att 40 § självstyrelselagen räckte till. Därav de allmänna ordalagen. När det gäller 6 § diskuterade vi också på det sätt att 15 års gräns var okej därför att grundskolan står i övrigt för utbildningen fram till 15 års ålder. Därför ville inte vi sänka den. I diskussionerna framkom det nog kanske att man borde göra det, det har jag så mycket att kommentera. Jag tycker att 7 § är en stränggerring i stället för en öppning. Du måste alltid ha en medlemsförening som ska vara medarrangör, så är det inte alltid i ett bildningsförbund. De arrangerar saker själva utan att ha en medlemsförening som medarrangör. Eller tolkar jag det här fel nu?

Ltl Anders Eriksson, replik

Enligt mitt förmenande, men jag kanske är lite jävig när det gäller tolkningen, i framställningen står det att samtliga kursdeltagare ska vara medlem i någon av bildningsförbundens medlemsföreningar. Det tyckte vi var onödigt byråkratiskt och onödigt strängt. Nu räcker det med att det är något av bildningsförbundens medlemsföreningar som är med. Nog är det en stor uppluckring där. När det gäller kulturutskottets betänkande sade jag, och jag uppfattade att vi var ganska eniga om det i stora utskottet, att vi tyckte att det är bra att man i lagtexten kan utläsa vad som gäller. Det blev lite att skjuta över ansvaret till landskapsregeringen så där in blanco. Det kändes inte som riktigt korrekt lagstiftning.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Åke Mattsson, replik

Tack fru talman! Jag har en frågeställning. Har man i stora utskottet diskuterat att man undergräver självstyrelselagen angående språkskyddet där? När man skriver in uttryckligen att verksamhetsspråket ska vara svenska. Vi har haft liknande ändringar som vi har diskuterat i olika sammanhang i social- Och miljöutskottet där har det också framförts att om man skriver in en sådan här sak så försvagar man skrivningar i andra lagar. I alla lagar, där det inte står att verksamhetsspråket är svenska, öppnar man upp för att man kan ha vilket språk som helst i och med att man går in och gör en sådan här skrivning. Normalt tycker jag att vi ska förutsätta att vi har en självstyrelselag som ska bevaka språkets intresse och utgå ifrån att lagen är tillräckligt bra. Har man tänkt på den här prejudicerande delen i framtiden om man gör de här ändringarna?

Ltl Anders Eriksson, replik

Vi har inte mig veterligen, och jag har varit närvarande när det här har behandlats, diskuterat den problematiken i stora utskottet. Om jag svarar spontant på detta, är det självklart att i 40 § självstyrelselagen sägs det att undervisningsspråket är svenska. När det gäller bildningsförbundens verksamhet hamnar man ganska snabbt in på en diskussion om det här är undervisning eller inte? Därför har åtminstone jag tyckt att det är viktigt att man har ett stadgande. Det tror jag också att kulturutskottet var inne på när man behandlade det här. Självstyrelselagen är vårt rättesnöre i detta parlament. Den gäller oavsett vad man skriver i underliggande lagar. Jag förstår inte re-

sonemanget kring, om man väljer att ytterligare understryka att det är viktigt att verksamheten sker på svenska i en lag, som man har gjort i barnomsorgslagen och som man nu gör i lagen om bildningsförbunden, att det på något sätt skulle försvaga eller luckra upp språkskyddet i andra sammanhang.

Ltl Åke Mattsson, replik

Då behöver man kanske i samtliga lagar i fortsättningen ha den här skrivelserna för att försäkra sig om att språket ska vara svenska. Det visar att man anser att det är en viss otydlighet om man börjar skriva på det här sättet och ändra på det. Det kan ju vara en praxisförändring som kan bli till stånd. Jag är inte jurist, och kan inte i det här sammanhanget veta vilka konsekvenser det kan få. Det är mycket möjligt att det verkligen är i speciallagar som man behöver ha den här skrivningen. Jag tror att man ska vara försiktig och akt-sam att man inte ändrar praxis i onödan i sin iver att hålla på språket. Det kan få en omvänd effekt i stället.

Ltl Anders Eriksson, replik

När det gäller det sistnämnda tror jag aldrig, där vet jag att ltl Mattsson och jag haft olika åsikter tidigare, att man kan vara för övertydlig om vikten av att vi ska jobba för att bevara Åland svenskt. Det tror jag definitivt inte. Det är mycket möjligt, ltl Mattsson, att man kanske bör titta speciellt på det här när det kommer nya lagframställningar. Jag stödde själv inrättande av tjänsten som diskrimineringsombudsman. Där förde vi inget resonemang om vad verksamhetspråket skulle vara. Ingen av oss tänkte väl att det skulle få de konsekvenser det har fått. Det tror jag inte hänger på vad som står i lagstiftningen utan att man väljer att göra egna och fria tolkningar av hur vårt självstyrelsesystem är uppbyggt.

Talmannen

Replikskiftena är avslutade.

Ltl Barbro Sundback

Ltl Barbro Sundback

Fru talman! Det kan ju finnas olika motiv för att föra en framställning eller ett betänkande i andra behandling till stora utskottet. En ganska idealistisk motivering är att man för ärendet till stora utskottet därför att det finns mycket olika meningar och hoppas att man där ska nå en enig uppfattning. Det hände faktiskt med den här framställningen och betänkandet från kulturutskottet.

Jag hade många synpunkter på framställningen. Det beaktades delvis av kulturutskottet som jag tycker gjorde viktiga förbättringar. Den logik, som man hade i 6 § i kulturutskottet, förde man vidare i 7 § i stora utskottet. De lagexperter vi hörde tyckte det var lite förvånande att man tog bort 2 mom. i 6 § men inte i 7 §. Där tycker jag att stora utskottet har gjort en förändring som gör att den här lagen har blivit bättre och, med tanke på verksamheten, mer funktionsduglig. Förslaget kommer från en av de hörda experter, som sysslar med bildningsverksamhet.

Frågan om den språkliga regleringen, den formuleringen ska vi tacka vice talman Gunnar Jansson för. Jag tycker han gjorde ett konstruktivt arbete i utskottet. Vi fick en skrivning som vi alla kunde enas om. Det är tyvärr så i den här frågan att man blandar ihop undervisning och folkbildningsverksamhet. Jag har många gånger hört, under resans gång om Högskolan, Medis och nu hörde vi om grundskolan, att de här institutionerna som har olika huvudmän skulle ha ett bildnings-

ansvar. De sysslar ju med utbildning, i den mån man blir bildad så är det ju bra. Det fria bildningsarbetet har alltså en särskild lagstiftning. Den präglas av väldigt stor frihet, att det är medlemsorganisationerna och eventuellt andra intresserade enskilda som slår sig samman och studerar något på egna villkor. Jag tror det finns från förvaltningen här i huset, sedan länge och kanske också bland vissa politiker, en tanke att det här arbetet ska skötas av någon annan, att vi har för många som sysslar med undervisning och bildningsarbete. Det kan man ju tycka. Jag ser det egentligen inte som en uppgift varken för Högskolan eller för Medis, att på de här grunderna, skall arbeta med folkbildningsarbete.

Herr talman, jag tycker att resultatet av stora utskottets och kulturutskottets samfälliga ansträngningar har givit ett bra resultat. Jag vill framföra mitt tack till utskottets ordförande och till dem som bidragit till det goda resultatet.

Ltl Fredrik Karlström

Herr talman! Jag har suttit med både i kulturutskottet och i stora utskottet. Jag har inte lämnat någon reservation heller men skulle ändå vilja lyfta frågan på ett litet annat plan, på samma sätt som jag tog upp de här både i kulturutskottet och stora utskottet. Det är frågan om det verkligen är nödvändigt att ha bildningsförbund nuförtiden? Orsak till varför det uppkom var ju för att förr i världen hade präster, företagare och adel all makt. Kunskap var lika med makt, man ville sprida kunskapen ner i gräsrotterna, på så sätt startades bildningsförbunden. Det är en jättefin tanke och det har varit väldigt viktigt i Norden. Men jag är lite av den uppfattningen att bildningsförbunden på Åland många gånger gör samma sak. Vi har två stycken, ett som är knutet till den fackliga och socialistiska sidan av Åland, och det andra till de centerpartistiska och "bondesidan" på Åland. Bildningsförbunden gör också många gånger samma sak som andra organisationer, som vi bekostar via skattemedel, såsom Medis och Öppna högskolan. Vi finansierar många föreningar delvis och via PAF medel.

Jag ser det inte samma behov i dag för bildningsförbunden som det fanns förr. Kunskap och information finns tillgänglig för alla, hur mycket som helst överallt via Internet. Information finns på biblioteket, man kan sätta sig ner och diskutera. Om man vill sätta sig ner i en studiecirkel och prata om det ena och det andra så är det fritt fram att göra det. Orsaken till att jag tar upp den här frågan är att det är typiskt Ålands lagting. Vi står i talarstolen och vi står på torget och vi proklamerade att vi ska göra strukturella förändringar. Vi måste spara och vi måste hitta sätt att dra ner på verksamheter. Sedan när det kommer till kritan så får man egentligen inte röra någonting, inte ens bildningsförbunden. Det finns någon som eventuellt tar illa vid sig och man skulle lägga ner eller ta bort dem. Jag anser att skattebetalarna på Åland inte skulle bli ledsna över att vi skulle minska kostnaderna som medför. Det är ju delvis pengar som går till bildningsförbunden men det kostar också indirekt med lagberedning som skriver lagar, med förvaltning som ska granska och kontrollera. Det ligger pengar i systemet med tanke på att vi har bildningsförbunden som vi har.

Jag tog upp den här diskussionen om att man kanske skulle se på möjligheterna att avveckla någon sorts verksamhet också någon gång och inte bara prata om det. Det här är då kanske ett exempel. Medborgarna skulle fortsättningsvis kunna bilda studiegrupper och föreningar. De kan bilda sig själva genom utbildning via Öppna Högskolan, Medis och via andra kurser som hålls, så att vi inte behöver ha den här organisationen också, eller som de facto är två olika organisationer som många gånger gör samma sak.

Det var det jag ville komma till, vi pratar om strukturella förändringar men när det kommer till kritan så är det ganska svårt att genomföra dem. Det är väldigt systematiskt för Ålands lagting, tycker jag. Någon gång borde vi verkligen ta oss i kragen och se var kan vi börja minska ner administrationen. Var kan vi minska ner byråkratin? Var kan vi minska ner antalet lagar som vi har i den blå boken och återföra makten till folket igen?

Jag har inte skrivit någon reservation. Jag står bakom de skrivningar som finns, med tanke på att vi gör det bästa av situationen. Jag tycker fortfarande för framtida diskussioner, när vi ska diskutera strukturella förändringar, att sätta det här till relation till det. Man borde också börja någonstans. Om man skulle börja här skulle inte många blir drabbade.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack herr ordförande! Ja, jag känner väl till ledamot Karlströms värderingar i den här frågan. I motsats till honom så tror jag däremot inte att mänskligheten är färdigbildad i och med att klassamhällets värsta avarter har avskaffats. Jag tror nog fortfarande att det finns ett stort behov av både bildning och utbildning. De här olika institutionerna, som nämns här, de har olika huvudmän, de riktar sig till olika målgrupper. Vi socialdemokrater är väldigt mycket för att det ska finnas mångfald i vårt samhälle. Det här är ett sätt att stöda en sådan utveckling. Alldeles särskilt vill jag ta fasta på det som sades om integration. Det här är ett sätt att skapa förutsättningar för integrationsarbetet.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Fredrik Karlström, replik

Herr talman! Jag är helt överens om att det behövs mer utbildning och mer kunskap. Vi är långt ifrån färdigutvecklade kunskapsmässigt. Det är vi helt överens om. Vad jag försökte lyfta upp är frågan om vi behöver ha en organisation till som gör samma sak? Bildningsförbunden har gymnastikgrupper, det har också och många olika föreningar. Varför ska vi finansiera olika sorters gymnastikgrupper till det socialistiska, fackliga bildningsförbunden? Och sedan finansiera de andra borgerliga eller centerpartistiska bildningsförbunden? Varför kan de inte hitta en gemensam i gymnastikgrupp att utöva sin gymnastik i? Det finns strukturella förändringar att göra här, om man vill. Det var det som var kontentan i mitt anförande, att man pratar om det men man vill inte genomföra det. Man vill ha det som det alltid har varit. Man kanske skulle kunna halvera den kostnad som har varit för bildningsförbunden och överföra de pengarna till Medis eller andra föreningar som skulle kunna göra motsvarande. Då skulle vi minska kostnaderna för skattebetalarna och gymnastikgrupperna kunde fortsättningsvis fortsätta.

Ltl Fredrik Karlström, replik

Högern brukar ofta talar om valfrihet. Här ska det inte finnas det, utan alla ska på samma gymna kurser. Men om nu vill gymna socialistiskt och andra vill gymna på borgerligt sätt så, gärna för mig. Dessutom är det så att alla kan inte gymna på samma tider. Tar man det ur en facklig synvinkel är det en stor del av löntagarna som jobbar sådana tider att det inte kan gå på regelbundna Medis gymnastikkurser. Därmed är valfrihet och mångfald just

det som bildningsförbunden kan komplettera de här gamla institutionerna med. Vi vill inte alltid ha det som vi alltid haft det, vi socialdemokrater vill ha det ännu bättre. Den här lagstiftningen kommer att göra det ännu bättre för bildningsförbunden.

Ltl Fredrik Karlström, replik

Givetvis är den borgerliga sidan för valfrihet. Det som jag argumenterar emot är varför ska den valfriheten alltid bekostas av skattebetalarna? Jag valde den här morgonen att stiga upp en halvtimme tidigare och gick ut och sprang på en gammal åker. Det var mitt sätt att motionera. Det kostade ingenting och jag valde det själv. Jag skulle aldrig kunna tänka mig att ställa mig i någon gymnastiksal, men det är jag. Men för dem som vill stå en i gymnastiksal så finns den möjligheten också, den tas inte bort. Det är bara det att man finansierar den på ett annat sätt, ett billigare sätt för skattebetalarna. Det är det som jag vill diskutera och få upp på agendan. Om man vill göra strukturella förändringar så kan man göra det utan att det drabbar medborgarna. Det blir billigare för skattebetalarna. Ett annat exempel som jag fick höra om i utskotten är vad som görs på de här kurserna, exempelvis har det fackliga bildningsförbundet en kurs i hur man ska tolka kollektivavtal. Varför ska skattebetalarna betala fackföreningarnas tolkning av kollektivavtal som de har skrivit på själv. Det borde fackförbunden själv kunna stå för. Jag förstår inte varför den borgerliga sidan ska stå för det?

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Det var lite nytt att Ålands bildningsförbund skulle vara enbart centerpartistiskt? Det har inte jag vetat, men det tackar jag för ifall det på det viset. Det är mycket kloka människor där. Grunden för det arbetet, tycker jag, är helt och hållet i enlighet med självstyrelselagen, som säger att man ska bevara gamla traditioner och sedvänjor och allt det här. Mycket av det gör faktiskt Ålands bildningsförbund. Jag tycker inte det är något negativt i det att man lär sig det. Det är också integrationsfrämjande i sig att det finns kurser i hur man levde på Åland förr i världen. Det visar också på en mångfald. Jag ser inget negativt i det. Visst är det ju lite sanning i att det är svårt att lämna bort saker, det kan jag hålla med ledamot Karlström. Visst kan man hitta kopplingar till Medis. Man kan fundera om det borde vara så eller så. Nu handlar inte den här lagen om det specifikt. Det kanske är en annan historia som ska diskuteras.

Ltl Fredrik Karlström, replik

Absolut, jag håller fullständigt med i många av de tankarna. Det är också så att idag finns det möjlighet med den lag som finns att det kan komma hur många bildningsförbund som helst. Det kan finnas ett socialistiskt, ett från Centern och kanske Obunden Samling ska starta ett bildningsförbund och börja diskutera frågor som är viktiga för Obunden Samling? Då frågar jag mig om skattebetalarna måste vara med och betala det? Det tycker uppenbarligen den stora majoriteten i den här salen. Jag tycker att Obunden Samling kan betala det själv i sin ram för den politiska verksamhet man bedriver. Visst finns det mycket gamla traditioner som är värda att bevara som man

gör via bildningsförbunden. Det är också tid för att se på strukturella förändringar när vi står på torg och talarstolar och pratar om det, men när det kommer till krita och till sak blir det ofta som det alltid har varit, att det vill vi också det bevara.

Ltl Gun Carlson, replik

Ja, herr talman, det säkert på det sättet. Vi ska ändå komma ihåg att nu har vi skapat de här möjligheterna. Landskapsregeringen kan bevilja bidragen till bildningsförbunden eller det system som man kommer överens om här i lagtinget i budgetbehandlingen. Det är ju möjligt att det här blir en återkommande fråga under budgetdiskussionen. Det skulle inte förvåna mig.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Till en början vill jag säga att det som ledamot Karlström gjorde sig till tolk för här just nyligen, den åsikten hyser jag väldigt starka sympatier för också. Jag, tillsammans med honom förde ett liknande resonemang i kulturutskottet. Men en majoritet har en annan åsikt, vi tyckte i det fallet att det inte lönade sig att stänga huvudet blodigt.

Bedriva bildningsarbete kan man göra inom ramen för de stödsystem som vi redan har. Vi har ett stödsystem med PAF bidrag som föreningar kan ansöka om, som man mycket väl kunde involvera den här biten med. Man kan ställa sig frågan om det verkligen behövs ett reglerat lagstöd för den fria bildningen? Det låter lite konstigt, å ena sidan ska vi ha en fri bildning å andra sidan ska vi reglera den via lag. Det känns för mig som det inte skulle behövas. Vi har i alla fall den här lagstiftningen liggande här nu. Vissa förändringar har gjorts sedan kulturutskottet tittade på den. Jag kan konstatera, när det gäller språklagstiftningen, att man har valt att förtydliga det i 9 §. Där har man valt att gå in och förtydliga det som vi skrev i vår motivering. Det är helt okej för min del också att göra det. Vi förde ett lite annorlunda resonemang i kulturutskottet att man kunde komma fram till samma sak utan att skriva in det i lagtexten. Men det är ett helt okej sätt att göra det på också, för min del.

Vad gäller de förändringar som gjordes om gruppstorlekar och ålder kan jag säga det att i ett läge där vi samtidigt håller på att diskutera ekonomiska förutsättningar och att vi behöver göra, såsom ledamot Karlström var inne på strukturella förändringar, gynnar kanske inte det här att man kommer att få en bättre ekonomi utan snarare åt andra hållet. Vi kommer genom det här att skapa ett större tryck på landskapsregeringen att bevilja den här typen av bidrag till också andra typer av grupper. Man ökar antalet personer som har möjligheten till det här. Rent grundmässigt i lagstiftningen pratar man om att det här är en utbildning som i första hand ska rikta sig till vuxna människor. Det finns en grund i det förslag som landskapsregeringen gav. Det är ett förslag som jag inte kommer att motsätta mig när det kommer till omröstning, samtidigt tycker jag att man är något väl generös, i det här fallet.

I övrigt är det väl nu bara att köra det här vidare. Som tur var har landskapsregeringen, och i slutändan då också lagtinget, ändå möjligheten att styra hur mycket pengar som går till det här. När vi pratar strukturella förändringar är det som ledamoten Karlström var inne på, vi kommer inte vidare och gör dem konkreta här.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack, herr talman! Det är intressanta synpunkter. Tanken är på sätt och vis bestickande att fri bildning skulle betyda att man inte lagstiftar, att då är den totalt fri. Det finns väl en filosofisk logik bakom det. Nu är det frågan om ett åtagande där samhället har tyckt att man ska ha fri bildning. Man skall trygga att det når så många som möjligt. Med den friheten kommer det också ett ansvar när man skapar den. Det ansvaret försöker man reglerar i den här lagen. Det där är ett intressant resonemang. Med frihet följer ofta ansvar och vissa befogenheter annars är det svårt att uppleva den friheten. Att det här är kostnadsdrivande, att det räcker med tre personer för en studiecirkel, det tycker jag är ett överdrivet resonemang. Man får rätta sig efter anslaget.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! Okej, att säga att det kostnadsdrivande är kanske att gå steget långt. Det är i alla fall inte kostnadsinbesparande, så långt måste vi kunna vara ense i alla fall. Sedan kan man fortsätta det filosofiska resonemanget. Det här med att man har reglerat friheten på något sätt, man har reglerat den så till den grad att det också är fritt för landskapsregeringen i följande steg att säga att det inte finns pengar för det här nu, eller för lagtinget att säga att det inte finns pengar. Det är bara om det finns pengar att reglera. Det gör att det blir ännu mera ifrågasatt. Behöver man överhuvudtaget göra en sådan här lagstiftning? Om man företräder en sådan linje då borde man säga att det ska finnas resurser tillsatt för det här. Om man företräder en sådan linje, men jag gör inte det. Jag tror också att man kunde sköta det här på ett helt annorlunda sätt, mera fritt på det sättet att de föreningar, om det är bildningsförbundet eller om det är en bilmeckarklubb som vill söka pengar för att förkovra sig, gör det genom att söka PAF medel som alla andra.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Barbro Sundback, replik

Frihetstanken förverkligas genom att den bildning som sker inom ramen för bildningsförbunden, den är inte kontrollerad via läroplaner eller kursplaner. Den är väldigt fri, så har jag uppfattar det. Traditionellt har det haft en samhällsdimension, man har önskat att människor aktivt också skulle utbilda sig i demokratifrågor. Den rollen kanske inte varit så tydligt på Åland, men det beror bl.a. på att man haft så stora krav på studiecirkel, man ska vara minst tio personer, man ska sammanträda tolv gånger eller något sådant. Det passar inte våra små förhållanden. Därför är det här en viktig förändring med tanke på de åländska förhållandena.

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! Jag tror att även utan den här lagstiftningen skulle det fortsätta att finnas det här fria fortbildningsarbetet, eftersom vi har ett synnerligen rikt föreningsliv på Åland som bygger på att vi har möjlighet att via PAF medel och via kommunerna stöda den här typen av arbeten via föreningslivet. Det kunde man fortsätta med. De facto, om man börjar titta på det här i detalj så är det frågan om, i många fall, ett extra föreningsstöd som vi betalar

ut. De som får ta del av den här verksamheten som bildningsförbunden bedriver är andra föreningar och deras medlemmar. Man får en ytterligare finansieringsgrund för sin kursverksamhet. Det blir svårt att följa med på vilket sätt samhället stöder den här föreningen eftersom det blir olika delar. Därför skulle det vara mycket enklare och mera genomskinligt att göra på det sättet att föreningar får stöd. När de har fått det här stödet så använder föreningarna det på det sätt som stadgarna säger för deras förening.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Herr talman! Den fria bildningen är den mest flexibla formen av bildning och folkbildning som vi har i landskapet. Det är nu välkommet att det kommer en modern lagstiftning. Eftersom den fria bildningen ska vara fri så är det också viktigt att vi har en så bred enighet och brett stöd som möjligt. Därför är jag glad att vi åtminstone i det närmaste har ett enigt förslag till lagstiftning som landskapsregeringen och lagtinget tillsammans har utarbetat kring den här framställningen. I budgettider är det viktigt att man alltid analyserar det här. Är det kostnadsdrivande eller är inte? Det är, precis som det har framkommit här i debatten, en prövning om bidrag beviljas överhuvudtaget. Det handlar också om mängden medel som fastslås av lagtinget. Sedan finns det en styrelse, som i den här lagstiftningen också får ett större ansvar än vad man tidigare har haft, som ska fördela medlen på ett bra sätt. Jag säger inte att det är kostnadsdrivande men det öppnar upp för fler.

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! Det blir ett slags moment 22, det här med friheten i det här arbetet eftersom vi hela tiden kommer till att friheten är bunden av att den här salen kommer att bevilja pengar. Så fritt är det, finns det inte pengar så finns det inte pengar att fördela, alltså så fritt är det, att åtminstone få pengar för landskapet för det här. Vad gäller enigheten sedan, som jag sade, jag har inte planer på att lägga andra förslag. Jag vill ändå lyfta upp den här diskussionen för att diskussioner fördes dels under kulturutskottets behandling och diskussioner har också förts tidigare här i salen om just de här bitarna som nu dyker upp. Jag vidhåller att man så småningom måste ställa sig frågan om det här är det bästa sättet att stöda det fria bildningsarbetet? Eller är det att använda sig av det som är grunden för vårt spirande fritidsliv på Åland dvs. våra föreningar som kommer att kunna köra vidare oberoende av den här lagstiftningen.

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Här talman! Det blir en intressant, filosofisk diskussion kring vad frihet, fri bildning och liknande ord har för innebörd. Jag vet inte vilken verksamhet som inte har något tak någonstans kring hur mycket pengar man kan använda. Jag kan inte koppla ihop att det skulle betyda att den fria bildningen är fri först när det finns oändligt med medel att ösa ur. Det där klart att det kommer att finnas en begränsning i hur mycket pengar som kommer att kunna tilldelas bildningsförbunden, därför finns det ett demokratiskt lagting tillsatt. Det finns en styrelse, som ska ha väljarnas förtroende över hur de gör

sina prioriteringar. Jag kan inte se att det skulle vara frihet först den dagen när man kan ösa oändligt med pengar ur landskapets kista.

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! Det är kanske inte så som min grundtanke heller var. Man måste se till att för dem som bedriver bildningsarbete gäller det att också få inkomster från annat håll och man skapar ett egenvärde o.s.v. Det sista jag vill säga är att måhända jag saknar den historiska förankringen i det fria bildningsarbetet, men jag ser faktiskt inte behovet varför den skulle vara reglerad på detta sätt? Annat än att vi har haft det av tradition. Av tradition har vi haft en lag kring det fria bildningsarbetet. Som jag har försökt peka på här skulle det finnas ett annat alternativ. Det alternativet är ganska enkelt, man bedriver verksamheten under normala föreningsförhållanden och söker ekonomisk stöd utgående från de bitarna. På det sättet har vi många andra fall än just i det fria bildningsarbetet. Jag vill påstå att det är många föreningar som bedriver ett minst lika fritt och viktigt bildningsarbete utan att vara kopplade till den här lagstiftningen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Camilla Gunell

Herr talman! Bästa lagtingsledamöter, jag tycker det borde vara klart i dagsläget att när medborgarna intresserar sig för någonting går de samman i en förening. Det är en rättighet man har och man samsas om ett gemensamt intresse. Det kan vara bilar, korsstygnbroderier eller någonting annat. Sedan kan dessa föreningar, om de så vill, ansluta sig till bildningsförbunden. Då har de ett gemensamt sätt att vidareutveckla sin kunskap om bilar eller om korsstygn eller vad man nu är intresserade av. Det är något som främjar hela samhället och alla medborgares behov. Jag tycker det är bra att landskapsregeringen är positiv till de förändringar som lagtinget nu har föreslagit. Jag tror att de förändringar som stora utskottet har gjort, faktiskt är förändringar som krävs för att den här lagstiftningen ska vara modern och gynna den fria valfrihet som vi här vill åstadkomma.

Jag vill för min del tacka utskottet för ett mycket bra arbete.

Historiskt har bildningsförbunden haft en oerhörd betydelse för våra nordiska samhällen och för den demokratisyn som har utvecklats. Jag tror att behovet kommer att finnas också långt, långt in i framtiden.

I motsats till ledamoten Karlström, som tycker att man kunde bunta ihop eller lägga ner, så tycker jag helt tvärtom. Det är inte alls lagtingets uppgift att varken föreslå vilka privaträttsliga föreningar som ska få finnas eller vilka som borde gå ihop eller vilka som borde avsluta sin verksamhet. Det här är upp till medborgarna att besluta om. Sedan får de anhålla om stöd enligt det regelverk som vi har skapat. Just vad gäller de nya behoven för bildningsverksamheten är integrationen ett sådant område där man verkligen kan ha nytta av bildningsförbunden. Jag tror att den här preciseringen, som utskottet har gjort nu om verksamhetsspråk, att den är nödvändig. Om man tar ett praktiskt exempel kring den anhållan som fanns tidigare om några kvinnor som ville ha en studiecirkel i kurdiska och fick avslag p.g.a. språk, nu är det klarlagt att på den grunden kan man inte ge avslag på en sådan anhållan. Det går mycket väl att ha en kursverksamhet som främjar kunskaper i ett annat språk. Det är ett bra klargörande som utskottet har gjort.

Sedan tycker jag att det är mycket bra att vi i lagtinget också behöver vara medvetna om det småskaliga samhället, och också anpassa den i vår lagstiftning efter reella behov. Om man tänker på det lilla samhället är det verkligen viktigt att man kan ha en bildningsverksamhet också i de minsta byar på de minsta öar, där utbudet annars är mycket magert vad gäller idrott, kultur och annat. Då är det väldigt bra att man inte begränsar deltagande till alldeles för många människor och att man heller inte begränsar deltagandet till för hög ålder. Om man tänker på ett litet samhälle så räcker det mycket bra om det finns tre personer som är intresserade av något och går samman och bildar en studiecirkel. Det är bra att de som fortfarande bor hemma och som går i högstadiet kan delta dvs. att åldersgränsen är 13 år. Det här tycker jag är en väldigt bra anpassning särskilt med tanke på skärgårdens behov.

Jag tycker också att det är viktigt att säga att bildningsförbunden har en egen roll att spela när det gäller utbudet av utbildningar och olika utbildningsinstanser. Det fick åtminstone jag lära mig under min tid som utbildningsansvarig, att det finns människor som tycker att tröskeln till Medis är för hög. Då har bildningsförbunden en alldeles egen roll att spela. Det behövs verksamhet på alla nivåer.

Vi ger också medel från landskapet till Handelskammaren och Företagsföreningen, det är bra, det är en verksamhet vi vill stimulera. Därför tycker jag också att det är helt riktigt att man också kan stöda löntagarna i deras behov av att tolka fackliga avtal osv.

En också mycket bra förändring är förslaget om att slopa kontrollen av huruvida personer är anslutna till föreningar för att de ska få delta i kurser. Det här är något som inte går att följa upp. Jag tycker inte det är ett modernt sätt att se på det. Man kan inte kräva att en person ska ansluta sig till en förening för att få delta i en kurs. Det borde vara upp till var och en att besluta. Vill jag delta i en kurs så kan jag göra det, men ingen kan kräva av mig att jag ska ansluta mig till en särskild förening och betala medlemsavgift till den föreningen året runt.

Förändringar som föreslås är bra, gör vi dem så får vi också den moderna lagstiftningen som vi har efterlyst och som faktiskt gynnar det fria bildningsarbetet på alla sätt.

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Herr talman! Jag vill bara till det sista som ledamot Gunell framförde här anföra en rättelse. Det har aldrig i framställningen funnits varken kontroll eller medlemstväng.

Ltl Camilla Gunell, replik

Nu har jag inte framställningen med mig. Det stod nog att minst fem personer behöver vara anslutna till en medlemsförening för att få stöd. Jag har den inte framför mig nu.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Vtm Gunnar Jansson

Värderade talman! Jag vill i korthet bara nämna några synpunkter som vägledde Liberalerna i stora utskottet. Vi var i grunden relativt nöjda med kulturutskottets behandling av framställningen. Vi hade följt med den i remissen här i kammaren och också i kulturutskottet där det förekom de omgångar som bl.a. dess ordförande nu vittnade om. Vår första tanke, i stora utskottet, var att med de ändringar

som uppenbart kunde försvaras kunde kulturutskottet ha skött det vid en återremiss. Till följd av goda diskussioner och bra handlag överhuvudtaget också såväl från regerings- som oppositionshåll så gick det att enas om de här skrivningarna som leder till lagstiftning. En lagstiftning som vi stöder.

Vad gäller 9 § 2 mom. som vi föreslår att ska bli förtydligad och undergå ändringar, så är det viktigt att notera här att när man talar om bildningsförbundens verksamhetsspråk, om språket i bildningsarbetet och om inre organisatoriskt språk, att notera det som bl.a. kollegan Gunell nyss nämnde d.v.s. föreningar som utgör bildningsförbund är privaträttsliga sammanslutningar enligt föreningslagstiftning, i vissa fall annan associationsrätt. Det ankommer inte på lagstiftaren att överhuvudtaget bestämma vilket språk privaträttsliga organisationer vill använda, lika lite som det ankommer på lagstiftaren att bestämma vilket språk som vi människor använder i vårt privata umgänge.

Parallellt med näringsrättdiskussionen, som vi nu och då för här, infördes begreppet verksamhetsspråket som för övrigt återfinns i annan lagstiftning. Vi har sålunda att i umgänget med myndigheter och med landskapet i sin yttre språkbehandling, så gäller det språk som gäller på Åland. Något mera märkvärdigt än så är inte det här. Vad gäller språket i bildningsarbetet följer det av studiecirkelverksamhetens natur att de mest skiftande språk där kommer till användning. Stöd för det här resonemanget kunde vi bl.a. få i grundskolelagstiftningen men också i det levande livet och i den praktiska hanteringen. Vi förstår alla att det inte är lätt att ha en studiecirkel för att förkovra sina kunskaper i t.ex. rumänska utan att använda det språket. Vi berörde lite under utskottsbehandlingen också skillnaden mellan utbildning i språk och utbildning på språk, men vi lämnade den distinktionen ganska snabbt just därför att det här inte alls är en utbildningslagstiftning, i den mening som 40 § självstyrelselagen anger. Vi ser för vår del ingen stor dramatik i 9 § 2 mom. Vi tycker att så här bör det vara, så här fungerar det i praktiken och så här bör också en vettig lagtillämpning fungera.

En annan fråga, som kollegan Åke Mattsson berörde, som inte alls är oväsentlig, som vi behandlar nu och då i våra grupper. Jag tror att jag berörde frågan under stora utskottsbehandlingen men det är mera tro än vetskap. Nämligen just det som ledamoten Åke Mattsson berörde, om man går in i sektorsvis lagstiftning och pekar ut bestämda språk, hur ska man då förhålla sig till den generella lagstiftningen eller den sektoriella lagstiftningen där det saknas omnämnande av språk? Det är den ena frågan, som vi alltid bör vara medvetna om. Den andra frågan, som jag också brukar hänvisa till, brukar nämnas lagstiftningens reflexiva verkan. Om man såsom här nu i enkel lagstiftningsordning för in ett krav på ett bestämt språk i landskapslagstiftning, så är det gällande rätt och skall tillämpas av myndigheter och domstolar och av alla de som lyder under lagen. Om ett kommande lagting slopar denna bestämmelse på samma sätt i enkel lagstiftningsordning betyder det då att språkskyddet enligt självstyrelselagen är undanröjt? Naturligtvis inte, vi har § 36 som går över annat, men det påpekandet som kollegan Åke Mattsson kom med är väsentligt. Vi bör beakta det i lagstiftning när vi för in sådana bestämmelser eller låter bli att göra det. För deras reflektiva verkan kan vara till och med överraskande stark ibland.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad. Detaljbehandlingen vidtar. Det i betänkandet ingående lagförslaget föreläggs för lagtingets bifall i enlighet med stora utskottets förslag.

Lagförslaget är bifallet.

Ärendets andra behandling är avslutad.

Första behandling

- 3 Lagutskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med **Kazakstan** för att undvika **dubbelbeskattning** och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion.

Enligt 54 § 2 mom. LO kan förslag väckas om att ärendet skall remitteras till stora utskottet efter det att diskussionen avslutats.

Diskussion.

Ltl Olof Erland

Talman! Kazakstan är en forna Sovjetrepublik från 1920 som fick självstyrelse 1990 och självständighet 1991. Där gick det undan, utan jämförelser i övrigt. Det här avtalet ingår i en rad av avtal med centraleuropeiska, östereuropeiska stater med Finland. Det följer OECD:s modellavtal med vissa avvikelser till beskattningslandet Kazakstans fördel när det gäller definitioner på tider och skattesatser o.s.v. Utskottet förordar det här avtalet.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad. Väcks förslag om remiss till stora utskottet?

Ingen remiss. Ärendets första behandling är avslutad.

Första behandling

- 4 Lagutskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av **30 och 39 §§ i självstyrelselagen** för Åland (RP 11/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion.

Enligt 54 § 2 mom. LO kan förslag väckas om att ärendet skall remitteras till stora utskottet efter det att diskussionen avslutats.

Diskussion.

Ltl Olof Erland

Herr talman! Det här ärendet har varit på tur och retur. Det avser konsumentrådgivningen som landskapet har uttryckt önskemål för några år sedan, 2007 tror jag det var. Det är visserligen statens behörighet men landskapet har intresse av att bedriva rådgivningen med finansiering från staten. Det har varit en viss oklarhet under många år, vem som har ansvaret och kommunförbundet har haft en roll i det.

När det gäller innehållet i sak i det här ärendet finns ingenting att invända. Betonas bör att ett ärende kan gå snett på många punkter också när det gäller självstyrelselagen. Det finns en rättssäkerhet där för att en lag ska godkännas av både riksdagen och lagtinget. I det här fallet har lagtinget inte godkänt lagförslaget i första skedet eftersom det inte gjordes två parallella propositioner från ministerierna. Ministerierna hade inte den vederbörliga kontakten med landskapsmyndigheterna. Det var det nya arbetsmarknadsministeriet, tidigare handels- och industriministeriet, som hade berett ärendet utan att beakta självstyrelselagens och systemets krav på procedurer. Sedan kom ärendet till riksdagen och där bedömde

man det som en lag av teknisk natur som direkt genom riksdagsbeslut kunde tas in i självstyrelselagen. Efter det kom det till lagtinget och behandlades av lagutskottet, som tyckte att man kunde godkänna det efter att ha fått försäkringar från både ministeriet och riksdagen om att den här proceduren inte skulle upprepas. Ärendet gick till stora utskottet, där gjorde man en annan bedömning, att det här kunde mycket väl tas om. Det har det gjorts. När det gäller sakinnehållet så har det gått i enlighet med lagtingets önskan. Den allvarliga procedurmissen har inte täppts till på det här sättet utan det är försäkringar från ministerierna. Så vitt jag vet har riksdagens arbetsordning inte tagit in några särskilda bestämmelser. Det finns anledning, också i fortsättningen, att noga bevaka de här frågorna och i ett tidigt skede se till att det kommer på rätt. Den försäkran har man gjort enligt vad utskottet fått erfara från justitieministeriet.

Förslaget är att lagtinget skulle anta det här förslaget som är i enlighet med de önskemål som har framförts från åländsk sida.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Tack herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att lagutskottet har samma konsekventa hållning nu som i förra behandlingen av ärendet. Det kommer t.o.m. vitala synpunkter om den fortsatta hanteringen. Min fråga lyder; kan vi nu känna trygghet i lagtinget om att samma behandling inte upprepas när det gäller ändringar av självstyrelselagen eller stiftande och upphävande av den? Åtminstone ingen händelse, självstyrelselagsbehandlingen, nedvärderas till behandling av en budgetlag.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Frågan måste finnas med i fortsättning också, anser jag. Tryggheten är bättre än tidigare. Det som är formellt ändrat finns i ett protokoll från talmanskonferensen i riksdagen att rutinen ska vara att alla ärenden som berör självstyrelselagen ska gå till grundlagsutskottet. Det ska vara praktiskt möjligt att bevaka men lagtinget har ändå alltid sista ordet. Vi har också fått försäkringar från justitieministeriet att det är där som den här typen av propositioner ska behandlas oberoende av vilket ministerium själva saken hör till. Jag tror att vi kan sova lugnt en tid framöver.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Anders Eriksson

Herr talman! Det här är ett ärende som det varit mycket diskussion om. Ett ärende som jag tror att samtliga i lagtinget är överens om själva sakfrågan.

Jag tänkte ge en liten tillbakablick men lagutskottets ordförande Olof Erland gick ganska bra igenom det så det är onödigt att jag upprepar det.

Inledningsvis vill jag säga att i lagutskottets betänkande står det; "den nu föreliggande framställning motsvarar till sitt innehåll det förslag som lagtinget tidigare behandlade." Den formuleringen tycker jag inte är korrekt för det fanns ingen § 39 med förra gången.

Det är precis som ltl Olof Erland sade, det här är ett ärende där allt gick snett, hos justitieministeriet, i riksdagen och hos presidenten. När vi fick presidentframställningen den 5 december i fjol så konstaterade vissa av oss ganska snabbt att här håller man faktiskt på att göra en ensidig ändring av självstyrelselagen. Det

som ltl Olof Erland kallade för den allvarliga procedurmissen, om jag förstod det rätt.

En lång, lång behandling i lagtinget vidtog där bl.a. ltl Folke Sjölund presenterade lagutskottets betänkande och hänvisade till några intetsägande skrivningar och menade att man absolut ska omfatta framställningen. Efter ytterligare debatt och rundor fram och tillbaka så gick ärendet till stora utskottet där ärendet hamnade på rätt, enligt mig. Jag minns när stora utskottets betänkande presenterades av mig personligen och det debatterades här i lagtinget så sade den liberala medlemmen i stora utskottet, Torsten Sundblom, att det kommer att ta lång, lång tid innan det kommer en ny framställning om vi säger nej till det här. Jag tycker inte det är klokt sätt att sparka på Helsingfors, som han uttryckte sig. Det här reagerade jag på. Nu hör det till god ton att man inte säger vad den ena och andra säger i de forumen, men man var väldigt tveksam och menade att det här kommer att ta oerhörd lång tid innan man får en ny framställning och får det här på rätt. Den goda ltl Sundblom sade också att det är bättre att föra en klok politik än en som skapar misstroende och hårt förhandlingsklimat. Klok politik är då i klartext att man lägger sig flat för Helsingfors.

Nu gick tyvärr vtm Jansson som jag tänkte ställa en fråga till. Han sade i ett tidigare replikskifte om nedvärdering av självstyrelselagen till budgetlagstiftning. Det var det som det handlade om. Ska man tolka det uttalandet att Liberalerna har lärt sig något? Att det är viktigt att vi från Ålands lagtings sida står upp för de rättigheter vi har. Här har vi facit nu, som ganska snabbt visar att bara vi håller oss till regelverket, till självstyrelselagen, får vi saker och ting på rätt. Men har vi lagt oss flatt, som Liberalerna förespråkar så har vi haft ganska stora problem, och enligt mitt förmenande väldigt, väldigt allvarligt prejudikat inför framtiden.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Själva proceduren tror jag i det här fallet inte hade så stor betydelse. Vi fick direkta försäkringar från ministeriet att det här ska rättas till. Vi fick försäkringar från riksdagen om att där ska man ändra praxis. I båda fallen försäkrade man att om man vill ta om proceduren så gör man det utan desto större knot. Om det beror på de goda relationerna mellan landskapsregeringen och riksdagen och ministerierna eller på lagutskottets medlemmars informella lobbyverksamhet eller något annat eller på den allmänna välviljan hos riket, det kan inte jag svara på. Men så här gick det och några större bekymmer med den här frågan finns inte. Proceduren när det gäller självstyrelselagen måste fortsättningsvis bevakas. Den här gången är vi i hamn efter en liten tur ut igen.

Ltl Anders Eriksson, replik

När det gäller det sistnämnda är vi överens. När det gäller ändringar av självstyrelselagen så går det inte idag, utan vi måste se till att den följer den procedur som ska gälla. Ltl Erland sade att de här med proceduren ser han inte så allvarligt på. Men jag såg väldigt allvarligt på det. Det som jag tycker är märkligt i ltl Olof Erlands uttalande är när han säger att man försäkrar att man skulle ta om det här. Varför hävdade då Liberalerna samstämmigt hela debatten igenom att det kommer att ta så fruktansvärt lång tid igen innan man kommer att få självstyrelselagen på rätt? Det kommer troligtvis aldrig att ändras om vi inte tar det. Det är bara att titta i de stenografiska protokollen så kommer man ihåg att Liberalerna faktiskt ville att vi skulle gå med på

den här felaktiga ändringen av självstyrelselagen. Det ser jag ganska allvarligt på.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! För min del tycker jag nog att det här är en ganska lärorik process. Lagtinget kan dra slutsatser av den här lagstiftningsproceduren. I den första omgången är det som ltl Anders Eriksson säger att alla övriga partier var beredda att förkasta presidentframställningen av formella skäl. Medan Liberalerna stod fast vid att man skulle godkänna förslaget. Man menade att det var prestigeskäl som vi andra drev när vi inte ville godkänna presidentframställningen. Det är kanske just valet av ord som jag tycker att Liberalerna nog har skäl nu att ta tillbaka. Nu vill man inte alls komma ihåg hur man resonerade. Nu plötsligt är det här helt problemfritt och ministeriet var villigt att göra det på nytt o.s.v. Det fanns inte problem med det där förkastandet. Så står det ju inte i den liberala reservationen, utan det står att man inte vill hemfalla åt en över reaktion vars både självstyrelsepolitiska och språkpolitiska följder inte kan överblickas. Jag vill nog påstå att den liberala inställningen i det skedet var en helt annan än lagtingets majoritets. Ingen visste då hur det skulle gå. Man hävdade från liberalt håll att det var helt ovisst. Troligen skulle det kunna ta år innan vi fick en ny framställning.

Nu kan vi konstatera att det gick mycket snabbt. Resultatet är sådant som vi vill ha, d.v.s. det sker parallella behandlingar av självstyrelselagsändringen och frågan om konsumentlagstiftningen är underordnad just den proceduren.

Jag tror att slutsatsen som man ska dra är att i umgänget med Finlands regering och riksdag är den legalistiska traditionen väldigt stark. När lagtinget, på formella grunder, inte ger sitt bifall så är det en så stark viljeyttring att Finland rättar sig därefter, eftersom man själv alltid hävdar att man följer avtal och regelverk som man har slagit fast.

Jag tycker det skulle vara klädsamt om Liberalerna också konstaterade att det inte gick så som man hade trott. Det gick såsom majoriteten önskade, därför är vi nu i den här situationen.

I de utfrågningar som vi hade i lagutskottet medgav Sten Palmgren, ansvarig på justitieministeriet, att det var på justitieministeriet som det från början gick fel. Då gick det sedan fel hela vägen. Att tänka sig att riksdagen skulle ha skickat det till grundlagsutskottet, det fanns det inte riktigt grund för sedan. Det är just de parallella föredragningarna av ändringar av justitieministeriet i Statsrådet som är det väsentliga, såsom systemet är byggt nu. Det kan också framhållas att till historien hör att här det här ärendet föredrogs av arbetsministeriet i Statsrådet så var inte Ålandsministern närvarande. Då faller liksom den här konstruktionen som man har haft ganska stora förhoppningar på. Hon kunde tydligen inte vara där och ha de formella invändningar som krävdes. Jag börjar mera tycka att det ganska bräckligt system med en Ålandsminister. Det måste i så fall något tillägg på tjänstemannanivå. Det är så man har det i Köpenhamn vad gäller både färiska och grönländska ärenden. Ministrar kommer och går och de är olika motiverade att sköta åländska frågor, det räcker nog inte. Vi måste nog skapa vid Statsrådets kansli någon som har kunskapen och kontinuitet i åländska frågor.

Ltl Folke Sjölund, replik

Herr talman! Ja, man kan säga att Liberalerna och övriga hade en lite annorlunda syn på hur framtiden kunde te sig i själva ärendet. Vi befarade att det kunde gå så att vi kunde få vänta väldigt länge på en ny proposition. Det var inte så som Sundback försöker framställa det att majoriteten önskade något och Liberalerna önskade något annat, så var det inte alls. Vi önskade precis samma sak d.v.s. att lagstiftningsproceduren ska göras på det rätta sättet, som vi är helt överens om hur det ska gå till. Dessutom var det så att försäkringarna från rikssidan om att det inte skulle upprepas, de fanns redan då i det här skedet då det behandlades.

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Allt annat vore ju förvånande om inte riksstyrelserna och de som är ansvariga skulle intyga att det inte kommer att hända igen. Det tycker jag är lite att slå upp öppna dörrar. Det facto var Liberalerna beredda att godkänna eller ge sitt bifall till det första förslaget. Man tyckte att det var prestigekamp när vi föreslog avslag. Vad man önskade är en sak, men man handlade på ett annat sätt. Det blir lite svårt att veta vad som är den verkliga uppfattningen. Om vi kan vara överens om att vi i framtiden åtminstone kan, när det finns så här klara formella grunder, agera samfällt så tycker jag att det är den bästa lärdomen vi har dragit av den här processen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Roger Jansson

Herr talman! Jag har inget intresse av att peka finger åt något håll i den här frågan. Det är frågan om självvranssakan både på Åland och i riket som måste till när något sådant här allvarligt händer. Alla måste lära sig inför framtiden.

I den här diskussionen idag och i lagutskottets behandling om man utgår ifrån betänkandet så har processerna, efter att propositionen lämnades till riksdagen, behandlats och gått igenom, såsom det inte i den här misstagskedjan skulle ha funnits stora problem före det också. Den här behandlingen är långt ifrån bara frågan om att få självstyrelselagsförändringar att gå vi grundlagsutskottet. Det hoppas jag att vi alla kan vara överens om.

Ingenting i dagens debatt hittills och ingenting i lagutskottets betänkande finns om behandlingen före om man vill måna om en korrekt historieskrivning. I lagutskottets förra betänkande fanns det ändå ett resonemang om det. På fyra nivåer har man missat i den här frågan, före propositionen kom till riksdagen. Det upplever jag nästan som allvarligare än det här misstaget som gjordes i riksdagen, även om det också är ytterst allvarligt. Det är ändå rikets inre behandling medan beredningen före är den som ska följa självstyrelselagens bestämmelser om gemensam beredning av självstyrelselagsförändringar. Gemensam beredning, det är ända fram till när ärendet klubbas i Statsrådet. Där måste vi ha en kraftfull självvranssakan här på Åland. Ärendet anhängiggjordes i arbets- och näringsministeriet. Där borde man ha känt till hur beredning av självstyrelselagen går till. Enligt uppgift har man varit i kontakt med justitieministeriet som givit felaktig information, som Sten Palmgren har beklagat därefter. Två ministerier har begått brott mot självstyrelselagens angivning om hur självstyrelselagen ska förändras i process. Men inte hade ministerierna gjort de här felen om landskapsregeringen hade agerat på rätt sätt. Vid åtminstone två tillfällen gavs landskapsregeringen

möjlighet att erinra om den här saken. Den första skedde huvudsakligen på tjänstemannanivå under ledning av ansvarig minister i den förra landskapsregeringen. Den andra skedde i den nya landskapsregeringen när man var framme vid behandlingen inför Statsrådet.

Den fjärde nivån som gjort allvarliga missar i det här ärendet är Statsrådet själv i föredragningen och inför beredningen vid Statsrådets behandling borde det här senast ha kommit fram. Där är alla ministrar lika ansvariga. Men ett särskilt ansvar faller på statsministern eller den som ledde det sammanträdet och Ålandsministern och definitivt också justitieministern.

Det lät ju som jag skulle ha pekat finger nu men det gjorde jag inte eftersom jag räknade upp var de här problemen har förekommit. Vi måste lära oss av det att det inte får ske igen. När det gäller landskapsregeringen, både dess tjänstemän och politiker, så var det ett misstag som baserar sig på okunskap om historia, om hur det har varit förr. Det är inte ofta vi har självstyrelselagsändringar, särskilt inte små självstyrelselagsändringar. Därför tror jag att det baserar sig på okunskap, som sedan framkom här i plenum som har kunnat korrigeras nu.

Avslutningsvis, herr talman, tycker jag att den i lagutskottets betänkande begärda ändring av arbetsordningen i riksdagen är okej. Det är ju en fråga som vi inte har makt över. Riksdagen kan ändra sådana bestämmelser när som helst. Det är ett problem. Jag undrar om man inte faktiskt, för att säkerställa beredningen framöver, måste ta in ett klagörande i självstyrelselagen? Själv tycker jag illa om att självstyrelselagen ska syssla med detaljer när det gäller vår förvaltning. Jag har inget emot att den sysslar med detaljer när det gäller rikets förvaltning i förhållandet till självstyrelsen. Eftersom det har visat sig att det praktiskt behövs, även om det strider mot mina idéer om huvudprinciper för hur lagstiftning ska se ut. Här har vi sett ett behov av att styra riksmyndigheternas beredning av frågan. Det är något som landskapsregeringen kan fundera på när förändringar i självstyrelselagen nästa gång diskuteras. Då borde man ha ett klagörande på den här punkten. Det tror jag har en större tyngd och betydelse än en ändring i riksdagsordningen om grundlagsutskottets uppgifter. Ett utskott, som jag tidigare sagt har påtagit sig långt för stor makt i landet när det gäller konstitutionella frågor. Eftersom vi inte har lagstiftat om någon konstitutionsdomstol är väl det här den rimliga lösningen man kan ha. Det visar, gentemot självstyrelsesystemet, på stora svagheter.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Det finns ingen anledning att försöka visa något annat än att det som ltl Roger Jansson sade är rätt. Man kan sammanfatta det här med ett nysvenskt uttryck: "Shit happens" det kommer alltid att hända något i alla de här stegen. Det som vi inom Liberalerna har sett som viktigt är att spärrarna på de viktiga ställena inte får falla, i det här fallet kan man säga särskilt justitieministeriet och också riksdagen. Riksdagen behandlade ju faktiskt en proposition om ändring i självstyrelselagen. Då vore det önskvärt att reglera det hela. Möjligen också, som ltl Jansson säger, att gå in i statsförvaltningen. Vi i lagutskottet har gått igenom praxis och man ser att här växer det fram ett regelverk som borde kunna fungera.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Vi är överens om det när det gäller regelverket på riksdagsnivå. Där hade inte andra inte synpunkter på det än att vi inte har någon makt

över det. Inte ens när vi har en riksdagsledamot av 200 har vi någon synlig makt över det. Det kan ske förändringar som vi inte tycker om i det sammanhanget. Det viktiga för oss är nog beredningen på ministerierna, att den går rätt till. Att kontakten mellan landskapsregeringen och ministerierna i beredningsskedet är jämställd. Att båda tillsammans tar fram de förändringar som ska vara i självstyrelselagen. Det är en lag av grundlagsenlig natur som måste behandlas som en sådan och inte som vtm Gunnar Jansson var inne på här med sitt uttryckssätt. Därför har jag kommit till att man behöver överväga en ändring av självstyrelselagen på den här punkten, tyvärr.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Utan att i detalj kunna erinra mig om vad som har sagts och vad det står i lagens grundarbeten så är ändå intentionen att det ska vara en samordnad beredning. Jag tror t.o.m. det uttrycket används. Om jag inte missminner mig har också lagutskottet sagt det i sitt utlåtande. Det är det som det gäller, hur mycket ska man reglera samordningen? Det har inte gjorts i det här fallet. Justitieministeriet har tagit på sig den rollen. Det är säkert bra om landskapsregeringen, i samband med nästa revision kan fundera på den här saken, om det behövs. Det här är ju ett fall där det gick snett och det kan motivera en ändring. Men intentionerna, de finns både här och i riket.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Vi är överens om det här. Här snuddar ltl Erland vid ett systemproblem mellan riksdagens behandling av lagar och lagtingets behandling av lagar. Där vi i vårt tänkande är klara på att vi godkänner utskottsmotiveringarna och därmed också de kommentarerna till landskapsregeringens framställningsmotiveringar, förarbetena, de godkänner vi här i plenum i ett klubbslag. Det gör man inte i riksdagen. De motiveringar som finns i riksdagen är juridiskt sätt svagare, även om de räknas av domstolarna till någon slags del av förarbetena. De har inte den statusen, som de får här i lagtinget, att de klubbas och godkänns.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Tack herr talman! Varje tisdagskväll utförs det beredningsmöte i justitiekanslersämbetet i Helsingfors där alla de propositioner som planeras att gå till presidentföredragningen på fredag genomgås. Där intar lagtingsordningen en mycket framträdande position. Där reflexer mot övrig lagstiftning är framträdande framförallt i förhållande till Åland. Därför tycker jag att den här processen i den meningen har varit nyttig. Att JK:s observans har ökat betydligt vid dessa tisdagsmöten. Det är något som vi om och om igen måste påminna om. Min andra kommentar gäller riksdagsordningen som akt. Numera antas riksdagsordningen som lag av riksdagen, genomgår två behandlingar och antas som lag. Initiativrätten är densamma som i lagframställningar. Därför gillade jag lagutskottets skrivning om ingrepp i riksdagsordningen. Det har den effekt det kan ha. Jag tror att på det hela taget ökar medvetenheten såväl i Statsrådet och dess ministerier som i JK ämbetet samt i riksdagen, om ett omnämnande också intas i riksdagsordningen. Det kunde förhoppningsvis utmynna i en t.ex. "Memorandum of understanding" i parlamentens inbördes umgänge på sikt.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Vi var redan tidigare eniga om det här riktiga i att arbetsordningen i riksdagen kompletteras med den här bestämmelsen som nu bara tagits in i ett protokoll. Jag tackar för kompletteringen när det gäller statsrådets beredning av propositioner. Jag nämnde alla ministrar och jag nämnde särskilt statsministern, Ålandsministern och justitieministern. Det är alldeles riktigt att justitiekanslersämbetet har en väldigt central roll i den här processen också. Det kanske ytterligare förstärker resonemanget om behovet av att precisera det här i självstyrelselagen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Lantrådet Viveka Eriksson

Talman! Jag vill också säga utifrån det som ltl Jansson tog upp om de olika fel som har begåtts i den här processen och lite beskriva igen och påminna vad landskapsregeringens roll har varit. Såsom ltl Jansson säger finns det också misstag som har begåtts där.

Det här resonemanget om att det ska finnas gemensam beredning som ltl Jansson tog upp, jag vill också understyrka det. Man borde verkligen understyrka samtidig behandling. Det är väl där det har fallerat. Att riksdagen fick propositionen men lagtinget fick den inte. Den här simultana behandlingen där har det verkligen brustit. När det gäller gemensamma beredningen så är det så att landskapsregeringen har givits tillfälle att yttra sig om det här ändringsförslaget. Det var redan under förra landskapsregeringens tid och man gav klartecken att det här var en ändring som man tyckte var bra. Men det man gjorde fel, och som vår landskapsregering har gjort fel, är att vi under processens gång inte har gått till självstyrelsepolitiska nämnden och diskuterat frågan med lagtinget. Det är en procedurfråga som vi har konstaterat och tagit till oss och sett till att vi nu har ett system som inte ska leda till att det här kan upprepas. Vi har också gått in i förvaltningen och tittat på procedurerna där. En orsak till att uppföljningen blev bristfällig hade att göra med att det bytte landskapsregering och det byttes även tjänstemän på den här posten. Det bidrog också till att uppföljningen från landskapsregeringens sida inte var tillräckligt bra. Det har vi lyft in i våra procedurer, det ska finnas ett tydligt regelverk för hur man ska förfara. Jag tycker det är viktigt att understyrka att alla parter har lärt sig av det här ärendet. Redan när ärendet var aktuellt förra gången i lagtinget fick vi garantier från justitieministeriet att en sådan här sak inte ska upprepas från justitieministeriets sida.

Ltl Anders Eriksson, replik

Lantrådet väljer att kommentera de många tekniska misstag och procedurfel som har gjorts. De var väldigt allvarliga och därför hörde jag till dem som reagerade ganska kraftfullt när det här ärendet kom upp i lagtinget första gången. Vem som har gjort procedurfelen tycker inte jag är det intressanta. Det intressanta tycker jag är om Liberalerna lärt sig något av det här? Jag ställer den frågan nu när vi har Liberalernas ordförande i talarstolen för en gångs skull. Den frågan ställde jag inledningsvis. Hade vi gått på den linjen som Liberalerna ville att vi i sedvanlig ordning skulle gå med på, släta över,

acceptera misstagen som har gjorts, så har vi inte stått där vi står idag. Nu har vi fått saker och ting på rätt, tack vare att majoriteten hade en annan uppfattning. Jag upprepar min fråga: Har Liberalerna lärt sig något?

Lanträdet Viveka Eriksson, replik

Talman! När det gäller procedurfrågan ser inte jag att den har förändrats. Processen har gjorts om, det har varit en samtidig behandling, men innehållet i ärendet är inte på något sätt förändrat. Garantierna fick vi redan vid förra behandlingen i lagtinget. Justitieministeriet garanterade då att man går in i sina procedurer och riksdagen gick in i sin arbetsordning. När det gäller procedurfrågorna var de redan då tillrättalagda. Däremot har processen gjorts om men med samma innehåll.

Ltl Anders Eriksson, replik

Det är klart att man alltid kan diskutera de tekniska misstagen hur länge som helst. Lanträdet väljer att ta en teknisk debatt. Jag skulle gärna vilja ha en politisk debatt med lanträdet om det är möjligt. Jag ser det som ganska viktigt att vi följer den självstyrelselag vi har, att vi står upp för de rättigheter vi har på det sätt som majoriteten valde att göra. Lanträdet säger samma sak som tidigare liberala talaren sade att vi fick garantier under behandlingen i lagtinget att det här skulle hamna på rätt. Varför drev då Liberalerna den linjen att vi ska låta det här gå? Lagutskottets betänkande gick också på den linjen. Det här får jag inte att gå ihop. Det är mänskligt vi kan alla göra misstag någon gång. Jag tycker att det är allvarligt om det regeringsbärande partiet, gör, som jag ser det, så här pass stora självstyrelsepolitiska misstag. Därför ställer jag igen min fråga: Har Liberalerna lärt sig något av den här behandlingen.

Lanträdet Viveka Eriksson, replik

Talman! För Liberalerna och för landskapsregeringen är det viktigt att man ser till att det här är en process som inte kan upprepas på samma sätt. Samma misstag ska inte göras om igen. Därför var det viktigt att justitieministeriet konstaterade var fel hade begåtts och att man också täppte till möjligheterna att göra de felen igen, liksom också riksdagen har dragit sina konsekvenser. Det följde redan av förra behandlingen av det här ärendet. Den andra behandlingen har inte till den delen ändrat i riksdagens eller justitieministeriets arbetsstrukturer.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Lanträdet säger att man i landskapsregeringen lärt sig av misstagen som gjorts i processen, att man borde ha vänt sig till självstyrelsepolitiska nämnden. Det tycker jag inte är den stora lärdomen för landskapsregeringen. När statsförvaltningen var i kontakt andra gången med landskapsregeringen var det, om jag inte missminner mig, på kansliministerns bord. Senast då borde landskapsregeringen ha meddelat att självstyrelselagen måste behandlas separat från andra lagar som tas i enkel lagstiftningsordning. Det var det utomordentligt stora misstaget som gjordes både i regeringsprocessen och i riksdagsprocessen att man inte insåg detta. Att en lag av självstyrelselagens form på basen av självstyrelselagens bestämmelser måste behandlas

på ett annat sätt än vad som nu blev fallet. Det missade båda landskapsregeringarna att informera om. Nu har vi lärt oss det, jag hoppas att det inte kommer att inträffa flera gånger.

Lantrådet Viveka Eriksson, replik

Talman! Från landskapsregeringens sida hade man redan i ett tidigt skede givit klartecken till ändringen i självstyrelselagen så som det förelåg. Den här landskapsregeringen upprepade att man fortsättningsvis inte såg några hinder till det. Att man hade proceduren att det inte gick via justitieministeriet, det kunde inte landskapsregeringen veta i det skedet. Jag upprepar igen att det är väldigt viktigt från landskapsregeringens sida, när en ändring är på gång, att man följer upp det mycket klarare och håller i den här frågan på ett bättre sätt. Igen vill jag understryka att det här är procedurer som vi har tittat över. Det ska inte falla på att det byter ledamöter eller tjänstemän.

Ltl Roger Jansson, replik

Talman! När det gäller substansen av ändringen av en paragraf i självstyrelselagen så har vi inte haft några problem med den. Till den delen har de bägge landskapsregeringarnas reaktioner varit korrekta. Där de inte varit korrekta är när man har kunnat konstatera både i första och i andra behandlingen att det här är ihopkopplat i arbets- och näringsministeriet med ett annat lagpaket. Det är där misstaget skedde. Man borde ha varit ytterst tydlig med att sådant här lagpaket inte kan föras fram. Här måste man separera självstyrelselagen från de övriga. När det gäller substansen i självstyrelselagsändringen så förelåg inget problem. Där tycker jag inte man har missat i beredningsskedet när det gäller tvåsamheten. Just att inte vi från åländsk sida klart och tydligt har sagt till att ett sådant här paket kan ni inte föra fram med de här tre lagarna ihop.

Lantrådet Viveka Eriksson, replik

Talman! Det var ju så att behovet av att gå in i självstyrelselagen och ändra den berodde på de ändringar man gjorde i lagen om konsumentrådgivning. Inte fanns det en tanke från landskapsregeringens sida att det skulle blandas ihop. Självstyrelselagen är en lag och konsumentrådgivningslagen är en annan lag. Orsaken till att man gick in var att man gjorde ändringar i konsumentrådgivningslagen, därav följde behovet av att ändra självstyrelselagen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Det är inte så lätt att komma ihåg alla turer i den här långdansen, så här lång tid efter som de här olika skedena genomlevdes i den här processen. Jag har en kopia på ett brev från justitieministeriet framför mig, undertecknad av minister Astrid Thors och lagstiftningsrådet Sten Palmgren. Det gäller behandling av ändringen av självstyrelselagen för Åland och särskilt den här ändringen.

Det framkommer väldigt tydligt hur det har gått till och var problematiken har uppstått och hur felen sedan har följt med.

Arbets- och näringsministeriets ändring av konsumentrådgivningslagstiftning fördes till Statsrådet. I samband med det tog man inte ställning till att det här också krävde en ändring av självstyrelselagen och hur man gör ändringar i självstyrelselagen. Då var inte heller Astrid Thors närvarande vid den här föredrag-

ningen. Man säger att saken inte fördes till lagtinget, samtidigt som propositionen överlämnades till riksdagen, att det berodde således på ett mänskligt misstag. Man hade inte på justitieministeriet noterat att ändringen av självstyrelselagen var en följd för ändring av självstyrelsen p.g.a. konsumentrådgivningsfrågan.

Lantrådet hade fått garantier. Vad betyder det? Garantier betyder att vi här vet nästa gång vad vi ska utkräva för sorts garanti för att det inte ska begås fel. Jag skulle gärna vilja se hur de garantierna ser ut. Är det något skriftligt eller är det att man har sagt att det här inte ska upprepa sig? Det tycker inte jag är en garanti utan det är ett konstaterande att det har begåtts fel och det inte ska upprepas.

Sedan vad gäller riksdagen och riksdagens behandling av det hela säger Astrid Thors och Palmgren att det var enligt uppgift av riksdagens biträdande generalsekreterare, Jarmo Vuorinen, ett medvetet beslut. Alltså det var ett medvetet beslut att inte föra ärendet till grundlagsutskottet, eftersom den föreslagna lagändringen var rent teknisk till sin natur. Det här anser justitieministeriet vara en bedömning av behandlingen i riksdagen som var formellt helt riktig. Det är för att inte regeringen vill sätta sig över riksdagen. Det här med att riksdagen i Helsingfors skulle ha gjort några förändringar i sin arbetsordning p.g.a. det här, det är nog inte möjligt. Man säger att det inte finns några direkta regleringar i arbetsordningen. Det lär nog inte komma heller på kommando vare sig härifrån eller från regeringen i Helsingfors.

Talmannen

Diskussionen är avslutad.

Väcks förslag om remiss till stora utskottet? Ingen remiss. Ärendets första behandling är avslutad.

Första behandling

- 5 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av **59c § självstyrelselagen** för Åland (RP 9/2008-2009)
Ärendet avfördes och upptas till behandling den 7 september 2009.

Enda behandling efter bordläggning

- 6 Landskapsregeringens meddelande om **landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik** (M 4/2008-2009)
Ärendet bordlades den 1 juni 2009. Ärendet avfördes och upptas till behandling den 7 september 2009.

Enda behandling

- 7 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om **ersättande skola** för barnen på **Lappo** (EF 21/2008-2009)
Ärendet avfördes och upptas till behandling den 7 september 2009.

För kännedom

Lantrådets förslag till **fyllnadsval av landskapsregeringsledamot** (D 2/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet upptas till behandling vid lagtingets nästa plenum.

Landskapsrevisorernas berättelse för år 2008 (RB 1/2008-2009)

Landskapsrevisorernas berättelse för Ålands lagting och Ålands delegation i Nordiska rådet för år 2008 (RB 2/2008-2009)

Talmanskonferensen föreslår att båda ärendena upptas till behandling vid plenum måndagen den 7 september 2009.

Plenum slutar

Nästa plenum hålls idag kl.16.20. Plenum är avslutat.(Plenum avslutades kl.16.10).

Plenum den 2 september 2009 kl. 16.30

Plenum börjar.....	63
Enda behandling.....	63
1 Lantrådets förslag till fyllnadsval av landskapsregeringsledamot (D 2/2008-2009)	
Enda behandling.....	64
2 Vicetalman Gun-Mari Lindholms enkla fråga angående tunnelutredning (EF 22/2008-2009)	
Plenum slutar.....	64

Plenum börjar

Talmannen konstaterar samma närvaro som vid föregående plenum.

Enda behandling

- 1 Lantrådets förslag till fyllnadsval av landskapsregeringsledamot (D 2/2008-2009)
Fyllnadsvalet förrättas med anledning av att lagtinget den 31 augusti 2009 på ingenjören Runar Karlssons förslag befriat honom från hans uppdrag som landskapsregeringsledamot.

Enligt 64c § lagtingsordningen ska fyllnadsval förrättas då ledamot av landskapsregeringen avlidit eller befriats från uppdraget. Lantrådet föreslår härvid ny ledamot med iakttagande av att mandatfördelningen om möjligt blir oförändrad. Förkastas lantrådets förslag, ska ny landskapsregering tillsättas.

Enligt 68e § arbetsordningen ska förslag till fyllnadsval skriftligen tillställas lagtinget av lantrådet. Med anledning härav verkställs öppen omröstning. Omröstningen får inte föregås av annan diskussion än om kandidatens valbarhet och valets laglighet i övrigt. Bordläggning av ärende kan inte ske.

Konstateras att i 7 § 3 mom. landskapslagen om Ålands landskapsregering förutsatt samtycke föreligger från den av lantrådet föreslagna kandidaten Veronica Thörnroos.

Begäres ordet angående valets formella förutsättningar? Ingen begär ordet.

Öppen omröstning kommer att verkställas om lantrådets förslag. Omröstningspropositionen godkänd.

Enligt 60 § 3 mom. lagtingsordningen fordras för godkännande av förslaget mer än hälften av de avgivna rösterna och omröstningen verkställs efter upprop.

Jag ber ltl Folke Sjölund och ltl Carina Aaltonen att biträda vid omröstningen.

Upprop.

Vid omröstningen har avgivits 15 ja-röster, medan 12 lagtingsledamöter har avstått från att rösta och 3 ledamöter är frånvarande.

Lagtinget har sålunda i enlighet med lantrådets förslag till ny ledamot av landskapsregeringen utsett hälsovårdare Veronica Thörnroos räknat från den 2 september 2009.

Ärendets enda behandling är avslutad. Ärendet är slutbehandlat.

Enda behandling

- 2 Vicetalman Gun-Mari Lindholms enkla fråga angående **tunnelutredning** (EF 22/2008-2009)

Svar på enkel fråga ska avges inom 10 dagar efter att landskapsregeringen har mottagit frågan. Kan inte frågan besvaras ska landskapsregeringen meddela lagtinget om detta om orsak till att svar inte ges. Frågan överlämnades till landskapsregeringen den 2 september 2009.

Plenum slutar

Nästa plenum hålls måndagen den 7 september kl. 13.00. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl.16.30).

Plenum den 7 september 2009 kl. 13.00

Plenum börjar.....	65
Meddelande	66
Föredras för bordläggning.....	66
1 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjälpande av miljöskador (FR 22/2008-2009)	
2 Social- och miljöutskottets betänkande nr 7/2008-2009 angående upphävande av landskapslagen om landskapet Ålands jämställdhetsdelegation (FR 13/2008-2009)	
Remiss	66
3 Landskapsrevisorernas berättelse för Ålands lagting och Ålands delegation i Nordiska rådet för år 2008 (RB 2/2008-2009)	
Föredras för remiss	66
4 Landskapsrevisorernas berättelse för år 2008 (RB 1/2008-2009)	
Föredras.....	66
5 Landskapsregeringens berättelse för år 2008 (LB 1/2008-2009)	
Tredje behandling efter bordläggning	67
6 Lagutskottets betänkande nr 12/2008-2009 angående ändring av 1 § landskapslagen om Ålands landskapsregering (LM 3/2007-2008)	
Tredje behandling	68
7 Stora utskottets betänkande nr 3/2008-2009 angående ny lag om landskapsbidrag till bildningsförbund (FR 4/2008-2009)	
Andra behandling	68
8 Lagutskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med Kazakstan för att undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)	
Andra behandling	68
9 Lagutskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 30 och 39 §§ i självstyrelselagen för Åland (RP 11/2008-2009)	
Första behandling.....	69
10 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 59c § självstyrelselagen för Åland (RP 9/2008-2009)	
Enda behandling efter bordläggning	89
11 Landskapsregeringens meddelande om landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik (M 4/2008-2009)	
Enda behandling.....	107
12 Näringsutskottets betänkande nr 4/2008-2009 om ökad skydds jakt på skarv (HM 45/2008-2009)	
Enda behandling.....	110
13 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om ersättande skola för barnen på Lappo (EF 21/2008-2009)	
Remiss	110
14 Ltl Camilla Gunells m.fl. hemställningsmotion om en nationalpark (HM 29/2008-2009)	
För kännedom	112
Lagtingsledamoten Barbro Sundbäcks enkla fråga om rätt till personlig assistent (EF 23/2008-2009)	
Plenum slutar	112

Plenum börjar

Meddelande

Eftersom lagtinget den 2 september valde lagtingsledamoten Veronica Thörnroos till ledamot av landskapsregeringen intar ersättaren Henry Lindström hennes plats i lagtinget. Jan Salmén, som den 2 september frånträdde sitt uppdrag som ersättare i lagtinget, ersätter nu på nytt landskapsregeringsledamoten Jan-Erik Mattsson. Henry Lindström och Jan Salmén har uppvisat granskade och godkända fullmakter. Antecknas.

Jag hälsar lagtingsledamöterna Henry Lindström och Jan Salmén välkomna tillbaka till lagtinget.

Namnupprop. 27 ledamöter närvarande.

Om ledighet från plenum den 7 - 11 september 2009 anhåller ltl Raija-Liisa Eklöw på grund av sjukdom. Beviljas.

Meddelas vidare att kandidatlistor för fyllnadsval av en ordinarie medlem i lagutskottet, en ordinarie medlem i kulturutskottet, en ordinarie medlem i stora utskottet, en ersättare i näringsutskottet, en ersättare i stora utskottet samt en ersättare för lagtingsledamot Raija-Liisa Eklöw i Nordiska rådet ska inlämnas till lagtingets kansli senast i morgon tisdagen den 8 september klockan 15.00 och att valen förrättas vid plenum på onsdag den 9 september 2009. Antecknas.

Ytterligare meddelas att frågestund kommer att hållas fredagen den 11 september och plenum hålls kl. 10.30

Föredras för bordläggning

- 1 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjälpande av **miljöskador** (FR 22/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet bordläggs till den 9 september 2009.
- 2 Social- och miljöutskottets betänkande nr 7/2008-2009 angående upphävande av landskapslagen om landskapet Ålands **jämställdhetsdelegation** (FR 13/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet bordläggs till den 9 september 2009.

Remiss

- 3 Landskapsrevisorernas berättelse för Ålands lagting och Ålands delegation i Nordiska rådet för år 2008 (RB 2/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till finansutskottet. Godkänt.
Diskussion. Ingen diskussion. Ärendet remitteras till finansutskottet.

Föredras för remiss

- 4 Landskapsrevisorernas berättelse för år 2008 (RB 1/2008-2009)
Talmannen föreslår att ärendet avförs och upptas till behandling den 9 september.

Föredras

- 5 Landskapsregeringens berättelse för år 2008 (LB 1/2008-2009)
Talmannen föreslår att ärendet avförs och upptas till behandling den 9 september.

Tredje behandling efter bordläggning

- 6 Lagutskottets betänkande nr 12/2008-2009 angående ändring av 1 § landskapslagen om **Ålands landskapsregering** (LM 3/2007-2008)

Ärendet bordlades den 3.6.2009.

Till grund för behandlingen ligger lagmotion nr 3/2007-2008.

I tredje behandlingen har lagtinget att antingen anta lagförslaget sådant det lyder i lagmotionen eller att förkasta det. Först tillåts allmän diskussion och därefter föreläggs det i lagmotionen ingående lagförslaget. Slutligen föreläggs motionens motivering för godkännande i enda behandling.

Talmannen erinrar om att beslut om antagande av lagförslaget förutsätter att lagtingets beslut fattas enligt 55 § LO, vilket betyder att det ska omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Diskussion.

Ltl Roger Jansson

Herr talman! I den här frågan har den politiska diskussionen i princip slutförts här i plenum så det finns väl inte mycket att tillägga till det. Säkert har den politiska diskussionen i lagtingsgrupperna fortsatt efter det och ställningarna är klara inför omröstningen. En ställning som vi dock inte riktigt känner till förrän omröstningen är genomförd. Om det skulle gå på det sättet att förslag skulle godkännas så vill jag avisera ett förslag till förändring till motiveringen så att förutom motionens motiveringar också lagutskottets motivering under utskottets synpunkter förutom det sista stycket skulle godkännas som kompletteringsmotivering till motionens motiveringar.

Lagutskottet har gjort ett gott arbete till delen och har goda motiveringar för de här förändringarna. Det är väsentligt att de motiveringarna blir en del av det lagtingsbeslut när det gäller motiveringarna som går vidare i granskningsomgången.

Under rubriken utskottets synpunkter fram till sista stycket som börjar utskottet omfattar således i stort sätt skulle då inkluderas i lagtingets beslut ifall att vi får ett positivt besked i första omgången.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad.

Föreläggs förslaget till landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands landskapsregering för antagande i tredje behandling. Begärs ordet?

Konstateras att lagtinget i tredje behandling enhälligt antagit förslaget. Lagförslagets tredje behandling är avslutad.

Föreläggs motionens motivering för enda behandling?

Ltl Roger Jansson

Herr talman! I enlighet vad jag motiverade här, angav under den allmänna diskussionen så föreslår jag att till motionens motiveringar läggs lagutskottets motiveringar under rubriken utskottets synpunkter förutom det sista stycket under den rubriken.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Jag ber att få understöda ltl Roger Janssons förslag till ändring av motiveringarna.

Talmannen

Kan ltl Roger Janssons ändringsförslag godkännas enhälligt? Jag uppfattar det som att lagtinget enhälligt omfattar det förslaget. Kan vi få det skriftligt av ltl Jansson?

Förslaget till tillägg till motiveringen är omfattat. Enda behandlingen av motiveringen är avslutad.

Ärendet är slutbehandlat.

Tredje behandling

- 7 Stora utskottets betänkande nr 3/2008-2009 angående ny lag om **landskapsbidrag till bildningsförbund** (FR 4/2008-2009)

I tredje behandling har lagtinget att antingen anta lagförslaget sådant det godkänts vid andra behandlingen eller att förkasta förslaget.

Först tillåts diskussion och därefter föreläggs lagförslaget för antagande.

Diskussion. Ingen diskussion. Diskussionen är avslutad.

Föreläggs lagförslaget för antagande i tredje behandling. Begäres ordet? Lagtinget har i tredje behandling antagit lagförslaget. Lagförslagets tredje behandling är avslutad.

Föreläggs betänkandets motivering för enda behandling. Diskussion? Ingen diskussion. Lagtinget har i enda behandling godkänt motiveringen.

Ärendet är slutbehandlat.

Andra behandling

- 8 Lagutskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med **Kazakstan** för att undvika **dubbelbeskattning** och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)

Först tillåts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen.

Diskussion. Ingen diskussion. Detaljbehandlingen vidtar. Det i presidentens framställning ingående lagen föreläggs för lagtingets bifall i enlighet med lagutskottets förslag.

Lagens ikraftträdande är bifallet.

Ärendets andra behandling är avslutad.

Andra behandling

- 9 Lagutskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av **30 och 39 §§ i självstyrelselagen** för Åland (RP 11/2008-2009)

Först tillåts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen. Talmannen erinrar om att beslut om antagande av lagförslaget förutsätter att lagtingets beslut fattas enligt 55 § lagtingsordningen, vilket betyder att ska omfattas av minst 2/3 av de avgivna rösterna.

Diskussion. Ingen diskussion. Detaljbehandlingen vidtar. Det i presidentens framställning ingående lagförslaget föreläggs för lagtingets bifall i enlighet med lagutskottets förslag.

Lagförslaget är bifallet.

Ärendets andra behandling är avslutad.

- 10 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av **59c § självstyrelselagen** för Åland (RP 9/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion.

Enligt 54 § 2 mom. LO kan förslag väckas om att ärendet skall remitteras till stora utskottet efter det att diskussionen avslutats. Talmannen erinrar igen om att beslut om antagande av lagförslaget förutsätter att lagtingets beslut fattas enligt 55 § lagtingsordningen, vilket betyder att det ska omfattas av minst 2/3 av de avgivna rösterna.

Diskussion.

Ltl Olof Erland

Herr talman! Först en rättelse: På sidan 15, under ärendets behandling, ska tillfogas: I ärendets avgörande behandling deltog ordförande Olof Erland, vice ordförande Barbro Sundback samt ledamöterna Harry Jansson, Jan Salmén och Folke Sjölund. Rättelsen finns redan införd på lagtingets hemsida.

Herr talman! För det andra en upplysning, på sidan 14, under avsnittet nationellt ansvar finns det tre stycken. Stycket två och tre har varit föremål för omröstning. I talmanskonferensen diskuterar vi för närvarande hur man ska förfara när omröstningar görs i betänkanden med eller utan reservation. I det här fallet finns det en reservation tillfogad. I slutet av betänkandet står det att det har varit två omröstningar som utföll 3-2. Hur praxis ska bli i fortsättningen är inte avgjort.

När det gäller det andra stycket på sidan 14, under nationellt ansvar, så bifölls den formuleringen av vice ordförande Sundback, ltl Harry Jansson och ltl Jan Salmén.

När det gäller det tredje stycket under nationellt ansvar så bifölls detta förslag av ordförande Erland, ltl Salmén och ltl Sjölund.

Talman! Till redogörelsen för själva ärendet. Lagutskottet förslår att lagtinget skulle godkänna ändringen i självstyrelselagen som ger en utvidgad möjlighet för Ålands ståndpunkter att föras fram i domstolsprocessen. Lagutskottet har en del kommentarer till hela propositionen och presidentframställningen. Jag ska helt kort redogöra för förslagets innehåll och kanske något om bakgrunden.

När Åland förberedde processen med EU-anslutning som sedan, efter två folkomröstningar, blev ett faktum 1995 var inflytandefrågorna av stor betydelse. Inflytandefrågorna och de nationella särintressena kom då till uttryck i det s.k. Ålandsprotokollet bl.a. hembygdsrätten, språkbestämmelser, jordförvärv och också när det gäller Ålands status och ställning som tredje territorium inom EU.

Den frågan, som har blivit aktuell senare när det gäller domstolsprocessen, det var dels värfägeljakten och förbudet att saluföra snus. Snusfrågan var mycket aktuell under den här perioden. För det första fanns det intressen i Finland för att också Finland skulle göra ett undantag, liksom Sverige, när det gäller snusfrågan. I riksdagen fanns inte gehör för det. När Åland förberedde den här processen med EU-anslutning var inte snus av samma stora ekonomisk betydelse i handeln på färjorna i trafiken mellan Åland och Finland. Snusfrågan kom till lagtinget. Även landskapsregeringen föreslog att man skulle följa EU-direktivet till största delen, medan lagtingets social- och miljöutskottet tolkade direktivet så att man såg att här skulle det finnas en möjlighet att bibehålla det här traditionella snuset på Åland.

År 2001 kom en fråga till kommissionen från parlamentarikern Heidi Hautala som satte igång den här domstolsprocessen, som också fördes på ett annat plan av

brittiska och tyska intressen. Man ville att snusdirektivet skulle ogiltigförklaras. Så småningom tog utrikesministeriet hand om frågan och förde diskussioner med kommissionen och ärendet blev en domstolsfråga, där utrikesministeriet, enligt åländsk syn, gjorde ett misstag. Man medgav talan, man medgav kommissionens synpunkter. Processen blev då avgjord på ett sådant sätt som inte var tillfredsställande för Åland.

I processen med inflytandefrågor har landskapsregeringen i samband med Lissabonfördraget tagit upp de frågor som också fanns i en lagmotion till riksdagen 2006, inflytande i ministerrådet, en parlamentsplats, större inflytande i domstolsprocessen och subsidiaritetskontrollen. Nu har vi ett förslag där möjligheten att föra fram Ålands ståndpunkt tas in i lag. Det är nytt.

I betänkandet redogörs för hur det är i andra områden. Hur det är för andra autonomier. Jag kan konstatera att Åland får en unik ställning med det här lagförslaget. Ställningen inte samma som för en stat. Det kanske inte heller egentligen i praktiken är samma som en delstat, som har exklusiv behörighet. Åland har behörighet men staten har samtidigt den statsrättsliga övergripande relationen i EU d.v.s. EU är ett förbund av medlemsstater och inte autonomier. Autonomierna har sedan olika kopplingar till EU, vilket vi noga har studerat och håller på att studera i samband med Lissabonfördraget.

När det gäller framställningen så finns det stöd för att godkänna den i lagutskottet. Det som diskussionen har gällt och som framgår av betänkandet är bl.a. grundlagsutskottets betänkande där det finns utrymme för tolkningar om vad man egentligen menar. Till den del där grundlagsutskottet påstår att det är grundlagen som sätter begränsningar för ett utökat inflytande för Åland i t.ex. domstolsprocessen konstaterar utskottet att det inte stämmer. Självstyrelselagen kan utgöra undantag till grundlagen. Möjligen menar man i grundlagsutskottet att Finlands statsrättsliga status, enligt konstitutionen inklusive EU, skulle innebära att man inte kan överlåta statsmakt till självstyrelsen. Det kan man diskutera, men så kan det tolkas. Här finns det ett resonemang från utskottets sida när det gäller just grundlagsutskottets tolkning och huruvida det skulle göra en begränsning av den lag som vi då föreslår att ska godkännas.

När det gäller reservationerna så finns det ett avsnitt som egentligen inte behandlas i lagen och det gäller vitesprocessen och utdömande av böter. En del av er var säkert med 2003, om jag minns rätt, när den här presidentframställningen om självstyrelselagen förföll och togs upp på nytt 2004. Då medgavs en möjlighet att reglera bötesbeloppet. Fortfarande anser utskottet att det är otillfredsställande att det belopp som utdöms för stater också skulle drabba Åland. Jämkningsmöjligheten finns ju men utskottet anser att man borde gå vidare och reglera den här frågan så att man skulle få en balans mellan inflytande, befogenhet och ansvar på ett annat sätt. Det är en väggkost för framtida behandlingar av självstyrelselagen.

Herr talman! I det här betänkande finns en ingående redogörelse för de olika situationer som kan uppstå med olika faser i domstolsprocessen. Jag ska inte redogöra närmare för det. Jag ska sammanfatta det för min del när det gäller lagutskottets betänkande att Åland får in en reglering när det gäller själva domstolsprocessen som bygger på att man i ett tidigt skede ska följa direktiven. Om man inte gör det och det blir fördragsbrott så finns det en process i flera steg som syftar till enighet mellan statsmakten och Åland. Om man inte når enighet i sista instans så tas det upp på högsta politiska nivå. Huruvida domstolen tar hänsyn till staten respektive självstyrelsens intressen i en konflikt, det kan man bara spekulera om. Jag tror att det här är ett litet steg framåt för domstolsprocessen i EG domstolen.

Man kan bedöma att det är ett stort steg framåt för Åland, tycker jag i alla fall, en ändring i självstyrelselagen, en garanterad inflytandeprocess i själva domstolsförhandlingarna. Sedan återstår frågan hur vi utnyttjar det här om det skulle gå så att Åland tillämpar direktiven i EU på ett sådant sätt att vi ifrågasätts så att det skulle vara frågan om ett fördragsbrott som ska prövas i domstol.

Talmannen

Den anförda rättelsen antecknas till protokollet.

Vtm Gunnar Jansson

Värderade talman! "Audiatur et altera pars", är en av de mest bärande rättsprinciper i en västerländsk samhällsordning. Den är lånad från den latinska rätten via den germaniska och från mitten av 1700-talet erkänts i all skandinavisk och numera nordisk rättsordning dvs. "döm ingen ohörd".

I alla parlamentariska konkurrerande system måste det alltid finnas någon instans, självständig och oberoende som det bara är möjligt som i ett konkret fall sig säger vad som gäller. De allra flesta rättstvister har sitt ursprung i några parlamentariska beslut. Vi lever nu i en miljö med ett otal konkurrerande parlamentariska regimer. För vår del kan vi åtminstone peka ut till Europaparlamentet, Finlands riksdag och vårt eget lagting. Med den intentionsrätt som gäller i EG-rätten har vi därutöver 26 nationella parlament och troligen ett 70-tal lagstiftande parlamentariska församlingar. I alla dessa vimlar det av system som alltid nu och då, förr eller senare, kolliderar med varandra, därför måste det finnas en EG-domstol. Därför gäller regeln, döm ingen ohörd.

Den ändring av självstyrelselagen som nu föreslås och som lagutskottet tillstyrker är därför välkommen. Den liberala lagtingsgruppen ansluter sig till det som lagutskottets ordförande, vår gruppkollega nyss anförde. Vi ser det här som ett steg på vägen. Vi har nu varit med i EU, EG sedan 1995. Vi håller fast vid linjen att också i EU-miljön ska umgänget mellan landskapet och riket, Åland och Finland, regleras i självstyrelselagen. Det har vi gjort från allra första början 1994 och det kommer vi att göra. Det är i det här sammanhanget jag brukar påminna om att det här är ändring nummer fem, på 14 år och vi är där vi är. Det här är inget slutmål. Det är en del av processen, där vi vet att trender är oerhört viktiga.

Jag brukar påminna om att i det grundande landet Tyskland, som då i tiden var förbundsrepublik, tog det 51 år att i lagstiftningen införa garantier för delstaternas medverkan i EU, EG-processen. Deras system avviker från vårt av många skäl, framförallt för att Tyskland är en förbundsrepublik, en federation. Det är betecknande att man levde också i ett sådant normbundet i samhälle i 51 år utan denna reglering av andra än förbundsparlamentens medverkan i EU processen.

Vi är alldeles säkert överens om att det här inte är något slutmål. Det här är en del av vår väg framöver. Hur kan vi förstärka vägen framöver? Ja, här vill jag upprepa min grups och säkert också lagtingets uppfattning, att det formella inflytande naturligtvis ska tryggas i formella texter och akter. Det betyder i praktiken någonting först när det omsätts i reellt inflytande, i reell handling. Vi bör minnas att med större formellt inflytande följer alltid ett större ansvar när detta inflytande ska omsättas i reella termer.

Hur behandlar vi 59c som gäller EG-domstolen? I de övriga bestämmelserna i 59 § har vi de andra instanserna där vi medverkar och ska förstärka vårt formella inflytande för att komma till ett utbyggt reellt inflytande. Man kan också fråga sig

hur mycket mäktar vår förvaltning med? I vilken omfattning och i vilken takt kan man trygga lagtingets medverkan i denna process?

Det här är stora frågor. Processen går vidare och för egen del omfattar jag det som lagutskottet har kommit till, visserligen i vissa delar efter omröstning, men i alla fall såsom tillfredsställande resultat på vägen. Vi ser fram emot den utvidgade debatten i samma ämne när vi så småningom debatterar Lissabonfördraget.

Ltl Harry Jansson

Herr talman! Som det redan framgått i massmedia har åländsk Centers lagtingsgrupp enhälligt beslutat att partiet godkänner förslaget till de aktuella förändringarna av självstyrelselagen, vad gäller den s.k. talerätten, Ålands möjligheter att försvara sig inför EU-domstolen. Beslutet grundar sig i mångt och mycket på det enkla faktum att ett nej till föreliggande lagförslag permanentar dagens situation. Vi kommer förmodligen under en rätt lång tid framöver att få leva utan ett förbättrat EU-försvår. Vi bör alla betänka att lagtinget med rätta skickade den misslyckade hanteringen av självstyrelselagen gällande konsumentrådgivningen i retur till Helsingfors. Den gången hade vi såväl juridiska som politiska argument att stödja oss på. Nu är det en fråga vars yttersta dimension är det ofrånkomliga faktum att det är Finland som är medlemsstat och därmed är ansvarig inför EU-domstolen.

I ett läge där Åland på nytt hotas av EU:s sanktioner, till följd av påstått jaktbrott, skydds jakt på skarv, bedömer vi det som oklokt att inte ta fasta på de förbättringar, om än delvis av mera moralisk, politisk natur, som trots allt följer med godkännande av presidentframställningen.

På Centergruppens vägnar vill jag understryka att vi är fortsatt kritiska till avsaknaden av ett heltäckande försvar. Till fullo ställer vi oss bakom den kritik som lagutskottet anför i sitt betänkande, dvs. av det föreslagna systemet.

Centergruppen har i sin analys av den nya talerätsmodellen tagit fasta på följande omständigheter:

1. Lagändringen medför att Finlands regering förbinder sig att inte medge en talan riktade mot Åland, utan att först ha inhämtat landskapsregeringens godkännande. Turerna kring den s.k. snuskonflikten, som lagutskottets ordförande berörde där Åland helt lämnades försvarslöst, kan således inte upprepas. I och med att själva lagtexten är kortfattad ska motiveringarna ses som normativa, det ska anses som vägledande för hur Finland ska agera vid kommande processer med åländsk beröring inför EU-domstolen.

Från centergruppen vill vi särskilt uppmärksamma grundlagutskottets skrivning i betänkande 6/2009, där det finns en passus, jag citerar " Statsrådet inte mot landskapsregeringens vilja omfattar kommissionens ståndpunkt eller medger talan på ett sådant sätt att det förhindrar att frågan om EU-rättens riktiga tolkning förs till EG-domstolen för avgörande". Utskottet konstaterar att den aspekten på förfarandet inte framgår direkt av bestämmelsetexten, men utskottet anser att den framgår tillräckligt tydligt av bestämmelsens syfte och formulering. Därmed har utskottet inga invändningar mot motiven.

I och med att grundlagsutskottets tolkning av grundlagen, självstyrelselagen för Åland, är att betraktas som normativa, betänkande kan sägas ha ett särskilt värde och tyngd som rättskälla, måste vi anse att självstyrelsen tillförs sitt första grundläggande rättsskydd, inom ramen för EU-systemet.

2. Vår andra bevekelsegrund är att det är ett framsteg att även de åländska synpunkterna alltid ska föreläggas i EU-domstolen. Det kan alltså inte bli fråga om

att EU-domstolen tar ställning för att fälla Åland utan att först ha fått våra synpunkter framlagda i skriftlig form. Jag vill här påminna kollegorna om hur en desperat landskapsregering, i samband med snuskonflikten, skickade en skrivelse direkt till EU-domstolen i ett försök att få gehör för sin tolkning av tobaksdirektiv, givetvis förgäves.

3. För det tredje anser jag att det är lika viktigt att en åländsk representant enligt den nya paragrafutformningen, 59c i självstyrelselagen, alltid kommer att ha rätt att delta i domstolens muntliga handläggning av åländska ärenden. Centern gör här den positiva tolkningen att EU-domstolen aldrig kommer att kunna döma i åländska ärenden utan att ha först hört våra synpunkter även i muntlig form.

Centerns ställningstagande har underlättats av att Finlands regering, nu även riksdagen i sina motiveringar till lagförslaget, ikläder sig ett sådant ansvar för att Åland hädanefter ska få ett rättvist försvar, att ett nytt snusfall inte kan hända i framtiden, med mindre än att finska staten framstår som en icke fungerande rättsstat.

Centern har även vägt in i avgörandet två andra viktiga faktorer. Dels att landskapsregeringen anser att det inte går att komma längre i talerätsfrågan, dels att Ålands riksdagsledamot, Elisabeth Nauclér, medverkar till riksdagsbeslutet, särskilt i egenskap av medlem av grundlagsutskottet.

När det gäller den första omständigheten, landskapsregeringens uppfattning om att det nu aktuella förslaget är det enda realistiska i dagsläget, så bör vi alla drar oss till minnes att ännu för något år sedan var det omöjligt att få finska statsmakten att öppna självstyrelselagen, för att rätta till detta allvarliga systemfel med att vi har varit försvarslösa vid påstådda EU-förbrytelser.

I sammanhanget vill jag särskilt betona självstyrelsepolitiska nämndens roll i att verka som självstyrelsepolitiska isbrytare i ett läge där landskapsregeringen vacklade i sin inställning i hur långt de åländska kraven skulle utsträckas.

Den andra omständigheten, att Ålands riksdagsledamot inte bara godkänt ändringar i riksdagen utan aktivt tagit del i grundlagsutskottets behandling, bidrar till att Centern bedömer det som politiskt klokt att acceptera den föreslagna talerätten. Likaså förlitar vi oss på beskedet att grundlagsutskottet på intet sätt strävar till att påverka utformningen av talerätten i negativ riktning, även om vi till fullo ställer oss bakom de skarpa skrivningarna som lagutskottet har gjort i den här frågan, särskilt vad gäller självstyrelselagen status i förhållande till Finlands grundlag.

Herr talman! Låt mig avsluta med att kommentera två aktuella ärenden med direkt koppling till självstyrelselagsändringen.

För det första, Gibraltar inför EU-domstolen, EU-ministerutskottet i Helsingfors har beslutat att Finland inte ska intervensera, trots landskapsregeringens uttryckliga och mycket välgrundade motivering till varför Åland har ett uttryckligt intresse i frågan om autonomier och rätten till egen och avvikande beskattning. Beklagligt att så är fallet. Det är naturligtvis ett bakslag för alla förhoppningar om att Finland på EU-nivån ska verka för ett stärkande av de autonoma regionernas ställning nu och i framtiden.

Utgående från det nu föreslagna systemet kommer dock regeringen i Helsingfors att i framtiden ha betydligt högre krav på sig med motsvarande åländska pro-påer med begäran om intervention framförs. Våra önskemål kan i så fall inte längre avfärdas utan det krävs vägande skäl för att Finland ska avstå från att agera i den riktning landskapsregeringen pläderar för.

Den andra biten är den redan nämnda skyddsjakten på skarv. I och med Birdlifes anmälan finns det en risk att Åland åter ställs till svars för påstått brott mot EU:s fågelskyddsdirektiv. Det finns anledning att ta fasta på det trots alla positiva förändringar som följer med den reviderade 59c §.

Till sist, herr talman, vill jag personligen tacka lagutskottet, ordförande och sekreterare för ett konstruktivt samarbete, i syfte att beskriva den åländska tolkningen av talerättsutvecklingen. Tyvärr, tvingades utskottet i den sista behandlingen att rösta om två avsnitt i betänkande, som ordförande redan redogjort för. Jag tycker att detta i sak inte förringar värdet av att de centrala delarna av texten stöds av ett enigt utskott.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Tack talman! Kollegan Harry Jansson uppehöll sig vid ett intressant resonemang av utskottsbetänkandens motiveringars normativa kraft. Det var, som jag ser det, rätt återgivet i det stora hela. Motiveringarna utgör en sekundär tolkningskälla. När den sekundära tolkningskällan står i strid med normen så förlorar motiveringarna sin normativa kraft. Jag delar lagutskottets uppfattning om att den felaktiga tolkningen, som grundlagsutskottet kommer med, inte behöver vara så dramatiskt på den grunden att den är såpass mycket felaktig att den direkt står i strid med både grundlagen och självstyrelselagen, och självstyrelselagens möjligheter till undantag från grundlagen. Vi är överens men jag ville förtydliga detta. Min andra kommentar är mindre viktig men jag har personlig erfarenhet av det hela. Vi brukar ju inte här i lagtinget debattera personer som inte kan uppträda i lagtinget.

Ltl Harry Jansson, replik

Tack, herr talman! Det som lagutskottet har kritiserat, i grundlagsutskottets hantering av ärendet, är den allmänna passusen som grundlagsutskottet har gjort. Man har på något vis ansett att gränserna för vad vi ifrån åländsk sida skulle kunna göra anger sig i Finlands konstitution och EU-rätten. Vi kan konstatera att hörande i utskottet har gett anledning till frågetecken. Det förefaller nog inte riktigt som om grundlagsutskottets ledamöter skulle vara medvetna om effekten av ett sådant ställningstagande. Vi valde att betrakta det, mer eller mindre, som ett misstag från utskottets sida. De positiva delarna i grundlagsutskottet betänkande vad gäller talerätsfrågan specifikt, är ju det som är det intressanta, att utskottet nu ser på en utvecklad åländskt talerätt. Det är den biten vi har försökt tolka i positiv riktning.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Danne Sundman

Herr talman! Först en kommentar till Centerns gruppanförande, framfört av Harry Jansson. Jag har taltur så det blev inte i replik. När nämnda Jansson bytte parti sade jag att det är bra att det sker om Centern blir mer som Harry Jansson. Det är illa om Harry Jansson blir mer som centern. Nu är jag lite oroad över att det senare har inträffat. Det var många väldigt krystade och välformulerade förklaringar till varför Centern sväljer det här mycket bristfälliga lagförslaget.

Det här med muntlig handläggning, vi har alla erfarit under behandlingen att det inte finns något sådant förfarande i domstolen. Det kan endast tillåtas om

domstolen godkänner det. Det är inte så att vi per automatik alltid får komma dit och prata.

Att Ålands riksdagsledamot har agerat på ett eller annat sätt vill jag för det första, i likhet med vice talman Jansson, säga att det ska vi inte diskutera här. För det andra styr åtminstone inte Obunden Samling hur Elisabeth Nauclér i egenskap av riksdagsledamot agerar, vare sig hon är för eller emot. Vi hoppas att hon är så klok som hon ska vara, eftersom hon har Ålands folks förtroende att sköta sitt uppdrag.

När det gäller fallet Gibraltar så kan man inte säga att finska staten i fortsättningen skulle ändra uppfattning när det gäller avvikande beskattning bara för att den här ändringen kommer till i självstyrelselagen och det kommer ett skarpt brev där man måste ha en motivering som man avfärdar det, istället för att bara avfärda det. Det är nog att försköna den potentiella framtiden.

När det gäller de här rättsfallen så har vi redan idag enligt praxis det inflytande som vi får. Snus och skarv nämndes, det kan gå precis lika illa i framtiden fast vi har det här. Det kan också gå precis lika bra. Det har aldrig gått bra ännu, men det kan ju hända att det går bra.

Nej, herr talman, under remissen kallade jag det hela för saga, jag jämförde men kejsarens nya kläder. Den jämförelsen är fortfarande aktuell. Jag sade också att vi inte ska låta oss luras en tredje gång. Jag och Obunden Samling har låtit oss lurats två gånger när vi dels godkände att begreppet förklaring ströks ur självstyrelselagen och när vi godkände bötesbestämmelsen. Då lät vi oss luras, den här gången låter vi oss inte luras.

Kejsarens nya kläder, efter grundlagsutskottet betänkande torde väl den allra sista tråden ha fallit av. Det framstår för alla hur kläderna ser ut.

Om man läser i grundlagsutskottets betänkande så är det intressant på sidan 2 i sista stycket där det står; ”och andra sidan är det viktigt att de av bestämmelserna inte i något läge följer att Statsrådet förpliktas att avstå från sin egen ståndpunkt eller att föra fram landskapets ståndpunkt som medlemsstatens, liksom inte heller någon ovillkorlig förpliktelse att vidta åtgärder för att väcka talan eller intervensera.” Alltså precis som jag hävdade i remissen, så länge vi är överens fungerar det här alldeles ypperligt. Det fungerar ju också i dag så länge Finland och Åland är överens så behöver vi inte ha den här framställningen. Det är när vi inte är överens, när det kommer sådana ärenden där Finlands folk och dess företrädare i riksdagen och regeringen har andra intressen än vad Ålands folk, Åland lagting och dess landskapsregering har. Det är då vi behöver, när det gäller vår behörighet, få föra vår egen talan. Det får vi inte med den här lagändringen.

Jag sade också i remissen att visst har det varit viktiga frågor som har varit uppe EG-domstolen. Det har ännu inte varit uppe någon fråga av konstitutionell art där Ålandsprotokollets giltighet har tolkats eller där det handlar om självstyrelsens innersta väsen, typ språkbestämmelser osv. Säg att det skulle uppstå ett sådant ärende där finska staten och Ålands intressen tvärt går isär. Det är då vi borde ha verklig talerätt. Jag är illa rädd för att vi kommer att uppleva sådana rättsfall också i EG-domstolen. Då kommer tyvärr mina farhågor att besannas. När man inte i något läge behöver godkänna landskapets ståndpunkt, som det står i grundlagsutskottet

Då kan man fråga sig varför vi inte är lite schyssta och godkänner det här? Det är ju i alla fall ingen försämring. Nej, det är inte någon försämring. Det är en rätt så bra nerskrift av praxis, en kodifiering praxis. Det är ingen försämring. Jag vill påstå att det inte heller är någon förbättring. Det som man kan uppnå med det

här, kan man uppnå också utan det här. Vi har också uppnått det här tidigare utan det här.

Om vi godkänner det här nu, vilket uppenbarligen en överväldigande majoritet är inne för, då cementerar vi det här talerättsförhållandet. Glöm att det någon gång tar ett steg till. Det är flera här som har sagt att det här är ett steg på vägen, det är sista steget på vägen. Det kommer inte fler steg. Om vi tar det här steget så är det sista steget liksom det är sista steget i alla andra fall där vi har fått halvtaskiga inflytandelösningar t ex i ministerrådsinflytande. Glöm att det kommer några flera steg på den vägen.

Det sista steget är taget i och med det här. Nu kan Finland komma ur det med hedern i behåll. När man läser i lagen hur Ålands talerätt är skött så kan man med lite fina motiveringar, som vi har hört här, säga att det här är så långt man kan sträcka sig, fast vi alla vet att man kan sträcka sig också längre. Det finns exempel på det ute i Europa.

Sanningen, herr talman, är den att för skyla över och dölja landskapsregeringens tillkortakommanden och det förhandlingsresultat man uppnått så är man beredd att sätta partiernas och sin egen sak framför Ålands, från Centerns och liberalernas och de andra partierna sida. Det gör inte vi. Vi låter oss inte luras en tredje gång.

Vi kommer, under tredje behandling, att föreslå att det här förkastas.

Ltl Harry Jansson, replik

Tack, herr talman! Ltl Danne Sundman resonerar kring detta halvtaskiga system. Det centrala i den här svåra situationen vi befinner oss i är två saker. Jag sticker inte under stol med att det är en svår position vi har. För det första, detta lagförslag på det system där Finland inte kan medge en talan riktad mot Åland, måste anses som ett framsteg. För det andra, de åländska synpunkterna kommer alltid fram inför EU-domstolen. Det måste ju också ses som ett stort framsteg. Jag nämnde här i mitt anförande hur den tidigare landskapsregeringen, i samband med till snuskonflikten, försökte i en desperat aktion få domstolen att bry sig om vad vi tycker och tänker. I framtiden kommer EU-domstolen att ha våra synpunkter. Det måste anses som det centrala, man kan inte döma oss utan att ha hört vad vi tycker och tänker i varje fråga.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Enligt lagförslaget och enligt grundlagsutskottets betänkande, ja, visst kommer Ålands synpunkter att framföras om den inte strider mot finska staten och Statsrådets uppfattning. Då framförs Statsrådets uppfattning. Sedan, vad finns det för andra intresseorganisationer som vi jämföras med i det fallet? Synpunkter som framförs, domstolen lyssnar ju på parten och partens försvar. Inte finns det flera parter i en process. Det finns säkert något latinskt citat för det också. Det är ju en part som är åtalad. Om vi inte är överens så spelar det ingen roll.

Ltl Harry Jansson, replik

Tack, herr talman! Det är viktigt att komma ihåg här, det är det som lagutskottets skrivningar syftar till, d.v.s. att ta ut det positiva ur lagförslaget. Jag var i polemik med vice talman Gunnar Jansson om att minimera skadeverkningar av grundlagsutskottets resonemang. Det viktiga är att Finland tvingas att ha en process inför EU-domstolen om Ålands ärenden dyker upp i fram-

tiden. Det blir inget blankt nej till våra propäer om att nu måste det försvaras på något sätt. Det centrala är att EU-domstolen fattar sina beslut i huvudsak på det skriftliga materialet. Är det en del av den försvarsinlaga som trots allt kommer från Helsingfors så då finns våra motiveringar med i det paketet. Vi kan utgå ifrån att domarna i Strasbourg har intresse av att göra ett rättvist beslut.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Det gäller ju verkligen att se det positiva i eländet, om man ska motivera sina kollegor i lagtinget att godkänna den här bristfälliga lösningen. Jag ber om ursäkt om jag kallar det för en benämning som inte hör hemma i lagtingets plenum. Det grundläggande problemet är att man stänger dörren. Det här är tillräckligt anser Finland. Vi får aldrig mera någon mer talerätt. Då är det bättre att säga nej och vänta på en bättre lösning. Det är så vi ser det. Vi låter oss inte luras en tredje gång, som sagt.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Tack talman! Med teatralisk dramatik kungör kollegan Sundman att detta är sista steget. Efter detta slår dörren igen. Jag tror bättre, om Ålands kommande politiska framtid, än så. Nog ska det väl finnas tåga i dem som kommer efter oss, såsom det fanns på 90-talet. Det har varit min roll i det här systemet att delta i olika egenskaper i dessa företag åtminstone sedan 1992. Jag ser trender och i politik så är trender, och symboler för all del, oerhört viktiga. Jag tror att det är att åkalla den onde att här förkunna att nu tar vi sista steget, sedan är dörren stängd. Då är risken uppenbar att vi stänger den för oss själva, det ska vi akta oss för. Nej, det här är ett steg på vägen. Vart vägen leder vet ingen. Jag tror för min del att den leder till ett tvåkammar Europaparlament, men det är en annan historia.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Inte har jag kallat på "Hin Håle". Jag står själv för mina uppfattningar. När det gäller det här med tåga i lagtingsledamöterna, vi ser ju med parlamentsplatsen vilken tåga det var i oss, inte i mig, men i mina företrädare när man godkände EU-medlemskapet utan parlamentsplats. Sedan har det nog varit tåga och man har kraxat om det i tid och otid. Men man kommer ingen vart, dörren är stängd. Så är det också med talerätten. Visst kommer vi själva här att hävda att vi borde gå vidare när det gäller talerätten, vi borde ta nästa steg. Det tror jag nog att vi täcks göra. Men motparten säger nej, det här räcker, det här är ett fullgott system. Så läser man grundlagsutskottet betänkande som är ett mycket bra dokument, sett från motpartens sida. Det här är det första och sista steget när det gäller talerätten. Tar ni det, så har ni tagit det sista steget.

Vtm Gunnar Jansson, replik

Tack, herr talman! Jag tror inte att man ska tappa sugen. Det finns tillräckligt mycket av den varan här i världen. Nog ska vi lita på vår egen kraft. EU försöker lita på sin kraft, medlemmarna i EU gör det också. Vem ska då lita på älänningarnas kraft om inte vi? Jag har alltså en annan uppfattning. Med all respekt kollegan Sundman, jag tror att det finns tåga och att den här församlingen är det forum där den kommer till uttryck och drivs, inte backas och inte stänger dörrar, utan driver.

Ltl Danne Sundman, replik

Ja, herr talman! Att godkänna det här nu, är att inte bara att tappa sugen utan det är att aktivt göra sig av med den. Jag har sugen kvar och jag står emot att ta det här sista steget som innebär att talerättsdörren kommer att vara stängd för all framtid. Det är ett som är säkert. Sedan får alla andra också välja, om man väljer att ta det här är sista steget, eller om vi väljer att backa och säga att det här inte är tillräckligt bra, vi vill ha nya förhandlingar. Vi vill ha talerätt, enligt vad jag tidigare räknade upp, det behöver jag inte upprepa. Ni väljer själva. Ni är valda hit av Ålands folk. Ni har ett ämbete som lagtingsledamöter. Vi ska agera, såsom rätt och sanning bjuder enligt 9 § lagtingsordningen, var och en för sig. Varsågoda!

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Det är mycket sug i debatten just nu. Jag kommer att tänka på en folkvisa som slutar med att "man suger sig fast vid sin älskades mun och hänger och dinglar med bena". Lite så tycker jag att den här debatten känns just nu. Den återspeglar väl flera olika bedömningar av betydelsen av självstyrelselagsändringen. Ltl Danne Sundman är väl mest pessimistisk, det torde väl vara ganska klart. Mest optimistisk skulle jag vilja säga att Liberalerna har visat sig vara under beredningen. Nu har också Centern blivit ganska optimistisk. Det återstår att se vad resten av oppositionen tycker.

Bedömningen av den här reformen återspeglas just i de här omröstningarna, de två sista styckena på sidan 14. Det fanns nämligen ett parallellförslag till bedömningen på det andra stycket där man säger att förslaget inte innebär att landskapet fullt ut ges talerätt. Vi var tre som röstade för det d.v.s. undertecknad och Centerns två representanter. Det fanns ett motförslag där man sade att landskapet inom sitt behörighetsområde får utökade befogenheter som bättre motsvarar landskapets inflytande och ansvar i lagstiftning och implementering av EU:s rättsakter i EG-domstolen. Där ser man att det finns en viss skala här från optimistisk till, som jag skulle säga, mera realistisk ståndpunkt. Sedan finns det kanske en grupp pessimister som ännu ska tala här. Jag är glad att vi fick en majoritet för den skrivning som nu finns i betänkandet eftersom den säger hur det verkligen är. Vi har gjort ett stort steg framåt. Det går ända tillbaka till ett arbete från 2006 med en arbetsgrupp på tjänstemannaplan och sedan lagmotionen, initiativet från lagtinget och sedan ytterligare arbetsgrupper fram till det förslag som vi nu ser framför oss.

Visst är det ett framsteg på många sätt och vis. De flesta hade väl önskat att vi skulle ha givits full talerätt d.v.s. inom frågor där Åland har behörighet så skulle Finland i Bryssel i EG-domstolen ha representerats av en ålänning. Det tycker jag fortfarande att är målet. Jag ser inga stängda dörrar för det. Just nu får vi vara nöjda med att vi har kommit genom den här dörren som det gäller.

På många sätt liknar framsteget, i den här självstyrelselagsändringen, det som vi har utlovats i förhållande till subsidiaritetsrätten d.v.s. att vi inte får förfoga över de två röster som Finland kommer att ha när Lissabonfördraget går igenom. Nu är det väl mera frågan om när och inte om. Jag tycker fortfarande det yttersta målet är att Åland ska förfoga över den ena rösten. Finland anser förstås att det bara är medlemsstaterna som har rätten att umgås med EU och uppträda i EG-

domstolen. Det står ju väldigt klart här att man inte är beredd att gå så långt, som vi önskar. Allt var väl ganska frid och fröjd tills vi fick läsa grundlagsutskottets betänkande. Vi har också hört grundlagsutskottet ordförande, Kimmo Sasi och riksdagsledamot Elisabeth Naucér. Det är nog så att grundlagsutskottet på något vis känt sig hotat eftersom man vill understryka att Finland aldrig kan tvingas avstå från sin egen ståndpunkt. Det är det centrala. Det betyder ju inte att man skulle behöva försumma att föra fram Ålands ståndpunkt. Den hierarkiska ordningen kvarstår. Det har under behandlingen framkommit att visst kan två personer uppträda i EG-domstolen, en finländare och en ålänning. Visst kan Finland utse en ålänning att representera Finland i processer mot åländsk lagstiftning. Det är ett arbete som i så fall ska ske på politisk nivå.

Det som nog för mig var lite chockartat var skrivningen om att vårt medinflytande inte kan bli större p.g.a. konstitutionen d.v.s. Finlands grundlag och EU-rätten. Att EU-rätten lägger vissa begränsningar, det får man lov att acceptera. Men vår självstyrelselag medger alla tänkbara lösningar för Ålands och Finlands del i det här avseendet. Det var nog inget misstag. De som vill göra sådana eugenismer, som det heter, eller skönskrivningar, de vill komma ur ett dilemma som finns i grundlagsutskottets betänkande. Man kan väl inte tro att varken Kimmo Sasi eller Elisabeth Naucér inte skulle vara medvetna om självstyrelsens ställning i relation till grundlagen. Eller ska vi tro det? Att en f.d. kansliminister och jurist, nu med parlamentarisk erfarenhet, inte skulle känna till det?

Jag tycker, i motsats till vtm Jansson, att man nog får beröra en sådan persons agerande i det här sammanhanget. Det är ingen privatperson, det är inte vem som helst som har suttit och hållit med i grundlagsutskottet. Det är Ålands enda riksdagsledamot. Jag tycker nog att det är på sin plats att notera, att här tycker jag inte att riksdagsledamoten har levt upp till sitt självstyrelsepolitiska ansvar. Utskottets ordförande tyckte att det var lite "töntigt", som han uttryckte sig, att Åland skulle representera Finland i EG-domstolen. Det är väl ett uttalande som är ganska fyllt av värderingar d.v.s. att det på något vis ändå skulle vara under finländsk väldighet att representeras av lilla Åland. I pojkvärlden är det så att det som är störst, starkast och rikast, det är viktigare. Så enkel är den manliga logiken. Det tyckte jag var ganska känslomässigt uttalat. Man får väl nu bara konstaterat att grundlagsutskottet har tyckt så här. Det är varken ett misstag eller att de inte skulle ha vetat vad de har skrivit. Det är nog ganska tydligt.

Med skicklig politik så behöver inte det här betyda så mycket, men det är besvärande nog för den här propositionen.

En sak som jag tog upp i det här sammanhanget var självstyrelselagens vitesparagraf. Om nu utskottet en gång konstaterar att landskapet inte fullt ut ges talarätt, då ska vi inte heller behöva betala fullt ut. Så enkel är min logik i det här fallet. Utskottet har tyckt att det här är en viktig principiell fråga. Man har också fört in den i betänkandet och säger att bötesbeloppet måste vara proportionerligt i förhållande till befolkningsmängden, till övriga ekonomiska variabler samt till landskapets inflytande över försvaret. Jag tycker nog att regeringen, med det snaraste, måste ta itu med den här frågan. Inte inom någon blå framtid igen, utan man behöver skrida till verket nu med detsamma.

Herr talman! Vi har gjort ytterligare en omröstning, det gäller det sista stycket. Det var ett förslag från utskottets ordförande; "för att uppnå balans mellan inflytande, befogenheter och ansvar anser utskottet att det också är angeläget att reformera regelverket så att det vitesbelopp eller motsvarande som utdömts av EG-domstolen står i proportion till landskapets befolkning och ekonomiska bärkraft."

Jag för min del tyckte att det var bättre att i stället för regelverk tala direkt om självstyrelselagens 59d §. Det är där som regleringen finns. Enligt de diskussioner vi hade utskottet betyder regelverk något betydligt mera. Det kan t o m betyda EU:s primärrätt. Det anser jag är fullkomligt orealistiskt, att Åland skulle kunna få till stånd någon slags ändring i EU:s regelverk för att förändra självstyrelselagen som vitesparagraf.

Herr talman, jag kommer att föreslå att regelverket ändras till självstyrelselagens 59d §. Jag vet inte varför man inte skulle säga vad det egentligen är som krävs för förändringar för att man ska få till stånd den här proportionaliteten. När vi en gång inte har full talerätt så ska vi inte heller tvingas betala fullt ut, sådant språk brukar ålänningarna kunna förstå.

LtI Anders Eriksson

Herr talman! Det är ett intressant betänkande lagutskottet har presenterat om en för Åland viktig fråga d.v.s. talerätten inför EU-domstolen. Det är ett betänkande som jag tycker att är lite vacklande om man läser motiveringarna rakt av. Men utskottets ordförande gav ju en förklaring på att den ena formuleringen har den ena majoriteten stått bakom, den andra formuleringen har den andra majoriteten stått bakom. Då är det väl ganska naturligt att det inte blir en alldeles rak linje när det gäller argumentering.

Om man tar det första som väckte mitt intresse, under utskottets överväganden sägs det att "det är enligt utskottets mening helt oacceptabelt att landskapet ska ansvara gentemot riket för viten utan att samtidigt ha fullgod möjlighet att föra sin egen talan inför EG-domstolen." Jag vill bara ta upp den här formuleringen för det är nästan ordagrant det jag sade i Ålands framtids anförande hösten 2003 när dessa bötesstadganden infördes. Jag tycker det är renhårigt av Obundna att säga att vi lät oss luras den gången. Även Socialdemokraterna sade indirekt att det här inte var speciellt finurligt, att Åland skulle betala böter i förhållande till hela Finlands befolkning. Nu sex år senare, då går det att resonera om att det här faktiskt inte är rimligt. Det var fullständigt orimligt redan då, men vi blev helt ensamma i den diskussionen.

Jag har sagt det här många gånger, men i och med att det handlar om att i dag tingen självstyrelsens grunder så vill jag ändå upprepa det. Centern gjorde i valet 2003 en stor, stor valfråga av det här, man skulle aldrig gå med på att bötesbeloppet skulle införas i självstyrelselagen. Två månader efter valet infördes det, med Centerns goda minne. Konsekvenserna av det har vi sett i bland annat utflaggning av två fartyg från Åland och de ekonomiska konsekvenserna det har för de åländska kommunerna. Jag tänker förstas på snuslagstiftningen. Där var det just detta enorma skadestånd, 6 miljoner euro, som Åland skulle kunna bli dömd till, som gjorde att man inte vågade fullfölja den åländska linje när det gällde snuslagstiftningen.

En annan sak, herr talman, som är intressant är underrubriken samordnade synpunkter. Där för man ett resonemang om att ståndpunkterna ska sammanjämkas om riket och Åland har olika åsikter. Utskottet skriver; "dock ställer utskottet sin förhoppning till att bestämmelsen i framtiden ska efterlevas i lika stor utsträckning från båda parter sida", märkväl man ställer sin förhoppning, "erfarenheter från tidigare ärenden visar att Statsrådet inte alltid varit samarbetsvillig trots att bestämmelsen om samverkan ingår redan i gällande självstyrelselag". Det var ju intressant att liberalerna och Centern kan medge det. Nog är det så att det

är den starkaste som alltid har bestämt, när vi har haft konflikter som snuslagstiftningen, som var ett betydande exempel.

Flera har i sina tidigare anföranden berört den formulering som lyder; "utskottet finner det anmärkningsvärt att grundlagsutskottet i sitt betänkande anför att det är viktigt att de av bestämmelserna inte i något läge följer att Statsrådet förpliktas att avstå från sin egen ståndpunkt eller föra fram landskapets ståndpunkt som medlemsstatens". Jag vill nämna de här skrivningarna från utskottets allmänna motiveringar. Man säger också vidare, när man pratar om att jämka; "enligt utskottets åsikt innebär förslaget till ändring av självstyrelselagen visserligen vissa framsteg beträffande landskapets möjlighet att själv föra sin talan inför EG-domstolen, men förslaget innebär inte att landskapet fullt ut i ges talerätt", vilket är helt korrekt. Men även det har man synbarligen behövt rösta om i lagutskottet, om det var korrekt eller inte.

I de sammanfattande synpunkterna, också där i andra meningen skriver man; "landskapet får en begränsad talerätt", i sista stycket skriver man så här; "även om utskottet anser att förslaget till vissa delar borde ha varit mera långtgående föreslås att lagtinget för sin del godkänner förslaget eftersom det utgör ett led i utvecklingen av landskapets talerätt. Utskottet anser det dock synnerligen angeläget att lagens tillämpning noga bevakas så att ytterligare förbättringar av självstyrelselagen kan genomföras, om de nu föreslagna ändringarna i praktiken visar sig otillräckliga." Man skriver indirekt att de här förändringarna visar sig vara otillräckliga.

Det var flera som reagerade på ltl Sundmans resonemang om att det här var sista steget, att det var sista chansen. Om man tittar tillbaka lite säger jag jämför med konsumentrådgivningen, där var det också samma rädsla, inte från en majoritet men från det ledande regeringspartiet i alla fall. De sade, ta det här nu, ta det här nu, annars vet man inte vad det blir. Där höll vi fast vid den åländska linje vi hade och vi fick saker och ting på rätt ganska snabbt. Jag anser att det inte är någon överdrift som ltl Sundman har när han säger att om man från finsk sida har gått med så här långt, är det då verkligen någon på fullt allvar som tror att vi kommer att få till stånd en förändring igen? Centern är på god väg in i samma spår som man gjorde hösten 2003, när man införde bötesbeloppen.

Jag vill ta upp ett par saker, speciellt riktat till lagutskottets ordförande, Olof Erland. Jag hade ett ganska långt remissanförande när det här gick till lagutskottet. Jag räknade upp frågeställning efter frågeställning. Då sade ltl Erland i en replik; "alla de punkter som ltl Anders Eriksson nämnde här, kommer lagutskottet att ta den tid som vi behöver för att reda ut. Det är viktiga frågor." Det kändes förstås väldigt bra för mig att få den utfästelsen. När jag tittar på de frågor jag ställde och lagutskottets betänkande, hittar tyvärr inte svar på de frågorna. Därför vill jag lite rekapitulera helt kort, vad jag sade. Den första frågeställningen där tog jag syfte på detaljmotiveringarna, 1 mom. jag sade så här; "syfte med den gemensamma beredningen är att på det nationella planet anstränga sig för att sammanjämka landskapets och rikets ståndpunkter så att Finland i egenskap av medlemsstat kan ha endast en ståndpunkt". Vart den sammanjämkningen har lett till i exempelvis snusfrågan, det vet vi ju. Men den direkta frågan riktad till lagutskottet var; om vi tar samordningen så sägs det att det ska ske inom Statsrådets beredningssystem enligt det utvecklade principbeslut som finns. Här tycker jag att lagutskottet, en gång för alla, måste ta reda på om det är möjligt för åländska tjänstemän att delta i detta arbete, på det språk som de facto tillsvidare gäller d.v.s. svenska, i kommunikationen mellan Åland och riket. Jag tyckte det var en central

frågeställning då och det tycker jag också nu. Det skulle vara intressant att se om man har fört ett resonemang om det dess mera i lagutskottet.

Den andra frågan jag ställde var; utgångspunkten är att ståndpunkterna ska framgå i en lydelse som har godtagits av landskapet d.v.s. *utgångspunkten*, det tycker jag är alldeles för vagt. Det finns inget klart diktat att landskapets ståndpunkt alltid ska framgå, utan det är utgångspunkten enligt den proposition som ni nu synbarligen är beredda att omfatta.

Den tredje frågan, noterade jag att ltl Erland lite berörde, men jag tycker fortfarande att man bör ställa den frågan lite mera på sin spets. När också landskapet deltar kommer Finland då att ta två företrädare d.v.s. statsombudet och landskapets representant? Jag noterar att man har hört Leif Sevón i lagutskottet. Leif Sevóns uttalande om att det inte är möjligt att föra den här typen av parallell talan var något som jag och flera tog upp i remissen. Jag tycker att man inte får ett riktigt klart svar på det.

Centerns anförande som ltl Harry Jansson levererade tycker jag var lite magstarkt, med alla krystade formuleringar om statsmaktens goda vilja för Åland. Harry Jansson sade, om jag kommer ihåg ordagrant, man kommer inte att kunna döma viten för Åland utan att Åland har hörts muntligt. Hur kan man från Centerns sida ge några sådana utfästelser?

I propositionen sägs det så här; "när också landskapet deltar, kommer Finland då att ta två företrädare, d.v.s. statsombudet och landskapets representant. Landskapets representant kan även då ha rätt att plädera tillsammans med statsombudet *om* domstolen ger tillåtelse att två ombud pläderar. Också i en sådan situation måste ombuden samordna det som sägs". Hur den samordningen går till har vi väl ganska många exempel på. Det skulle vara intressant att veta lite mer om den här parallella talan.

Den sista frågan, som jag riktade till lagutskottet, var att man väldigt noggrant skulle ganska motsvarande autonomier och delstaters möjlighet att föra sin talan. Jag nämnde Belgien som ett exempel. Jag noterar att lagutskottet har en redogörelse, som utrikesministeriet har gjort, om hur det fungerar i andra sammanhang. Jag är lite förvånad över att man inte själv har tittat desto mera på den biten.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att när vi kommer till den formella behandlingen, så vill jag redan nu uttala mitt stöd för ett förkastade av denna proposition, i enlighet med det som Sundman sade.

Om jag knyter ihop säcken där jag började, självstyrelsens grunder är någonting som vi inte ska dagtinga med, det är någonting som vi inte ska kompromissa med på det sätt som man från regeringspartierna är beredd att göra nu.

Ltl Harry Jansson, replik

Tack herr talman! Ltl Anders Eriksson gör en mycket beskrivande historisk tillbakablick. Jag har inte något att kommentera om det. Jag beklagar mig inför EU böterna i självstyrelselagen 2004, det är ett beslut vi får leva med. Det är ju den utgångspunkten vi måste ha med oss. Vi har straffet hängande över oss att vad gör vi i denna situation? Centern har kommit fram till att det är bäst att ta förslaget rakt av, som det nu har processats fram. Bevekelsegrunderna var ganska många, som ltl Anders Eriksson kunde höra i Centerns gruppanförande. När det gäller specifikt den tolkning vi gör om att Åland inte kommer att förbigås i domstolen i Strasbourg, d.v.s. att vi även kommer att höras om det hålls ett muntligt förfarande, framgår av den uttryckliga lagparagrafen. Vi kommer alltid att ha rätt till en egen representant. Då

måste man utgå från att EU-domstolen, naturligtvis, låter den personen komma tilltals.

Ltl Anders Eriksson, replik

När det gäller den historiska tillbakablicken, på grund av att man har gjort ett misstag bör inte det leda till någon automatik att man ska göra ytterligare ett misstag. Ltl Jansson måste förstå att det är svårt för mig att förstå när Jansson på Centerns vägnar talar om den stora tilltro man har till finska statsmaktens goda vilja. Det känns lite omtumlande för mig. Tittar vi på den här framställningen och speciellt efter grundlagsutskottet betänkande så finns det en säkerhetslina från finsk sida. Åland kan inte själv föra sin talan utan det sker med den finska statsmaktens goda vilja. Den goda vilja har inte jag samma tilltro till som ltl Harry Jansson har.

Ltl Harry Jansson, replik

Tack herr talman! Jag uppmanar ltl Anders Eriksson att läsa lagutskottets betänkande punkt efter punkt så går vi igenom de fakta som ligger till grund för ett positivt bedömning av helheten. Att det här skulle beröra självstyrelsens grunder, det är väl det som är frågan. EU-medlemskapet har fört in helt nya dimensioner. Beslutet år 2004 om EU-böterna får vi leva med. Nu har vi ett alternativ, antingen förkastar vi det här förslaget, vi har inget i EU-försvar överhuvudtaget eller så tar vi fasta på det som är positivt i lagförslaget. De här tre punkterna d.v.s. att Finland inte kommer att medge talan, vi kommer alltid att höras, både skriftligt och muntligt. Vi kommer alltid att ha en egen representant på plats i Strasbourg, det är trots allt vissa framsteg att ta fasta på.

Ltl Anders Eriksson, replik

För det första, jag har läst det här betänkandet väldigt, väldigt noggrant. De motiveringar som finns i lagutskottets betänkande hänger inte ihop med den slutsats man kommer fram till. Lagutskottet medger på punkt efter punkt att det här inte är en full talerätt för Åland. Det finns bristfälligheter i det. Man säger att landskapet får begränsad talerätt o.s.v. Det här resonemanget som vi nyss hörde är ju ett exempel på det vinglandet som Centern haft under många, många år när det gäller den här typen av självstyrelsepolitiska viktiga frågor. Nu kan inte ltl Harry Jansson få flera repliker men kanske kan svara i ett senare anförande i så fall. Om vi tar det här nu och vi ser att det inte fungerar, vilket jag tror att många tänkande ledamöter nog inser att det här inte kommer att fungera på det sätt som vi skulle vilja från Åland, tror man då verkligen från Centerns sida att man får till stånd en förändring? När man från finsk sida har gått så långt som man har gått. Förkastar man det här, säger man nej till det här, då kan vi ha samma situation som vi hade med konsumentrådgivningen att vi faktiskt kommer dit vi vill komma. Det här evinrerliga kompromissande kommer att bli självstyrelsens död.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Man kanske borde be om ursäkt att man kommer mellan här som liberal, men jag har faktiskt svar på några frågor. Den första är när det gäller sammanjämkningen om den kan ske på svenska? Ja, det finns re-

gleringar att man ska kunna delta i beredningsarbetet och besluten på olika nivåer. Den andra frågan gällde om det var utgångspunkten att man få skulle föra talan. Utgångspunkten bedömer vi att är där man börjar. Det finns ju inte några garantier. Åland är ju inte en självständig stat. Det betyder att så länge vi inte har exklusiv behörighet så omfattas vi av EU:s regler. När det gäller den tredje frågan, som vi har hört i utskottet är två talerätter fullt möjligt när det gäller funktionella områden enligt EG-domstolen. Man kan också tänka sig att regioner är experter på sina områden.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Anders Eriksson, replik

När det gäller det sistnämnda noterar jag att Leif Sevón tidigare i offentligheten var väldigt kategorisk, parallell talan var inte möjligt. När man tittar i propositionen kan man utläsa att det är möjligt om domstolen det medger. När det gäller den första frågan om beredningsarbetet, så tror jag och det borde ltl Erland känna också till ifrån sin tjänstemannabana att beredningsarbete, all dokumentation och möten sker på finska. Men man har möjlighet som åländsk deltagare att uttala sig på svenska. Nog är det en väldigt svår situation, om man inte klarar finska språket, att kunna ta del i beredningsarbetet med tanke på dokumentationen och möten.

Ltl Olof Erland, replik

Det finns framsteg när det gäller svenska språket. Protokoll, agenda också skrifter finns på svenska. Där har vi ett problem, men vi löser absolut inte detta genom att säga nej till den här förbättringen av talerätten. Sedan var det en fråga till här när det gällde två höranden, två som talar. Vi har ju hört andra än den som nämndes här. Vi har i utskottet bildat oss den uppfattningen att domstolen möjliggör det här. Autonoma områden har ju inte haft lagstiftning där de har kunnat åberopa att de har sin syn på det hela, de har talerätt. För min del är jag optimist, också i den här frågan. Vi kan komma framåt, vi har foten inne i domstolsdörren. Nu ska vi utnyttja det.

Ltl Anders Eriksson, replik

Det är riktigt. Vi har foten inne i domstolsdörren. Problemet är att vi inte själva bestämmer om vi ska ha foten kvar där, hur långt vi ska ta in foten och när vi får sätta foten emellan dörren. Finska säkerhetslinan kan dra tillbaks foten, hela tiden egentligen. Det tycker jag är den största bristen med den här framställningen. När det gäller språket är det bra att ltl Erland erkänner att man har ett problem. Det är givetvis en korrekt slutsats som han drar, inte förbättrar vi den problematiken med att vi säger nej till talerätten. När det gäller talerätten ser jag den centrala frågan som att vill vi kämpa på hela vägen i mål eller ska vi slå oss till ro med det här, som majoriteten vill. Då tror jag framtiden kommer att visa att det var en felaktig bedömning.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Roger Jansson

Herr talman! Tack för ordet som nu gick till den sista lagtingsgruppen att uttala sig i frågan. För Frisinnad Samverkans del vill jag framhålla att det är ett mycket

bra betänkande som lagutskottet har levererat, belysande och korrekt. Mycket skulle inte behöva tilläggas.

Utgångsläget för vår politiska process i den här frågan är, som vtm Gunnar Jansson här tidigare sade, döm ingen ohörd. Detta är en grundläggande rättsprincip som vi inte kan backa på till någon del. Tyvärr är EG:s konstruktion sådan att man inte fullt ut inom unionen kan uppfylla det här kravet. Det är någonting som måste justeras framöver inom EU självt. Det strider mot grundläggande rättsprinciper när man har autonomier inom unionen som egen delad lagstiftningsmakt med nationalstaten. Det är skilt där makten är delegerad, där är problemet inte alls av samma stora bekymmersamma art.

De förslag som nu är framförda här till ändring av självstyrelselagen när det gäller lagtexterna, finner vi tillräckliga efter det samarbete som har skett mellan lagtinget och i regeringen Eriksson. Lagtinget, representerad av sin självstyrelsepolitiska nämnd, har under processens gång inte varit tillfreds med de resultat som har redovisats och begärt mera insatser av regeringen Eriksson, som har kommit så långt man har kunnat komma enligt sin egen uppfattning i den här processen. Vi är för vår del beredda att godkänna det resultat, även om vi inte till alla delar är nöjda. Man kan, med hänvisning till den tidigare diskussionen här, nog säga att *om* det och *när* det, förhoppningsvis inte, inträffar en situation där målsättningen med den här lagändringen inte fullföljs från den finska sidan, så måste processen startas på nytt med förändring av självstyrelselagen. Vi tror inte att det ska behövas, men om det behövs så är det en fullt möjlig framtid. Vi är inte sådana som, i sådana här sammanhang, ger upp. Det finns, i förhållandet till Finland, betydligt tyngre frågor där man känner ett starkt behov av att ge upp. Jag ska inte gå in på det ännu.

Jag vill dock kvarhålla mig vid några detaljer, som alla finns samlade på sidan 14, under rubriken landskapets nationella ansvar och konstitutionens gränser, frågor som här har diskuterats av andra. Jag hör till dem som, när det gäller texten landskapets nationella ansvar och de skrivningar som grundlagsutskottet hade till den delen, inte känner särskilt stort bekymmer och upphetsning för grundlagsutskottet skrivningar på den punkten. Såsom jag läser grundlagsutskottet text förklarar de bara helt lakoniskt och korrekt den juridiska rätten som staten har såsom medlem i Europeiska Unionen, att Finland bara har en röst gentemot unionen och i det här fallet EG-domstolen. Grundlagsutskottet redogör för den juridiska differensen inom unionen mellan stat och autonomi. Det är en helt korrekt beskrivning. Det som vi har förhandlat oss fram till är närmast att betrakta som en politisk rätt. Rätt inom landet, delvis baserad på juridik men huvudsakligen på politik, som vi genom att få inskrivet i självstyrelselagen får vara med och representera Finland när vi har en avvikande åsikt jämfört med Finland. Det säger grundlagsutskottet.

Såsom den förra landskapsregeringen formulerade målet i den här processen, att det är en ålänning eller egentligen ett åländskt ombud som ska representera Finland i EG-domstolen när det är ett separat åländsk ärende under behandling, upplever vi som möjligt inom den här formuleringen till ny självstyrelselagstext. Återigen, frågan är politisk och inte juridisk. Kommer Finland sedan i praktiken att hantera den frågan? Det vet vi inte. Kommande landskapsregeringar måste ju se till att man kräver allt som är möjligt inom ramen för den formulering i paragrafen, som nu framförs. Det om det.

När det gäller anknytningen till bötesbeloppet, som tillkom i självstyrelselagsändringen som varit beredning i riksdagen 2002 och efter nyval i riksdagen 2003

och samma år i lagtinget. Det var en olycklig process där man från rikets sida bröt mot principen om att självstyrelselag ändras genom samarbete mellan två regeringar på jämbördig bas, genom att införa en ny text i riksdagsbehandlingen. Det som lagutskottet skriver här, och som också i reservationen från ltl Sundback finns angivet, kom sedan in i riksdagens andra behandling i motiveringarna. Den här jämkningen i 4 mom. 59d § skulle baseras på proportionaliteten mellan landskapets och rikets befolkning och landskapets ekonomiska bärkraft i förhållande till de utdömda böterna. Men som vtm Gunnar Jansson här tidigare sade, är det sekundära tolkningskällor, därför håller jag med om det som utskottet skriver att man bör reformera regelverket. När man skriver det så är det alldeles klart och rätt det som ltl Sundback i sin reservation föreslår, att det är frågan om att paragrafen i självstyrelselagen som ska ändras och ingenting annat, om det här ska fungera. Därför stöder jag åtminstone hennes förslag till ett förtydligande och lite bättre text, även om den antagligen, enligt utskottets majoritet, har samma innebörd. Men varför vara så luddig? Man kan vara tydlig.

Det allvarliga i grundlagsutskottets betänkande står under konstitutionens gränser. Det är ytterst allvarligt men det är ingen nyhet. Så här har det varit i grundlagsutskottet så länge jag kan minnas, och säkert också så länge vtm Gunnar Jansson kan minnas. Man har den här inställningen, men den blev starkare i och med grundlag 2000. Under den grundlagen lyder all annan lagstiftning inkl Ålands självstyrelselag. Hur vi ska få bort den här inställningen är en stor politisk frågeställning i landskapet. Det man åstadkom här i sin skrivning i grundlagsutskottet kan närmast betecknas som exempellöst. Vad som är bra i sammanhanget är att det här hör ju inte till ärendet. Det påverkar inte vår behandling av det här ärendet. Det är ett bedrövligt politiskt konstaterande ifrån den högsta dömande instansen när det gäller Finlands konstitution, grundlagsutskottet.

Vår riksdagsledamot, Elisabeth Nauclérs agerande i sammanhanget har här berörts i debatten. Det är enligt min uppfattning, som tidigare riksdagsledamot, fullt möjligt att man för en sådan diskussion när det är frågor som är parallella mellan riksdagsledamotens agerande och de ärenden vi har här i lagtinget. Däremot behöver man ju uttala sig på ett sådant sätt att det inte skulle kräva motargument. Jag har personligen pratat med Elisabeth Nauclé om den här frågan och jag vill skriva den på kontot riksdagens enspråkighet. Det är baserad på ett beslut 1907, under den ryska tiden redan, när nuvarande riksdagsinstitution instiftades, att riksdagen är finskspråkig och därmed inte fullt tvåspråkig. Riksdagens officiella språk är finska. Det blir för en ålänning som inte är fullständig i finska, det är få ålänningar som är det, svårt att fullgöra sin demokratiska skyldighet som medlem av Finlands riksdag. Det försvårar arbetet. Det tror jag vi har sett exempel på i grundlagsutskottet nu. Ledamoten har trott att den svenskspråkiga översättningen av perustuslaki till konstitution skulle ha någon som helst betydelse, vilket det naturligtvis inte har. Det är den finska texten, i det här fallet perustuslaki, som avgör. Skulle man ha skrivit någonting annat, en motsvarighet till det svenska ordet konstitution i grundlagsutskottets betänkande, så hade det varit lite förmildrande men dock icke oproblemiskt.

Utskottet skriver med anledning av den här frågan att det således finner att grundlagsutskottet påstående är felaktigt eftersom det inte finns hinder för att bestämmelser i självstyrelselagen avviker från grundlagen. Det här är en korrekt bedömning, som jag också menar att vi har åtskilliga statsrättsprofessorer i riket med på. Det politiska grundlagsutskottet har vi inte haft med på det här under flera decennier och alldeles särskilt inte efter grundlag 2000. Det här är ett stort po-

litiskt bekymmer som vi aktivt borde arbeta med. Jag vet inte om lagtinget ev. borde lämna en lagmotion till riksdagen om att det ska stadfästas om en konstitutionsdomstol i landet. Det är ju den enda metoden för att komma ifrån den här typen av politiska tolkningar av juridiken, som grundlagsutskottet emellanåt ägnar sig åt.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag var ut här en sväng under anförandet. De här sista som ltl Roger Jansson sade intresserar mig mycket. Jag tycker det är väldigt bra att man påpekar att det här är någonting som man bör gå vidare med. Det är klart att man kan tolka in illvilja i grundlagsutskottet. Man kan ha rätt att det är illvilja men man kommer ju inte långt med det. Att fundera i termer av konstitutionsdomstol och grundlagsutskottet roll i förhållande till självstyrelselagen och vad vår konstitution är, det inbegriper regelverket EU-systemet i förhållande till Finland, det är frågor som jag tycker att lagtinget på ett eller annat sätt kan ta initiativ till. Jag tycker det här sista vara väldigt välkommet.

Ltl Roger Jansson, replik

Tack herr talman! När det gäller grundlagsutskottet, de politisk valda medlemmarna i riksdagen och deras uppfattning om grundlagens förhållande till självstyrelselagen och hierarkin in i det sammanhanget, möjligen också hierarkin mellan annan lagstiftning och grundlagen, så är den kunskapen inte särskilt djup. Den har funnits hos medlemmar av typ förre riksdagsmannen, Gunnar Jansson, min egen synpunkt ska jag inte skryta om. Den finns nog bland några andra riksdagsledamöter i varje riksdag men de är inte många. Mainstreamen är att grundlagen är över varje annan lag inkl. självstyrelselagen. Det är ett stort självstyrelsepolitiskt bekymmer.

Ltl Olof Erland, replik

Talman! Det finns bekymmer med språk, med grundlag och med mycket annat. Som det sades här i ett replikskifte, det gäller att inte tappa sugen. När det gäller grundlagsfrågor så blir de aktuella nu och då. I det här fallet, med Lissabonföredraget, domstolsprocessen, så lyfter vi fram dem, så gott det går. De här måste vi föra till riksdagen via vår egen riksdagsledamot och via dialog. Vi har ju ofta besök av grundlagsutskottet och försöker då informera. Det är klart att Ålandsfrågorna inte är främst på dagordningen, men de kommer ibland ganska högt upp, då ska vi passa på. Det är viktigt att vi själva klargör för oss själva vad grundlag och konstitution betyder för oss.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Vi är överens om allt detta. Jag vill ytterligare komplettera med att jag tror att det här är en av de allra viktigaste frågorna att diskutera med våra partikontakter i de finska partierna. Det måste inympas den vägen för att också riksdagsledamöterna ska få den kunskapen. Jag tror att det är svårt att använda enbart vägen via riksdagen och via grundlagsutskottet medlemmar. Det blir för smal bas för att den här djupare diskussionen om självstyrelsens ställning i den finska konstitutionen ska klarläggas.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Lantrådet Viveka Eriksson

Tack talman! Den här frågan har blivit omfattande och bra belyst under den här debatten. Diskussionen har varit väldigt bra. Jag vill också ge beröm till lagutskottet för ett bra betänkande. Det gör jag särskilt lite mot bakgrund av den här sista diskussionen, grundlagsutskottets roll i vårt system och den roll som man emellanåt har tagit sig. Det är väldigt viktigt att understryka det som vi hela tiden understryker från Ålands sida att det finns två parallella parlament i vårt system, där självfallet lagtingets tolkning av en självstyrelselagsändring måste väga väldigt tungt. Lika tungt som riksdagens tolkning. Därför är det viktigt att lagutskottets betänkande är så omfattande och att man sätter fingret på den verkligt springande punkten. På sidan 14 under konstitutionens gränser, pekar man på det här som har sagts i grundlagsutskottet att det skulle vara grundlagsenliga hinder att Åland skulle kunna få en talerätt i EG-domstolen. Därför tycker jag det är bra att lagutskottet har gjort den tolkningen, det sätter ju ner foten i det här sammanhanget. Lagtingets roll att tolka självstyrelselagsändring ska vara lika som grundlagsutskottets.

Det har varit en väldigt lång och mödosam process innan vi har kommit så här långt när det gäller talerätten EG-domstolen. Flera landskapsregeringar har jobbat med frågan, det har varit olika grupper som har jobbat med frågan. Lagtinget har under förra perioden engagerat sig. Även den här landskapsregeringen och lagtinget har engagerat sig väldigt starkt. Det har varit en omfattande process, det får man inte glömma. Det har inte varit lättvindigt att nå dit där vi står i dag, med det här förslaget till självstyrelselagsändring. Det ville jag nu bara som en sista påminnelse inför behandlingen påminna om. Det är många som har dragit sitt strå till stacken för att vi har nått så här långt. När vi säger att vi inte har nått riktigt ända fram, att vi inte riktigt har full talerätt, stämmer ju det. Centergruppen förde fram mot bakgrund av att Åland inte är medlemspart i EU-samarbetet för att genom att EU-samarbetet mellan medlemsstater sätter vissa begränsningar för att vi fullt ut skulle medverka helt och hållet själva i domstolen. Då är det så här långt vi kan nå, just nu. Vi har ändå tryggt att Åland ståndpunkter alltid kommer att föras fram. Att Åland för fram ståndpunkterna också muntligt och att Finland också har skyldighet att gå in och intervensera när Ålands så begär. De här har vi fått in i självstyrelselagen om lagtinget så beslutar att omfatta det här ändringsförslaget.

Vi har ju ratat mycket snussituationen där det inte fanns förståelse från regeringens sida i Helsingfors att föra fram Ålands synpunkter och man lät det inte bli en domstolsprocess. En sådan situation kan inte återupprepas eftersom Finland inte nu kan medge talan. Det har också tillkommit under den här processen det senaste året.

Även jämkningssystemet har tillkommit under de förhandlingar vi har haft med regeringen. Jämkningsystemet är också nytt i förhållande mellan vår regering och landets regering. Innan man kommer fram till att man har olika åsikter ska det en jämkas ända upp på högsta nivå. Statsministern och landskapsregeringen, lantråd och valda medlemmar av landskapsregeringen ska ha en förhandlingsomgång innan man går vidare. Är det då så att man inte tycker lika, då ska båda åsikter föras fram. Det är också en väldigt viktig poäng. Trots att grundlagsutskottet har skrivit såsom de har gjort, så är det egentligen konsekvent därför att det här systemet bygger på att det finns olika åsikter. Då är det ju svårt för Åland att förbinda Finland om att ändra sin åsikt. De har sin åsikt och vi har vår åsikt.

Det som är viktigt är att bådas åsikter, i så fall om vi inte kommer överens, ska framför domstolen.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad.

Väcks förslag om remiss till stora utskottet?

Ingen remiss. Ärendets första behandling är avslutad.

Enda behandling efter bordläggning

- 11 Landskapsregeringens meddelande om landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik (M 4/2008-2009)

Ärendet bordlades 1.6.2009.

Enligt 51 § 2 mom. lagtingsordningen kan lagtinget besluta att meddelandet skall hänskjutas till utskott eller självstyrelsepolitiska nämnden om ärendet prövas vara av synnerlig vikt. Beslutar lagtinget att inte remittera ärendet antecknas det till kännedom.

Vid plenum den 1 juni 2009 beslöts på förslag av talmanskonferensen att ärendet först upp-
tas till diskussion och att lagtinget efter avslutad diskussion tar ställning till om meddelan-
det skall hänskjutas till utskottet eller inte.

Diskussion.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Om Östersjöns nuvarande ekosystem kollapsar blir vi ålänningar miljö- och klimatflyktingar. Kanske är det förmätet att göra den jämförelsen, med tanke på de utmaningar som kontinenter som Afrika och Asien står inför, men vad är det för vits att bo kvar om vi inte kan nyttja havet?

Det stora problemet är övergödningen men faktum är att klimatförändringens effekter är ödesdigra för Östersjön genom att övergödningen och algblomningen gynnas. Livet med havet som granne förändras i grunden om havslivet består av skräpfisk, alger och bakterier i stället för tång, abborre, gädda, torsk och flundra.

Samtidigt som Östersjön är en stor del av vår livsmiljö är vi stora nedsmutsare. Vi har bland de högsta utsläppen per capita i hela Östersjöregionen. Ålands utsläppskällor är jordbruk, fiskodling, avlopp samt sjöfart. Att Östersjöns vattenkvalitet förbättras ser Ålands landskapsregering som en absolut nödvändighet för en framtida stark ekonomisk utveckling. Genom att förbättra Östersjöns miljö möjliggörs en långsiktig ekonomisk tillväxt, regionens attraktion som turistmål ökar och livskvaliteten för invånarna höjs.

Landskapsregering anser att arbetet för att förbättra vattenkvaliteten bör drivas på flera plan; globalt, europeiskt, nordiskt, nationellt, på landskaps- och kommunnivå samt på individplan.

Är man liten måste man vara smart och skaffa sig starka vänner. Samarbetet inom Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet, B7 samt HELCOM är ovärderligt för Åland. Vi är 27 000 människor och våra möjligheter att påverka är begränsade. Trots det är landskapsregeringen mycket aktiv i Östersjöfrågor, liksom tidigare landskapsregeringar. Vi har aktivt stött arbetet med att ta fram en Östersjöstrategi på Europeisk nivå och vi har tagit egna positioner som vi fört fram mycket starkt. Östersjöregionen är ett pilotområde inom vilket strikta och snabba skyddsåtgärder krävs. Det kan göras genom att stöda genomförandet av HELCOM:s Baltic Sea Action Plan.

Det är av central betydelse och extremt viktigt att EU koordinerar och samordnar olika sektorer, program och åtgärder, en tvärspektoriell integration. Inför kommande strukturprogram för jordbruk och fiske bör miljöfrågorna starkt integreras. Nuvarande programperiod slutar 2013.

Trots vår litenhet och lilla förvaltning deltar vi också aktivt i HELCOM, i Nordiska ministerrådets arbetsgrupp Akvatiska ekosystem, samt vi har också deltagit i Nordiska rådets ad hoc-arbetsgrupp. Ad hoc-gruppens uppdrag var att utarbeta förslag för utveckling av och tydligare nordisk samordning av initiativ till planering, skydd och förvaltning av havsområden.

Åland har i olika sammanhang gett sitt stöd till Sverige som EU-ordförandeland och vi är mycket glada över att Sverige sätter Östersjöfrågan högt på agendan.

Landskapsregeringen är på slutrakan med att ta fram ett åtgärdsprogram enligt EU:s "Vattendirektiv" där målsättningen är att uppnå god kvalitet för alla grundvatten, sjöar och kust- och skärgårdsvatten.

Åland har störst möjligheter att direkt påverka vattenkvaliteten i sina inner-skärgårdar där det är liten vattenomsättning och andelen av de egna utsläppen har stor betydelse.

I ytterskärgården har vi liten möjlighet att påverka med våra egna utsläpp. Därför är våra samarbetskanaler av avgörande betydelse. Det är välkommet med fasta gränser för utsläppen och konkreta mål enligt HELCOM:s aktionsplan. Åland deltar också i Interreg projekt som gör grundforskning på våra skärgårdshav. Navet i det arbetet är Husö biologiska station. Där går arbete vidare med att ta fram fakta för att kunna göra säkra bedömningar av effekten av planerade åtgärder. Dessutom görs studier som skall förbättra möjligheterna till en ekosystembaserad och hållbar förvaltning av våra vattenområden, däribland dricksvattentäkter, kräftsjöar och områden som är viktiga lekområden för fisk.

I de samarbetsorgan som vi deltar i framhåller vi också aspekter för att göra sjöfarten mera hållbar. Ett önskemål är miljödifferenterade hamn- och farledstaxor, stopp för utsläpp av grå- och svartvatten i hela Östersjön både från fartyg och småbåtar, säkerställa mottagning av samtliga fartygs och småbåtars avloppsvatten, samt minska utsläppen av kväveoxider. I oktober planeras ett seminarium här på Åland om ny energiteknik där temat är framtidens fartygsbränsle i anslutning till det hålls ytterligare ett seminarium som tar upp vilka ekonomiska styrmedel för emissioner från fartygstafrik är praktiskt genomförbara i Östersjön. Därmed är lagtinget inbjudet till seminariet, tack.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Jag är något chockerade över ointresset för det här meddelandet. Jag trodde att det här var en mycket viktig fråga för de åländska partierna. Jag är förvånad över att jag har fått taltur så här tidigt på listan men samtidigt är jag ju glad, det ger ju mig ganska mycket möjligheter att påverka debatten.

För det första, det här meddelandet är ett beställningsverk från lagtinget. Det är vi själva som har beställt det. Meddelanden är på många sätt och vis intressant läsning. Den har en klar struktur och berättar om vilka internationella åtaganden landskapet har i och med att vi deltar i samarbetsorgan som EU, B7, Nordiska Rådet, Ministerrådet, Regionkommittén och Helcom. En rad organ som på ett eller annat sätt berör Östersjön och därmed också Åland i mycket hög grad.

Landskapsregeringen definierar någonting som de kallar för sin samlade Östersjöpolitik. I den inkluderar man inte bara miljö utan man talar också om ekonomi,

konkurrens, säkerhet och sjöfart. Den definitionen tycker jag nog är lite för mager. Den är dålig för den tar inte upp t.ex. en gemensam arbetsmarknad. Den säger ingenting om turism. Den har inga som helst tankar om att vi behöver satsa på integration. Ålänningarna själva är stora pendlare som både arbetar och studerar i ett annat Östersjöländ. I detta avseende lider meddelandet av stora brister. Nu handlar det egentligen om vattenmiljön och sedan finns det på några ställen insprängda stycken om sjöfarten som har lite annan struktur och faktiskt är rätt svåräst. Det är massor av brödtext, det tycker jag inte är lika bra som det övriga meddelandet är.

Den här oklara definitionen av den samlade Östersjöpolitiken gör att man får en viss slagsida i det här meddelandet. Mest handlar det om vattenmiljön. Det är ju kanske den viktigaste frågan för närvarande åtminstone. Jag tycker nog att musklerna skulle ha räckt till mera. Själva säkerhetsbegreppet berörs inte alls. Det handlar om människohandel, narkotikasmuggling och andra kriminella företeelser som också kan skapa otrygghet hos oss.

I början av meddelandet finns sju målsättningar åtminstone. Målsättningarna är av den typen att de inte riktigt är konkreta, om man säger så. För det första vill man förverkliga en förvaltningsplan och åtgärdsprogram, som ministern här nämnde, för att säkra god vattenkvalitet. Det här är ett arbete som inleddes redan under den förra regeringens mandatperiod. Enligt EU:s vattendirektiv ska det vara implementerat i december 2009, det är inte så många månader kvar. Jag tycker ju att det är en så viktig fråga, inte bara den här utan hela meddelandet, att det borde gå till social- och miljöutskottet som där borde följa upp den här frågan eftersom den har stor betydelse för Åland och vattnen runt Åland. Det är nämligen så att åtgärdena ju ska leda någon vart. Det är inte bara det att man ska skriva ett papper utan år 2015 ska det finnas synliga förbättringsresultat. Hur ska vi garantera detta? Hur mäts det? Det borde man redan veta.

För det andra så säger regeringen att man kommer att delta aktivt. Man kommer att delta aktivt! Ja, jag hoppas att man gör det redan. Här sägs nu i alla fall att man kommer att delta aktivt i olika internationella organ för att uppnå god vattenkvalitet. Här borde också social- och miljöutskottet utreda vad egentligen detta begrepp "kommer att delta aktivt" betyder? Kommer det att betyda att man är snabb med att åka på möten? Eller kommer det betyda att man har något att säga, och att man ställer några krav och i så fall vilka?

För det tredje så kommer man att arbeta med en strategi för att säkerställa dricksvattenförsörjningen och ett långsiktigt hållbart fiske. Strategier har vi många. Jag tror det finns hyllmeter av planer och strategier. Men vad kommer det konkret att innebära? Vilka åtgärder kommer man att införa? Idag finns det inget miljöhandlingsprogram. Det miljöhandlingsprogrammet som den förra regeringen gjorde gick ut 2008. Den här sittande regeringen har inte kommit med något miljöhandlingsprogram. Vi vet inte egentligen vad detta egentligen är för något?

Herr talman! För det fjärde så kommer man att samarbeta med utövarna för att minska belastningen från jordbruk, fiskodlingar, fartygs- och båttrafik. Hur ska det gå till? Det finns inget miljöhandlingsprogram. Det finns inte, vad jag förstår, några andra åtgärder fastslagna som regeringen med kraft ska driva igenom. Det är också så att de flesta av oss var rädda när vi fick en regering, bestående av Centern och Liberalerna. De slår vakt om två särintressen, det ena partiet slår vakt om jordbrukets intressen och det andra partiet slår vakt om fiskodlingens intressen. Det blir en ohelig miljöallians och inget händer i frågan om dessa närings-

former. Lite så känns det just nu. Arbetet med att minska belastningen har minskat.

Sedan vill man utveckla ett datastyrt system för att kontrollera utsläppen. Men sedan ska man i ytterligare komma med årliga program för vattenövervakning och undersökningar. Det är bra. Men vad händer sedan? Sedan, när vi har fått de här utredningarna?

Den sjunde punkten handlar om sjöfarten. Den berör allt från bemanningskostnader till snusfrågan.

Problemet med det här meddelandet är att det bygger i så hög grad på internationella överenskommelser och program. Det är väl inget fel i det, i och för sig. Men det typiska för sådana här överenskommelser är att de är väldigt urvattnade, rent ut sagt. Den som vill minst, sätter nivån för de åtgärder som kan vidtas. Om man inte följer sådana här överenskommelser så följer vanligtvis inga sanktioner. Man kan helt enkelt låta bli att, med de här överenskommelserna, förverkliga de löften man har sagt åta sig.

Om landskapet inte har några egna miljöpolitiska styrdokument utan det viktigaste är att leva upp till de här internationella organens överenskommelser, konventioner och program så är risken att det inte egentligen händer någonting. Det räcker inte med att åka på möten och få in någon skrivning i något dokument här och där. Det är bra, men det räcker inte. Det ändrar inte på Östersjöns vattenkvalitet.

Herr talman! En samlad Östersjöpolitik kräver, förutom klara mål om medel för förbättring av Östersjöns vattenmiljö, också arbetsmarknadsfrågor, turism, sjöfart samt, som jag tidigare sade, säkerhet. Det är ett sådant program vi behöver. Inte ett sådant program där man räknar upp EU:s vattendirektiv, marinadirektiv, en integrerad havspolitik osv.

Socialdemokraterna tillskriver det här meddelandet stor betydelse, även om vi har invändningar på många punkter. Vi hoppas att det går till social- och miljöutskottet, som i sin tur kan höra näringsutskottet om arbetsmarknad, turism och sjöfartsfrågor. Lagutskottet kan höras om säkerhetsfrågor och kulturutskottet om ungdomsutbyte och kulturella kontakter i Östersjöområdet.

Åland ligger mitt i en av om inte den mest expansiva regionen inom EU-området. Det är konstigt att vi hittills inte har lyckats hävda oss utgående från vår centrala geopolitiska position i det här området. För det, herr talman, krävs det mycket, mycket mera självständigt politiskt tänkande än att skriva på internationella överenskommelser.

Vi föreslår därför att utskotten arbetar mera med en Östersjöpolitik för Åland som sedan kan läggas till grund för ännu ett meddelande.

Det här meddelandet bör sedan vara vägledande för alla de tjänstemän och politiker som driver uppdrag inom ramen för Östersjöpolitiken.

Det som jag tycker är en stor brist är att Åland inte självständigt har representation i HELCOM. Det skulle jag vilja att social- och miljöutskottet tog ställning till och lagtinget beslutar att den representationen ska vi ha och det är landskapsregeringen sak att se till att vi får den.

Jag tror att regeringens förvaltning måste omorganiseras för att behandla de här sektorövergripande frågorna. Den här gröna boken och blå boken och vad allt det var för böcker om en integrerad havspolitik visar på hur det här ärendet sköts ineffektivt av förvaltningen. Ingen har tydligen riktigt veta var det har legat och ingen har haft ansvar för det hela. Vi måste få större politisk styrning av de externa politiska frågorna.

Sist men inte minst, så bör nog den här landskapsregeringen prestera ett helt eget miljöhandlingsprogram. Senast 2010 måste vi få veta var den här regeringen tänker göra för att förbättra den åländska miljön.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Landskapsregeringen och Åland har visst handlingsprogram när det gäller miljön. Vi har ett energi- och klimatprogram med fasta målsättningar. Nu håller vi på att ta fram ett vattenätgårdsprogram. När det gäller vattenätgårdsprogrammet så säger EU att det ska vara operationellt senast 2012. Men vi arbetar alldeles konkret idag med att ta steg för miljön. Vi tittar över lekplatser för fisk, vi har haft gemensamma möten med kommunerna för att skydda grundvattnet, vi diskuterar med jordbrukssidan och med fiskodlingen. Vi har också tagit fram nyckeltal för Åland så att vi kan mäta att vi gör framsteg. Trots det här progressiva miljöhandlingsprogrammet som fastställdes 2005 av förra landskapsregeringen så har vi inte minskat utsläppen beträffande kväve och fosfor till Östersjön ännu, så tokigt är det.

Ltl Barbro Sundback, replik

Ja, minister Sjögren går till försvar för sin regering. Det är väl inte annat att vänta. Nog är det ju en brist för ett parlament att inte ha ett helt övergripande miljöhandlingsprogram, som vi kan följa regeringens arbete med. De diskussioner man för internt, de är säkert lovvärda. Det borde ju komma ett dokument som allmänheten och alla ålänningarna fick kännedom om så att man skulle kunna studera regeringens miljöpolitik. Så fungerar nog demokratin. Tills vi har det så är det väldigt svårt att göra bedömningar även om vi säkert tror att minister Sjögren gör allt för miljön.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Energi- och klimatmeddelande gick till lagtinget som ett meddelande. Där fanns det konkreta åtgärder, det har lagtinget behandlat. Jag vill påstå att landskapsregeringen håller på att göra ett hästjobb när det gäller att ta fram konkreta åtgärder för att minska belastningen på Östersjön. Vi har tagit fram ett program som är kurs mot en halvering av utsläppen. Vi har prissatt allting. Vad får vi mest miljö för pengarna? Vi håller på att diskutera med jordbrukarna med att greppa näringen. Vi diskuterar med fiskodlarna. Det finns mycket som är i görningen. Jag vill visa på en fråga som var aktuell förra veckan som visar att det är viktigt att vi också jobbar nordiskt. Ålandstidningen hade en rubrik; Sverige ger miljonstöd till åländsk fiskodling. Stränggerar vi och håller vår linje så flyttar fiskodlingarna till Åbolands- och till den svenska skärgården. Vi måste ha ett samarbete.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Jag tycker den här diskussionen låter lite desperat. Vad jag tycker är väsentligt i ett parlamentariskt demokratiskt system är att parlamentet får veta vilken miljöpolitik inom alla områden som regeringen för och vilka mål man har. Det är väl ganska vanligt i de flesta parlament att man har ett sådant dokument eftersom medborgarna är mycket intresserade av miljöpolitiken och vad som görs inom det området. Jag kvarstår vid min

åsikt för jag tycker det är en brist att vi inte har ett sådant heltäckande program. Om att man har ett program för klimat- och energi så är ju det är inget problem att baka in det i ett heltäckande program. Sedan vet jag inte om det är någon stor miljövinna att fiskodlingarna flyttas någon annanstans.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Roger Jansson

Herr talman! Östersjöns miljöpolitik har varit det främsta politikområdet i lagtinget och självstyrelsen under 1990-talet och under 2000-talet. Vi är mer eller mindre födda med Östersjöns vatten upp till våra anklar, brukar vi säga i internationella sammanhang. Vi lever mitt i Östersjön. Jag har nu varit borta, från den aktiva lokala miljöpolitiken för Östersjön, sedan vintern 2003. Här har jag ju varit bara en kort tid ännu.

Under den förra mandatperioden togs det fram ett miljöhandlingsprogram som till delar var revolutionerande och väckte nationell och delvis internationell uppmärksamhet. Jag håller med ltl Sundback när vi ser på listan här, finns det någon orsak för partier att tala om att Östersjöns miljöpolitik är vårt viktigaste politikområde? Lagtinget har beställt en redogörelse från landskapsregeringen som tyvärr inte är imponerande när det gäller politiken, jag återkommer till det. Intresset är lamt i vårt parlament.

Miljöminister Katrin Sjögren är duktig som miljöminister och hon har höga ambitioner som miljöminister. Men hon kan inte ha det lätt inte!

Ltl Sundbacks analys var god. Jag vill komplettera med att säga att det här dokumentet som heter: Landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik, är beskrivande. Som beskrivande dokument är det ett intressant. Men det finns nästan inte några konkreta åtgärder redovisade om hur man uppnår miljömål inom landskapet Åland. Hur andra uppnår miljömål finns en hel del redovisning om. Men i de svåra frågorna för vår del, när det gäller utsläpp från fiskodlingar, utsläpp från land, jordbruk och annat och när det gäller sjöfartsutsläppen så finns det inte just någonting konkret. Man talar mera om att man vill göra det och det att man avser att göra det och det. Men inte hur? Man skriver inte hur man vill nå resultaten.

På sidan 3, 4 och 5 finns landskapsregeringens samlade och Östersjöpolitik. Det är huvudsakligen en redogörelse över vad som står i handlingsprogrammet, som behandlades här för snart två år sedan och i de budgeter som vi har haft till behandling i lagtinget.

De politiska konkreta målen och vägarna till att uppnå målen för en samlad Östersjöpolitik är inte lätta att hitta. Det är bra om minister Sjögren hjälper oss att hitta de skrivningar som vi, vid en noggrann genomläsning inte fullt ut, har hittat. Men jag vill nog att man ska vara konkret här och inte bara, ursäkta uttrycket herr talman, svamla. Det är riktigt, att det fina handlingsprogram som det förra lagtinget behandlade, inte har resulterat i särskilt mycket konkret, trots att det var ett bra handlingsprogram, som många ålänningar hade stora förhoppningar på. Att vi skulle delta aktivt från åländsk sida i att minska eutrofieringen i Östersjön. Men när vi har så svårt att komma till konkreta resultat, det blir mest deklamationer. Jag ska ta några exempel. Den kanske främsta deklamationen, som jag har kommit fram till att inte har i det här meddelandet att göra, finner vi under rubriken 2.3.2 **EU:s sjöfartspolitik fram till 2018**. När jag läste det här undrade jag vad sjutton har det här att göra i det här programmet? Sedan är det kompletterat på sidan

12-13 och med text på sidan 25, särskilt om revidering en av tonnageskattelagstiftning, en ren näringspolitisk fråga. Den har ingenting med miljöpolitik att göra. På sidan 13 redogörs för landskapsregeringens ståndpunkt när det gäller det som är intaget här om sjöfarten. Första stycket är näringspolitik, andra stycket är näringspolitik, tredje stycket är utbildningspolitik, fjärde stycket är näringspolitik. Vart tog miljöfrågorna vägen? Ja, det finns kanske nämnt någonstans här. Hela EU:s sjöfartspolitik, det specifika programmet, det är en utav Ålands allra viktigaste, jag vill påstå den viktigaste näringspolitiska frågan vi har framför oss i förhållande till unionen, och i förhållande till vår sjöfarts överlevnad. Men inte sjutton hör det ju ihop med landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik, inte. Det är globalt och europeiskt som EU:s sjöfartspolitik avser att behandla. Jag hoppas att lagtinget ska ta sig i kragen när det gäller behandlingen av den frågan. Att vi först bestämmer vilket utskott som har ansvaret för sjöfartspolitiska frågor. Är det näringsutskottet eller finansutskottet? Oklarheten är komplett.

Sedan är jag lite kritiskt till det som står under HELCOM på sidan 19-20. Av det skälet att under landskapsregeringens planerade åtgärder på sidan 20 ger man ett intryck av att man genomför Baltic Sea Aktion Plan. Men man skriver ärligt att en viktig del av det är att ta fram ett åländskt genomförandeprogram under 2010. Ingredienserna i HELCOMS Östersjöprogram är väl 20 eller 25 år gamla. De har förbättrats och utvecklats under åren. Det som har saknats från åländskt håll är konkreta åtgärder. Vi lyckades med konkreta åtgärder när det gäller fiskodlingen, såtillvida att vi fick bort dem från hot spot listan. Det krävde ju en del insatser. Kan man minska fiskodlingarnas eutrofiering i minst samma takt som gjordes då, när vi lyckades få bort det från hot spot listan, då har man någonting konkret att redovisa, men knappast annars.

Herr talman! Tiden är utgången och jag ska konkludera tre saker. Texten om det svenska ordförandeskapet och vår möjlighet att delta i Sveriges höga ambitioner när det gäller Östersjöarbetet. Att delta på ett sådant sätt att vi föregår med gott exempel inom åländsk territorium, med lagstiftning och andra åtgärder, det finns väldigt lite redovisat här och det saknar jag. Hur det här ska behandlas vidare i lagtinget har här föreslagits att det borde behandlas i social- och miljöutskottet. Det är möjligt att det borde behandlas i social- och miljöutskottet. Men är det rätt? Är det rätt att ålägga ett utskott eller lagtinget självt att komma med den konkreta politiken? Är det rätt att lagtingets ska vara den som anger riktlinjerna för den konkreta politiken? Eller ska vi kräva att landskapsregeringen gör det? Vi i vår grupp lutar mot det senare. Det är landskapsregeringens uppgift att regera, att komma med konkreta förslag. Hellre än att skicka det till social- och miljöutskottet, för remiss och genomgång och ett väldigt politiskt arbete i de konkreta frågorna som är jättesvåra men man måste ta tag i dem, skulle vi hellre komma med en kläm om att politikens innehåll, de konkreta åtgärderna ska redovisas av landskapsregeringen inom mars 2010. Jag tänkte att ett halvår kunde vara lämpligt, det är svåra frågor. Jag lyssnar gärna på den fortsatta diskussionen om det blir någon sådan, före vi lägger något konkret förslag i frågan.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! När man ser på landskapsregeringens Östersjömeddelande, så är ju det ramarna. Det är Ålands utrikespolitik. Men när det gäller konkretiseringen av miljön till exempel så finns det i energi- och klimatmeddelandet och det finns i vatten åtgärdsprogrammet. Man kan konstatera att näringsläckage av fosfor och kväve från fiskodlingar har minskat de senaste tio åren.

Men under de senaste fem åren har det varit en viss ökning. Likadant gäller för jordbruket, det visar inte klara trender till att minska. Det beror på ekosystemet. Det finns otroligt mycket näring lagrat både i vattnet och i marken. Vi har tagit fram alldeles konkreta målsättningar, där vi prisar och räknar ut vad som är mest miljönytta. Det kommer att vara en del i vattenätgårdsprogrammet. Som sagt, fast EU kräver att det ska vara operationellt 2012 så jobbar vi konkret med de här frågorna på väldigt bred plan, redan idag.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! EU må nu kräva vad de vill när det gäller vår närmiljö. De åländska väljarna har redan i decennier krävt att vi politiker har som högsta prioritet att klara av eutrofieringen av Östersjön. Delvis har vi gjort förbättringar, delvis har vi inte gjort det. När det gäller de riktigt stora eutrofieringarna eller utsläppen från åländskt territorium så har vi inte lyckats göra särskilt mycket själva. Den saken är alldeles klar. När det gäller fiskodlingen så är det lite lättare att mäta, kväve intresserar jag mig inte så mycket för, men däremot fosfor, den är lite svår att mäta när det gäller fiskodlingar eftersom det beror på att det som ligger lagrat på botten påverkas av olika externa faktorer. Det kan också växla mycket från fiskodlingsområde till fiskodlingsområde. När det gäller jordbruket är det också svår mätbart. Den statistik vi har är inte helt tillfredsställande. Inte hjälper det att komma här med att snart kommer landskapsregeringens åtgärder. Jag trodde att det skulle finnas i det här programmet.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Det verkar ju vara ett gigantiskt missförstånd om självstyrelsepolitiska nämnden inbegär landskapsregeringens åtgärder när det gäller Östersjöpolitiken i de externa kontakterna. Det verkar vara något slags stort missförstånd här. När det gäller de fortsatta arbete med vattenmiljön så allt det, som vi hittills har tagit fram, finns på nätet. Lagtingsgrupperna har blivit informerade och programmet kommer att slås fast nu i december 2009.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Nu börjar jag förstå. Det gigantiska missförståndet, finns det i lagtinget eller finns det i landskapsregeringen? Det skriver ju landskapsregeringen själv var det finns. Det finns hos landskapsregeringen. Beställningen var att man skulle redogöra för sin samlade Östersjöpolitik, som skulle innefatta även de externa. Men visst gällde ju beställningen också vår egen politik annars hade vi säkert inte gjort en sådan beställning.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Just för att reda ut det gigantiska missförståndet så borde det vara värdefullt att det här gick till utskottsbehandling. Jag menar inte att utskottet ska sitta och säga att de och de fosforbelastningarna ska skäras ner så och så mycket, utan vad det är för ett dokument som vi kräver av landskapsregeringen. Jag ser det som ett viktigt dokument för alla dem som representerar Åland i olika sammanhang, i Östersjöparlamentariskt arbete, i Nordiska rådet, i HELCOM o.s.v. Det gäller både tjänstemän och politiker som idag uppträder ganska så autonomt. Det är sällan någon återkoppling vad som utförs i de här olika organen. Det krävs

också ett miljöpolitiskt arbete på hemmaplan som ställs i relation till det här externpolitiska.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Jag tror att vår grupp är beredda att diskutera även en remiss till utskott. Som utskotts medlem i social- och miljöutskottet, vilket är utskott i det här sammanhanget, vill jag ändå lyfta ett varningens finger med tanke på den arbetsbelastning som utskottet har. Att man inte skulle lämna ifrån sig ett halvgånget arbete när det gäller vårt kanske viktigaste politikområde. Det innebär att landskapsregeringen, med sina mycket, mycket större resurser är vad lagtinget och dess utskott har, mycket snabbare kunde ta fram konkreta åtgärder, än om det skulle gå via en beställning via ett lagtingsutskott. Den frågeställningen är värd att diskutera.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Meddelandena ska ju informera lagtinget om landskapsregeringens politik och förehavanden. Det tycker jag man har gjort i det här meddelandet. Att man sedan inte har alla konkreta åtgärder, det har inte jag för min del saknat. Jag tycker det är ganska övergripande och visar väl på hur man avser att jobba och vad som händer. Jag stöder nog tanken, om den är tillbaka tagen eller inte, att det här meddelandet absolut inte ska utskottsbehandlas. Social- och miljöutskottet är redan överbelastat. Jag vet inte egentligen vad utskottet ska göra annat än att upprepa saker som redan är kända i många av de här fallen. Man skulle i stället invänta de kommande programmen vartefter de kommer.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! När en landskapsregering redogör för sin samlade Östersjöpolitik ur miljöhänsyn så ska man åtminstone ge svar på frågorna "vad", det gör landskapsregeringen här, "när", det gör man inte här, "hur", det gör man inte här. Politiken innehåller svar på alla dessa frågor, om vi ska ha trovärdighet gentemot medborgarna. Vi är ju valda för att ha en sådan trovärdighet.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Jag tycker egentligen att det är bra att landskapsregeringen inte desto mera exakt har sagt "när" och "hur" man ska göra olika saker. Vi vet alla att det är jättesvårt att på förhand veta exakt när ett arbete blir färdigt. Vi har hört även att åtgärdsprogrammet snart är klart. Det kan betyda om en vecka, två veckor eller om tre veckor. Jag tycker fortfarande att det här är ett meddelande som är såsom ett meddelande ska vara. Framför allt tycker jag inte det behöver utskottsbehandlas.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Uppenbarligen fick vi nu det bekräftat, det som många har sagt, men som jag inte tror på. Att Centerns inställning, när det gäller miljöpolitiken, är att nöja sig med att redogöra för problemen, men inte har modet och styrkan att ta i de svåra frågorna och förklara "hur" och "när". Eftersom inte ledamoten Carlson har svarsreplik nu, så hoppas jag att det kan komma ett vidare resonemang här om detta i den fortsatta debatten.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Lt Camilla Gunell

Herr talman! Mycket klokt har redan sagts och jag instämmer i det mesta som har sagts här från talarstolen. Jag vill fylla på med några saker som jag tycker att man måste ta med sig i den fortsatta debatten kring frågor som berör Östersjön och sådant som inte finns nämnt i det här programmet överhuvudtaget men som är otroligt viktiga framtidsfrågor för Åland. Frågor som berör hela Östersjöregionen, och som är viktiga för egentligen alla dem som representerar Åland i alla dessa olika sammanhang, som jag anser att de borde ha med på agendan.

Den ena frågan är kring gasledningen, som kommer att dras från Viborg i Ryssland till Greifswald i Tyskland. Finland har, nu i sommar, avgett sin miljökonsekvensbedömning. Den ska sedan vidare kompletteras, vad jag har förstätt. Gasledningen har ju diskuterats i tio år. Nu närmade sig det kanske ett förverkligande. Den har också varit föremål för en ganska omfattande politisk debatt i Östersjöorganen. I höst ska väl också miljökonsekvensbedömningarna vara klara vad gäller Sverige och Danmark. Gasledningen, som i huvudsak ägs av ryska Gazprom och flera andra europeiska elbolag, har också diskuterats både i en miljöpolitisk och säkerhetspolitisk infallsvinkel. Det vore därför intressant att höra hur landskapsregeringen har sett på det projektet i relation till Åland? Hur man uppfattar det hela, om det har positiva, negativa, miljömässiga, säkerhetspolitiska aspekter som berör oss ålänningar? Det vore också intressant att höra om Åland har lämnat ifrån sig något utlåtande till Finlands miljökonsekvensbedömning gällande det här projektet? Eller om Åland i någon mån har hörts innan man på rikshäll har tagit ställning till det?

Frågor som jag tycker vore intressanta att reflektera kring är om det innebär några risker för Åland, med tanke på miljön, fiskeri och sjöfarten? Om det finns risk för ökad militär närvaro i våra regioner eftersom denna gasledning förmodligen kommer att vara väldigt intressant att bevaka. Jag har förstätt att det ska göras en militärövning i september. Den ryska försvarsmakten kommer att öva sig på att försvara den kommande gasledningen. Det vore intressant att höra om landskapsregeringen har formulerat sig kring den här frågan, och vilken position man i så fall har tagit?

Den andra frågan som jag tycker att åländska politiker och representanter behöver ha med sig de olika Östersjöorganen framöver är frågan om kärnkraften. Både den utbyggda kärnkraften och Kärnkraftsförvaringen, som nu ska ske i Forsmark och i Olkiluoto, som båda två ligger mycket, mycket nära Åland. Det är ju också en oerhörd viktig miljöfråga och framtidsfråga. Som bäst pågår en debatt kring huruvida de metoder man har valt, eller funderar på att välja, för förvaringen av kärnavfallen i de här kopparkapslarna. Expertisen hävdar nu att koppar kanske inte är så hållbart material som man tidigare har trott, utan det finns risk att det också korroderar i de förhållanden som skulle råda i den här djupförvaringen i berggrunden. Det här har man inte tidigare trott. Ingen vill ju ha det här kärnavfallet på sin bakgård. Nu håller Åland på att få det, både på den östra och västra delen av bakgården. Särskilt illa är det ju om det blir en slutförvaring som inte är garanterad säker. Välgrundade farhågor om att det kanske inte är helt och hållet garanterat är ju oroväckande för våra medborgare.

Den här metoden KBS 3, med kopparkapslar, bör alltså ytterligare ifrågasättas och utredas, eftersom världens blickar nu är vända mot Sverige och Finland för att

se hur den här metoden faller ut. Är det så att man går in för det och börjar förvara kärnavfall på det här sättet så kommer metoden förmodligen gå på export ut i världen.

Jag tycker att det känns obekvämt och lite obehagligt att få slutförvaringen så här nära inpå Åland. Jag upplever att i den här frågan om någon, så borde vi mera upp på barrikaderna, särskilt med tanke på kommande generationer. Slutförvaring Olkiluoto och Forsmark innebär ju också fler sjötransporter med kärnavfall som kommer att gå i våra vatten och på hela Östersjön. Det ökar ju generellt risken för olyckor med både grundstötningar och kollisioner. Det är synnerligen olämpligt med tanke på hur känslig Östersjömiljön är och dessutom är Östersjön redan idag enligt HELCOM det mest radioaktiva havet i världen.

Även en utvidgning av kärnkraftverken är ju en viktig fråga för Åland. Jag tycker det är viktigt att Åland har en aktiv roll framöver och höjer rösten ordentligt i den frågan.

Jag, och några parlamentariker till härifrån, har nyligen deltagit i Östersjökonferensen i Danmark, Nyborg, där parlamentariker från hela Östersjön deltog. Jag upplever att det är väldigt mycket diskussioner om viktiga frågor som rör Östersjön. Det som alla fortfarande efterlyser är de konkreta åtgärderna. Just nu befarrar man, och jag tycker med fog, att finanskrisen gör att många länder kommer att slå i bromsen vad gäller miljöåtaganden. Det finns risker för förseningar på sådana överenskommelser som man har gjort. Det är väldigt viktigt att försöka hålla takten i det man har överenskommit om, och inte göra finanskrisen till en ursäkt att inte vidta de åtgärder som viktiga.

Jag tycker det här meddelandet ger en bild av vilka olika organ Åland jobbar inom. Östersjön är allas ansvar. Men vi vet också att utvecklingen går mycket, mycket långsamt framåt. Därför vill jag konstatera att Åland ändå är vårt ansvar. Därför är det bra om landskapsregeringen kunde leverera det som lagtinget här efterlyser, ett mera heltäckande miljöhandlingsprogram, så vi vet vilka målsättningar som nu gäller. Jag tycker inte alls det duger att vi ska ha det på det sättet att den som vill minst bestämmer. Miljöfrågorna kräver i dagsläget att vi är mycket, mycket mera progressiva. Det var väl det som regeringen ville 2005, när vi lade fram det här miljöhandlingsprogrammet, som verkligen var progressivt. Då satt bl.a. miljöminister Katrin Sjögren själv i opposition och var mycket, mycket kritisk till de åtgärder som där framställdes. Därför vill jag nu för min del gärna se på alternativet. Vad är det vi ska få istället?

Det här meddelandet som nu ligger på bordet, jag måste också hålla med om att ska vi tala om en samlad Östersjöpolitik så då handlar det också om mycket mer än sjöfart och miljö, även om det är viktiga frågor för Åland. Där finns också allt detta med arbetsmarknad, integration och kriminalitet. Ett viktigt tema på konferensen i Nyborg var också ökad trafficking och det moderna slaveriet. Så länge det finns ett stort behov av billig arbetskraft så ökar det hela tiden. Människor som är svaga och fattiga utnyttjas i sin position. Det är också någonting som är väldigt viktigt att diskutera. Det var allt för mig, tack herr talman.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Ltl Camilla Gunell kom just fram med viktiga påpekanden att diskussion om kärnkraftsförvaringen faktiskt saknas och också diskussionen om den här gasledningen. Det här är just ett bevis på hur meddelanden ska diskuteras i lagtinget. Landskapsregeringen presenterar sitt meddelande och så ska diskussionen ge feedback tillbaka till landskapsregeringen för fortsatt

arbete. Det här var bra påpekanden. Allt var korrekt och bra, som ledamoten sade. Jag kan bara stöda de tankarna att det är viktiga frågor som vi inte ska lämna.

Ltl Camilla Gunell, replik

Jag får tacka för det. Det är så att både Östersjön och de frågor som jag nämnde så har ett långt, långt framtidsperspektiv. Därför är det viktigt att inte lämna dem åt sidan. Även om vi vill mycket för förbättringen av Östersjön här och nu så vet vi alla att det tar lång tid innan vi ser verkliga resultat. Något annat vore mycket populistiskt att säga.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Frågan om meddelandet ska gå till utskott eller inte, kanske ändå kunde föras vidare på så sätt att jag tar tillbaka förslaget om att det ska gå till social- och miljöutskottet av två skäl. Dels att social- och miljöutskottet redan känner sig tyngda av en stor arbetsbörda. Det andra är att det gäller sektorövergripande frågor. Om man med samlade Östersjöpolitik inte bara menar miljöfrågor utan också säkerhetsfrågor och ekonomiska frågor som gemensam arbetsmarknad, turism och sådana frågor. Ett sätt att resonera är att föra det till självstyrelsepolitiska nämnden, som dels har ett övergripande självstyrelsepolitiskt ansvar och allt mer och mer sysslar med extern politik. Samtidigt är det så att i det utskottet ska alla partier vara representerade. Nu är det inte riktigt så för tillfället. Vi vet bakgrunden till det och behöver inte gå in på det nu. Det skulle ge alla möjligheter att diskutera just övergripande Östersjöpolitik. Jag tycker nog att det här är en så viktig fråga. Det är nödvändigt att vi får en sammanhållen Östersjöpolitik, som alla står bakom, när man representerar Ålands lagting i Östersjösamarbetet och i nordiska samarbetet så att man har någonting att falla tillbaka på. Då blir det också intressant att följa upp olika ställningstaganden.

Herr talman! Jag kan förstå oviljan att föra det här till utskott om man inte vill att det ska ske någonting. Då blir det ju på det byråkratiska planet som vi för miljöpolitik. Tjänstemän åker på HELCOMs möten, de lyssnar och kommer hem och vi ska fylla i något papper och det ska skickas någonstans. Det är väldigt låga krav på vad man egentligen ska vidta för åtgärder. Tack och lov, får vi säga, att vi hör till EU vad gäller miljön. Det vattenätgårdsprogram som här nämns, det kommer ju som ett direktiv från EU. Det är ju inte någon politik som vi själva har initierat. Jag kommer ihåg i remissen att Centerns gruppleddare sade uttryckligen att vi inte ska ha miljönormer som är strängare än övriga områden i Östersjöområdet. Om man inte vill ha strängare, då är man förstås ovillig att föra det till utskott, man är rädd att utskottet ska stränggöra någonting. Jag tycker nog för min del att då har vi fallit tillbaka till gammalt mönster, som den förra regeringen försökte komma ifrån, där man självständigt tog ett eget ansvar och faktiskt skapade rätt så stränga normer, speciellt för fiskodlingen. Men det programmet har jag en känsla av att inte förverkligades sedan av den nya regeringen. Nu har vi en något ohelig miljöallians. Jag vet inte om det stämmer, men jag har fått information om att i början av sommaren ändrade landskapsregeringen sitt jordbruksstöd vad gäller miljöstödet. Över 3 miljoner i miljöstöd fördes över till kompensationsstöd. Kan det vara möjligt? Det är i så fall ett tecken på att den här regeringen inte, som jag ser det, förmår leva upp till sina höga deviser om hållbar utveckling. Inte kan det väl

vara så att man tycker att jordbrukets miljöinsatser är tillgodosedda? Det behövs inte mera miljöstöd, utan det ska ges mera som traditionellt jordbruksstöd. Det kan hända att jag har fel på den här punkten. Jag ser gärna att jag får en bekräftelse på om jag har rätt eller fel.

Ltl Åke Mattsson, replik

Tack, herr talman! Frågeställningen i den här debatten har rört sig väldigt mycket kring om det här meddelandet ska utskottsbehandlas eller inte. Som ordförande i social- och miljöutskottet och också delaktighet regeringspartierna så tycker jag att det inte ska utskottsbehandlas. Man kanske gör det för enkelt för sig från oppositionens sida. Man har möjlighet här i salen att diskutera, lyfta fram vad som är fel. Föreligger det oklarheter beträffande att man inte har gett ett meddelande man har förväntat sig, så förväntar jag mig att man med en kläm och uppmana landskapsregeringen att återkomma med svar på de frågor man har och inom en viss tid. P.g.a. det här behöver det inte gå till utskottet. De här frågeställningarna som har varit är ju väldigt politiska. Det är väldigt svårt för ett utskott att bearbeta och ta fram faktamaterial. Det är mera för landskapsregeringen att klargöra och utreda. Jag skulle gärna se att man i stället, via ett tydligt klämförslag, begärde att få ett förtydligande inom en viss tid.

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Visst kan man göra det, men med stor kännedom om att oppositionens klämmar röstas ner, så är det inte en framkomlig väg, om oppositionen vill påverka det här ärendet. Då är det väl bättre att det förs till självstyrelsepolitiska nämnden, där alla är med. Då får man liksom pröva oppositionens förslag, jag har fyra förslag, om de på något vis kan beaktas i meddelandet. Annars är det nästan lite retfullt att föreslå en kläm och senare rösta ner den.

Ltl Åke Mattsson, replik

Tack, herr talman! I det här fallet kommer initiativet till en kläm också från regeringssidan. Det kanske finns någon som stöder den, förutsatt att inte ribban sätts så högt att man river. Det är väl det som man får känna också från oppositionens sida att man har en kläm som vi alla kan omfatta i salen. Då tror jag kanske det kan gå genom med det här sammanhanget.

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Jag tycker nog att det är lite primitivt, det är lite folkskoledemokrati, som jag brukar säga. Alla som röstar på lärarens förslag sträcker upp handen. Den demokratin har vi nog alla varit utsatta för och vet hur den funkar. Nej, nog är det väl mera demokratiskt och seriöst om man vill att vi ska ha en gemensam Östersjöpolitik, som alla i lagtinget mer eller mindre kan omfatta, att man för en diskussion och kompromissar i ett utskott. Helst då i självstyrelsepolitiska nämnden, där alla har någorlunda inflytande i alla fall.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Folke Sjölund, replik

Herr talman! Det blir en lite konstig debatt i debatten här. Att föreslå att den här typen av ärenden ska remitteras till självstyrelsepolitiska nämnden, det är nog fel adressat. Självstyrelsepolitiska nämnden är inget utskott i vanlig mening. Självstyrelsepolitiska nämndens områden är ju mera de direkt utrikespolitiska och självstyrelsepolitiska. Om man börjar argumentera på det sättet så fort det är någon sak som har lite bredare intresse så ska man remittera till självstyrelsepolitiska nämnden, då blir ju självstyrelsepolitiska nämnden nedlagd med sakfrågor. Det är inte meningen. Jag förstår mycket bättre förslaget om remiss till utskott.

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Jag försöker hitta en lösning på den här frågan om vart det ska remitteras. Social- och miljöutskottet har, som vi har förstått här, tillräckligt med arbete redan. Frågan om ett meddelande om Östersjöpolitiken kommer ursprungligen från självstyrelsepolitiska nämnden. För min del har jag ingenting emot att självstyrelsepolitiska nämnden blir mer och mer ett utrikesutskott. I praktiken fungerar det ju så nu i stor utsträckning med EU-frågor framförallt men också andra frågor. Inte tycker jag det är så dum idé. Finns det en vilja så finns det också en väg, i det här sammanhanget.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! När det gäller Östersjöstrategier och EU så har man gjort utvärderingar och konstaterat att den del i EU-politiken som fungerar allra bäst och med minst byråkrati, det är miljöpolitiken.

När det gäller landskapsregeringens meddelande om den samlade Östersjöpolitiken så kan vi konstatera att den i sig egentligen inte innehåller så där väldigt mycket nytt. Men det är de samarbetskanaler som man har haft. Det är det B7, HELCOM, Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Jag vill ändå påstå, trots att det har varit en del påhopp på tjänstemännen, att man arbetar väldigt konkret när det gäller miljöfrågorna. Det är tjänstemän som deltar i HELCOMs arbete och på nordisk nivå får ofta väldigt mycket beröm. Man uppfattar Åland som progressivt och man för fram klara saker som man vill ha genom.

När det gäller konkretiseringen av miljöpolitiken så har vi tagit meddelandet och det jobbar vi ut efter. Det finns klara målsättningar i energi- och klimatmeddelandet som vi hade. Nästa steg blir vattenåtgärdsprogrammet där finns det en absolut klar målsättning, det finns tidplaner och åtgärder som ska genomföras.

När det gäller Gazprom och naturgasledningen har landskapsregeringen tagit ett fyra sidigt utlåtande, där vi påpekar miljösynpunkter och energi- och säkerhetspolitiska synpunkter. Vi framhåller också Ålands självstyrelse och vad det innebär för säkerheten i Östersjön.

När det gäller miljösynpunkter och gasledningen så har vi klart och tydligt fört fram att vi vill att de negativa konsekvenserna för fartygstrafiken ska minimeras. Vi vill också ha utrett vad det här fria spannet kan innebära för det kommersiella fisket, alltså när ledningen hänger mellan två fästen. Vi vill ha reda på vad röjningen av ammunition och minor innebär. Vad det får för konsekvenser av näringsläckage för fiskebeståndet när man börjar spränga. Vi har också upprepade gånger påpekat att Östersjön är ett känsligt innehav. Vi ifrågasätter det här per-

manenta ingreppet som stenläggningen utgör när man lägger ner gasledningen. Vi har frågetecken när det gäller aluminium- och zinkanoderna som ska användas, vad det får för konsekvenser på Östersjömiljön. Vi konstaterar också från landskapsregeringens sida att naturgas inte är en förnyelsebar energikälla. Investeringar i den här gasledningen kan innebära förseningar när det gäller utvecklingen av alternativ och förnyelsebar energi. Vi anser också hävda Ålands speciella status och säkerhetspolitik och vad det kan innebära för hela säkerhetstillståndet i Östersjön.

När det gäller slutförvaret av kärnbränsle, så har vi ett slutförvar redan i Olkiluoto. Man vill utvidga det. Mig veterligen, har landskapsregeringarna aldrig skrivit något utlåtande förut till den finska sidan. Vi begärde nu var att vi skulle få komma med ett utlåtande, eller vi krävde att vi skulle få komma med ett utlåtande när det gäller fortsatt slutförvar i Olkiluoto. Vi kan också konstatera att vi är inne i sista minuten när det gäller Forsmark. Forsmarkprocessen har pågått i ungefär tio år. Åland har inte lämnat något utlåtande, om man går tio år tillbaka i tiden. Nu har miljöbyrån satt sig mycket noggrant in i det omfattande materialet som finns. Eftersom det är svårt att ha specialkunskap inom vår lilla förvaltning så baserar vi våra utlåtanden på HELCOM. HELCOM konstaterar att Östersjön är världens mest radioaktiva hav. HELCOM konstaterar att trafiken i Östersjön ökar och därmed risken för kollisioner och grundstötningar. Vi baserar också vårt utlåtande på Kungliga Tekniska Högskolan ifrågasättande av kopparkapslarna. Det har väckt ett visst uppseende. Det är en linje som vi fortsätter att driva från landskapsregeringen. Det här utlåtandet tog vi hela landskapsregeringen gemensamt. Nu kan vi delta som referensgrupp när det gäller Forsmark. Vi kommer också att framföra våra synpunkter igen och igen.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack, herr talman! Det var bra att vi fick den här tilläggsinformationen. Jag ska inte säga mer om detta. Jag tror att min kollega Camilla Gunell har den frågan på sin taltur. Däremot vill jag ta kraftigt avstånd från påståendet att någon skulle ha skällt på några tjänstemän här. Tvärtom, det är ju så att det här som vi efterlyser, den samlade Östersjöpolitiken, det skulle stödja tjänstemän och politiker som representerar Åland i olika sammanhang. Det finns absolut ingen motsättning där mellan tjänstemän och oss, åtminstone inte hos Socialdemokraterna.

Sedan till frågan och miljöstödet och kompensationsstödet, kan jag få ett klarläggande från miljöministern? Är det så att det har omvandlats över 3 miljoner från miljöstöd till kompensationsstöd inom jordbruket den här sommaren?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Landskapsregeringen gjorde någon form av ommodulering. Miljöstödet ska utvärderas för att se hur man kan komma vidare och hur man kan få jordbruken att söka mera miljöstöd. Jag anser att det är en alldeles central fråga. Om det ska vara berättigat med jordbruksstöd så tycker jag att det ska gå till miljöstödsåtgärder. Jag tror att det är 70 % av de åländska gårdarna som har någon form av miljöstöd. Vi har ett miljöstödsprogram som vi absolut inte behöver skämmas för. Men det visar sig att man inte utnyttjar det till 100 %.

Ltl Barbro Sundback, replik

Nu förstår jag inte riktigt. Å ena sidan ska man utvärdera det här miljöstödet, å andra sidan ser man att det är bra men sedan utnyttjas det inte. Därför omvandlar man det till ett kompensationsstöd. Men är det inte då risk att utsläppen ökar i våra vattendrag från jordbruket?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Vi kan konstatera att utsläppen inte har minskat de senaste fem åren vare sig från jordbruk eller från fiskodlingar. Den största succéhistorien i det här sammanhanget är avloppsledningen och Lotsbroverket. Där har man kommit till skott och där ser man klara förbättringar. Jag har fått respons, man tycker att man ser förbättringar i Lumparn och Färjsundet. Där vi har kommit till skott och avloppssituationen har kostat väldigt mycket pengar. Jag anser att man måste gå vidare för att minska utsläppen från jordbruk och fiskodlingar.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Camilla Gunell, replik

Herr talman! Jag vill tacka för den här informationen som minister Sjögren gav både om gasledningarna och om kärnkraftverken. Det är bra att landskapsregeringen har stadigt ställning där och det måste man fortsätta att göra och hänga med i de här frågorna. Det är ju viktigt att de ställningstaganden som landskapsregeringen gör också är riktgivande för alla andra representanter som sitter i olika organ, så att vi drar åt samma håll.

Sedan tycker jag att det är något chockerande information som kommer nu om det faktum att landskapsregeringen i sommar har tagit ett beslut där man flyttar över 3 miljoner från miljöstöden till det traditionella jordbruket. Det måste ju gå tvärtemot vad minister Sjögren har för ambitioner med miljöpolitiken?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Först när det gäller utlåtande om både slutförvar och gasledning, det är miljöbyrån som har tagit fram de utlåtandena. Det är saker som inte heller är gjorda i en handvändning. Vi har en liten, liten förvaltning och det är massor med material som man ska läsa igenom. Men jag anser att de här frågorna är väldigt, väldigt viktiga.

Beträffande miljöstödet och jordbruket, så finns det all anledning att återkomma i den frågan.

Ltl Camilla Gunell, replik

Ja, jag hoppas verkligen att vi kunde få ett klargörande i den frågan. Östersjön är ju allas ansvar och det är kanske miljöminister Katrin Sjögren också måste säga till sin regering. Östersjön är allas ansvar, det är också näringsministerns och den avdelningens ansvar. Att man för samma politik på alla avdelningar så att sådana här frågor inte dyker upp.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! När vi har sjösatt det här vattenätgårdsprogrammet så har vi haft väldigt mycket samrådsmöten. Jag vill påstå att vi har en väldigt bra dialog. Jag tycker att det finns konstruktivitet hos jordbrukarna och jag tycker

att det finns konstruktivitet det hos fiskodlarna också. Sedan kan jag bara konstatera att jag håller med ltl Gunell till 100 %, miljö borde vara en övergripande fråga. Det borde inte behöva finnas miljöministrar. Det håller jag också med om att när det gäller att göra miljöåtgärder så finns pengarna på Näringsavdelningen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Roger Jansson

Herr talman! För kommande generationer ålänningar så är jag inte livrädd för Nordstreams gasledning. Jag är nästan inte alls livrädd för en utbyggd kärnkraft i landet. Men jag är faktiskt, för kommande generationer ålänningar, livrädd för det kärnavfall som man avser placera under Östersjöns yta, efter den information som vi har inhämtat av sakkunniga både i självstyrelsepolitiska nämnden och social- och miljöutskottet. Särskilt livrädd är jag för den geologiska situationen i samband med lagret i Olkiluoto, som redan finns idag till en liten del men som planeras utvidgas av det gruvligaste, där man t.o.m. räknar med att man ska kunna ta kärnavfall från utlandet, för att tjäna pengar. Den geologiska vetenskapen, åtskilliga tusen år tillbaka i tiden, visar att det inte är ett inaktivt område vi hantear. Därför borde den här typen av nederlag och vara placerade ordentligt ovanför vattenytan i Östersjön. Det här har jag sagt åt landskapsregeringen att är den viktigaste miljömässiga frågan när det gäller kärnkraftssituationen. HELCOM är för sin del ingen specialist i geologi. De är specialister på mycket annat men inte i geologi. Så det lönar sig inte att hänvisa till dem, när det gäller den frågan.

Jag ber om ursäkt för mitt tidigare anförande, till den delen jag alltför kraftfullt höll mig till den samlade Östersjöpolitikens miljödel. Men jag har, här i lagtinget alla tider, varit av den åsikten att det internationella samarbete vi har, visavi Östersjöpolitik för vår del, är miljöpolitik, uttryckligen miljöpolitik. Någon ingrediens av näringspolitik kan det ibland finnas i det och någon ingrediens av självstyrelse politik kan det ibland finnas i det osv. Men det är främst miljöpolitik, därav min starka fokusering. Det här gäller vårt arbete i fråga om Östersjöpolitiken inom ramen för EU, inom ramen för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, inom det parlamentariska Östersjösamarbetet och inom Östersjörådet, där vi enligt mitt minne ännu inte är representerade, sedan inom de mindre samarbetena som B7. Det är alltså Östersjöns miljö som vi ålänningar engagerar oss i, särskilt i dessa samarbeten och är därför villiga att väldigt aktivt delta i det just p.g.a. att vi värnar om Östersjöns miljö.

Jag, och vi i gruppen, har funderat på om ärendet inte skulle föras till social- och miljöutskottet utan till självstyrelsepolitiska nämnden i stället. Självstyrelsepolitiska nämnden har också en väldigt tung arbetsbelastning så att vi inte alla gånger hinner få ur händerna det som är väsentligt. Det tornar sig av frågor för självstyrelsepolitiska nämnden att hantera framöver också. Men det kanske inte är mitt främsta argument till att vara försiktig när det gäller att remittera frågor till självstyrelsepolitiska nämnden av den här arten. Det som gör att vi blir fundersamma är att man i landskapstyrelser genom tiderna har hänvisat till att när meddelanden remitteras till utskott eller lagtingsorgan, så väntar landskapsregeringen med att vidta åtgärder. Man hänvisar till att det ligger, och vi väntar på vad lagtinget ska säga. Därför har jag nu kommit till att det faktiskt vore bättre med en

kläm nu i samband med enda behandling. Ursäkta, herr talman jag glömde mitt skrivna förslag, jag hämtar det.

Herr talman! Det har förts en diskussion bakom kulisserna huruvida man i samband med ett ärendes enda behandling, ett ärende i form av ett meddelande, kan lägga klämförslag. Vi har kommit fram till att lagtingsordningen inte innehåller förbud mot kläm. Lagtinget kan hantera sin egen verksamhet så att det som inte är förbjudet i lagtingsordningen och som är rimligt, det kan man alltså göra här i plenum. Därför har vi en frihet för lagtinget att det även i sådana här sammanhang kan ta en kläm om man så önskar.

Jag föreslår sålunda, herr talman, att vi antar en kläm av följande lydelse: "Lagtinget hemställer hos landskapsregeringen om att de inför lagtingets session i mars 2010 lämnar en redogörelse över sina konkreta åtgärdsförslag avseende de främsta utsläppskällorna från åländskt territorium".

Ltl Åke Mattsson, replik

Tack, herr talman! Den klämman är jag personligen villig att omfatta. Jag kan naturligtvis inte tala för den övriga gruppen. Jag tycker att det är skälig tid och det kan vara intressant att man ser var man ligger i den här frågan. Det är okej för mitt vidkommande, jag omfattar den.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Har talman! Önskar lagtinget debattera vattenåtgärdsprogrammet och de konkreta målsättningar och åtgärderna så tycker jag det är väldigt positivt. Vi håller på som sagt var, vi är i slutskedet, vi håller på att ta vissa positioner, vi utarbetar en åtgärdsplan, vi tar fram nyckeltal. Jag tycker det är positivt. Det kommer att fastslås av landskapsregeringen i december. Sedan börjar den här konkretiseringen. Jag vill ändå understryka att trots att det inte är fastslaget så pågår arbetet för fulla muggar. Vi har konstruktiva diskussioner med jordbruket och fiskodlingar. Vi kanske får ett flaggskeppsprojekt till Åland inom ramen för EU strategi när det gäller renare sjöfart. Jag tycker det är positivt.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Tack miljöministern för det. Jag delar miljöministerns uppfattning om att en sådan här kläm i det här ärendet skulle vara ett stöd för det vattenåtgärdsprogram som landskapsregeringen nu under hösten arbetar med. På det sättet kan kanske den debatt, vi avser att kunna föra i mars i frågan, ha ett väldigt gott underlag i form av landskapsregeringens beslut från förhoppningsvis december 2009.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Jag tror också att det blir bra, eftersom vi har klara målsättningar i energi- och klimatmeddelandet, som vi hade. Landskapsregeringen arbetar utgående från det. Det är viktigt att också lagtinget får debattera vattenåtgärdsprogrammet.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Ett tycker det är en synnerligen positiv inställning som regeringen tar i det här ärendet. Jag vill också passa på att understöda det förslag till hemställningskläm som ltl Roger Jansson just lade fram.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad. Förslag om kläm har förelagts och kommer att tas upp i samband med nästa plenum. Beslut om remiss till utskott fattas vid ett senare plenum. Förslag om kläm är noterat.

Enda behandling

- 12 Näringsutskottets betänkande nr 4/2008-2009 om ökad **skydds jakt på skarv** (HM 45/2008-2009)

Först tillåts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen.

Diskussion

Ltl Anders Englund

Herr talman! Näringsutskottet har behandlat en hemställningsmotion av Fredrik Karlström om skydds jakt på skarv. Där resonerar motionären som så att 26.6 2002 tillsatte landskapsregeringen, på basen av en gemensam begäran från Ålands fiskare r.f. och Ålands viltvårdare r.f., en kommitté med uppdrag att inom år 2002 utarbeta en handlingsplan för hantering av skarvbeståndet i landskapet. Arbetsgruppen, som publicerade sin rapport 2003, konstaterade att skarven mycket troligt kommer att öka i de äländska vattnen under de närmaste åren. I synnerhet sedan vår skärgård tycks utgöra en lämplig miljö för arten. Det konstaterades också att en mycket stor skarvstam innebär problem för yrkesfisket med skador på redskap och minskad tillgång på fisk som följd. På initiativ från näringen tillät regeringen under förra året en begränsad licensjakt på 100 skarvar varav de flesta då fälldes. Det här har man bedömt som mycket lovande.

Under näringsutskottets beredning har vi hört olika personer. Det har framkommit att erfarenheterna av skydds jakten har varit goda. I de områden där skydds jakt har bedrivits har skarvens störning på fisket minskat. Trots att ett begränsat antal skarvar har fällts har också kanske en del rört på sig ifrån de här områdena.

Utskottet har ställt sig positivt till en fortsatt skydds jakt på skarv. Utskottet föreslår att landskapsregeringen fattar ett nytt beslut med nya riktlinjer för skydds jakten för år 2009. Det föreslås att riktlinjerna bör utvidgas så att även vattenägare vid sidan om yrkesfiskare kan beviljas rätt att bedriva den skydds jakten.

Utskottet anser vidare att riktlinjerna bör möjliggöra att rätten till skydds jakt kan överlätas till någon annan person med jaktkort, som innehavare av rätten till skydds jakt, utan att jakträttsinnehavaren samtidigt behöver vara närvarande.

Utskottet gick också in på samma linje som motionären, att man kan höja antalet till minst 1000 stycken. Vi föreslår också några vidare åtgärder här.

I samband med behandlingen i utskottet, hade vi också möjlighet att ta del av en förordning från Tyskland från Sachsens landsregering, där man hade rubriken: **”För förebyggande av väsentliga skador på fiskerinäringen av skarvar, samt för skydd av de inhemska djurvårderna”**. Den här jämförde vi då med de gamla riktlinjerna som fanns här i det tidigare föreslagna från landskapsreger-

ingen. Vi hade också ett ganska digert material som vi i utskottet fick översatt från tyska till svenska.

Vidare kan vi säkert säga att vi har uppfattat att det här är i enlighet med vad EU kan ge för möjligheter. Antagligen kommer kustfisket att försvinna ifall man inte tillåter jakt vare sig på säl- eller skarvbeståndet eller att man inte har möjlighet att begränsa det.

Vi vill uppmana, i det här läget, landskapsregeringen att titta över det här. Nu har betänkandet från näringsutskottet också legat vilande här över sommaren. Under tiden har ju landskapsregeringen fattat ett nytt beslut, precis som näringsutskottet önskade. Vi kan väl säga att man nästan har gått ännu längre än vad näringsutskottet föreslog i sitt betänkande.

Personligen vill jag tacka ministern och även de jaktansvariga på avdelningen för ett mycket gott och bra arbete i den här frågan. Man har tagit till sig det här och visat framfötterna vad som behöver göras för de olika näringarna här.

Ltl Torsten Sundblom, replik

Tack, herr talman! Utskottsordförande nämnde inte t ex möjligheten att spruta skarvväggen med matolja och på det viset få ner en del utav föryngringen, det kanske också varit intressant i det här sammanhanget.

Ltl Anders Englund, replik

Det här är en åtgärd som jag säkert tror att man har all anledning att fundera över, om man ytterligare behöver ta till den åtgärden framöver, för att kunna minska på skarvbeståndet.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack, herr talman! Den här motionen har ju legat under sommaren här i lagtinget. Under den tiden har ju den stora och kraftfulla lobbyorganisationen Birdlife kommit med invändningar mot den här jakten. Jag undrar om utskottet och utskottets ordförande alldeles särskilt har läst de här invändningarna och vad säger han om det? Jag har själv ingenting emot det här förslaget. Men man har nog en erfarenhet av att lobbyorganisationer är väldigt inflytelserika. Jag tror inte att man ska nonchalera deras engagemang.

Ltl Anders Englund, replik

Herr talman! Varje medborgare och organisation inom EU har ju den möjligheten att gå vidare med de här frågorna till kommissionen, om man tycker att det är någonting som inte står rätt till, eller om man har några andra funderingar. Vi vet ju att EU:s lagstiftning är överordnad medlemsstaternas. Även skarvfrågans hantering av EU är därför säkert av stort nationellt intresse, frågan vet vi att diskuteras mycket i våra tidningar på andra sidan Skiftet. Inte minst med tanke på EU:s utvidgning, samt hur den inhemska och främmande arten ska klassificeras och hanteras i våra medlemsländer inom EU. Särskild betydelse har ju varit EU:s fågeldirektiv, som ställer skarpa krav på medlemsstaterna.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Jan-Erik Mattsson

Herr talman! När den här motionen ställdes under vårvintern konstaterade jag att den sammanföll med de åtgärder som landskapsregeringen redan har vidtagit förutom på ett sätt, att man ville ha en betydligt större avskjutning än de 100 skarvar man hade under den första perioden. Även så att andra än yrkesfiskarna skulle få vara med och jaga skarven. Själv hade jag också den inställningen att en fiskare, i den mån han ska leva på det, så bör väl ägna sig åt fiske. Då kan man väl ha någon kompis eller god vän som av någon orsak tycker om att jaga. Till saken hörde sedan att skarvens inverkan på fiske och skog är väsentlig. Det omtalades här att man skulle kunna pensla äggen med någon olja så att det inte blir flygga ungar. Problematiken med det är att skarven inte häckar på Åland, ännu, enligt de uppgifter vi har fått.

Utöver det så finns det en hänvisning till människors hälsa, det kan man ju tycka att är lite märkligt att man hänvisar till det. Man har noterat att skarven vid olika sjömärken har lortat ner dem så infernaliskt så att ljusblinken på linjefyrar och andra små fyrar, inte har synats. Därmed äventyrar man fartygstrafiken under nattetid. Dessutom skyddar man flora och fauna. Därför finns det flera än en orsak till att vi behöver öka på jakten.

Det är väl bara att konstatera att det tog lite onödigt länge att få den här jakten till stånd. Men det är kanske ändå bra att den kom nu först, därför att under försommaren, våren kom också kommissionären Stavros Dimas med förslag om hur skarvjakten får bedrivas. Det uttalandet stöder den inställning som landskapsregeringen har tagit i de direktiv och riktlinjer för skarvjakt. Den har fått ett väldigt starkt mottagande. Det har ansökts över 600 licenser, så här långt. I dag, i morse var avskjutningen 300 skarvar. Det har dessutom medfört positiva effekter för turismnäringen. Man kan i dag säga att det finns ett sug efter att komma till Åland och äta ska skarvstek på vissa turistanläggningar. Man har t.o.m. fått så många ansökningar att man har svårt att ta emot alla som vill komma. Det känns som ett riktigt initiativ att göra den här avskjutningen. Jag inser också den stora risken med att Birdlife har engagerat sig i denna fråga. Vi har ännu inte fått något skriftligt dokument på vad man ämnar skicka ner. En kommentar som har kommit till mig handlar om att säga att vi ska skjuta skarv bara för att vi tycker att dom är så fula, det hänger överhuvudtaget inte ihop med den jakt som bedrivs. Jakten bedrivs för att skydda fisk och miljö. De som fiskar med garn och nät känner ju till hur den ser ut. Vi har också en stor pågående turistisk anläggning med dessa präglingskassar som finns på fler flera ställen i landskapet som är oerhört viktiga för turismen, så att vi har fisk där. En skarvkoloni gör väldigt stor skada när den kommer in och vittjar ur de nyutsläppta fiskarna.

Ltl Torsten Sundblom, replik

Tack, herr talman! Jag kan berätta för minister Mattsson att skarven mer eller mindre ödelägger abborrbestånden. När skarven jagar abborren så svänger abborrens simblåsa om, så de blir att flytta på vattnet med buken upp. Då är det bara att häva bort dem. Så går det till, jag har själv hävat abborrar på det viset.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Danne Sundman

Herr talman! Motionären Karlström måste tyvärr iväg på externa uppdrag, Nordiska rådet i Köpenhamn. Jag vill på hans och på Obundna gruppens vägnar tacka näringsutskottet och landskapsregeringen för snabbt och klokt handlande när man ändrade reglerna för skarvjakt. Många kan vittna om, som har rört sig skärgården, och jag har också pratat med skärgårdsbor, att det här är ett stort bekymmer. Det är helt i enlighet med fågeldirektiv och de värden som man vill upprätthålla med det att försöka decimera den här arten någorlunda.

Tack till landskapsregeringen och näringsutskottet. Till Ålands folk, till jägare får man vill säga; passa på nu och jaga innan Bryssel tar bort också den rättigheten, vilket jag tyvärr tror att man gör. Det är ju inte rim och reson som gäller där, utan det är hur många lobbyister man anlitar. Det har vi sett med sjöfågeljakten i övrigt. Jaga på nu när det är tillåtet.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad.

Detaljbehandlingen vidtar. I detaljbehandlingen föreläggs först betänkandets kläm och därefter betänkandets motivering. Kan förfaringssättet godkännas? Godkänt!

Föreläggs först betänkandets kläm för godkännande. Klämmen är godkänd!

Föreläggs betänkandets motivering för godkännande i enda behandling.

Motiveringen är godkänd. Ärendets enda behandling är avslutad.

Enda behandling

- 13 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om **ersättande skola** för barnen på **Lappo** (EF 21/2008-2009)
Ärendet avförs och upptas onsdagen den 9 september.

Remiss

- 14 Ltl Camilla Gunells m.fl. hemställningsmotion om en **nationalpark** (HM 29/2008-2009)
Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till kulturutskottet. Godkännes? Godkänt.
Diskussion.

Ltl Camilla Gunell

Herr talman! Frågan om en nationalpark blev aktuell för mig under arbetet i jordförvärvskommittén, där jag deltog. Där diskuterade vi frågan en del. Kommittén besökte också Houtskär och fick information om Skärgårdshavets nationalpark som ligger på andra sidan gränsen mot riket. Vi kom sedan till att jordförvärvskommittén begränsade sitt arbete med att diskutera vem som ska äga och nyttja mark på Åland. Vi lämnade åt sidan frågorna om "vad", "var" och "hur" mark och vatten på Åland ska hanteras.

Därför valde jag istället att skriva en motion. När jag tittar på frågan är den ingalunda ny. Den var aktuell i samband med det arbete som gjordes i slutet av 80-talet kring regionplaneringen när man diskuterade det mera generellt och övergripande för hela Åland.

Det här är en hållbarhetsfråga av rang, tycker jag. Därför hoppas nu att det ska finnas en öppning också inom landskapsregeringen eftersom man har gjort det

här med hållbar utveckling till sitt huvudtema. Jag tycker det är viktigt att lyfta fram genom att skapa en nationalpark på Åland och därmed också bevara och värna kanske det mest unika och speciella i den åländska skärgårdsnaturen. Man skulle också samtidigt lyfta fram det och synliggöra det för en större publik. Jag upplever det som en ganska undagömd pärla och resurs som vi har på Åland. Skärgårdsnaturen är ju både vad gäller från flora, fauna och berggrund, på många sätt speciell. Därför är det synd att den är så lite besökt som den är i dag.

Naturturismen är någonting som ökar. Jag tror att det här skulle vara väldigt bra för många skärgårdskommuner om det gick att lyfta fram den här delen av naturen och locka turister. Skärgården är en region som behöver både kapital och uppmärksamhet.

Jag tycker man borde inrätta den så att man gör den på basen av miljö- och naturvärden. Att man upprättar ett regelverk för ägande, skydd, jakt- och fiske osv. Att utformas i samråd med mark- och vattenägare. Den skulle ge en bra profilering av den åländska skärgården, gärna också undersöka om det går att skapa ett världsarv i den här regionen.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Jag tycker att det här är en positiv motion. Jag kan konstatera att ltl Johan Ehn hade en lite liknande motion förra året, som handlade om marina reservat. Under det här året har faktiskt landskapsregeringen inrättat ett marint reservat i Signilskär.

Kosters nationalpark, som nu marknadsförs stort av svenskarna har ett vattenområde på 45 000 hektar. Signilskär har över 20 000 hektar. Flera av våra naturreservat omfattar också vatten. Björkör är ett stort naturreservat som också innefattar vatten.

Men jag delar den uppfattningen om att man borde ta ett helhetsgrepp över skärgårdsmiljön och skärgårdsnaturen. Det är en sak som man ofta återkommer till på miljöbyrån, man borde ha övergripande planering. Det kommer också att innebära stora ingrepp i miljöerna nu när man börjar utvidga vindkraftsparkerna.

Jag ska ta till mig de här goda idéerna som finns. Jag kan konstatera att på ett lite mera blygsamt sätt att vi arbetar med att inrätta naturreservat. Vi har inrättat flera stycken faktiskt, de här senaste två åren. Två reservat som har ganska mycket vatten, Båtskären och Signilskär.

Ltl Camilla Gunell, replik

Jag får tacka för den positiva respons som minister Sjögren har när det gäller den här frågan. Jag hoppas att hon jobbar vidare med saken, trots att motionen ännu ska behandlas av lagtinget. Det är säkert en långsiktig fråga. Det är så att hushållning med mark och vatten är en hållbarhetsfråga. Jag hoppas att den sätts högt på agendan i regeringens arbete.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Det här är en sak som alltid nästan får stryka på foten i budgetbehandlingarna. Det är just de pengar som finns för att skydda åländsk natur och åländsk sårarts natur. Vi håller också på att titta hur man skulle kunna ta fram något slags mellanting när det gäller skyddsvärda vikar, sådana vilka som är viktiga för fiskbeståndet. Vi jobbar med frågan.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Kulturutskottet ska behandla den här motionen i vederbörlig ordning. Med tanke på den diskussion som nu har utspunnit sig kan man konstatera att placeringen till utskott av den här frågan kan vara delvis sådan att kulturutskottet nog har saker att tillföra. Vi behöver också kanske i det här fallet samarbeta lite med social- och miljöutskottet för att få en fulländad beredning av den här frågan, eftersom det är också berör ganska mycket av det som minister Sjögren nu har varit inne på. När vi väl kommer i gång med behandlingen så får vi försöka hitta ett samarbete med social- och miljöutskottet så att frågan blir behandlad på ett sådant sätt att vi sedan kan fatta ett beslut i lagtinget.

Ltl Åke Mattsson, replik

Tack, herr talman! Vi i social- och miljöutskottet emotser, åtminstone jag som ordförande, att vi får ta del i den här motionen. Den ligger mycket inom vårt verksamhetsområde. Det ska bli intressant att fördjupa oss lite närmare i det här.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad. Ärendet remitteras till kulturutskottet.

För kännedom

Lagtingsledamoten Barbro Sundbacks enkla fråga om rätt till **personlig assistent** (EF 23/2008-2009)

Svar på enkel fråga skall avges inom tio dagar efter det landskapsregeringen mottagit frågan. Kan frågan inte besvaras ska landskapsregeringen meddela lagtinget om detta och om orsak till att svar inte ges. Frågan överlämnades till landskapsregeringen den 4 september 2009.

Plenum slutar

Nästa plenum hålls den 9 september 2009. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl.16.52).

Plenum den 9 september 2009 kl. 13.00

Plenum börjar.....	113
Meddelande	114
Föredras.....	114
1 Fyllnadsval av en medlem i lagutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 9/2008-2009)	
2 Fyllnadsval av en medlem i kulturutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 10/2008-2009)	
3 Fyllnadsval av en medlem i stora utskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 11/2008-2009)	
4 Fyllnadsval av en ersättare i näringsutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 12/2008-2009)	
5 Fyllnadsval av en ersättare i stora utskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 13/2008-2009)	
6 Fyllnadsval av en ersättare i Nordiska rådet för återstoden av arbetsåret 2008-2009 (V 14/2008-2009)	
Remiss efter bordläggning	115
7 Landskapsregeringens framställning om temporär höjning av kommunalskattesatsen för samfund (FR 23/2008-2009)	
Remiss	120
8 Landskapsrevisorernas berättelse för år 2008 (RB 1/2008-2009) /Fu/	
Föredras.....	120
9 Landskapsregeringens berättelse för år 2008 (LB 1/2008-2009)	
Andra behandling	150
10 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 59c § självstyrelselagen för Åland (RP 9/2008-2009)	
Första behandling.....	160
11 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjälpande av miljöskador (FR 22/2008-2009)	
Första behandling.....	164
12 Social- och miljöutskottets betänkande nr 7/2008-2009 angående upphävande av landskapslagen om landskapet Ålands jämställdhetsdelegation (FR 13/2008-2009)	
Enda behandling	165
13 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om ersättande skola för barnen på Lappo (EF 21/2008-2009)	
För kännedom	167
Talmanskonferensens framställning angående lagtingsledamoten Danne Sundmans anhållan om temporär befrielse från uppdraget som lagtingsledamot (TMK 2/2008-2009)	
Lagtingsledamoten Anders Erikssons enkla fråga om skyldigheten att inrätta skyddsrum (EF 24/2008-2009)	
Talmanskonferensens framställning angående lagtingsledamoten Gun Carlsons anhållan om befrielse från uppdraget som medlem i självstyrelsepolitiska nämnden (TMK 3/2008-2009)	
Plenum slutar	167

Plenum börjar

Upprop. 26 ledamöter närvarande.

Om ledighet från dagens plenum anhåller ltl Roger Slotte på grund av deltagande i Finlands kommunförbunds svenska delegations möte. Beviljas.

Meddelande

Meddelas att en frågestund enligt bestämmelserna i 48 § 3 mom. lagtingsordningen hålls vid ett särskilt plenum fredagen den 11 september 2009 kl. 9.30. Landskapsregeringen har meddelat att lantrådet och alla ministrar kommer att vara närvarande vid frågestunden.

En lagtingsledamot som önskar ställa en fråga vid frågestunden skall anmäla sig till lagtingets kansli senast fredagen den 11 september den kl. 8.30.

Meddelas vidare att det idag kommer att hållas två plenum.

Föredras

1 Fyllnadsval av en medlem i lagutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 9/2008-2009)

Inom föreskriven tid och i behörig ordning har inlämnats endast en kandidatlista. Listan upptar som medlem i lagutskottet lagtingsledamoten Jan Salmén. Enligt 51 § arbetsordningen tillåts vid val diskussion endast om kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Diskussion. Ingen diskussion.

Eftersom endast en kandidatlista inlämnats verkställs enligt 68 § arbetsordningen ingen särskild valförrättning. Ltl förklaras därför vald till medlem i lagutskottet för återstoden av innevarande valperiod.

Antecknas.

2 Fyllnadsval av en medlem i kulturutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 10/2008-2009)

Inom föreskriven tid och i behörig ordning har inlämnats endast en kandidatlista. Listan upptar som medlem i kulturutskottet lagtingsledamoten Runar Karlsson. Enligt 51 § arbetsordningen tillåts vid val diskussion endast om kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Diskussion. Ingen diskussion.

Eftersom endast en kandidatlista inlämnats verkställs enligt 68 § arbetsordningen ingen särskild valförrättning. Ltl Runar Karlsson förklaras därför vald till medlem i kulturutskottet för återstoden av innevarande valperiod.

Antecknas.

3 Fyllnadsval av en medlem i stora utskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 11/2008-2009)

Inom föreskriven tid och i behörig ordning har inlämnats endast en kandidatlista. Listan upptar som medlem stora utskottet lagtingsledamoten Runar Karlsson. Enligt 51 § arbetsordningen tillåts vid val diskussion endast om kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Diskussion. Ingen diskussion.

Eftersom endast en kandidatlista inlämnats verkställs enligt 68 § arbetsordningen ingen särskild valförrättning. Ltl Runar Karlsson förklaras därför vald medlem i stora utskottet för återstoden av innevarande valperiod.

Antecknas.

4 Fyllnadsval av en ersättare i näringsutskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 12/2008-2009)

Inom föreskriven tid och i behörig ordning har inlämnats endast en kandidatlista. Listan upptar som ersättare i näringsutskottet lagtingsledamot Jan Salmén. Enligt 51 § arbetsordningen tilläts vid val diskussion endast om kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Diskussion. Ingen diskussion.

Eftersom endast en kandidatlista inlämnats verkställs enligt 68 § arbetsordningen ingen särskild valförrättning. Ltl Jan Salmén förklaras därför vald till ersättare i näringsutskottet för återstoden av innevarande valperiod.

Antecknas.

5 Fyllnadsval av en ersättare i stora utskottet för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 13/2008-2009)

Inom föreskriven tid och i behörig ordning har inlämnats endast en kandidatlista. Listan upptar som ersättare i stora utskottet lagtingsledamot Jan Salmén. Enligt 51 § arbetsordningen tilläts vid val diskussion endast om kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Diskussion. Ingen diskussion.

Eftersom endast en kandidatlista inlämnats verkställs enligt 68 § arbetsordningen ingen särskild valförrättning. Ltl Jan Salmén förklaras därför vald till ersättare i stora utskottet för återstoden av innevarande valperiod.

Antecknas.

6 Fyllnadsval av en ersättare i Nordiska rådet för återstoden av arbetsåret 2008-2009 (V 14/2008-2009)

Inom föreskriven tid och i behörig ordning har inlämnats endast en kandidatlista. Listan upptar som ersättare i Nordiska rådet lagtingsledamot Runar Karlsson. Enligt 51 § arbetsordningen tilläts vid val diskussion endast om kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Diskussion. Ingen diskussion.

Eftersom endast en kandidatlista inlämnats verkställs enligt 68 § arbetsordningen ingen särskild valförrättning. Ltl Runar Karlsson förklaras därför vald till ersättare i Nordiska rådet för återstoden av innevarande arbetsår.

Antecknas.

Remiss efter bordläggning

7 Landskapsregeringens framställning om temporär höjning av kommunalskattesatsen för samfund (FR 23/2008-2009)

Ärendet bordlades den 2.9.2009 då beslut fattades om remiss till näringsutskottet.

Diskussion.

Ltl Danne Sundman

Herr talman! Jag föreslog bordläggning av det här ärendet för att det fanns minst sagt divergerade uppfattningar i regeringsblocket huruvida den här framställningen är korrekt. Eller är det så att landskapet inte har behörighet att lagstifta i de här frågorna? Jag ser nu att finansministern kommer in i salen. Det skulle vara intressant att höra honom. Jag rekommenderade landskapsregeringen att om man inte är säker på sin sak så ska man ta tillbaka den här framställningen och

reda ut behörighetsfrågan. Vi ska ju inte här i lagtinget ta oss an framställningar som är så felaktiga att det inte är landskapets behörighet. Då bör landskapsregeringen ta tillbaka den.

Som det står i framställningen och som vi i den Obundna gruppen har uppfattat det, så har vi behörighet att lagstifta. Om vi inte gör det så får de åländska företagen en lägre skatteprocent. Enligt den andra uppfattningen, främst redovisad av ltl Sjölund och ltl Erland, så är det inte så utan skatteprocenten är 26 % ändå. Om det skulle vara så, då är den här framställningen endast en formalitet.

Om det är som landskapsregeringen påstår så då är det ju mycket politik i den, vilket det inte är i det andra fallet. Jag vill gärna ha en redogörelse från Liberalerna och finansministern hur man ser på det, om vi ska behandla den utgående från framställningen.

Ltl Folke Sjölund, replik

Herr talman! Jag måste säga att det är med förvånings finger i häpnadens mun som jag läste ltl Danne Sundmans inlägg i Tidningen Åland som gick ut på att ltl Erland och jag skulle ha sagt finansministern vid fotknölen. Det har vi ju inte överhuvudtaget gjort. Vi är helt överens med finansministern om innehållet i den här framställningen och också om landskapsregeringens resonemang. Det finns vissa teoretiska saker där som man kan diskutera och teoretisera. Rent praktiskt är det här det sätt varpå landskapsregeringen ska gå fram. Lagtinget bör lagstifta.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! I min insändare menade jag ju förstås inte att lagtingsledamöterna Sjölund rent fysiskt har sagt på finansministern. Men politiskt var det ju en sägning av framställningen, när man sade att det inte stämde det som står det framställningen, att man inte hade behörighet att lagstifta på det här viset. Skatteprocenten var ändå 26 %. Men om man nu har tagit sig samman och kommit till att landskapsregeringen och finansminister Perämaa har rätt, så heder till ledamöterna Sjölund och Erland. Då är saken utagerad.

Ltl Folke Sjölund, replik

Den teoretiska problematiken är att skatteprocenten är 26 %, oberoende av vad vi gör. Såvitt vi inte vill göra på det sättet att vi stiftar ett tillägg i kommunalskattelagen som höjer skattesatsen för de åländska företagen utöver 26 %. Men det vill vi ju inte göra. Det här är den teknik som vi nu är hänvisade till att använda. Ltl Roger Jansson var inne på ett annat resonemang. Man kunde ha använt en annan teknik. Med den här tekniken är fullt gångbar.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Jag tar tillbaka det där med heder. Nu säger ju ltl Sjölund igen att det inte är så som landskapsregeringen skriver. Tvärtom innebär det här rent av en skattehöjning, 26 % plus de här procentenheterna. Åtminstone finns det inte någon behörighetsgrund för att lagstifta på det här viset. Skatteprocenten är 26 %, det spelar ingen roll vad vi antar för lag. Det är ju det här som landskapsregeringen skriver att inte stämmer. Nog är det ju ett problem när regeringspartierna har den här "kolliga" uppfattningen, att vi inte ens har behörighet för vårt arbete. Nog måste jag väl få övriga ledamöters sympatier för min åsikt när jag tycker att det är fel om vi inte vet om vi har

behörighet för vad vi sysslar med. Det skulle vara bra om någon kunde reda ut begreppen

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Herr talman! Jag vill på intet vis begränsa enskilda ledamöters möjlighet och rättighet att föra fram sina synpunkter här. Men den dialog som har förts här mellan delar av den liberala gruppen och ltl Sundman får väl vara en dialog i den här debatten. Landskapsregeringen som helhet och jag står bakom den här framställningen. Jag sade i samband med remissen, före bordläggningen, att jag anser att vi har behörigheten. Det är landskapsregeringens åsikt. Sedan ett försök av att göra en, inte bara en höna, utan ett helt hönshus av en fjäder, så det får väl vara ett led i den diskussion som förs här i det här debattklimatet kanske.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Om det med hönshus avses min insändare så vill jag nog säga att den var befogad eftersom det handlar om tongivande liberala lagtingsledamöter som har en helt annan uppfattning om behörighetsfrågan än vad landskapsregeringen har. Är det så att man har rätt så spelar det ju stor roll för de åländska företagen. Det här är ju trots allt en ganska stor skillnad i skatteprocent för företagen, dels 2009, men framförallt vad vi gör framåt i tiden. Är det så att det inte spelar någon roll, att skatteprocenten 26 % oavsett så då är den här framställningen, som jag sade tidigare, en formalitet. Vi får väl förlita oss på att landskapsregeringen har rätt och att ledamöterna Sjulund och Erland har fel.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Olof Erland

Herr talman! Enligt debatten senast och uppgifter från media så skulle det vara "raddigt" i den här debatten. Man kan naturligtvis säga att "raddet" ligger hos den som har lyssnat på debatten eller inte lyssnat på debatten eller den som har en annan åsikt. Det är helt klart att enligt kommunalskattelagen har landskapet behörighet när det gäller kommunalskatt. Det komplicerade i det här fallet är att det är andra lagar som kommer in, inkomst- och förmögenhetsskattelagen, skattefördelningslagen och också grundlagen som säger hur kommunerna har rättigheter till skatt. Alla de här sakerna gör att det blir en komplicerad behörighetssituation. När staten höjer samfundsskatten har i allmänhet kommunerna utnyttjat sin behörighet för att sänka skatten så att den inte ska bli högre för företagen här.

Nu är det en annan situation. Staten omfördelar pengar så att kommunerna ska få mer. Vad vill vi då göra på Åland? Ja, vi vill också ge samma förmåner för de åländska kommunerna. Jag vet inte om man kan hänvisa till självstyrelselagens paragraf om lika behandling eller om man kan hänvisa till grundlagens rättigheter för kommunerna att få skatteinkomster. Det får ju utskottet titta på.

Det finns också utöver det, en annan omständighet till varför det är svårt att sänka kommunernas skatteinkomster. Oklarheter finns också när det gäller vem som tar hand om pengarna.

Jag skulle vilja att utskottet också hör EU-enheten om att Åland skulle ha så här pass mycket lägre skatt för företagen. Man måste se det här ur ett EU-perspektiv. EU:s regelverk sätter vissa gränser för skatteåtgärder och det kallas otillåtet statsstöd. Jag påstår inte att det här skulle vara det. Det är väldigt viktigt också för framtida skattepolitik att man reder ut det här.

Jag vet inte vad ltl Danne Sundman eftersträvade i debatten senast, och vad han eftersträvar nu? Eftersträvar han klarhet måste han inse att komplexiteten är betydande i det här fallet. Det går inte att tänka sig att skattepolitiken är en digital värld där det antingen är en nolla eller en etta som är svaret på frågorna. Åtminstone kommer inte jag med några sådana svar.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! När det gäller behörigheten mellan landskapet och riket så är den binär. Den är ett eller noll. Den är på ena sidan eller på andra sidan. Däremot är det inte alltid så lätt att tolka om det är så eller inte är så. Det är det som jag försöker få ut. Här finns fortfarande då två linjer. Den ena är landskapsregeringens och den säger att behörigheten är vår, det här är skatteprocenten, som redovisas i framställningen, för de åländska företagen. Enligt Erland och Sjölund, kanske även flera, så är det inte så. Om det är "råddigt", det får lyssnarna bedöma. Jag tycker det är otillfredsställande att man har divergerade uppfattningar i regeringspartierna. Det måste ju vara det allra första som utskottet gör, att reda ut den här frågan före vi kan behandla den, före vi vet vilken politik som ska föras i den här framställningen. Är det som ltl Erland och ltl Sjölund påstår, då är det ju bara en formalitet. Annars är det en framställning som har effekt för företagen, som får högre eller lägre skatt.

Ltl Olof Erland, replik

Talman! Frågan är inte bipolär, den är åtminstone kvadrupel. Antingen har vi behörighet på Åland eller inte. Jag anser att vi har det. Jag sade det förra gången, jag säger det nu. Det finns en inkomstskattelag i riket som gäller, där sätter vi en etta. Det finns en skattefördelningslag som gäller, där sätter vi också en etta. Sedan kommer grundlagen in, sedan kommer EU:s regelverk in, så frågan är inte enkel. Då ska man heller inte göra den enkel. Jag sade också senaste gång att åtgärden från landskapsregeringens sida är den rätta. Man ger alltså kommunerna den tilldelning som motsvarar den som är i riket. Det tycker jag är bra. Däremot kan utskottet gott och väl ställa de här frågorna och försöka besvara dem. De är inte så enkla. De har många olika bottenar, särskilt det här med EG-rätten tycker jag är intressant att reda ut.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Vi är väl överens om att det här har effekter för kommunerna, hur mycket pengar kommunerna får eller blir av med. Vad vi inte är överens om, är vilka effekter det har för företagen. Ska åländska företag och åländska samfund betala 26 %, trots att vi tror att vi har behörighet, eller ska man betala denna lägre procentsats? Det är ju det som är pudelns kärna i den här framställningen. För mig är det minst lika viktigt hur åländska företag beskattas som hur åländska kommunerna får sina pengar. Det verkar inte alls vara uppe på bordet inom den här falangen av Liberaler. Det är ju det som är det politiska i den här framställningen. Hur drabbar det här företagen? Eller

hur kan det gynna dem? Men det vet vi tydligen inte riktigt ännu. Det måste utskottet till en början reda ut. Sedan kan man ta sig an övrig behandling.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Givetvis blir det "raddigt" när ledamoten Sundman inte lyssnar. Förra gången tog jag upp det här med företagsbeskattningen och konstaterade att visst kan det vara en fördel, visst kan det vara ett instrument, men EG-rätten sätter vissa gränser för det här. Nu har landskapsregeringen valt att ge kommunerna de här pengarna av olika skäl, men jag har räknat upp flera omständigheter som gör att det här är vettigt. Ska vi ha en lägre skattsats för företagen, så ska det planeras, det ska samrådas med finansministeriet, det ska notifieras till EU, enligt min uppfattning. Om det sedan är en bra skatteåtgärd, det hör till ett annat ärende. I det här fallet har landskapsregeringen gjort det som är rimligt att göra och det tycker jag inte är särskilt "raddigt".

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Roger Jansson

Herr talman! Den här diskussionen visar att näringsutskottet har en ganska svår fråga framför sig. Av någon anledning har inte landskapsregeringen utrett behörighetsfrågan i framställningen på ett tillräckligt brett sätt. Jag hoppas att näringsutskottet, när man reder ut den här problematiken, går igenom behandlingen av Captive lagstiftningen ifrån början av 90-talet. Där anförde vi motiven för hur vi kom till att samfundsbeskattningen också skulle vara en kommunal behörighet trots att den inte är det i riket.

I mitt förra inlägg sade jag också att lagstiftningstekniken, som landskapsregeringen nu använder sig av, bör näringsutskottet titta på. Jag tror att den är felaktig. Man borde ha fördelningen enligt samma princip som man har i riket.

Behörighetsfrågan när det gäller beskattningen är kristallklar enligt självstyrelselagen. Vi har behörigheten när det gäller kommunalbeskattning. Då uppstår frågan vad som räknas till kommunalbeskattning? I riket är det på det sättet att samfundsskatten uppenbarligen inte räknas till kommunalbeskattningen. Den är intagen och lagstiftad av riksdagen såsom en statsskatt i inkomstskattelagen. Sedan har riksdagen av politiska skäl tagit på sig att göra en fördelning av den här skatteinkomsten mellan stat och kommun. I och med detta har vi hävdats att därmed blir en del av samfundsskatten kommunal skattebehörighet. Men i rikets behandling, både i den juridiska och i den politiska behandlingen av den här frågan, så är det ju inte det. Det är klart att vi har en ganska intressant självstyrelsepolitisk situation här när det gäller behörigheten, vår rätt att lagstifta om samfundsskatten storlek. Att vi har rätt att lagstifta om samfundsskattens fördelning är klart i och med hur det går till i riket. Men samfundsskatten storlek är inte lika klar. Vi förde i samband med i Captive lagstiftningen en ingående diskussion i de här frågorna och hade bra bevisning som höll i de här kontrollerande instanserna, men det har aldrig varit prövat i rättsinstans, så på det sättet vet vi det inte. Därför skulle det vara intressant om näringsutskottet också skulle kunna diskutera hur man kunde få den saken prövad på ett lämpligt sätt i domstol. Det kan man göra genom att ha en differens i den kommunala nivån på 0,0001 % eller någonting sådant obetydligt. Det innebär då att man har möjlighet att få det kontrollerat, om vi vill. Det kan hända att vårt resonemang här gör att vi inte vill utan vill

fortsätta som i Captive lagstiftningen, att sväva i okunnighet om vad en domstolsprövning skulle ge för resultat. En domstolsprövning i förhållande till självstyrelselagens behörighetsbeskrivning, som kan skilja sig från en sådan här situation från presidentens bedömning.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Ltl Roger Janssons resonemang förs väldigt långt. Det är inte frågan om hans resonemang längre utan det är en hel anläggning av olika raser och sorter. Det som är det intressanta när det gäller Captive, jag vet inte om utskottet faktiskt ska fördjupa sig i det, det är att lagen har funnits två gånger, 1992 och 1995. Problemet var att man ändrade lagen 1995, så att den inte blev notifierad till EU. Det var ju EU som fällde den lagen. Det var en liten skatterabatt, men den gick inte att få godkänd i EU-sammanhang.

Ltl Roger Jansson, replik

Ja, herr ordförande, det är en riktig beskrivning, det har egentligen inte med ärendet att göra, frågan om självstyrelsens behörighet i förhållande till riket när det gäller skattelagstiftningen, vad som hör till kommunalskattesektorn och vad som inte gör det. Det var ju en bedömning av nationen Finlands olika nivåer enligt den tolkning av lagstiftning som då fanns och en uppfattning från unionens sida att man inte skulle ha olika nivåer, om jag inte missminner mig. Det har ju inte med själva behörighetsfrågan att göra.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat. Begäres ordet? Diskussionen är avslutad. Ärendet remitteras till näringsutskottet.

Remiss

- 8 Landskapsrevisorernas berättelse för år 2008 (RB 1/2008-2009) /Fu/

Föredras

- 9 Landskapsregeringens berättelse för år 2008 (LB 1/2008-2009)

Talmanskonferensen föreslår med beaktande av bestämmelserna i 74 § Arbetsordningen att gemensam diskussion tillåts angående ärendena 8 och 9 eftersom båda berättelserna nära ansluter sig till varandra. Kan förfaringssättet godkännas? Godkänt.

Talmanskonferensen föreslår att revisionsberättelsen remitteras till finansutskottet.

Enligt 51 § 2 mom. lagtingsordningen hänskjuts landskapsregeringens berättelse till utskott om lagtinget så beslutar. Talmanskonferensen föreslår att ärendet först upptas till diskussion och att lagtinget efter avslutad diskussion tar ställning till om landskapsregeringens berättelse skall hänskjutas till utskottet eller inte.

Om förslag om bordläggning väcks, anses förslaget avse båda ärenden.

Diskussion.

Lantrådet Viveka Eriksson

Talman! Landskapsregeringen förelägger lagtinget landskapsregeringens berättelse för verksamhetsåret 2008.

Berättelsen är en informationspäckad berättelse med detaljerad beskrivning om hur landskapsregeringen har arbetat för att leva upp till de mål som har upp-

ställt till budgeten 2008. Berättelsen ligger också till grund för att lagtinget och landskapsrevisorernas ska kunna ha en adekvat uppföljning av landskapsregeringens fögderi under år 2008. Berättelsen är traditionsenlig. Den ser likadan ut och har ungefär samma fakta, som känt är.

Det som är nytt med 2008 års berättelse är att vi gör ett första försök att också föra in någonting som vi kallar en hållbarhetsredovisning, som kommer i slutet av den här berättelsen. Hållbarhetsredovisningen vill vi lyfta fram därför att hållbarhetstanken och hållbarhetsarbetet är en väldigt viktig del i landskapsregeringens arbete, men också för lagtinget och landskapsregeringen gemensamt. Vi talar väldigt mycket om den hållbara utvecklingen på sikt, hur vi ska klara den ekonomiska utmaningen framöver, hur vi ska klara den ekologiska utmaningen och hur vi ska ta ett socialt ansvar.

Därför har vi också i landskapsregeringen ett hållbarhetsråd, som har jobbat med de här frågorna. Rådet har också utarbetat olika former för hur man gör hållbarhetsanalys när vi fattar beslut. I hållbarhetsrådet finns representanter från de olika avdelningarna. Rådet leds av lantrådet. Redovisningen syftar till att öka förståelsen om den interna och externa påverkan. Om vi får en ökad kunskap om de faktiska förhållandena så får vi också bättre möjligheter att agera i en bättre riktning.

Hållbarhetsredovisningen kan utvecklas. De valda indikatorerna som vi har använt jobbar vi vidare med. Vi strävar också efter att ha mera interna indikatorer.

Till revisionsberättelsen, i två år har vi haft en metod där landskapsregeringen i ett tidigt skede har fått ta del av revisorernas berättelse så att också landskapsregeringen har haft en möjlighet att svara upp på de frågeställningar och de påpekanden som landskapsrevisorerna gör i sin berättelse. Problemet det här året är att landskapsregeringen fick det här på bordet samtidigt som lagtinget fick det presenterat. Landskapsregeringen har dessvärre inte haft tiden att skriva ett meddelande. Vi önskar då jobba på det sättet att vi bereder oss inför hörande i finansutskottet och svarar på så sätt upp mot lagtingets olika frågeställningar. Såsom revisionsberättelsen ska fungera så kommer vi att titta inom vilka områden vi behöver ändra inriktning. Vilka regelverk vi ytterligare bör titta över och vad vi behöver åtgärda. Det är också en sak som vi gärna återkommer och diskuterar med finansutskottet. Men tyvärr hinner vi inte producera ett meddelande så att vi kunde ha den fördjupade debatten vid det här tillfället.

Revisionsberättelsen är redskapet för lagtinget att granska landskapsregeringen. Därför lyssnar vi också väldigt noga på den debatt som förs här i lagtinget och tar till oss de synpunkter som framförs under debatten och av finansutskottet behandling.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack så mycket, herr talman! Det är mycket uppgifter i det här avsnittet, bilaga 14 om hållbarhetsredovisning. Det ju med dagens teknik möjligt att publicera hur mycket grafer och uppgifter som helst. Det intressanta är ju ändå i vilken mån landskapet uppfyller regeringens kriterier på hållbar utveckling. Det finns mycket att ställa frågor om. Jag ska stanna vid det som gäller genomsnittlig månadslön för offentligt anställda på Åland. Det visar sig att månadslönen inom offentlig sektor, både för män och kvinnor, är högre än inom den privata sektorn. Hur ska man analysera det här i ett hållbarhetsperspektiv? Vad är slutsatsen?

Lanträdet Viveka Eriksson, replik

Talman! Slutsatsen är att det här är ett problem. Det är ett problem som nog har varit känt länge. Flera regeringar har försökt komma till rätta med det här genom att få igång ett arbetsvärderingssystem. Det är ju ett sätt där man jämför löner mellan olika grupper av anställda. Så har också den här landskapsregeringen gjort. Vi har kommit så långt i det arbete att vi har utarbetat ett system som också kan sjösättas framöver när vi får bättre ekonomi. När man väl sätter det här i kraft så kommer det också att kosta ganska mycket. Den beredskapen och den ekonomin måste också finnas, så att vi kan gå in och rätta till de felaktigheter som finns i lönesättningen.

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Nu tog jag faktiskt inte upp könsskillnaden, utan skillnaden mellan privat och offentlig sektor. Men om vi ska diskutera könsskillnaden så säger lanträdet att det är ett problem. Man har ett system och systemets förverkligande är beroende av när man har pengar att genomföra det. Men vad är det som är hållbart i resonemanget? Så här har vi alltid resonerat. Det behövs en utjämning och den bör ske så snart som möjligt. Oberoende av konjunkturen så kan det ju ske en omfördelning, om det är regeringens syfte och mål. Det här är ju inte ett konjunkturproblem utan det är ett strukturellt problem. Min fråga är; vad har det med hållbar utveckling att göra? Hur definierar man då förändringen med stöd av den här statistiken?

Lanträdet Viveka Eriksson, replik

Talman! De olika kriterier eller de olika delarna som belyses i hållbarhetsredovisningen tar också fasta på den sociala utvecklingen och välfärden i framtiden. Därav är det också intressant att titta på hur lönesättningen ligger. Dels finns här en jämförelse mellan offentligt- och privatanställda. Könaspekten är ju verkligen intressant om man tittar ur ett hållbarhetsperspektiv. I ett hållbart samhälle finns det en jämställdhet mellan kvinnor och män. Inriktningen är att vi på sikt ska ha ett hållbart samhälle. En redovisning finns för att man ska se hur läget är och att vi ska kunna följa en utveckling på sikt.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Gun Carlson

Herr talman! Jag kommer att uppehålla mig vid revisorernas berättelse, och inte så mycket landskapsregeringens berättelse. Vi skulle ju få behandla dem jämsides.

Revisorerna har tillställt lagtingets sin revisionsberättelse över 2008, helt enligt lagen. De har fullföljt sin uppgift väl, de ska de ha ett tack för. Jag kommer att beröra några punkter i berättelsen det är främst de här mera övergripande och framåtsyftande förslagen till åtgärder, som det egentligen finns ganska mycket av, som jag vill kommentera på Centerns vägnar. Det punkter jag berör är jordförvärvsfrågan, sjukfrånvaron, elförsörjningen, budgetförverkligandet, pensionsansvarsfrågan, klumpsumman, ÅHS organisation och grundlagen kontra självstyrelselagen.

När det gäller jordförvärvsrätten så tycker jag att det känns betryggande, för mig och den kommitté som jag satt ordförande i som skulle utreda frågorna om hembygdsrätt, jordförvärvsrätt och näringsrätt, att revisorerna efter sin noggranna granskning har kommit till samma slutsats som den parlamentariska kommit-

tén gjorde. I mycket korta drag, betänkande var på 72 sidor, vill jag säga det ungefär med en mening. Tydligare villkor för jordförvärvstillstånd och bättre uppföljning av givna tillstånd, det blev det viktiga när det gäller jordförvärvsrätten.

Revisorernas skrivningar sätter ytterligare ett starkt tryck på landskapsregeringen att åtgärderna som föreslogs kommer att verkställas. Jag vet att det pågår ett arbete med att åtgärda det här enligt förslag, men det är inte klart. Arbetet pågår. Jag vill gärna betona också att i jordförvärvsfrågan var kommittén helt enig, d.v.s. medlemmar ur samtliga partier här i lagtinget. Det var endast en skrivning om näringsrätten som det fanns olika åsikter om. Det blev ändå en klar majoritet i kommittén som beslöt att näringsrätten skulle kvarstå, i princip som tidigare. Det här var mycket kort om vårt omfattande betänkande.

När det gäller sjukfrånvaron specifikt inom ÅHS organisationen, men man är också lite inne på hela förvaltningen, det är ju klart att det är lite problematiskt om man har en mycket högre sjukfrånvaro än övriga jämförande organisationer. Då måste man ju fundera på varför. Det är också så revisorerna har uttryckt det och tycker att man ska kunna ringa in sjukdom och att man också ska kunna utskilja arbetsrelaterade frånvaro eller annan sjukfrånvaro. Ändå kallar man alltihop för sjukfrånvaro. Det är väl ändå så, hoppas man, att grunden ska vara att godkända orsaker till sjukfrånvaro måste vara sjukdom eller olycksfall av något slag, det vill säga oförmåga att sköta sitt arbete p.g.a. sjukdom eller skada. Det ska ändå vara grunden, tycker jag. Sedan måste man fundera över vilka arbetsmiljörelaterade orsaker det kan finnas till frånvaro, som egentligen inte är sjukfrånvaro, utan frånvaro, men som man idag sjukskrivs för. Är det så att man finner sådana orsaker så måste det naturligtvis snabbt redas ut och åtgärdas. Det här är också revisorerna inne på. Det här är väldigt viktigt. Man påpekar också att statistiken inte är helt tillförlitlig. Det är säkert viktigt om man kan förbättra det, det föreslår revisorerna också. Det tycker vi också är viktigt. Likaså att man uppmärksammar i tid om det finns något problem på arbetsplatsen. Det är ju ofta sociala problem eller ett personrelaterat problem som förorsakar de här andra sjukskrivningarna.

I landskapsregeringens berättelse, som jag sade att jag inte skulle beröra så finns det i alla fall två signaler som man kan läsa sig till. Det är företagshälsovårdens statistik, jag har inte siffrorna framför mig men de största anledningar till sjukskrivningar var stress och utmattning. Sedan var det också en stor del välbefinningsproblematik, övervikt, brist på motion o.s.v. Det här är ju två signaler som jag tycker att är ganska viktiga, som man också inom förvaltningen ska ta till sig och fundera över. Vad ska man göra åt det här? Jag har inget bra förslag här och nu.

Jag sade att jag skulle beröra elkabeln men det är egentligen så att jag bara ville konstatera att revisorerna har ju egentligen koncentrerat sig på reservkraften och huruvida man kan lösa den och hur viktigt det är att lösa den. I övrigt är det så att det här ligger i finansutskottet. De behandlar den här frågan. Vi får avvakta vad man kommer fram till där.

När det sedan gäller Finansavdelningens förvaltningsområde så är det mycket och det är en omfattande text. Det är mycket väl beskrivet. När man läser revisorerna synpunkter så kommer man till att det man egentligen vill påpeka att det lätt blir en oklarhet i boksluten, för att man ibland blandar det aktuella året med tidigare års förluster och vinster. Det som vi kan dra för slutsats av det här är att det är lätt att hålla med om att en affärsbokföring skulle ge oss en tydligare överblick av landskapets verkliga finanser varje enskilt år. Det här är någonting som diskuteras och den diskussionen fortsätter, vad jag kan förstå.

Jag sade att jag skulle säga några ord om pensionsfonden. Också här tycker jag att det var betryggande läsning när man konstatera att revisorerna har funnit att fonden uppfyller 42,8 % av pensionsansvarsskulden, medan samma tal i riket är 12 %. Lika positivt är det att landskapets fonderingsgrad ligger på 27,8 % och statens 11 %. Vi har alltså ett mer fördelaktigt läge och bättre resultat, lättare att uppfylla vårt pensionsansvar. Revisorerna pekar på den höga avgiften för att arbeta med pensionerna, det är bra. Man föreslår att landskapet ska försöka omförhandla avtalet så att man får förmånligare villkor. Det tror jag ingen av oss har någonting emot.

Det som också är intressant är deras resonemang om avräkningsgrunden. Här finns ganska mycket att ta på. Här kan man konstatera, vilket också revisorerna gör, att redan i lagutskottets betänkande 1990-1991 så är lagtinget inne på vad som eventuellt kan hända när det gäller utvecklingen av statsbudgetens inkomstsida. Det är ju den som ligger till grund för vår 0,45 %, som gavs oss i tiden för att vi skulle kunna täcka utgifterna för ålänningarnas liv och leverne. Det var grunden för avräkningsgrunden. Man kan konstatera att revisorerna anser att landskapsregeringen nu bör göra en samlad bedömning av hur förändringarna har påverkat statsinkomsten. Det är ju den som påverkar vår inkomst. Man föreslår också att man ska försöka utreda om det finns möjligheter att ändra avräkningsgrunderna om man visar på flera punkter varför det är viktigt. Man visar också på att bara nettobudgeteringen som staten har genomfört skulle ha minskat våra inkomster med 100 miljoner under de här åren. Det är vad revisorerna säger. Det här tycker vi också är så pass intressant att vi vill uppmärksamma finansutskottet på att man tar till sig det här och funderar över det och ser vad man vill göra.

Skattegottgörelsen diskuteras också, den hänger ju med här. Avräkningsgrunden 0,45 %, skattegottgörelsen får vi ju tillbaka, det som är över 0,5 %, men observera endast en tredjedel av den. Man tror lätt att vi får hela men det är de facto en tredjedel. Skulle vi få hela skattegottgörelsen så skulle det ju förbättra vår ekonomi väsentligt. Det var någon i centergruppen som kallade de här resterande två tredjedelarna av skattegottgörelsen för Ålands medlemsavgift till Finland, för gemensamma utgifter som försvar, utrikesaffärer, gränsbevakningen och vad vi vill. Det kan hända att det är så vi ska se det, en medlemsavgift till Finland. Vi vill kanske minska den medlemsavgiften.

Jag vill ändå erinra om att det jag säger i princip är en uppmaning till finansutskottet att titta lite närmare på för att se om man behöver göra någonting enligt vad revisorerna påpekar eller någonting annat.

Det här resonemanget håller naturligtvis Centern med om också när det gäller grundprinciperna för att en persons skatter ska betalas till det samhälle som ansvarar för skola, vård och omsorg. Mycket enkelt. Det här är en utveckling som är negativ för oss just nu igenom utflaggingarna. Många arbetar utanför Åland, men har familjen på Åland. Det är i sig inget fel. Vi tycker det skulle kännas mer rättvist om också skatten skulle tillfalla Åland. Det här arbetet fortgår.

Sedan var det en hel del om ÅHS organisation. Man har ägnat ganska mycket tid åt det. Här finns också mycket intressant som jag igen uppmanar finansutskottet att titta på. Det är ju klart att vi måste tänka till här igen när det gäller ÅHS. Här finns många goda förslag som jag också tycker är bra. Man pekar på det här dubbla ledarskapet, tudelade ledarskapet, man har en vård och en medicinsk uppdelning. Trots att jag själv är sjukskötare och har jobbat inom organisationen så anser jag att det här inte är riktigt bra. Jag tror att det skulle kunna vara bättre med en enhet. Ansvaret hos den läkarledda medicinska vården och den egentliga

vården blir lite luddiga. Det är ingen som tar riktigt det där ansvaret. Patienten sköts utomordentligt väl på alla sätt men det är ingen riktigt som följer upp budgeten, ingen känner sig ha ansvaret för budgeten, ingen känner sig ha ansvaret för eventuella omorganisationer. Det är sant, som någon har sagt nu ganska nyligen, att det enda man gör, när det gäller budgetarbetet, jag tror att det också står här någonstans i texten, är att man vill ha flera tjänster. Det är all utveckling man kommer med från ÅHS, det är sant. Där tycker jag att man har fångat upp att man också har använt sig av Audiatur som har jobbat med den här frågan. Här finns mycket intressant, jag ska inte förlänga det här. Jag tror att finansutskottet också ska läsa det här Audiatures utlåtandet mer som en bilaga till revisionsberättelsen.

Några ord om hur viktigt det skulle vara att vi skulle få en bättre klarhet när det gäller förhållande mellan självstyrelselagen och grundlagen. Det pekar man också på, vi kan bara hålla med om hur viktigt det skulle vara. Jag ska hålla mig till revisorernas förslag, de förespråkar en närmare utredning för att klarlägga gränsdragningen mellan självstyrelselagen och grundlagen. Det stöder Centern och anser att det måste finnas regler i grundlagen som gör att riksdagen inte kan överskrida sin behörighet i förhållande till Åland. Vi måste få bort hotet om att riksdagen genom att ändra grundlagen kan urholka självstyrelselagen.

Vi hörde härom dagen i lagtinget ett förslag från ltl Roger Jansson, vi vet inte hur allvarligt menat det var, om en konstitutionsdomstol i riket som möjligen skulle hjälpa till med det här, kanhända det är någonting att fundera på. Hursomhelst så tycker vi det är viktigt att också revisorerna låter lagtinget säga sitt om den här frågan också gentemot landskapsregeringens fortsatta behandling i den här frågan. Jag tror det är stor enighet i den här frågan.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Jag ville uppehålla mig en stund vid ÅHS organisationen till den del det finns en självständighet i vårdorganisationen inom ÅHS i förhållande till läkarledda organisationen. Så som det var tänkt från början, när ÅHS bildades och så som det var i början och medlet på 90-talet, så var det egentligen inte något problem. Det var tanken med den självständiga vårdorganisationen att det dagliga planeringsarbetet skulle skötas inom vårdorganisationen, separat. Nu när jag har kommit tillbaka till ÅHS ser jag att det genom åren har skett en väldig förändring till den delen. Det tror jag man måste åtgärda. Vårdorganisationen har blivit en självgående ekonomiskt styrenhet, som ligger utanför den läkarledda delen. Det betyder att det är två icke kommunicerande kärn, det här borde man ändra.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Tack för det stödet. Jag tror att vi måste börja titta på det här. Det blir för mycket oklarheter mellan de här. Som jag sade, ingen tar riktigt ansvar. Någon tänker att klinikchefen, som ofta är en läkare, ska göra det, ta ansvar för sin klinik. Men det blir inte så. Som man säger här, det ska överbryggas det här tudelade ledarskapet, man ska försöka få ihop dem, det tror jag att vi ska försöka jobba på med.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Jag är dock mån om att den här ursprungliga tudelningen eller ansvarsfördelningen, separeringen, fortgår. Vårdorganisationen är så väsentlig inom ÅHS organisationen, att slopa den vore fel. Däremot borde man återgå till den modell som var avsedd från början och få ett gemensamt eko-

nomiskt ansvar klart uttalat i organisationen, på det sätt som ltl Gun Carlson här angav. Det är en bra modell. Men det innebär inte att man lämnar den här ursprungliga uppdelningen.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Nej, det menar jag inte heller. Det går inte, för att vårdorganisationen, vårdfolket de är så pass många, läkarna är ändå få och de har ett mer smalt ansvar i grunden för det här, så det tror inte jag heller. Jag tror att man ska försöka, det kan hända att ordet överbrygga är det rätta ordet i den här frågan, vi får se hur det går. Men vi ska inte lämna det här.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack, herr talman! Ltl Gun Carlson har stor erfarenhet just av frågor som rör ÅHS. Det är värdefullt att hon visar på brister i organisationen, utan att nödvändigtvis försvara det genom att värden är den bästa på Åland och allt det där. Vi kan diskutera sakligt just om den här organisationen för den är problematisk.

I det tillägg vi har fått i landskapsrevisorernas berättelse tas ledningsgruppen upp. Det är ganska avslöjande när man säger att ledningsgruppen inte har kollegial beslutanderätt. Var och en i ledningsgruppen bestämmer självständigt. Om man kommer överens så kommer man överens. Det allra värsta är att ledningsgruppen inte har skyldighet heller att följa vare sig lagtingets eller landskapsregeringens beslut. Nog är det ju en organisation som är ute och seglar ganska fritt.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Ja, på sätt och vis kan man beskriva det så här. Det är sant att ledningsgruppen i sig inte har någon kollegial beslutanderätt. Det är riktigt. Var och en är chef över någonting och beslutar över någonting, som de ibland har kommit överens om i ledningsgruppen, ibland har de inte ens diskuterat det men tar beslut om ändå. Ibland kanske de har olika åsikter och så går de hem till sin kammare och gör sina beslut. Det är helt riktigt, så här är det. Men att de inte skulle ha ansvar, det är ju fel. Varje chef inom ÅHS, varje anställd, måste ju följa sin budget. Alla som har budgetansvar måste följa den budget som de har blivit tilldelad. Det betyder inte att de gör det. Men de har det ansvaret. Man kan inte säga att de inte har ansvaret, för det har de.

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Nej, vi kan vara överens om att de har ansvaret även om de inte tar ansvaret, det tror jag. Det har att göra med de här organisatoriska problemen. Man måste få till stånd en återkoppling till dem som har beslutandemakten. Det är ju ytterst lagtinget och landskapsregeringen. Jag vet inte hur många gånger när t ex jag eller någon i mitt parti har framfört åsikter om äldreomsorgen, ja, ja säger man då från landskapsregeringen, ni ska komma in med de ändringsförslagen till planen. Men enligt den här utredningen så spelar det absolut ingen roll vad vi säger i planen, för det finns inte några sanktioner eller följder. Det flyter på. Det är ju nästan alltid så att vi har tilläggsbudget från ÅHS för att läkarna vet att det inte blir några sanktioner.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Det är också riktigt. Nästa problem är ju planen. Den behandlas inte som den borde behandlas. Det har alltid varit ett problem, det har blivit bättre genom åren. Det är fortfarande inte bra. Nu föreslår revisorerna att det skulle vara bra om man skulle få planen som ett skilt ärende i lagtinget i form av ett meddelande, det kommer fram här på sidan 59. Det kan hända att man också måste utveckla den diskussionen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Ltl Gun Carlson analys var till stora delar korrekt när det gäller ÅHS. Där tror jag att det finns ett glapp, delvis, hur teori och praktik ser ut. Det var inte så länge sedan som det var omöjligt för vårdpersonal att bli klinikchef. Där har vi tagit steget framåt. Det ställs också helt andra krav på ledarskap och chefskap idag. Man ska kunna administration, budgetering, personalärenden och rekrytering. Det finns två enheter som jag tycker fungerar väldigt bra, primärvården och rehabiliteringen. Den ena leds av en vårdpersonal, Birgitta Hermans och den andra av en läkare som heter Sheila Sundblom. Kanske man får ta upp namn, när det är positivt, ursäktat, men primärvården och rehabiliteringen och Gullåsen.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Det här är också en jätteviktig fråga som jag tror att vi borde våga diskutera. Det är ingen självklarhet att det är läkare som ska vara klinikchefer. Inte på någon enda avdelning, det är ingen självklarhet. Det är egentligen väldigt dumt att vi har högt utbildade specialiserade läkare, som ska sitta vända och sköta papper som de egentligen inte klarar av. De är inte utbildade för detta. Vi tar inte till vara deras kunskaper utan sätter dem bakom ett skrivbord där de definitivt inte hör hemma. Det här har jag fört fram i olika sammanhang. Man har sagt att det är omöjligt för det finns ingen annan än en läkare som kan rekrytera en annan läkare till en tjänst. Ja, det kan hända men det är en liten, liten del av administrationen. Låt det vara så då att när man rekryterar en specialist så får en annan specialist redogöra för förhållandena.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Där kan vi konstatera att vi har tagit några steg framåt. En av de viktigaste sakerna för ÅHS är när man rekryterar klinikchefer. Det kommer också fram i olika sammanhang att det finns ett glapp där mellan förståelsen vad man är satt att göra. Det är inbyggt i systemet. Det är inte så lätt att komma åt det. Meningen är att man ska ha en översyn av hela strukturen, bara budgetprocessen är färdig. Ledningsgruppen har lämnat ett förslag till ÅHS styrelse med de här beramade inbesparingsförslagen, där har man ju varit eniga, i alla fall.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! De har åtminstone lämnat förslaget till tidningarna. Det är sant att avdelningarna, enheterna som leds av sjuksköterskor i grunden, de fungerar väldigt bra. Jag håller med om det, de klinikcheferna är väldigt duktiga. Jag tycker nog man skulle gå vidare med också den här frågan. Det är inte

heller många läkare som egentligen vill vara klinikchefer. Det är klart att det kanske är en viss status. Men skulle man förändra hela klinikchefskapet till en administrativ tjänst så skulle läkarna ändå få jobba med sitt. Naturligtvis skulle de ha ett samråd med de administrativa cheferna inom kliniken. Jag tror att det här skulle rädda många arbetstimmar för läkarna på sjukhuset. Det här skulle vara väldigt viktigt idag. Detta är en besparing, verkligen.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Danne Sundman

Talman! Jag brukar alltid berömma revisorernas berättelse för den innehåller mycket intressant läsning. Det är ju ett enormt arbete som revisorerna har lagt ner. Även denna gång är det mycket intressant ur revisorernas berättelse. Jag har ju förmånen att få sitta i finansutskottet och gå ännu djupare in på de här skrivningarna. Betyget är, som vanligt, mycket högt.

Jag vill börja med att beröra revisionsberättelsen och revisionen som instrumentet. Det är ju en viktig del av den parlamentariska kontrollmakten, särskilt för oss inom oppositionen som inte har nyckeln till tvåpartimötena och regeringssammanträden. Det är på andra sidan stängslet. Hela den här revisionsapparaten är ju under lupp, som vi vet. Vi fick en preliminär presentation av det den 31:e augusti. Också där har jag fördelen att ingå i finansutskottet, som ev. ska diskutera den här lösningen på revisionen. Det som jag tycker är viktigt är att man får den här kedjan av revision. För det första när man börja revidera, att inputten till revisorerna är så stor och bred som möjligt att de får tips om vad som behöver tittas på. Sedan ska revisorerna själva avgöra vad man reviderar, vad man prioriterar sina resurser på.

Sedan när de här efterrapporterna kommer är kopplingen till förändring och förverkligande väldigt viktig del. Det är tråkigt att vi inte får det här meddelandet nu, som jag har sett som väldigt bra. Där får då landskapsregeringen förklara vad man anser om revisorernas påpekanden och hur man avser att förändra sig. Det är lite otillfredsställande, tycker jag, att man bara ska ge det muntligt vid finansutskottets möten. Man borde ha meddelandet i botten. Inte gör det så mycket om det fördröjs några veckor. Det borde vara så. Det borde också, med den här nya revisionsreformen, lagstiftas att det så ska göras. Sedan borde dessutom det meddelandet gå via revisorerna att man får säga om man tycker att åtgärderna är tillräckliga. Så här görs det ute i stora världen. Sedan kan lagtinget slutligen säga att nu har revisorerna påpekat, nu har landskapsregeringen ändrat, nu är vi nöjda. Vi har utfört vår parlamentariska kontrollmakt. Jag har tidigare varit med om att alla inte riktigt har förstått hur jag menar. Jag hoppas att få förståelse för mina idéer när det gäller revisionen.

Helt kort vill jag beröra några punkter i revisionsberättelsen. Det börjar med förvaltningschefen, där revisorerna inte har berört, min käpphäst vid det här laget, nämligen på det sätt vilket förvaltningschefen är anställd, bara på basen av förtroende. Anställningsskyddet är bara så att om landskapsregeringen förtroende är borta så kan man göra sig av med förvaltningschefen. Det här är relevant också i belysning av när förvaltningschefen utför uppgifter som senare kan granskas. Man kan ha ett politiskt inflytande på förvaltningschefen, det är inte bra med tanke på vilka uppgifter förvaltningschefen har. Jag säger inte att det är något fel på nuvarande tjänsteinnehavare eller dennes ageranden. Bara att systemet är på det-

ta sätt så öppnar för misstanke om det. Därför skulle det tjäna funktionen att antingen lyfts vissa arbetsuppgifter bort till den nya juristtjänsten eller så ändrar man anställningsförhållandet. Det här anställningsförhållandet kan vara bra när det uttryckligen gäller de funktioner som förvaltningschefen har som gränssnitt mellan politik och förvaltning. Den funktionen är ju också viktig och ska vara till-satt på politisk förtroende.

När det gäller sjukfrånvaron blir man nog lite bekymrad när man läser revisorernas rapport. Vi har hört tidigare att vi har väldigt hög sjukfrånvaro på vissa håll. Det är ju ett problem, som tidigare talare sade. Det är ju många olika sorters sjukfrånvaro. Det kan behövas många olika sorters åtgärder för att bringas ner. Det är aldrig så att man klarar sig helt utan sjukfrånvaro, det är ju en utopi. Den går alltid att minska, särskilt när vi har så höga siffror. Jag tror jag föreslår det i finansutskottet att vi ska titta extra på den biten.

När det gäller stöd för främjande av bostadsproduktion, så är det alltid lika intressant särskilt när man själv är lite i branschen och känner många kollegor. Landskapet bedriver en bank som är stängd, det är lapp på luckan. Banken är stängd, man får inte veta vare sig ja eller nej, när man frågar banken någonting. Det är kanske det allra sämsta. Det är bättre att få komma in till bankkontoren och så säger någon nej. Jaha, tack och hej. Men nu är banken stängd och man får inget besked. Det är lite tråkigt. Där finns också saker att titta på för finansutskottet.

Angående avräkningsgrunden, klumpsumman, det är intressant att nu få se, svart på vitt, vad de här förändringarna i statens sätt att budgetera innebär. Dock tror inte jag att det kloka är att försöka lösa våra ekonomiska problem genom att mjölka mera pengar ur staten Finland, som har mycket, mycket större problem än vad vi har. Vi läser dagligen på nyheterna om brödköer, bostadslösa, kraftig brist på resurser i offentlig förvaltning och välfärdsproduktion. Ska vi då ställa oss i samma kö och säga att nu skulle vi vilja ha 100 miljoner till, är det okej? Vi rika ålänningar är lite fattiga tycker vi. Nej, det är inte okej. Även om vi på något vis kan anses ha rätt till de här pengarna, så kan vi inte ställa oss i den kön. Vi får tyvärr inse att de här pengarna har rullat förbi. Lösningen är inte heller att öka klumpsumman. Om ett barn har för liten veckopeng, är det inte veckopengen som ska ökas, det är inköpen av det som veckopengen går till som ska minskas. Så är det ju i vårt fall. Vi ska egen beskattning så vi får de resurser vi själva skapar så att vi framförallt ser till att vi klarar oss på de resurserna. En tidigare kollega till oss, Harry Eriksson, sade alltid att närande eller tärandet inte spelar någon roll. Om det är så att vi är tärande då ska vi omedelbart ha egen beskattning, vi ska inte leva på någon annan. Är det så att vi är närande då ska vi omedelbart ha egen beskattning, inte ska våra pengar gå till någon annan. Det spelar ingen roll egentligen. Vad jag vill säga med det här är att det intressant att se, det som revisorerna skriver, lösningen av våra problem är inte att vi ställer oss med mössan i handen och kräver ytterligare allmosor av Finland. Det är många andra som behöver pengarna, mer än oss. Vi måste i stället reda upp vår utgiftssida.

Då är det ganska intressant att komma in på ÅHS, som i den här revisionsrapporten särskilt behandlas i och med att man har haft en särskild revision av ÅHS. Det där tyvärr så att bristen på revision inom ÅHS, bristen på effektivitetsrevision och fortlöpande revision har en prislapp. Det är säkerligen så att den prislappen är större än prislappen på de inbesparingar som nu är väldigt smärtsamma att genomföra. Det är ju vanskligt att säga vad utebliven revision kostar men det finns teorier som beskriver det här. Det är ganska dyrt att vara utan revision. I rappor-

ten som finansutskottet fick en preliminär presentation i ett tidigt skede av, så finns det mycket intressanta saker i. Framförallt är det enkelt att läsa innantill i punkt 6, där man skriver att enligt revisorns Håkans Fants bedömning så finns det goda möjligheter till politisk styrning. Däremot ger den nuvarande organisationen inte speciellt goda möjligheter till en god ekonomisk effektivitet och kvalitet i vården. Vi kunde med bättre styrning få samma sak eller kanske mer för samma eller mindre pengar. Det är vad som sägs i punkt 6. Som en utomstående betraktare, som inte alls är någon speciallist på vare sig sjukvård eller ÅHS, ser jag att ÅHS organisationen är svårt överarbetad, rentav överambitiös med allt för många nivåer. Det blir alltid administrativa överlappningar och framförallt överlappning när det gäller vem som verkligen har ansvar för ekonomisk uppföljning. Det här har jag sagt tidigare och nu kommer det svart på vitt i revisionsrapporten. Det är inte lätt att komma till rätta med sådana här problem. Det är vår skyldighet att åtminstone försöka. Jag hoppas att rapporten kan vara början på en förändring inom ÅHS som gör att man säkerligen på sikt sparar pengar i form av högre effektivitet. Det beskrivs mycket bra i den här revisionsrapporten.

Talman! Det finns mycket man kunde orda om i revisorernas rapport, men jag nöjer mig med det här. Jag har möjlighet att noggrannare granska rapporten i finansutskottet.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Ltl Danne Sundman berör klumpsumman. Jag blir lite förvånad där. Jag förstår att han tycker det är bättre med egen beskattning än klumpsumma. Men att det klumpsumman idag skulle handla om allmosor, vi har ju ett system, jag ser inte klumpsumman som någon allmosa. Det är det som Åland rätteligen ska ha. Vi betalar in skatter och vi ska ha tillbaka det vi ska ha. Menar ltl Danne Sundman att i väntan på att vi ska få utökad skattebehörighet så ska vi inte diskutera klumpsumman ifall den är fel?

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Nej, tvärtom! Nu måste nog ltl Eliasson ha missförstått. Jag har inte pratat om några allmosor. Jag har pratat om att det som har varit, det här som revisorerna räknat ihop till över 100 miljoner, det kan vi inte tro att vi får retroaktivt i klumpsumma. Jag har många gånger här sagt att vi borde se över avräkningsgrunden. Men det har inte gjorts och det går inte att göra det retroaktivt. Det finns ju anledning att under den här övergångsperioden justera avräkningsgrunden. Vad jag vill försöka beskriva, det är det politiskt känsliga att vi ålänningar i det här skedet ska ställa oss i samma kö som alla andra som har behov av statens finanser. Jag sade det här som ltl Eliasson vet redan för många år sedan. Nu är det lite "taskigt" läge, rent av, att ställa sig i den kön och konkurrera med andra behov. Nu kanske vi får inse att det är politiskt omöjligt att göra den här justeringen.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Nej, jag uppfattade nog klart och tydligt att ltl Danne Sundman talade om allmosor. Jag fick den uppfattningen att han menade att det är ingenting som vi ska göra något åt nu utan vi ska ha egen beskattning. Det är ju en fråga som vi jobbar på gemensamt. Det kommer att ta lång tid. Landskapsregeringen har ju redan börjat diskutera de här frågorna om att få en ev. justering av klumpsumman. Vad jag förstår nu av ltl Sundmans uttalande så tycker han att det är okej.

Ltl Danne Sundman, replik

Talman! Det är okej, men det borde ha gjorts för länge sedan. Nu är den politiska förutsättningen mycket svårare att få till stånd en sådan justering. Nu förstod jag också vad ltl Eliasson missförstod i mitt anförande. Lösningen på våra problem långsiktigt är inte att man justerar klumpsumman, så är allt frid och fröjd. Man får inte göra det med syfte att det ska ersätta vår strävan efter egen beskattningsrätt. Men under en övergångsperiod kan man göra det, även om jag tror att det är politiskt svårt. På sikt så skulle det cementera våra bekymmer om vi bara justerar klumpsumman och sedan är vi nöjda.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Det var också ordet allmosor jag hakade upp mig på. Man kan inte kalla vår rättmätiga avräkningsgrund för allmosor. Om det visar sig att grunden inte har följt med under den här senare tiden, det har skett många förändringar som borde åtgärdas, så är det inte fråga om allmosor. Det handlar inte om att vi ska ställa oss i någon grötkö. Tvärtom, vi ska bara ha det som tillhör oss. Det måste man alltid hävda. Att sedan en egen beskattning skulle ta bort sådana här problem, det håller jag med om. Det håller vi alla, som tycker att egen beskattning är värd att jobba för, med om. Det är en annan historia.

Kort om audiators utredningen som talar om bättre kvalitet i vården. Jag tror nog att så mycket bättre kvalitet i vården får man inte någonstans, oberoende vad revisorerna säger. Vi har väldigt bra kvalitet i vården. Det som däremot har bromsat upp det är all datorisering, som hindrar många från att jobba effektivt.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! När jag nämnde ordet allmosor så menar jag att det så man ser det från finska politikerns sida om vi äläningar nu ställer oss i kö och vill ha de här 100 miljonerna som, enligt den här uträkningen, har gått oss förbi. Visst kan man säga att det är våra pengar. Men jag försökte beskriva det politiska läget för att få till stånd en sådan justering. Om man argumenterar, vilket inte är fel men det blir politiskt fel i motpartens ögon, att det har räknats fel på det här sättet. Förstår ni? Nej, det gör ni inte. Men så tror jag att det tas, därför borde man ha gjort det här tidigare. Det är fel tid att göra det nu.

När det gäller revisionsrapporten så handlar det inte om att man ytterligare ska höja kvaliteten. Man måste ha samma kvalitet till en lägre kostnad. Det är slutsatsen i rapporten, att det är möjligt.

Ltl Gun Carlson, replik

Herr talman! Jag har aldrig trott och tänkt att man skulle kräva tillbaka de ev. 100 miljonerna som har gått vår näsa förbi. Det tror inte jag heller att vi ska försöka oss på. Men på sakliga grunder enligt ursprungsdiskussionerna, har vi rätt att kräva en höjning. Det finns uppgivet på vilka punkter man har rätt att kräva en höjning eller en ändring. Bara det att vi är flera personer nu

på Åland, vi är 0,51 % av Finlands befolkning idag, skulle göra lite extra miljoner. Inte ska vi ge oss trots att vi jobbar för en egen beskattning.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Nej, där håller jag med. Inte ska vi ge oss. Jag försökte i mitt anförande bara beskriva den politiska realiteten som de här försöken att justera klumpsumman kommer att möta. Det finns andra saker man måste diskutera, förutom de här sakerna som revisorerna påpekar, andra saker med anledning av självstyrelselagen som nu har några år på nacken. Det har t.ex. nämnts när polisen utför förundersökningar, som är riksbehörighet, är det är ingen som betalar för detta. De finns en lista i förvaltningen med detaljer på sådant här, som man borde ha ekonomiska transaktioner för. Det, om inte annat, ska man ju absolut diskutera. Det är tråkigt, det här systemet var från början ganska ska sinnrikt, vilket landshövdingen brukar påpeka när han får tillfälle. Det har cementerats i 0,45 %, de här andra mekanismerna har stelnat, det är tråkigt, annars skulle klumpsumman vara mycket mera attraktiv. För "klumpsummekramarna" är det tråkigt, men för mig som vill ha egen beskattning är det här bra att inte klumpsumman fungerar. Jag vill bort från det som ltl Sundback brukar kalla för "hemmafrustuket".

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Jag sällar mig gärna till dem som tycker att landskapsrevisorernas berättelse på många sätt är intressant läsning. Det är också digert dokument. Man tar upp både svåra och omfattande förvaltningsområden och försöker verkligen penetrera dem. I vissa fall kommer man också fram till en hel del intressanta och konstruktiva ändringsförslag. Dock, herr talman vill jag säga att lite väl koncisa och stränggenta förslag tycker jag att revisorerna ska komma med. Men det är många ord som kanske, borde, övervägas och så. Det är ändå svårt för landskapsrevisorerna att ha framgång, det vet jag av har lång bakgrund i det här parlamentet, att åstadkomma några förändringar. Jag kan ta som exempel att vi inte har någon upphandlingslag, som handelskammaren nu har utrett, att det skulle vara en nyhet. Det har lagtinget åtminstone två gånger beslutat att vi skulle lagstifta om det. Men ännu har det inte kommit någon lag. Det är framförallt för att skapa rättsäkerhet i systemet. Det kanske skulle behöva finnas en revision på revisionen, för att se om det faktiskt leder till förändringar och förbättringar. Nog om detta. Här finns tillräckligt att diskutera. Vi ska väl hoppas på det bästa, att någonting också leder till positiva resultat.

Ett genomgående säkert tema de senaste 10-15 åren är ÅHS. Det som lite skiljer sig den här gången från de tidigare litanerna, är att det finns en bilaga med en särskild revision. På sidan 3, under iakttagelser och styrelsearbete, konstaterar iakttagare att "styrelsen inom ÅHS är ett organ som är tillsatt på politiska grunder och fungerar som ett politiskt organ. De personer som sitter i den här styrelsen, de fattar politiska beslut." Sedan står det att ledningsgruppen inte har kollegial beslutanderätt, vilket vi bytte åsikter om här med ltl Gun Carlson. Alla topptjänstemän i organisationen, förvaltningschefen, chefsläkaren, vårdchefen, ekonomischefen och personalchefen, det har inget kollegialt ansvar. Var och en gör som den vill om den inte råkar få de andras välsignelser. Eller om denna chef inte är så självständig, så låter man bli att göra något som skulle vara nödvändigt. Det finns

ingen granskning av vad som beslutas, inte inom gruppen och tydligen inte heller nödvändigtvis någon koppling till styrelsen. Det här betyder att det inom ÅHS inte finns något kollegialt organ som skulle uppfatta det som sin uppgift att i första hand se till att ÅHS på ett optimalt och effektivt sätt verkställer det mål som lagtinget och landskapsregeringen har ställt. Det betyder att allt flyter fritt. Visserligen finns det beslut i budgeten hur mycket pengar den här organisationen ska få göra av med. Vi har en plan om vad som är målet med arbetet. Men vi har märkt i tilläggsbudget efter tilläggsbudget det att det inte är någonting som man slaviskt följer utan när man har ett behov så överskrider man budgeten och så kommer man och begär mera pengar. Vi beviljar alla mera pengar, för vi tycker ju då att det är nödvändigt att vi har en bra hälso- och sjukvård. Det har vi, men organisationen fungerar inte bra. Nu när vi ska göra det omvända, så kan man ju fråga sig vad som ska hända. Det säger också den kloka revisorn att det kan bli problem när man inte är tvungen att följa lagtingets beslut, speciellt kan detta komma fram vid ekonomiskt svåra tider då styrelsen blir tvungen att fatta beslut om att strama åt ekonomin genom beslut som påverkar strukturen inom vården. Vi befinner oss nog i en mycket osäker situation om var makten sitter över hälso- och sjukvården. Egentligen bottnar allt det här i att ursprungligen fanns ett förslag att ÅHS skulle vara en renodlad utförarorganisation och landskapsregeringen och lagtinget skulle vara en beställarorganisation och en finansiär. Men någonstans på vägen ändrades det där och det blev halvmesyr, det får vi nu leva med allihop. Man kan ju tycka att det inte spelar så stor roll bara vi har bra hälso- och sjukvård. Jag tycker nog ändå att man måste vara så ansvarsfull att man kan konstatera att organisationen antagligen inte är så effektiv som den kunde vara. Produktiviteten kunde ökas betydligt om man använder resurserna på ett transparent och systematiskt sätt. Den stora frågan är vem som har makten att besluta? Idag flyter det här, det svajar betänkligt. Ytterst blir det nog i hög grad, som jag har försökt säga, en läkarstyrd organisation. Det har det problemet att de flesta människor är väldigt respektfulla och underordnar sig läkarnas åsikter. Läkarna är naturligtvis mycket viktiga och ska respekteras, men de har inte det slutliga ekonomiska ansvaret. Här hoppas jag att utskottet gör lite kraftigare markeringar.

Det som ändå är det mest intressanta är väl avslöjandet om att ingen, ingen inom finansförvaltningen, ingen finansminister, ingen revisor har kunnat konstatera att de ändringar som har gjorts i riksdagens budget och andra förändringar som negativt har påverkat den här klumpsumman, ingen har märkt det och ingen har gjort någonting åt det, inte ens Ålands delegation och landshövdingen som annars minsann har varit väldigt aktiv vad gäller det ekonomiska systemet på Åland. Under hela den tid systemet har funnits har det på sätt och vis fungerat sämre och sämre, ju mer man har förändrat riksbudgeten och nettoprincipen. Det räknas också upp andra förändringar som har gjort att det inte fungerar såsom det var tänkt. Det är väl dags att se över hela systemet och hitta ett system som gör att vi lever på egna pengar, inte på andras pengar. Också här har finansutskottet en viktig uppgift att försöka samla lagtinget till ett kraftfullt ställningstagande. Jag håller med Centern att det här inte är några allmosor, det ska beaktas i de fortsatta förhandlingarna, speciellt den här procentsatsen om klumpen. Alla klumpedunsar får nu försöka göra sitt bästa för att få till stånd en förhöjning i enhetlighet med det system och den rätten vi har, naturligtvis. Det här är ingen konjunkturfråga, det är en strukturfråga och den baserar sig på självstyrelselagen.

I landskapsregeringens berättelse finns det ett helt kapitel om hållbarhetsutvecklingen. Det påminner lite om stadens miljöredovisning som ingår i bokslutet.

De här staplarna blir lätt lite meningslösa. Vore det inte de klokare att det här med hållbarhet var någonting som bedömdes under varje kapitel eller varje avdelning? Nu blir det ett sidoresonemang, det borde vara mainstreaming, en huvudfåra. Man borde konstatera är detta en hållbar utveckling eller är det inte. Det här resonemanget som lantrådet och jag hade om den här stapeln som redovisar genomsnittlig månadslön för offentligt anställda och privatanställda, kan vi konstatera att både när det gäller manliga och kvinnliga löner så är de privaträttsligt lägre på Åland. Är det ohållbart? Är det ohållbart, frågar jag mig, kommer man fram till att det är ohållbart, vad ska vi då göra? Inte kan vi påverka de privata lönerna. Då måste vi sänka de offentliga lönerna. Eller vad är meningen med de här staplarna? Det är lätt att säga halleluja, men att göra det. Lite mera logik och slutsatser efterlyser jag. Det finns många slagord som vi tycker är vackra och fina men när man ska göra det i praktiken så krävs det nog lite mera. Jag tycker inte att det här är tillfredsställande. Framförallt tycker jag att regeringen inte drar några slutsatser av de här tabläerna. För min del tar jag gärna emot landskapsregeringens berättelse till lagutskottet, så vi får titta närmare på det här. Jag har ingenting emot hållbarhetsgranskning, men då tycker jag att det ska ske integrerat inom de olika områdena.

Det sägs här i landskapsrevisorernas berättelse på tre ställen att vi ska motta en ny finansförvaltningslag. Det tror jag är en väldigt viktig lag. Vi hoppas att den kommer inom 2009. Frågan är vad det kommer att stå i den och vad det riktigt står i den nuvarande lagen.

Jag tänkte därför ta upp det här med jordbruksstöden. Om man under en pågående mandatperiod höjer ett stöd, t ex jordbruksstödet, är det då förenligt med nuvarande förvaltningslag? Jag tror att det är vtm Gunnar Jansson som har lärt oss att om ett beslut, som lagtinget har tagit, förändras så är det bara lagtinget som kan förändra detta. Det här är kanske någonting som vi kan få svar på? Hur har det gått till att man höjer jordbruksstöden med pengar som vi inte vet varifrån de kommer. Är det förenligt med nuvarande finansförvaltningslag? Kommer det att påverkas av den nya finansförvaltningslagen? Annars börjar det kännas lite oroväckande det här med hur man förändrar lagtingets fastställda budget. Vi har ju ett tilläggsbudgetförfarande, det är väl där man gör förändringar i budgeten.

När jag nu är inne på jordbruksstöden så finns det, under Näringsavdelningen i landskapsregeringens berättelse, tabläer som är ganska överskådliga under näringspolitiken. Det är de allmänna stödformerna och EU-stöd till företag. Sedan kommer man till jordbruksbyrån, här finns inte en enda, ja det finns en liten tabla som visar att man delat ut LFA kompensationsbidrag för 105 %, inte bara för 100 %, utan för 105 %! Miljöstödet som bas stöd har man fördelat till 100 %. I övrigt står det inte riktigt klart och tydligt hur mycket pengar man har delat ut. Jag tycker inte det är riktigt schysst mot skattebetalarna. Nu uppgår det här beloppet totalt för landsbygdsutvecklingen för 2007-2030 till just under 60 miljoner, till mindre än 600 bidragsmottagare. Det finns uppgivet hur många som gäller för det ena och det andra. Det borde framställas i en tabla så att det blir överskådligt. Att räkna upp det här i flytande brödtext, antalet gårdar och stöd o.s.v. är inte riktigt tillfredsställande. Det rör sig om så mycket pengar och gäller så få personer att det är väldigt känsligt om man inte redovisar de här stödmedlen öppet och klart.

Herr talman! Jag ser fram emot en fortsatt diskussion efter att berättelsen har behandlats av utskotten.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Jag har ingen orsak för min del att försvara ÅHS organisationen och dess effektivitet, tvärtom. Jag har själv föreslagit för styrelsen en ordentlig organisationsanalys och ändring, men det är lite segt att få majoriteten med sig i styrelsen. Jag vill ändå framföra en korrigerings när det gäller Fants text här som ltl Sundback hänvisade till. Ledningsgruppens uppgifter, enligt reglementet så är deras huvuduppgifter att arbeta för de övergripande målen. Målen fastställs av lagtinget och landskapsregeringen. Det är deras uppgift. Men sedan har det visat sig genom åren att det nästan aldrig finns på deras föredragningslistor, utan det är administrativa frågor. Då tror jag man kommer till att det största problemet är sammansättningen av den här organisationen. Golvet, verksamheten är nästan inte alls representerad, utan det är administratörer helt enkelt.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Barbro Sundback, replik

Herr talman! Jag tror man måste vidga perspektivet. Det är som ltl Roger Jansson säger givetvis, men det att ledningsgruppen inte har någon kollegial beslutanderätt så därför svävar det fritt. När de dessutom inte åläggs att förverkliga lagtingets och landskapsregeringens beslut så finns det ju ingen styrning på verksamheten. Det tar upp frågor och diskuterar nu det som de diskuterar. Det som de kommer fram till kanske t o m förverkligas i vissa fall. Det är alldeles för svag definition av var makten sitter i organisationen. Det måste lagstadgas, det räcker inte med ett reglemente.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Inte är det kanske riktigt så. Den makt som finns inom ÅHS så den finns i reglemente, som är lagstadgat vad det reglementet kan innehålla. Där finns den inre organisationen och den makt som också de här ledamöterna i ledningsgruppen har. Den är klar och tydlig, sedan hur man följer den är en annan sak. Att de inte skulle ha någon kollegial beslutanderätt som Fant skriver stämmer inte riktigt heller eftersom i deras reglemente i punkt 5.1 anges att de ska bereda ärendena inför styrelsen. Det ska de göra samt att de dessutom ska ansvara för att målen och det som är viktigt för den övergripande verksamheten också genomförs i organisationen. Så står det också i reglementet. Egentligen är det bara fråga om att göra såsom det står. Men nog behövs förändringar också, särskilt när det gäller sammansättningen av ledningsgruppen.

Ltl Barbro Sundback, replik

Jag är nog av samma uppfattning som Fant, att ledningsgruppens arbete och dess relation till styrelsen ytterligare bör lagstiftas och formaliseras. Det är det här som är väldigt oklart när det inte finns ett klart samband. Jag hoppas att man går vidare. Reglementet behöver säkert också ses över men det krävs nog lagändringar för att få klarlagt var ansvaret ligger och hur det är fördelat mellan lagtinget, landskapsregeringen och ÅHS styrelsen och ledningsgruppen. Att man dessutom inte har haft revisorer är ju katastrofalt. Det finns ingen intern uppföljning utan det är mest landskapsrevisorernas skrivningar som vi har haft att följa.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Ulla-Britt Dahl, replik

Tack, herr talman! Att det behövs en organisationsförändring inom ÅHS det tror jag att vi är flera som kan hålla med om. Det är också under diskussion i ÅHS styrelse. Jag reagerade lite på ltl Sundbacks anförande när hon tyckte att organisationen är läkarstyrd. Jag kanske inte vet hur hon menar, men jag har i alla fall upplevt med de diskussioner man har haft, att det anser åtminstone inte de klinikchefer som är läkare. De känner sig lite bakbundna, på ett sätt, att klara den ekonomiska situationen och följa budgeten för att det är problem med två hierarkier. Vi kommer tillbaka till organisationen, hur vi än diskuterar.

Ltl Barbro Sundback, replik

När den här ledningsgruppen inte har kollegialt beslutanderätt, om man har 15 klinikchefer av vilka tydligen de flesta i alla fall är läkare så nog vet var och en, som har varit inne i sådana här organisationer, hur det går till. Det finns en formell gång och så finns det en informell gång. Jag menar att den formella gången är alldeles för otydlig och oklar och den ger inte makt åt ledningsgruppen och åt styrelsen inom organisationen. Det är ju det som man måste formalisera.

Ltl Ulla-Britt Dahl, replik

Tack, herr talman! Jag tror säkert att det kanske finns någonting att göra där. Men sedan måste jag nog hålla med ltl Roger Jansson att det finns sagt i reglementet ganska klart hur den här ledningsgruppen ska fungera och bereda ärenden till styrelsen.

Ltl Barbro Sundback, replik

Man måste ju ändå inse att det är en skillnad mellan vad det står i reglementet och vad man uppmanar folk att ta ansvar för. En annan sak om det är formaliserat i lag, vem som har både ansvaret, skyldigheten och befogenheterna, det är ju då någon kan ställas till svars för någonting som har fullföljts eller icke fullföljts. Det är ju ingen förening det här, inte.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Jag tänkte hålla mig till den här hållbarhetsredovisningen och ltl Sundbacks skepticism till den. Det har hon uttryckt förut och det är hennes fulla rätt. Ursprunget är ju Brundtlandkommissionens definition på hållbarhet. Det är absolut första gången landskapsregeringen har något sådant här. Det är någon form av pionjärbete, som vi har gjort. Det är ett levande dokument. Vi måste hela tiden utvärdera om det är ett nyckeltal vi hänvisar till. När man jämför offentligt- och privatanställda så kan man också konstatera att när det gäller offentligt anställda är löneskillnaden mindre mellan kvinnor och män än vad den är inom det privata. Det är värt att starta en diskussion om det.

Ltl Barbro Sundback, replik

Jag tycker det skulle vara viktigare att veta hur man åstadkommer balans mellan det sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionerna på den frågan. Det är ju det som är regeringens mål med hållbarheten. På vilket sätt uppnår vi balans i ekonomiskt, socialt och ekologiskt avseende vad gäller löner mellan kvinnor och män och mellan det privata och det offentliga?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Specifikt när det gäller lönejämförelsen kan man konstatera att det berör den ekonomiska och den sociala delen. Det har konsekvenser för hur landskapsregeringen ska handla när det gäller arbetsvärdering, när det gäller vad kvinnor får för pensioner, när det gäller hur jämställdheten avancerar i samhället. Vi kan konstatera att vi har en bra bit att gå när det gäller den frågan.

Ltl Barbro Sundback, replik

Ja, om det behöver konstateras igen för miljonte gången, så gärna för mig. Men hur ska vi uppnå balans? Det är ju det som är problemet. Jag tycker det är lite att kasta dimridåer. Det är, som jag ser det, en stor ekonomisk och social orättvisa när det grundar sig på kön.

Det andra problemet är det här med privatanställda, jag tycker inte vi kan ta in det i landskapsregeringens berättelse. För hur ska vi kunna påverka det? Jag ser inte det meningsfulla med de här staplarna, ur det perspektiv som regeringen själv har valt att skapa, hållbar utveckling. Tvärtom kanske, det bara förvirrar ännu mera. Eller är det att man vill säga; titta vad vi är duktiga inom offentlig sektor, där är skillnaden mellan könen mindre.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Jan-Erik Mattsson, replik

Herr talman! Redovisningen i landskapsregeringens berättelse utgår från uppställda mål. När det gäller bidragen som ltl Sundback efterlyste, den tabell som finns på sidan 112, utgående från den kalkyl eller den bedömningen man gjorde i anslutningsarealer för olika bidragmottagare, här blev det på det ena LFA kompensationsbidraget 622 hektar mera än det kalkylerade, därav står det 105 %. Det ekonomiska utfallet av det här finns inte redovisat i den här berättelsen, det finns i landskapets bokslut. Det finns inom en stödram, ett stödpaket inom axel två. Det här stödpaketet, LBU programmet togs fram av den tidigare landskapsregeringen med ledamoten Sundbacks parti som delaktig i. Det har fastställts av EU och den sittande landskapsregeringen.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Barbro Sundback, replik

Tack herr talman! Jag hör att näringsminister Jan-Erik Mattsson har läst på sedan senast vi diskuterade jordbruksstöden. Det är bra det. Det är väl det omdiskuterade PM:et. Vi kanske kan få en kopia av det? Det är väl en offentlig handling? Det skulle vara mycket intressant att ta del av det. Om man jämför med det som redovisas på sidan 109, så tycker jag att redovisningen

av jordbruksstödet är otillräcklig. Det är lite förvånande att man delar ut 105 %. Jag tycker det var ganska väl tilltagna stöd i alla fall. Det går hela tiden lite mera i överkant. Det toppar över en miljon här och en miljon där till jordbruksstöd. Det borde inte göra det. Jag håller nog med vtm Gunnar Jansson, lagtingets beslut kan bara lagtinget ändra på.

Landskapsregeringsledamoten Jan-Erik Mattsson, replik

Herr talman! När det gäller omfördelningen mellan olika stödåtgärder så är det någonting som lagtinget inte har fastställt. Till den delen finns det inom samma ram. Däremot så är ju de ändringar, den här berömda, omtalade åtgärden, som är iväg skickade för godkännande av ändring av LBU programmet och för notifiering till den ekonomiska delen. Men det är inte några nya pengar från landskapets budget som kommer in.

Ltl Barbro Sundback, replik

Det hör ju kanske inte riktigt till berättelsen, men hur kan då det totala beloppet stiga från 57 till 59 miljoner? Någonstans har det kommit mera pengar under de här anslaget.

Talmannen

Replikskiftena är avslutade. Plenum avbryts här och återupptas kl. 15.19.

Talmannen

Plenum fortsätter. Nästa anförande Johan Ehn, varsågod.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Jag vill inledningsvis börja med att sälla mig till dem som lyfte fram det positiva i att årligen har en revisionsberättelse som är omfattande och beskriver landskapets fögderi under de senaste åren, granskade ur andra ögon än landskapsregeringens, vilket är väldigt nyttigt. Samtidigt vill jag också konstatera att från Frisinnad Samverkans sida ser vi också fram emot det arbetet som nu pågår att skapa en oberoende revisionsmyndighet, rakt underlydande lagtinget. Vi ser det som någonting som ytterligare kan utveckla revisionsarbetet på ett sådant sätt att det är lättare att också få en kontinuitet i arbetet. Man får också möjlighet att kanske bedriva det ytterligare utan de politiska glasögonen. I första hand handlar ju revisionsarbete faktiskt om att granska, utgående från av lagtinget fattade beslut, och hur det sedan förverkligas av landskapsregeringen.

Jag kommer i mitt anförande att lyfta några saker som rör både verksamhetsberättelsen och revisionsberättelsen.

Till att börja med vill jag lyfta en fråga som redan har varit upp, en intressant figur på sidan 23 1. Ltl Barbro Sundback var redan inne på det när man diskuterade skillnader mellan lönenivåerna i offentlig sektor och privat sektor. Jag skulle vilja lyfta en annan sak som diagrammen på den här sidan visar, det är om den genomsnittliga lönen som vi har inom olika delar av landskapsförvaltningen. Tittar man dock på sjötrafiken, skärgårdstrafiken så har vi en medellön som ligger på över 4 000 euro per anställd. Det är en ganska hög summa. Det här aktualiserar det som också till viss del har diskuterats här tidigare, men som vi från vår sida vill lyfta upp ytterligare, behovet av att göra arbetet med arbetsvärdering och vikten av att göra det. Har inte vi förstätt saker och ting helt fel här, så har man inlett ett arbete med det här, men däremot har man lämnat sjötrafiken utanför. Det ser vi som ett allvarligt problem när man tittar på hur siffrorna ser ut här. Ska man kunna få en rättvis arbetsvärdering som syftar till att faktiskt göra förändringar på

sikt så behöver man nog ha med helheten. Här skulle det vara intressant att höra kommentarer från landskapsregeringens sida av vilka orsaker man har lämnat bort just sjötrafiksidan? Det är också någonting som man i finansutskottet kunde stifta lite närmare bekantskap med.

När det gäller sättet att lämna revisionsberättelse så hör vi också till dem som tyckte att fjolårets system var bra. Att lämna den tidigt och ge landskapsregeringen en möjlighet att besvara de frågeställningar, kritik och kommentarer som finns i revisionsberättelsen. Den möjligheten gavs genom att avlämna berättelsen i god tid. Det är någonting som man borde eftersträva. Det gör att debatten här i salen blir betydligt mycket enklare. Det vore väldigt bra, för diskussionen och revisionen som instrument för oss här i lagtinget att utöva kontrollmakten, att revisionsberättelsen kom i så god tid som möjligt. Det här är ju ingenting som landskapsregeringen kan göra något åt i det här skedet. Men jag tycker att man bör lyfta upp det i en sådan här diskussion och kanske också försöka påverka revisorernas arbete framåt vad gäller den biten.

När det gäller de här två dokumenten som sådana, landskapsregeringens berättelse och revisorernas berättelse, har vi idag ett system där landskapsregeringens berättelse med bokslutet omedelbart går till utskott. Revisionsberättelsen går alltid till finansutskottet medan är landskapsregeringens berättelse kan gå till lagutskottet, om vi så beslutar. Det som vore viktigt här att inse att de här två hör väldigt intimt ihop. Att fördela, mellan två utskott på det här sättet rakt av, det kanske inte är det allra mest lyckade. När man nu diskuterar en ny finansförvaltningslag och när vi tittar över lagtingsordningen och arbetsordningen så kanske vi borde fundera på hur man ska lösa det här framledes. Kanske det vore bra att man gav finansutskottet, som ett huvudutskott, de här båda dokumenten och man tittar på dem gemensamt. Sedan begär finansutskottet in utlåtanden från övriga utskott som berörs av de här frågorna. Att man får en koppling mellan de här två dokumenten som blir tydligare än vad det är i dagsläget. Nu riskerar vi att få två parallella behandlingar som kan vara olyckligt för att kunna utöva just den kontrollmakt som är så viktigt i det här fallet.

När det gäller landskapsregeringens berättelse så finns det en sak som jag vill lyfta fram här som jag tycker att utskottet kunde titta vidare på, frågan har vi diskuterat ofta i samband med budgeten, frågan har också dykt upp i samband med revisionsberättelsen tidigare. Det handlar om bostadsproduktionen och de faktorer som påverkar hur vi får en bostadsproduktion ute i vårt samhälle. På sidan 21 i revisorernas berättelse finns det en väldigt beskrivande tabell, ett stapeldiagram som visar på utvecklingen av bostadsproduktionen. Vi hade en väldig dip i mitten av 90-talet. Den dippen, enligt vårt sätt att se det, är någonting som beror framförallt på den lågkonjunktur som då kom. Sedan fick vi en liten ökning 2002, det intressanta är att just det året tog man beslut om att införa enhetslån. Däremot hade enhetslånen inte hunnit göra så mycket verkan ännu, men redan där fick vi en uppgång. Samtidigt, i det här läget, avreglerade man också bostadsmarknaden. Tittar man sedan på de följande åren 2004-2006 då går bostadsproduktionen de facto ner. Utgående från de resonemang som man för, att enhetslånen borde lyfta bostadsproduktionen så går den faktisk ner. Landskapsrevisorerna uppmanar landskapsregeringen att följa det här noggrant. Vi tror också det är viktigt att framåt följa hur man får en bostadsproduktion som fungerar bra. Det vore också intressant att utskottet faktiskt tittar lite närmare på vad det finns för orsakssamband mellan de här olika förändringarna. Här vill vi rikta en uppmaning till utskottet att jobba med den här frågan. Vi borde få fram fakta som visar på vad som

är orsak och verkan. Jag vet att vi har politiskt olika syn på saker och ting. Det borde vara lätt att få fram fakta. Här talar kanske fakta lite åt båda hållen men då borde man försöka få någon typ av tolkning av det hela.

Sedan några saker i landskapsregeringens berättelse som ligger mig varmt om hjärtat och som jag hoppas på att man kunde få lite mera beskrivet vid tillfälle. Det handlar om brand- och räddningsväsendet, i det här fallet sådant som har funnits beskrivet angående polishuset och alarmcentralen. Under många år har man resonerat om att bygga ut polishuset. I samma veva ska man också lösa utrymmesbehoven framåt för alarmcentralen. När man nu tittar i landskapsregeringens berättelse kan man konstatera att det inte finns någonting noterat om vad som har hänt under det senaste året kring den frågan. Jag har förstätt att den springande punkten i det hela är att landskapsregeringen måste bestämma sig för vad man tänker göra med polishuset. Det fanns inledningsvis en tanke att man skulle bygga ut nuvarande polishus eventuellt ta andra närliggande fastigheter för att få det här. Men jag har också förstätt att följande steg nu är att man ska bygga nytt helt och hållet. Här vore det intressant att få lite reflexioner om vad som är på väg att hända? Det är ganska viktigt att veta vart vi är på väg vad gäller de här två sakerna.

I övrigt finns många, många intressanta frågor som kunde tas upp i det här. Jag nöjer mig i det här skedet att stanna här eftersom min tid har runnit ganska för långt.

Ltl Roger Jansson, replik

Herr talman! Orsaken till repliken är att det blev lite oklart i ltl Ehns redogörelse för den viktiga bostadsproduktionstabellen på sidan 21 i revisorernas berättelse. Det var så, vi ser här att 1999 började uppgången efter den ekonomiska krisen och fortsätter 2000-2001. Sedan blev det ytterligare en uppgång 2002. Sedan blev det en nedgång, precis som ltl Ehn sade. Så det här började mycket tidigare. Avregleringen av bostadsfinansieringen hade vi 1999, det innebar den här uppgången, som vi ser av den här tabellen. Införandet av enhetslån innebar ingen ny uppgång. År 2002 var endast delvis enhetslånsberoende, men fortsatt avregleringsberoende. Vi ser att diskussionen som har förts om enhetslånen betydelse för bostadsproduktionen i landskapet har ju varit kraftigt överdriven.

Ltl Johan Ehn, replik

Det är bra, om anförande var otydligt, att vi fick det förtydligandet. Det var det som jag precis också försökte säga. Det finns tydliga tecken på att det är andra faktorer än enhetslånen som gör att vi har en bostadsproduktion som ökar i slutet av 1900-talet, för att sedan efter man har infört enhetslånen faktiskt går, åtminstone under de par tre följande åren, neråt.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Folke Sjölund, replik

Herr talman! Jag har inte riktigt samma uppfattning om hur man skall läsa den här tabellen, som ltl Ehn. Den här tabellen visar ju den totala bostadsproduktionen, också den privatfinansierade. Min minnesbild är ganska klar på den punkten. När det gäller hyresbostadsproduktionen så var det just re-

formen av bostadsfinansieringen, via enhetslån och räntestödslån, som verkligen satte fart, då i början på 2000-talet, på den produktionen.

Ltl Johan Ehn, replik

Våra åsikter går här isär. Det som man glömmer bort att ta fram här är avregleringen av marknaden. Där tror jag att man har en väldigt stor effekt om man tittar också på antalet bostäder som produceras totalt. Även om man titta på den siffran så har man en stor uppgång just efter att man gått in för avregleringen. Frågeställningen som dyker upp gör att det blir än mera tydligt att finansutskottet har någonting att bita i vad gäller den här frågan och titta på den så att man sedan också kan följa upp det i det budgetarbete som ska göras. Den här frågan bör rätas ut eftersom vi från vår sida ser en uppenbar risk att det som har hållit på att hända, när man har gått in för att agera bank från landskapsregeringens sida så kraftigt som man har gjort, det är att man tar på sig att bygga helt och hållet. Under de senare åren har det blivit så att det inte är någon annan som vågar starta upp hyreshusbyggandet eftersom de, som får den här typen av enhetslån, är de enda som kan konkurrera framåt också.

Ltl Folke Sjölund, replik

Herr ordförande! Det är väl där våra åsikter divergerar mest kanske. Faktum är att före bostadsfinansieringsreformen så byggdes det egentligen inte några hyresbostäder överhuvudtaget utanför Mariehamn. De satte i gång också en regional byggnation av hyresbostäder. Det är helt klart att just den här typen av hyresbostadsförsörjning är oerhört viktigt för vårt samhälle, särskilt när vi ser på vilket sätt det har främjat inflyttningen till Åland, som är helt väsentlig med tanke på befolkningstillväxten.

Ltl Johan Ehn, replik

Det är säkert så att även utvecklingen på landsbygden har skjutit fart i slutet på 1900-talet och i början på 2000-talet. Fortsättningsvis kan man konstatera att av de hyresbostäder som finns, så finns 68 % av dem i Mariehamn, 32 % ute på landsbygden. Tittar man också på hur pengarna fördelats för enhetslånen så är det framför allt projekt i Mariehamn som har kommit i åtnjutandet av dem. Det finns också några på landsbygden, men om jag inte minns helt fel, från den statistik som fanns presenterad i budgeten för detta år, så var den övervägande majoriteten riktade mot staden och mot stadens fastighetsbolag Marstad.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Landskapsregeringsledamoten Roger Eriksson, replik

Herr talman! Ltl Ehn tog i sitt anförande upp polishuset i revisorernas berättelse 2008. Egentligen finns det inte någon skrivelse i revisionsberättelsen om det. Men jag kommenterar gärna och informerar om hur det står till med den saken. Det är riktigt att vi har gjort en undersökning och går igenom det. Vi har också fundera på en bantad version, men det visar sig att pengarna inte räcker till. I dagsläget är det så att polishuset inte kommer att finnas med i nästa års budgetförslag.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Torsten Sundblom, replik

Tack herr talman! Ltl Ehn hänvisade till tabellen på sidan 231 i landskapsregeringens berättelse, sjötrafiklönerna. Vänder man blad och går till sidan 232 så finns det en förklaring här. Det är mycket övertid som inte finns i de andra staplarna. Det gör att det blir så här, det blir lätt på det här viset. Övertid och obekvämtid, räkna antalet timmar. Sedan kan vi gå vidare till revisorernas berättelse till sidan 70, här står det i tredje stycket om konsultrapporten som många gånger har refereras här i salen. Många har ondgjort sig över en del saker där. Sista meningen på sidan 70;" revisorerna har erfarit att utredningen är bristfällig och att vissa av de förslag som framförs är dåligt underbyggda".

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! Det vore bra om ltl Sundblom höll sig till vad jag har sagt i mitt anförande vad gäller den sista biten. Jag nämnde inte någonting om utredningen. Jag använde mig av det material som finns i landskapsregeringens berättelse, inte någon utredning. Till den delen tycker jag det vore bra om man kunde replikera på det som har sagts i anförandet.

Vad gäller den andra biten vore det också bra om ltl Sundblom lyssnade på vad jag sade. Jag kritiserade inte de höga lönerna, jag sade att det finns ett behov av att gå vidare i att göra den arbetsvärdering som landskapsregeringen har utlovat. Jag ställde mig mycket frågande till varför man har valt att lämna sjötrafiken utanför den arbetsvärderingen. Det var de sakerna jag lyfte fram. Tydligt var det en öm tå hos ltl Sundblom där man övertolkar eller försöker skriva in saker som jag inte sade.

Ltl Torsten Sundblom, replik

Tack herr talman! Ja, jag ville bara försöka peka på att det går att läsa de bitarna med anledning av det som ltl Ehn sade.

Ltl Johan Ehn, replik

Herr talman! På vilket sätt har ltl Sundblom kunnat göra en arbetsvärdering utgående från att läsa de siffror som finns här? Det vore intressant att få höra. Det var arbetsvärderingen jag efterlyste. Utgående från de siffror som finns presenterade här, visar det klart och tydligt att en arbetsvärdering bör göras för hela landskapsförvaltningen. Men, vill man inte lyssna på, utan man har förutfattade meningar om vad som kommer att sägas och försöker skriva på andra var man har att säga. Då blir det på det här sättet. Men det jag sade var att det är en arbetsvärdering som behöver göras. Där ska hela landskapets förvaltning finnas med, även sjötrafiken.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Anders Eriksson

Herr talman! Det är en bra berättelse, det har de flesta sagt och det vill jag också säga. Det är alltid roligt att säga något som alla andra säger. Det har också varit en bra debatt.

Jag tänkte ta upp sjukfrånvaron, men jag tyckte att ltl Gun Carlson sade ganska långt det som jag tänkte säga, det är onödigt att upprepa det. Jag håller med om det. Det fanns en sak som ltl Carlsson inte nämnde, att sjukfrånvaron mellan enheterna kan vara så olika. Det finns byråer som har exceptionellt hög frånvaro. Det står att sjukfrånvaron kan i en del fall vara arbetsrelaterat. Det där blir lite hängande i luften, jag hoppas att finansutskottet kan titta på det. Det sägs klart ut att vid långvårdsenheten Gullåsen är personalens sjukfrånvaro oroväckande hög. Det kan säkert finnas många olika orsaker till det. Det är ett tungt jobb på alla sätt och vis. Det sägs här att det är viktigt att landskapsregeringen analyserar orsakerna till den höga frånvaron. Det hoppas jag att man redan har gjort. Det vore intressant om den kommande debatten gav svar på det, annars får vi invänta att finansutskottets betänkande kunde ta fasta på det här.

Herr talman! Jag tänkte uppehålla mig vid som nästa punkt det här med anslagsöverskridningar. Det sägs ju i landskapslagen om landskapets finansförvaltning att "i årsstat upptagna anslag må ej överskridas", det är kanske en formulering som inte riktigt är up-to-date, vi förstår ändå var det betyder. Ändå finns en hel del överskridningar, 15 stycken har revisorerna hittat. Det överskridna beloppet utgör sammanlagt 727 000 euro, det är en del pengar det handlar om. Det vore intressant att veta hur regelverket är när det gäller överskridningar? Hur är det med varningar och andra disciplinära åtgärder för otillåtna budgetöverskridningar? Behandlas alla lika? Det enda jag känner till är prickningen av näringschefen. Om det var på politiska grunder eller på vilka grunder det var, det vet jag inte. Det är det enda fallet jag känner till. Samtidigt ser vi att det finns 15 olika överskridningar, som revisorerna har konstaterat, bara för fjolåret. Det här vore intressant att få reda på. Behandlas alla likadant? Hur tydligt och klart är regelverket när det gäller repressalier vid överskridningar?

Tittar man längre fram i berättelsen finner vi överskridning med över 200 000 i Ålands hälso- och sjukvårds verksamhetsutgifter. Det andra stora är sjötrafiken, reparation och underhåll av färjor, där har vi 145 000 i runda tal. När det gäller det sistnämnda så sägs det att det har överskridits tre år i rad. Inte tror jag det kommer som någon större överraskning för någon. Mig veterligen, har det inte lett till några disciplinära åtgärder här.

I övrigt vill jag säga att den diskussion som har varit om ÅHS, som ltl Gun Carlson initierade på ett mycket förtjänstfullt sätt och ltl Barbro Sundback backade upp, kändes bra. Jag har ju från Ålands framtids sida, ända sedan vi kom in 2003, motionerat gång på gång att man skulle ta in managementkonsulter och titta genom den här organisationen ordentligt. Jag har också flera gånger sagt att man borde ha en professionell styrelse som är bra på ekonomisk styrning av en organisation av det här måttet. Annars tror jag det blir mycket som vi ser av nu, det är ganska naturligt alla politiker är människor, alla politiker är måna om sitt röstunderlag. Om någon läkarstation i Godby ska dras in är det ganska naturligt att folk som bor i närheten reagerar. Det blir lite Töftöfärjans matpauser över alltihop. Man hoppas att man skulle få till stånd en förändring. I och med att de kloka kvinnorna ltl Gun Carlson och ltl Barbro Sundback var inne på det här så får man väl konstatera att när en karl säger något leder det inte till någonting, men om två kvinnor säger det så blir det säkert förändring, eller om det var tvärtom det brukar sägas, jag kommer inte ihåg.

När man tittar på det här med budgetöverskridningarna så säger revisorerna att; "2008 är det inte frågan och ett överskott i budgetförverkligande utan frågan om ett budgetunderskott i bokslutet om 6 900 000 euro i runda tal, vilket är det

verkliga budgetmässiga resultatet. Revisorerna finner att överföringarna av överkottet från år 2007 på såväl inkomstsidan som utgiftssidan både förskönar och gör bokslutsresultatet för budgetförverkligande otydligt". Det här är ett ganska allvarligt konstaterande som jag också skulle vilja att finansutskottet tittar på.

När vi tittar på pensionsansvaret, som flera ledamöter har varit inne på, så är det klart att man kan säga att vi har en betydligt högre täckning här än vad man har i Finland och Sverige. Ändå kan vi konstatera att vi har en skuld på 314 000 till pensionstagarna, så kan man också räkna. Det är stora pengar det handlar om. Den skulden får man betala ränta på. Därför håller jag inte riktigt med om det resonemanget som har varit tidigare att allt är frid och fröjd för att vi har lite bättre än vad man har det i Sverige och Finland. Det finns, de facto, en pensionsskuld som är väldigt, väldigt stor.

Herr talman! Jag tänkte ta upp det här med avräkningsgrunden, som flera har varit inne på. Det sägs inledningsvis under rubriken **uppföljning av förändringar** på sidan 51; "landskapsrevisorerna har erfarit att någon framställning om en ändrad avräkningsgrund inte har gjorts varken från landskapets eller statens sida". När det gäller det sistnämnda tror jag inte att vi ska vänta på det alltför länge. I från landskapets sida borde man kanske titta på det. Jag vill faktiskt påminna om en finansmotion som jag lämnat in själv i fjol, 7 november 2008, med den här texten;" under året upptas förhandlingar med riksmyndigheterna för att uppnå en justering av klumpsumman för att kompensera de merkostnader landskapet fått p.g.a. övertagandet av stöd som hör till rikets behörighet". Här tog jag upp problematiken med LFA stöden, som jag har förstätt att har väckt stor uppmärksamhet i delar av åländsk media. Jag hävdar fortfarande att vi betalar en hel del stöd som de facto inte hör till oss. Utöver det listar revisorerna fem punkter som har ändrats sedan självstyrelselagen infördes, som ltl Gun Carlson var inne på, så är det över 100 miljoner det sammanlagt handlar om. Det är, de facto, stora pengar. Visst, som ltl Danne Sundman sade, det är ingen lösning på sikt att försöka ändra avräkningsgrunden. Jag noterade i debatt om skatteövertagandet att man från finsk sida nu vill locka med att vi kan resonera om en ändring av avräkningsgrunden för att man synbarligen ska tappa lite fart och motivation när det gäller övertagandet av beskattningen. Det system vi har nu, det måste följas. Tar vi kostnader som inte hör till oss så ska avräkningsgrunden ändras. Jag är lite förvånad över att man inte har tagit upp den frågan dess mera. I 47 § självstyrelselagen sägs det om avräkningsgrunden så här; "avräkningsgrunden ska höjas om landskapets utgifter har ökat genom att landskapet övertar förvaltningsuppgifter som ankommer på riket eller efter överenskommelse med riket genom att landskapet svarar för verksamheter för helt eller till betydande tjänar riksintressen." När det gäller LFA stöden så är det definitivt på det sättet, det var ingen som sade emot det heller i den budgetdebatt vi hade. Som vanligt när det läggs fram förslag så rinner det ut i sanden, för att dyka upp så småningom. Det här är ändå så pass mycket pengar det handlar om. Jag hoppas att det ska dyka upp så småningom.

Det var de korta kommentarer som jag ville ta upp, herr talman.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Herr talman! Avräkningsbeloppet och 0,45 som hör ihop med det, så har den här landskapsregeringen, som noterats i media, lyft upp diskussionen på den nivå där den hör hemma, på högsta politiska nivå. I och med det som står i självstyrelselagen, att det är via lag som det här ska ändras, om man ska ändra avräkningsgrunden och 0,45, då krävs det politisk dialog och diskussion.

Det torde ha noterats att statsministern har uttryckt sig försiktigt positivt om det här, även finansministern. Vi för den här diskussionen som efterlyses, också i den här berättelsen. Vad gäller LFA stödet måste jag lite grann opponera mig här. Jag vill minnas att ltl Anders Eriksson var med och såg till att vi fick över kostnadsansvaret för att betala ut LFA stödet. Jag tror att det är så. I samband med att man tog på sig kostnaderna borde man också ha diskuterat avräkningsgrunden. Det vore ha varit lämpligt just då.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Anders Eriksson, replik

Om det skulle ha varit som finansministern säger, så hade det absolut varit lämpligt då. Däremot var jag med under förhandlingarna om EU-medlemskapet. År 1995, om jag inte missminner mig, konstaterade man att, det som sägs i självstyrelselagen om att styrning av lantbruksproduktionen som hör till åländsk behörighet och priset på lantbruksprodukter som hör till rikets behörighet, här går saker och ting kors och tvärs. Då tillsattes Uronengruppen med jord- och skogsbruksministeriets dåvarande kanslichef Reino Uronen som ordförande. Där gjorde man den uppdelningen att LFA stödet, som var enbart ett arealbaserat stöd som de facto hade betydelse för inkomsten, det skulle riket ha. Miljöstödet, där man faktiskt kunde styra jordbruket till en viss riktning, mera miljövänlig, det skulle landskapet ha. Den uppdelningen gjordes. Varför LFA stödet sedermera övertagits, det kan inte jag svara på.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa, replik

Herr talman! Håll med om, i varje fall, att det vore lämpligt att man i samband med behörighetsöverföring, diskuterade avräkningsbeloppet. De facto har vi kostnader för LFA stödet just nu vilket belastar vår budget och har varit föremål för diskussion. Man borde i samband med att man väljer att ta över de här kostnaderna också föra den här diskussionen i förhållande till avräkningsbeloppet. Nu säger man här att den här landskapsregeringen borde reda upp för det som gjordes då. Det är klart att vi kommer att försöka. Den här dimensionen kommer att finnas med. Saker och ting borde ha tagits lite mera vartefter.

Ltl Anders Eriksson, replik

Jag håller med om den saken. Jag tycker den värderade finansministern är lite onödigt känslig nu, jag har inte riktat kritik mot sittande landskapsregering. Jag tog upp den här problematiken genom en finansmotion för att det förhoppningsvis skulle leda någon vart. Det som gjorde att jag skrev finansmotionen var att jag noterade att landskapet också har tagit över tilläggsdelarna för miljöstödet som ingenting har att göra med styrning av jordbruksnäringen i en viss riktning. Det är också inkomstkompensationsstöd, som man fick till stånd i förhandlingarna. Också det var ett stöd som, de facto enligt gällande självstyrelselag, hör till riket som landskapet betalar till en kostnad på runt 600 000- 700 000 euro. Inte har jag riktat kritik mot någon överhuvudtaget, jag bara pekade på ett missförhållande som jag hoppas att kunde tillämpas. Speciellt med tanke på den ganska oinsatta debatt som pågår nu i delar av media så skulle det vara ännu viktigare.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Herr talman! Jag tycker ltl Eriksson, när han lyfter upp skattebehörigheten och avräkningsbeloppet som en och samma fråga, blandar ihop två skilda frågor. Åtminstone i min politiska värld så är de ihopblandade. Att föra diskussioner med den finländska regeringen om avräkningsgrunden och att se över vilka övertagande vi har gjort, vilka nya ansvarsområden vi har och reglera det. Framförallt att se vad man tar med när man räknar ut vår 0,45 %? Vi visar också på vår ökade befolkning huruvida det också inverkar. Jag tycker att det är en skild diskussion från det att sedan arbeta för ett helt eget skatteövertagande, där jag tycker att det handlar om att kunna bedriva en egen skattepolitik, att utveckla Åland och framförallt att kunna bedriva en egen näringspolitik med ett eget skatteinstrument. Jag ser det som två skilda frågor. Vi kan inte bara låta klumpsummesystemet ligga och vänta tills vi har ett eget skattesystem.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Anders Eriksson, replik

Synbarligen har jag uttryckt mig mera oklart än vad jag vill göra. Jag håller precis med minister Lundberg. Jag tycker inte att man ska blanda ihop det här. Det pratades tidigare i debatten om att man inte skulle begära allmosor från rikssidan. Oavsett om jag vill att Åland ska vara självständigt, oavsett om jag vill att vi ska ha den totala skattebehörigheten, så lever vi här och nu i ett system som ska fungera. Det ska fungera lika bra både för riket som för oss. Så ser situationen ut i dag. Jag håller helt och hållet med ministern. Det här ska redas upp, avräkningsgrunden behöver man få justerad. Det jag ville understryka, och det var kanske det som gjorde att det blev ett missförstånd, det är att det är ingen lösning på sikt för Åland. Det är inte så att man ska låta sig luras med löften från Katainen och Vanhanen, ni får lite mera klumpsumman bara ni slutar snacka beskattning, det är jag lite rädd för.

Vicelanträdet Britt Lundberg, replik

Herr talman! Jag tycker ändå inte det är vår uppgift att här tolka statsministerns eller finansministerns avsikter. Vill man veta vilka avsikter eller hur uttalanden ska tolkas så behöver man kanske föra den diskussionen med dem. Det väsentliga är hur vi diskuterar här i Ålands lagting och vilken utveckling vi vill ha. Det återkommer vi till när vi kommer med skattemeddelandet.

Ltl Anders Eriksson, replik

Även om den värderade minister Lundberg gärna brukar vilja missförstå mig så tror jag att vi är ganska överens. Vad jag har pekat på, i flera exempel när det gäller avräkningsgrunden, i likhet med vad landskapsrevisorerna gör, är att avräkningsgrunden borde ändras just p.g.a. att det har skett förändringar mellan behörighetsfördelningen mellan Åland och riket och också direkta omdisponeringar i riksbudgeten. När det gäller skattedebatten så ser vi faktiskt med spänning fram emot det skattemeddelandet som regeringen har utlovat. Då ska vi ta tag i den biten.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Lt Carina Aaltonen

Herr talman! Jag tänkte beröra de skrivningar som handlar om dels taxi, på sidan 17, och dels busslinjer.

Idag är taxitillstånden knutna till kommungränserna, vilket är ett ganska föråldrat och svårarbetat system. Här tycker jag att landskapsrevisorerna inte riktigt har tagit ställning till vad som borde vara det bästa för dels taxiidkarna och deras företag, inte heller servicen eller miljöaspekten. Revisorerna skriver att det eventuellt kan övervägas att göra fasta Åland till en enda stationsplats, alternativt inrätta två stationsplatser, en för fasta Åland och en för Mariehamn.

Det första alternativet anser jag att skulle vara det bästa. Att fasta Åland borde vara en enda stationsplats. Då kunde t.ex. en Mariehamns taxiidkare som kör ut passagerare till flygfältet i Jomala stanna kvar där och vänta på att ta med sig passagerare in tillbaka till staden när flygen kommer från Stockholm, Helsingfors och Åbo. Nu får han eller hon inte göra det. Nu måste Mariehamns taxi in tillbaka till staden och vänta på att det kommer en beställning från flygfältet, då kan de åka ut och hämta upp passagerare. Taxiservicen vid flygfältet i Jomala är idag urusel och håller inte måttet om vi ska vara en attraktiv turist- och konferensdestination. Lika illa är det i Västra hamnen.

Tänk nu att en grupp landsortsbor tar taxi in till någon av stadens restauranger en sen lördagskväll. Denna taxiidkare, från t.ex. Vårdö, kunde mycket väl åka ner till hamnen och ta en körning och minska på taxiköerna. Men se, det går inte. Vårdö taxi skall köra tillbaka till sin hemkommun och där invänta telefonsamtal om en ny körning.

Är detta hållbar utveckling? Är detta klok politik? Om gränserna tas bort så skulle taxiservicen för hela Åland förbättras. Ett gränslöst taxidistrikt kanske var det som gör att fler taxiåkare överlever och får fler ben att stå på. Nu är man så ytterst beroende av skolskjutsarna. Förändras linjerna eller tar man in skolbuss istället för taxi, så slås benet undan på dem som försöker överleva som taxiåkare på fasta Åland. Det som händer i Finström just nu är väl ett tecken på det här.

Farhågorna, om man tar bort gränserna att de kan leda till att det bara finns taxi att tillgå på attraktiva platser och tider på dygnet och året, de är också förmodligen obefogade. Däremot kan man ha förståelse för att människor och också taxichaufförer är oroliga för förändringar. Det betyder dock inte att förändringar alltid innebära försämring, det kan också betyda förbättringar.

Landskapsrevisorerna menar att regeringen kunde överväga att vidta andra åtgärder som skulle avhjälpa eller förkorta väntetiden under trafiktoppar.

I Stockholm hade man trafiktullar på prov under några månader innan man införde systemet på allvar. Varför inte prova med att ta bort gränserna för taxitillstånd på Åland under ett år för att se om det skulle fungera? Det är ett förslag som borde övervägas på allvar och som jag tycker att finansutskottet bör fördjupa sig i.

En annan sak som nämns i revisionsberättelsen på sidan 70 och som den nya trafikministern genast borde ta sig an, det är att samordna linje- och skärgårds- trafikens turlistor. Jag ska ge ett exempel på hur tokigt det är just nu. Mariehamn är en studieort för många av skärgårdens ungdomar medan skärgården fortfarande är deras hem, där familjen, den lagade maten, tryggheten och tvättmaskinen finns. Det är mycket viktigt för de här unga skärgårdsborna, som studerar i Mariehamn, att de har möjlighet att åka hem över helgerna. Tidigare gick det två

bussturer på söndagar från Långnäs till Mariehamn via Svinö, en morgontur och en eftermiddagstur. Eftermiddagsturen var anpassad så att Kökar-, Sottunga- och Föglöbor som pendlar hem över helgen kunde åka från sin hemkommun med den sena eftermiddagsfärjan på söndag och sedan ta bussen in till staden. Nu har man dragit in en busstur på söndagar och kvar finns bara morgonturen som startar kl. 9.20 från Långnäs och 9.30 från Svinö. Den viktigaste pendlarturen är alltså in-dragen. Det innebär att studerande från Kökar som vill åka hem till sin familj över helgen måste åka tillbaka med färjan som går kl. 6.30 på söndagsmorgonen för att vara säker på att komma hela vägen in till Mariehamn. Från Sottunga måste man åka kl. 7.45 och från Föglö kl. 9.00.

Från Hummelvik finns det bussanslutning på söndag eftermiddag till Mariehamn. Brändö och Kumlinge ungdomarna har inte några problem att komma tillbaka till staden efter helgen. Där här är något som trafikministern genast bör se över. Det är nog så tufft ändå att flytta hemifrån vid 15 års ålder. Möjlighet att få tanka trygghet i det egna hemmet är otroligt viktigt. Jag är glad att revisorerna åtminstone i några korta ordalag tar upp det här.

Ltl Camilla Gunell

Herr talman! Jag vill lyfta två frågor som landskapsrevisorernas tar upp i sin berättelse. Det ena bostadsproduktionen och det andra är elkabeln till Finland.

Jag tycker det är glädjande att revisorerna påpekar att bostäder behöver byggas även i framtiden med tanke på den stora befolkningstillväxten. Precis så som vi i finansutskottet konstaterade i våras, i samband med tilläggsbudgeten, är det viktigt att det finns medel för bostadslån så att man inte får en stagnation i bostadsproduktionen av hyreshus. Att ha tillräckligt med hyreslägenheter är det enda sättet för oss att kunna ta till vara den tillväxtpotential som de nya ålänningarna betyder för vårt samhälle. Arbetsmarknaden behöver fler händer och hjärnor för att Åland ska snurra. Bostadsproduktionen är därför central, även i ett integrationspolitiskt syfte. Revisorerna varnar därför för radikala förändringar i landskapsregeringens bostadspolitik, och åsyftar då landskapsregeringens förslag om att slopa systemet med bostadslånen och även ta bort de medel som var reserverade för detta. Det var bra att lagtinget där kunde komma till en annan ståndpunkt i ärendet. Man uppmanar nu landskapsregeringen att noga följa med situationen så att vi inte ser samma nedgång av bostäder, som följde då på 90-talet.

Vad gäller elkabeln till Finland så behandlas det ärendet just nu i finansutskottet. Revisorerna visar i det ärendet också en viss tveksamhet till projektet. Särskilt berörs effekterna på konsumenternas elpris. Det är viktigt, påpekar man, att det utreds och beaktas innan projektet förverkligas.

De efterlyser även en utredning för ett alternativ, nämligen en redundant kabel till Sverige. Elkabeln är på alla sätt ett välbehövligt projekt för att långsiktigt trygga elförsörjningen på Åland och även ge bättre förutsättningar för utbyggnad och export av vindkraft. Stöttestenen är just prislappen, totalt 125 miljoner, 75 av de miljonerna ska betalas av konsumenterna. Det betyder 20-25 % högre elpriser än vad konsumenterna har i riket. Årsförbrukningen för en medelkonsument skulle betyda ungefär 200 euro per år. Jag skulle gärna för min del se en annan typ av finansiering av den här kabeln. Jag tycker det finns alla skäl att diskutera vad de alternativen kunde vara.

Ålänningarna lever i ett samhälle med mycket höga kostnader på nästan allting redan idag. Allt från matpriser till sopor och hyror. Att ytterligare lägga den här kostnaden på vanligt folk är väldigt tungt, tycker jag.

De här 75 miljonerna förutsätter också att för 40 % av projektet betalas från landskapet och pengar som kommer via riket. Det finns ganska mycket som ännu borde klargöras i det här ärendet, vad gäller siffrorna kring elkabeln. Om det hade det funnits ett sätt att återremittera ärenden i lagtingets så skulle jag nästan ha föreslagit det. Jag tycker nästan det klokaste vore att landskapet kunde återta den lagframställning som nu ligger och komplettera den med ytterligare kalkyler, som skulle visa på alternativa finansieringsmöjligheter. Man behöver också närmare redogöra för vindkraftens utvecklingsmöjligheter i relation till den här investeringen. Även vindkraftens ev. inkomster för kabeln borde redovisas. Det borde även finnas i den här utredningen alternativ till den här satsningen, t ex den här kabeln till Sverige. Det finns mycket i det här ärendet. Den här framställningen kom ju till lagtinget väldigt abrupt i slutet av förra sessionen, det var väl sista dagen på sessionen. Finansutskottet fick sätta sig med det här ärendet under sommaren. Nu ligger ärendet fortfarande kvar och vi har en alltför stor arbetsbörda som nu överförs till finansutskottet och lagtinget att klargöra, sådana saker som landskapsregeringen borde ha kommit med i sin framställning.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Ja, vi behandlar elkabeln just för tillfället i finansutskottet. Vi fortsätter i morgon efter ett uppehåll. Vi har kompletterat med nya uppgifter. Det är intressant att ltl Gunell diskuterar det här och börja prata om alternativa finansieringsformer. Kan hon utveckla det? Vilken typ av alternativa finansieringsformer som skulle kunna vara möjliga?

Ltl Camilla Gunell, replik

Ja, det är svårt att säga hur man skulle kunna finansiera på annat sätt. Jag tycker att det är orimligt att lägga den här kostnaden på konsumenterna. Vilket det betyder med 75 miljoner som konsumenterna i princip ska betala under en övergångsperiod på 20-25 år. Där måste man diskutera om det finns alternativ. Om man på något sätt kunde minska den här andelen som hamnar på konsumenterna, om man kunde ha en annan typ av och avbetalningssystem eller längre avskrivningstider osv. Jag har inget direkt svar på det, men jag tycker att det vore kanske skäl att fundera på det. För mig är det en för stor investering att lägga på konsumenterna.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Jovisst, det handlar om väldigt stora pengar. Det är väl den största enskilda investeringen som har gjorts, om vi gör den. Vi får väl diskutera det vidare i finansutskottet. Det var ju tänkt att vi skulle kunna komma med ett betänkande redan till den här sessionen nu i september. Men vi väntar på ytterligare siffror och utredningar och återkommer sedan då i november till lagtinget med det här, så får vi diskutera det på nytt.

Ltl Camilla Gunell, replik

Jag vill absolut påpeka att min kritik inte alls riktar sig mot finansutskottet och finansutskottets behandling. Snarare det att den här framställningen kom väldigt snabbt och är väldigt tunn. Det fattas mycket i den. Det är just därför finansutskottet måste sitta och jobba med den så mycket. Frågan är om vi kan ha det på det sättet? Det är ju landskapsregeringen som ska se till att det finns ett grundligt underlag. Det här är en av de största investeringar

som lagtinget tar tag i. Vi kan inte bara lättvindigt ta beslut om 125 miljoner, inte i dessa tider.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Torsten Sundblom, replik

Tack, herr talman! Vad gäller elkabeln så nämnde ltl Gunell om man skulle kunna tänka på en kabel till mot Sverige. Men det finns en poäng i att ha kabel åt båda håll också, det ska vi komma ihåg i det här sammanhanget.

Ltl Camilla Gunell, replik

Det finns säkert många poänger med det här. Men vi vet att det här alternativet är mycket, mycket dyrt. Frågan är om vi har några alternativ till den här investeringen? I dagsläget upplever jag att vi bara ställs inför ett alternativ. Som ledamot av lagtinget skulle man gärna, innan man fattar ett sådant stort finansieringsbeslut, veta om det fanns andra vägar att gå i den här frågan.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat. Begäres ytterligare ordet? Diskussionen är avslutad.

Landskapsrevisorernas berättelse remitteras till finansutskottet.

Beslut om remiss av landskapsregeringens berättelse till utskott fattas vid ett senare plenum.

Andra behandling

- 10 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av **59c § självstyrelselagen** för Åland (RP 9/2008-2009)

Först tillåts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen.

Diskussion.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Jag har ett ändringsförslag till motiveringen, det kommer att avgöras först i tredje behandlingen. Jag vill bara avisera den ändringen. Sedan har jag förstätt att talmanskonferensen nu har diskuterat att vi skulle ha sista plenum på fredag. Det känns på något vis som lite dålig planering, tycker jag. Vi borde inte ha omröstningar på fredagen, eftersom det inte är ordinarie plenidag. Det borde vara på måndagar eller onsdagar. Jag kom förstätt att det är många borta på fredag. Det är min principiella inställning, så är det i andra parlament också, man tar inte omröstning på några extra dagar. Jag önskar att man skulle diskutera det här ytterligare. Det verkar också som vi skulle få ett väldigt långt plenum idag. Fredagen ser också ut att bli väldigt kompakt. Om det är möjligt så tror jag att det skulle vara klokt att ha ett plenum på måndag. Men det kanske är semestern som många tänker på, framom lagtingsarbetet.

Talmannen

Det aviserade klämförslaget antecknas.

Ltl Torbjörn Eliasson

Herr talman! Det finns ett brett stöd i lagtinget för att godkänna detta förslag till åländsk talerätt i EU. Jag och hela Centern stöder presidentens framställning och

anser att landskapsregeringen gjort ett bra arbete som kommer att stärka Ålands möjligheter att försvara sig vid ett eventuellt påstått avtalsbrott. Jag behöver inte gå in på detaljerna på nytt utan hänvisar till min kollega ledamot Harry Janssons förtjänstfulla anförande och inlägg i debatten vid andra behandlingen i onsdags, vilka klart och tydligt förklarar Centerns inställning i denna fråga.

Men, herr talman, orsaken till att jag nu vid andra behandlingen begär ordet är ledamöterna Anders Erikssons och Danne Sundmans anföranden i onsdags. Då ansåg jag det överflödigt att bemöta dem, men efter att ha fått sova på saken, sett genomslaget i pressen så får inte deras opportunistiska uttalanden stå oemotsagda.

Det är ogrundat och propagandistiskt att påstå att vi som tänker rösta ja hukar oss för övermakten och sviker självstyrelsen när det de facto är så att vi efter långa förhandlingar och moget övervägande kommit till slutsatsen att det är bättre för självstyrelsen och för Ålands folk att ta en förbättring än att inte göra något alls. I opposition behöver man inte ta ansvar, det är sant, men i dessa ekonomiskt svåra tider hade jag ändå hoppats att alla skulle förstå hur viktigt det är att försäkra upp sig mot ytterligare tunga ekonomiska kallduschar.

Ledamot Danne Sundman sade: Ger lagtinget sitt godkännande kommer Åland aldrig att ges ytterligare möjligheter till utvidgad talerätt. Glöm att det kommer några fler steg. Obunden samling låter sig inte luras. Bättre då att säga nej och vänta på en bättre lösning, tycker Sundman som fick stöd av ledamot Anders Eriksson som sade: Tror någon på fullt allvar att vi kommer att få till stånd en förändring igen? Vad ledamöterna säger är att vi ska vänta på en bättre lösning, när och hur kommer den om jag får fråga?

I korthet hävdar ledamöterna Eriksson och Sundman att förslaget till talerätt inte överensstämmer med lagtingets krav, att det nu är sista gången Ålands lagting har möjlighet att påverka i denna viktiga fråga och att dörren till ett större inflytande därigenom för all framtid är stängd. De har rätt i att lagtingets slutmål inte har uppnåtts. Ett enigt lagting har ju krävt full talerätt, vilket vi inte får i och med godkännande av denna framställning. Vi som röstar ja idag eller i morgon är självklart också besvikna att vi inte nådde hela vägen fram.

Skillnaden mellan oss och ledamöterna Eriksson och Sundman är hur vi ska förhålla oss till förhandlingsresultatet. Enkelt uttryckt, ska vi säga nej för att vi inte nådde hela vägen fram eller ska vi hålla dörren öppen och säga ja till klara förbättringar, för att senare kunna avancera ännu längre?

Säga nej ska man självklart göra om ett fel har begåtts, som fallet var med lagen om konsumentrådgivning. Men här har inga fel begåtts, förhandlingar har lett till en förstärkning av våra möjligheter att försvara Åland! Ska man då obstruera? Ja, det står var och en fritt, men här går, enligt mitt förmenande, skillnaden mellan sandlåda och parlament!

Herr talman! Ser vi historiskt på självstyrelseutvecklingen så har den alltid skett successivt. Kloka män och kvinnor har genom åren insett att all självstyrelseutveckling är beroende av två jämbördiga parlaments beslut och därför skapat kontakter och nätverk. De som verkligen nått resultat har aldrig stängt dörrar utan åtminstone hållit dem på glänt och träget arbetat vidare. Så måste vi också göra framöver om vi ska kunna utveckla självstyrelsen vidare, till exempel med en ramlag, utökad beskattning, egen konstitution med mera.

Att ledamot Anders Eriksson tänker rösta emot framställningen förvånar mig egentligen inte. Hans och hans partis strategi tycks ju tyvärr vara att säga nej till förbättringar av självstyrelsen för att kunna bevisa att allt "går snett", som han

brukar säga. Det går inte att komma vidare med Finland, vi stampar på stället, hävdar ledamot Eriksson titt och tätt och försöker i stället få folk att tro att den enda räddningen är självständighet. Man kan tycka vad man vill om självständighet men, herr talman, det måste en gång för alla konstateras att Ålands folk vet att självständighet bara skulle kunna uppnås genom beslut i två parlament, det vill säga i Ålands lagting och i Finlands riksdag.

Ledamot Anders Eriksson har många gånger från denna plats sagt att han, trots att självständighet är det ultimata målet, är beredd att stöda beslut som stärker Ålands självstyrelse. Skulle han göra som han säger så skulle jag applådera, men hur rimmar de orden med hans agerande nu? Att säga nej och i samma andetag konstatera att dörren därmed är stängd och att vi aldrig kan komma längre?

Till sist, herr talman, vill jag nämna ett otrevligt men tyvärr fullt tänkbart scenario: Åland kan på nytt hotas av EU-sanktioner på grund av den nödvändiga, men av Birdlife ifrågasatta jakten på skarv. Jag hoppas att det inte sker, förnuftet borde ju segra någon gång, men osvuret är ändå bäst. Skulle detta inträffa och lagtinget idag skulle följa ledamöterna Anders Erikssons och Danne Sundmans råd att rösta nej så skulle vi ännu en gång stå helt försvarslösa i EG-domstolen. Vi skulle igen bara som åskådare på läktaren få sitta och se på när vi kanske döms till dryga böter och den ekonomiska pålagan skulle kanske bli outhärdlig för vår redan ansträngda offentliga ekonomi.

Min fråga är då: Skulle Ålands folk gilla det läget ledamot, Danne Sundman? Skulle folket ropa ut sitt lov till lagtinget för att vi röstade nej men missade chansen att vara med och försvara oss själva, ledamot Anders Eriksson?

Nej, herr talman, folkets dom skulle bli hård och frågan om vem som tar eller inte tar ansvar vid stundande omröstning anser jag därmed besvarad. De som idag röstar nej lägger stora risker på åländska skattebetalarnas axlar utan att presentera ett enda vettigt alternativ för hur vi skulle kunna stärka vår ställning. Det enda som förs fram är att "vi ska vänta på bättre lösningar".

Detta är inte att ta ansvar, vilket man bör kunna fordra av lagtingsledamöter även om de är i opposition!

Ltl Danne Sundman

Herr talman! Härom dagen blev jag beskylld för att hålla en replik av Guds nåde. Men det här måste man väl säga att var ett anförande av Guds nåde. Det står en var och fritt att hålla sådana repliker och anföranden.

Lagtingsledamot Eliasson påminner mig om dansbandslåten där texten går; säg inte nej, säg kanske, kanske, kanske. Säg inte nej till det här, säg att det vi kanske vid en ev. domstolsprocess får komma till tals, vi vet inte om domstolen släpper in oss. Vi kanske får framföra vår åsikt, vi vet inte om Finland kan ha en annan åsikt om skarvar. Det kan hända att det är väldigt viktigt för Finland att skarvarna skyddas. Då får vi inte föra fram vår åsikt utan parten i rättegången säger nej, vi ska sluta jaga skarv. Säg kanske till att vi någon gång i framtiden eventuellt får full talerätt, som vi ville ha, som är den alternativa lösning som bl.a. ltl Anders Eriksson och jag förespråkar. Säg inte nej, säg kanske, kanske, kanske. Jag säger nej därför att jag inte tycker att det här är bra. Jag är fullständigt övertygad om att det här är sista steget. Vi får inte någon förbättrad talerätt, liksom alla andra inflytandefrågor, som vi tar en halvfärdig lösning på. Det blir inte flera steg. Jag förstår att det här är känsligt för Centern. Centern har ju varit lika tydlig som både Ålands Framtid och Obunden Samling när man tidigare har sagt att det ska vara det som man kallar för full talerätt. Alltså att vi själva, när det gäller åländsk behörighet,

ska få föra vår egen talan. Det har också ledande företrädare för Liberalerna sagt att det är det enda som man kan acceptera. Sedan lyckades man inte få en sådan lösning och då måste man ju krypa till korset och med mer eller mindre krystade förklaringar berätta varför det här är tillräckligt. Det är ingen rolig sits när man måste acceptera någonting man egentligen inte tycker om. Så kan det vara i politiken.

Men att säga, mitt och de andras som inte stöder det här, att vårt agerande är opportunistiskt och förklaringarna är propagandistiska. Det är så svåra ord så jag kan knappt uttala dem, och beskylla oss för att vi håller på i någon sandlåda, medan ni andra är i något parlament, där går nog gränsen, det är nog under bältet. Det handlar trots allt om ganska allvarliga saker, när det gäller självstyrelsens rätt att förklara sig i EG-domstolen. Det tar jag nog avstånd ifrån. Det må nog betraktaren bedöma vem som verkar i vilket forum. Men jag verkar i Ålands lagting som är det parlament som hanterar självstyrelsens fögderi.

Frågan att ta ansvar, jag tror kanske det är svårare ibland att ta ansvar och våga avstå från någonting än att ta en halvfärdig lösning och säga att det är ansvarsfullt, att försöka intala sig själv och sina väljare att det är ansvarsfullt. Om man jämför med konsumentlagstiftningen, som har gjorts här, då tog lagtinget ansvar, då sade man nej till en felaktig lösning. Det borde vi göra nu också. Det här är inte på samma grunder men på liknande sätt felaktigt. Vad är det som säger att inte vår ståndpunkt ska gälla när det handlar om lagtingets behörighet? Det här blir ytterligare en sak som läggs på det behörighetsläckage som vi har mellan Åland och Helsingfors p.g.a. EU. Det är den yttersta formen av behörighetsläckage, när vi inte får försvara oss i EG-domstolen.

Man ska komma ihåg, som ltl Eliasson sade, ta den här förbättringen, det är ju ingen förbättring. Praxis idag lyder som lagförslaget. De rättigheter som ges till Åland i lagförslaget har man, enligt praxis, redan idag. Det har fungerat så i de flesta rättsfall. Det kommer att fungera lika bra eller lika dåligt beroende på om vi är överens eller inte med Finland. I ett rättsfall där Finlands regering och Ålands landskapsregering har samma åsikt kommer det att fungera jättebra utan den här framställningens godkännande och också med den. Det blir ingen skillnad på det viset eftersom vi inte har rätt att trumfa igenom vår uppfattning. Utformningen av Finlands ståndpunkt sker ju på samma sätt ändå. Inte är det någon katastrof. Inte behöver jag, och de andra som inte godkänner det här, hängas ut för att vi var oförsvarliga och riskera mångmiljonböter för att någon skärgårdsbo skjuter ihjäl några skarvar osv. Jag vill inte säga vad det är för typ av snack. Inte behöver man hota med sådana hemska följder om man bara tar ansvar för självstyrelsens funktion. För det är det som vi tar ansvar för, att det ska fungera.

I all välmening, besinna Er lite lagtingsledamot Eliasson.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Tack ltl Danne Sundman, jag är mycket besinnad och seriös. Om jag nämner sandlådan så är det bara en liten del av det som ledamoten själv använder i sitt blomstrande språk. Det här är inte känsligt för Centern, men det kan vara väldigt känsligt för Ålands folk, som Danne Sundman alltid månar om. Vi är ju faktiskt med i EU. Det här som jag lade fram i mitt anförande, det kan faktiskt hända. Om man säger nej som ledamoten Danne Sundman och säger att sedan är dörren stängd, då har man inget alternativ som man kan presentera. Hur ska det gå tillväga? Ska ledamot Danne Sundman själv fara till Helsingfors och diskutera och komma

med en lösning? Nej, det kan han naturligtvis inte göra. Nu har vi ett förslag som är en klar förbättring. Därför säger vi ja till det här.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Återigen, det scenario som ltl Eliasson målar upp, det kan inträffa också med den här framställningen. Det är inte vår ståndpunkt som förs fram, det är Finlands ståndpunkt. Är det så att vi inte är överens så är det är lika illa som för framställningen. När det gäller skarven så lär väl inte den här lagen ens hinna träda ikraft innan det är i EG-domstolen. Man ska komma ihåg att om man granskar det här i detalj så är det ingen förbättring. Det är en kodifiering av praxis, det kan man inte säga emot, särskilt inte efter grundlagsutskottets betänkande. Sedan kan man alltid försöka krysta fram och förklara att det här är jättebra, därför att osv. Det är ju inte bra. Kejsarens nya kläder är ju inte fina, för kejsaren är naken. Därför tycker jag att alternativet ska vara det som lagtinget enhälligt har sagt förut, att vi ska ha full talerätt när det gäller egen behörighet. Det är det jag säger. Jag har gett ett alternativ. Jag har ju haft Centern med mig, men nu har de lämnat taget, tyvärr.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Det var också vår målsättning. Det var hela lagtingets målsättning. Vi skrev samtliga under, alla 30 ledamöter skrev på det här. Men nu har vi inte kommit hela vägen fram, då måste man välja om man ska ta en kompromiss som förbättrar eller ska man säga nej och stänga dörren och säga att det här kan vi aldrig mer diskutera? Det är det vägskalet man ställs inför. Har man då ett regeringsansvar så måste man ta ett alternativ som är bättre, enligt vårt förmenande. Det här ger oss visst bättre möjligheter att försvara oss. Jag tänker inte gå in på detaljer nu, ledamot Harry Jansson beskrev det väldigt noggrant här förra gången. Det har vi tagit fasta på. Precis som jag sade tidigare i mitt anförande, självstyrelsen har utvecklats successivt. Vi kommer att få nya möjligheter. Vi kommer att jobba vidare, vi kommer inte att ge upp i och med att vi har accepterat ett delbeslut.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Det passligt att orden ge upp avslutar ltl Eliassons replik. Att ta det här förslaget, det är att ge upp ytterligare förbättringar i talerätten. Det kommer aldrig mer sådana tag att vi kan ändra från det här steget till fullt talerätt. Glöm det! För det här är vad vi kommer att få. Om fem-tio år kommer man att konstatera det. Om jag är kvar i politiken kommer jag att kunna säga "vad var det jag sade". Någon gång skulle man jag önska att lagtinget var lika tydlig som man var vid konsumentlagstiftningen och avstå från en dålig lösning och vänta på en bättre. Vi har ju ett kort att spela och det är Lissabonfördraget. Det finns klara kopplingar till Lissabonfördraget i den här inflytande frågan och också i andra. Jag tror inte att det kortet heller kommer att ligga annat än på bordet för Centern, tyvärr.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Ulla-Britt Dahl, replik

Tack, herr talman! En del sades redan i replik här av ledamoten Eliasson. Något svar på sin fråga tycker jag inte att ltl Eliasson fick, hur ledamoten

Sundman hade tänkt att man ska nå full talerätt. Hur ska han komma till det resultatet, eftersom han är så säker på att dörren är stängd? Det verkar ju som att han inte själv tror på sin egen ståndpunkt om dörren för alltid är stängd. Hur ska man nå full talerätt med att säga nej nu? Jag tror på att det är bättre att ta saker och ting stegvis, man når ett visst resultat. Man fortsätter jobba med de här frågorna, fortsättningsvis. Sedan har jag uppfattat det som så att det inte bara är Finland ståndpunkt som kommer att föras fram, utan både Finlands och Ålands ståndpunkter.

Ltl Danne Sundman, replik

Herr talman! Det är inte jag som stänger dörren. Det är den som godkänner det här förslaget som stänger dörren för framtida förbättringar. Flera ledamöter frågar hur Sundman ska få till det här. Som jag sade, det finns ett kort att spela, det är Lissabonfördraget. Om ni vågar, vilket jag inte tror, där finns ju klara möjligheter. Som vi har gjort tidigare, ett enigt lagting, koppla inflytandefrågorna till Lissabonfördragets godkännande. Jag ställer inget stort hopp till, tyvärr, Ålands lagting den gången heller. Då kan man säga att vi måste få en full talerätt att vi själva får försvara oss i EG-domstolen, att det är vår ståndpunkt som gäller, om vi ska kunna gå vidare i integrationsprocessen inom EU. Om vi ska godkänna Lissabonfördraget så måste vi få talerätt och en parlamentsplats och förbättrat inflytande i Ministerrådet och en subsidiaritetskontroll som heter duga. Så har vi sagt tidigare. Jag står kvar vid det som vi i lagtinget har sagt. Ni andra kliver av vartefter, libbarna kliver ofta av först.

Talmannen

Replikskiftena är avslutade.

Ltl Anders Eriksson, replik

Herr talman! Det är alltid lite knepigt att föra en debatt med värderade kollegan Torbjörn Eliasson i och med att han ska hem och skriva emellanåt. Han kan inte föra debatten direkt när vi andra för debatt. Därför blev det lite hackat och malet och det går lite fram och tillbaka.

Det är ju precis som ltl Eliasson sade, hur ska vi förhålla oss till förhandlingsresultatet? Där vi gör vi olika bedömningar. Jag tror att vi alla vill Ålands folk väl. Jag tror också att ltl Eliasson vill det. Det skulle aldrig falla mig in att placera honom i någon sandlåda eller någonting sådant för att han gör andra bedömningar. Ltl Eliasson framhöll flera gånger ltl Harry Janssons fina anförande, det blev oklart för mig vilket anförande han menar? Det anförande som ltl Harry Jansson höll den 27 maj om talerätten, det tyckte jag var väldigt fint. Jag kan helt kort ta inledningen. Han sade så här: " Bästa kolleger, vi står så småningom inför ett avgörande ögonblick i Ålands självstyrelsehistoria. Den debatt vi har just nu avspeglar det vankelmod som vår hantering av EU-frågorna har präglats av ända sedan EU inträdet 1995. Ltl Barbro Sundback anser att vi andas misstro i relationerna till Helsingfors när det gäller hanteringen av talerättesfrågorna. Vad kan man annat göra? Vad kan vi annat känna en misstro?". Det var ett långt replikskifte som slutade med att centerordförande Veronica Thörnroos fick gå upp och släta över lite. Men jag håller med, det var ett fint anförande som ltl Harry Jansson höll när det gällde talerätten den 27 maj. Men jag är inte helt säker på att det är det anförandet som ltl Eliasson menar.

Om vi tittar på uttrycket att folket ropar, folkets dom kan bli hård och att det kan bli känsligt för Ålands folk, så är det alltid lätt att ta till brösttoner.

När bötesbeloppet infördes i självstyrelselagen med Centerns medgivande så debatterade jag så gott jag kunde, utan att placera någon i någon sandlåda, utan att på något sätt nedvärdera någon annan. Men jag såg den jättestora risken att vi skulle hamna i en sådan situation att vi skulle betala böter upp till 6 miljoner euro som det framkom att det kunde handla om i ett enskilt ärende, böter i förhållande till hela Finlands befolkningsantal. Det var det, bästa ltl Eliasson, som de flesta gick med på, V blev ensamma i från Ålands Framtids sida. Jag vågar påstå att om vi inte hade haft det infört i självstyrelselagen tror jag faktiskt att modet skulle ha varit lite annat hos den regering vi har. Vi hade vågat gå vidare när det gäller snuslagstiftningen. Men p.g.a. det orimliga bötesbelopp, så märk väl, majoriteten i detta parlament gick självmant med på att införa det i självstyrelselagen, händerna var bakbundna. Man vågade inte göra någonting överhuvudtaget. Inte har det varit någon speciell hård dom från Ålands folk, trots att två fartyg har flaggats ut, mycket med anledning av det här.

Därför, ltl Eliasson, är det viktigt att vi alla försöker, utgående från vad vi tror på. Precis som ni sade inledningsvis så handlar det om att bedöma förhandlingsresultatet. Det är klart att ingen kan säga att dörren är stängd för all framtid. Likaväl som att ingen kan säga att bara vi får det här så knallar vi vidare sedan, för då har vi kommit ett steg på vägen. Det handlar om att göra olika bedömningar. Det som har varit vägledande för mig i mitt politiska arbete är att jag försöker göra internationella utblickar, inte sitta fast i den här evinnerlighetsdansen mellan Finland och Åland där vi faktiskt inte kommer någonstans när det gäller utvecklingen av självbestämmanderätten. Alltså står vi och stampar på stället, så har vi stått ända sedan sista självstyrelsesrevisionsrevisionen.

Färöarna har jag fascinerats av. Jag har fascinerats otroligt av den kraft som finns där. Jag har många gånger frågat ledande färöiska politiker och tjänstemän hur det kommer sig att de får allt som de önskar sig från Köpenhamn, när vi alltid slår huvudet i väggen när vi ska till Helsingfors? Svaret är alltid detsamma. Inte får vi allt vad vi önskar, men vi kompromissar aldrig. Vi håller på tills vi kommer i mål. Problemet för Åland är att vi snart håller på att kompromissa bort hela självstyrelsen, med tanke på att det var så farligt att jobba för självständighet och samtidigt prata om utveckling av självstyrelsen. Och om inte det åländska självbestämmande, om inte självstyrelsen, snart börjar utvecklas så utarmas självstyrelsen någonting helt oerhört. Det har börjat hända redan.

Igen, ltl Eliasson, den bedömning som jag har försökt göra, jag har läst in mig, jag har tittat på hur man har i andra sammanhang, den bedömning jag har kommit fram till är, tar lagtinget den här propositionen med talerätten så visst, jag delar ltl Sundmans uppfattning om att då är dörren stängd. Då har man kommit så långt som man kan komma ifrån finsk sida. Samtidigt har man länge insett från finskt håll att det här inte går. Man kan inte ha det på det här sättet. Att ålänningarna ska betala böter i förhållande till Finlands befolkningsantal men man ska inte ha rätt att försvara sig själv inför domstol. Det går inte i en rättsstat. Det inser man från finsk sida. Men ändå, lagtexten paragraferna var helt okej, detaljmotiveringarna var hela tiden lite, lite för att bygga upp säkerhetslinan från finsk sida att vi inte ska släppa

älänningarna att agera själva. Vi måste ha möjligheter att rycka tillbaka dem när vi känner för att rycka tillbaka dem. Som ytterligare pricken över i, så fick vi grundlagsutskottets betänkande, som jag tycker att var helt otroligt. Det säger ju lagutskottet själv i motiveringarna i sitt betänkande att man tycker det är helt märkligt. Det är onödigt att det börjar citera allt det här, de här tog vi upp förra gången när vi hade debatten.

Avslutningsvis, med tanke på den fråga som ställdes, vilket alternativ har ltl Eriksson? Alternativet är att inte kompromissa, på det sätt som vi faktiskt fick Centern med när det gäller konsumentrådgivningen. Vi stod fast vid våra rättigheter, vi fick saker och ting på plats. Det är det alternativ jag förespråkar.

Jag vill till sist herr talman, nämna en sak, det handlar om en överenskommelse från den 11 januari 2006, mellan premiärministern på Guernsey och ministern för konstitutionella ärenden, England, om följande principer. Jag tycker det är synnerligen relevant i det här sammanhanget.

I punkt 1, sägs det så här; UK, England ska inte internationellt agera i Guernseys intressen utan föregående konsultationer. UK erkänner att Guernseys intressen kan skilja från UK och UK måste representera bådass intressen i internationella sammanhang. Detta är särskilt viktigt i relationer med EU.

I punkt 4, UK har en viktig roll i att bistå utvecklingen av Guernsey internationella identitet. UK:s roll är att understöda inte intervensera.

Den här typen av dokument bad jag lagutskottet i remissen att försöka titta på. Hur har andra regioner ute i Europa löst det här? Men man valde att slå sig till ro med ett papper som utrikesministeriet från Finland har skickat hit. Slår vi oss till ro med det så kommer vi aldrig längre, vi får alltid de här halvdana lösningarna, ltl Eliasson.

Till sist, det handlar inte om sandlåda, det handlar inte om populism utan det handlar om att agera utgående från vad jag tror att är rätt och riktigt. Det tycker jag man kunde respektera.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Jag sade redan i mitt anförande, jag respekterar det. Men jag kan väl få ha en åsikt om vad jag tycker om er bedömning. Jag respekterar ltl Anders Eriksson, han röstar efter eget för gottfinnande. Det har jag ingenting att anmärka emot. Tydligen har det tagit väldigt ont att jag pratade om sandlåda och parlament. Vad jag tänkte på med sandlådan var väl det att om man går emot någonting, ett förslag som i det här fallet trots allt är bättre än det vi tidigare hade och kan ge oss ett större skydd, utan att man på något sätt visar hur vi ska försvara oss om vi säger nej. Där brister det någonstans. Så mycket måste man kunna säga, att istället för att ta det här alternativet så säger vi nej, nu så gör vi så och så och då kommer vi att uppnå ett bättre resultat. Då kan vi ju diskutera.

Ltl Anders Eriksson, replik

Det är klart att ltl Eliasson måste få ha en åsikt om den bedömning vi gör. Men jag undanber mig att bli placerad indirekt i en sandlåda. Det var ju faktiskt det som ltl Eliasson gjorde för att man gör en annan bedömning. När det gäller införandet av bötesbeloppet, titta i stenografiska protokollen vad jag varnade för. Jag varnade för att vi skulle få dessa orimliga böter utan att vi kunde försvara oss. Jag har hela tiden, ltl Eliasson, följt en rak linje när det

gäller det här. Visst är det här ett steg framåt, visst är det bättre än det vi har idag. Men det är här, ltl Eliasson, som vi har olika bedömningar. Ska vi alltid slå oss till ro med det som man serverar åt oss från rikssidan? Eller ska vi faktiskt våga stå upp för våra rättigheter? Nu har vi ju, de facto, i fem år haft den här bötesklausulen hängande över oss utan att vi haft någon talerätt. Vilken katastrof skulle då hända om vi stod upp för våra rättigheter och jobbade vidare och fick en bra lösning till stånd om ett halvår eller ett år?

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, herr talman! Ja, vi ska stå upp för våra rättigheter, absolut. Men det behöver inte betyda att man inte någon gång måste kompromissa. Det sade ltl Anders Eriksson själv. I det här fallet har vi gjort den bedömningen. Det man också måste göra är att se till att man säkrar skattebetalarnas pengar. I det här fallet handlar det mycket om det. Vi är i den situation som vi är nu. Vi kan råka ut för EU böter. Det här ger oss en möjlighet att både skriftligt och muntligt vara med och försvara oss själva. Tidigare var vi försvarslösa. Nu har vi trots allt en möjlighet, även om det inte blev som vi tillsammans, ltl Anders Eriksson och jag och alla andra 28 ledamöter här, ville ha det. Vi gjorde den bedömningen att vi tar den här kompromissen för vi vill inte stå nakna ifall vi kommer ner till Luxemburg.

Ltl Anders Eriksson, replik

Som sagt var, bröstonerna låter jättebra men de här bröstonerna borde ha använts när bötesbeloppet fördes in. Vi ser konsekvenserna av att det fördes in utan att vi kunde försvara oss själva. Det är klart man kan säga att det är historia men ltl Eliasson, det skulle vara väldigt klädsamt om man, i likhet med Obunden Samling, kunde säga att vi gjorde fel. Om man någon gång kunde erkänna att man gjorde fel, att det var en felbedömning vi gjorde, vi borde aldrig ha gått med på det. Centern borde ha stått fast vid de vallöften man gav valrörelsen 2003. Men tyvärr, så gjorde vi inte det. Det tycker jag är synd, för det är det som det handlar om när vi börjar prata om folks pengar, sist och slutligen. Vi blev satta i en orimlig situation, så att vi blev bakbundna. Bakbundna på det sätt som landskapsregeringen blev när det handlade om snuslagstiftningen. Det har kostat det åländska samhället mycket pengar, ltl Eliasson.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Olof Erland, replik

Talman! Lagutskottet tog på sig uppgiften att redogöra för de jämförbara områden som finns inom EU inkl. delstater med exklusiv behörighet. Lagutskottet konstaterar, i sammandrag kan man säga, att framgången för Åland att få med det här i självstyrelselagen var unik. Den är beroende av hur vi utnyttjar det. När det gäller Guernsey, de avtal man har med UK påminner mycket om vår formalisering, dels i självstyrelselagen och om de informella diskussioner som finns bl.a. med utrikesministeriet när det gäller kontaktgruppen osv. Hela EU-processen var en förhandling med statsmakten i Finland som part och EU länderna som part. Det är frågan om det inte räcker så räcker det ju inte. Ett framsteg är det i alla fall frågan om från den tidigare bakbundenheten.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Anders Eriksson, replik

När det gäller det sistnämnda ltl Erland, jag vill inte på något sätt vara oresonlig, det har jag sagt redan i remissen i maj, det har jag sagt också i den här debatten, att visst är det ett framsteg jämfört med den situationen vi har. Sedan är frågan om vi ska slå oss till ro med den här kompromissen och konstatera att möjligheten faktiskt finns i alla sammanhang från finsk sida att använda säkerhetslinan och dra undan mattan för Åland med den här s.k. talarätten. Lagutskottet säger ju själv i motiveringarna, vi har i och för sig fått förklaringar till varför motiveringarna går lite så här, att det här inte är bra, men vi väljer ändå att ta det. Det är den bedömningen som lagutskottet gör. När det gäller möjligheten att jämföra med övriga självstyrda områden inom EU så är det stora problemet att det flesta självstyrda områden inom EU har sett att de inte klarar av situationen som fullvärdig EU medlem i likhet med Åland, utan de står i formellt hänseende utanför. Då är det svårt att jämföra.

Ltl Olof Erland, replik

Herr talman! Åland valde en gång att inte stå utanför. Det begränsar oss ganska väsentligt t.ex. på skatteområdet. Det som är viktigt är att i det här läget har man kunnat uppnå den här lösningen. Tar vi grundlagsutskottet och deras resonemang om grundlagen så måste man gå vidare och skapa en jordmån för ytterligare förbättringar. Man ska också tänka på att det här resultatet beror på erfarenheter i domstolen. Man har sett att våra händer var bakbundna, att det inte var en rättvis behandling o.s.v. Det är mycket beroende på hur vi utnyttjar det här. Lagutskottet har bedömt att vi ska gå vidare. Sedan återkommer man med nästa process och nästa reform.

Ltl Anders Eriksson, replik

Jag vill alltid Åland väl, så jag önskar ltl Erland lycka till med den processen. Jag tror det skulle ha varit viktigare att man i likhet med konsumentrådgivningen också nu skulle ha stannat upp och fått saker och ting på plats. Vi vet att det finns väldigt många frågor. Finns det möjligheter att ha två ombud med? En sak vet vi, att Ålands åsikt ska framgå. Men vi vet alla att i alla EU-institutioner, regionkommittén i all ära, så diskuterar man med nationalstaterna. Det är det som gäller. Nog tror jag, om vi riktigt tänker efter, om det finns det två åsikter i EU-domstolen, republikens Finlands åsikt och Ålands åsikt, vilken åsikt kommer att väga tyngst? Det tror jag att alla vet svaret på, innerst inne.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Jag är lite förvånad över det här utspelet från ltl Torbjörn Eliasson. Det finns en betryggande majoritet här för att lagtinget ska ge sitt bifall till den här självstyrelselagsändringen. Jag tror inte heller att det är en stor överraskning att det finns ledamöter här i parlamentet som har en annan uppfattning. Jag delar inte den, men åtminstone är jag så ärlig att jag kan erkänna att ledamot Anders Eriksson har haft samma ståndpunkt i många år och varit konsekvent i sina ställ-

ningstaganden. Det är bra mycket mer än vad man kan säga om många andra i den här salen.

Därför, herr talman, tycker jag det är dags nu att rösta i den här frågan. Det som har skett är att Harry Jansson har modifierat sin ståndpunkt för att den skulle passa ihop med alla tänkbara åsikter som kan finnas inom Centern. Men nu är ju allt frid och fröjd tydligen. Låt oss nu rösta och låta var och en ha den åsikt som man har.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack herr talman! Ja, om man mäter den tid som ltl Barbro Sundback och jag personligen talar här i lagtinget så tror jag att ltl Barbro Sundback slår mig med hästlängder. Jag har väl också min rätt att säga min åsikt. Det tycker jag. I det här fallet ville jag få fram det orimliga i att man säger nej till förbättring men inte tar fram ett alternativ. Det tyckte jag att inte klart kom fram vid debatten här i första behandlingen. Det ville jag få fram. Jag ville ha svar på de frågorna. Då har jag väl full rätt att ställa dem?

Ltl Barbro Sundback, replik

Givetvis, och jag har också min fulla rätt och säga att jag tyckte det var lite sent påkommet. Jag tycker också att man ska respektera motståndarnas åsikt och agerande i de här frågorna. Det kommer, de facto, inte ens att ha någon påverkan på utfallet i den här röstningen.

Ltl Torbjörn Eliasson, replik

Tack, jag vet inte om det var sent påkommet. Det är andra behandlingen. Vi har ytterligare en behandling kvar av det här ärendet. Ännu har man möjlighet att uttala sig. Visst, jag respekterar hur alla röstar. Jag ville också framföra min åsikt.

Ltl Barbro Sundback, replik

Givetvis, alla har rätt att framföra sin åsikt. I det här fallet var det ju delvis en attack på andra som har en annan åsikt. Som sagt var, det kommer inte att påverka utfallet. Jag tror att man kanske ska se kritiken någon annanstans än mot dem som vill rösta nej i den här frågan.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat. Begäres ordet? Diskussionen är avslutad.

Detaljbehandlingen vidtar. Det i presidentens framställning ingående lagförslaget föreläggs för lagtingets bifall i andra behandling i enlighet med lagutskottets förslag.

Lagförslaget är bifallet.

Ärendets andra behandling är avslutad.

Första behandling

- 11 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjälpande av **miljöskador** (FR 22/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion.

Enligt 54 § 2 mom. LO kan förslag väckas om att ärendet skall remitteras till stora utskottet efter det att diskussionen avslutats.

Diskussion.

Ltl Åke Mattsson

Herr talman! Det här gäller social- och miljöutskottets betänkande nr 6, lagstiftning om avhjälpande av miljöskador från regeringens framställning nr 22.

Det här rör Europaparlamentet och rådets direktiv som grundar sig på vitboken från 2000. Enligt direktivet ska medlemsstaterna ha satt i kraft bestämmelserna och förordningarna som finns i direktivet före den 30 april 2007. Det har vi, som framkommit i remissdebatten, inte gjort. För det fick vi en dom den 22 december 2008.

Landskapsregeringen har den 16 juli 2009 meddelat till utrikesministeriet att troligen kommer lagen i kraft under 2009. Det är historien bakom detta.

Lagstiftningen berör att framtida generationer inte ska betala dem som profilerar sig på miljön idag. Det här är ett ramdirektiv, man framställer i ram för miljöansvaret enligt principen att förorenaren ska betala. Måttliga miljöskador faller utanför direktivets tillämpningsområden. Miljöskadorna i direktivet finns tidigare reglerat i direktiv inom olika miljöområden som vattendirektivet, direktivet om livsmiljö från 1992, mera känt som Natura 2000 och sedan meddelandet från kommissionen angående temariktad strategi för markskydd. För att det här direktivet ska tillämpas så ska det här finnas bakom.

Ansvaret gäller vid miljöskador men också vid överhängande hot om miljöskador. Det är bra på det sättet att det också är förebyggande. Direktivet skiljer mellan två olika situationer för vilka ersättningsansvar gäller. Det första omfattar endast mycket farlig yrkesverksamhet, sådant som är reglerat och finns i bilaga 3 i direktivet. Det är jordbruksverksamhet och industriell verksamhet där tillstånd alltid krävs. Vad som är speciellt med den här är att enligt den här delen så hålls alltid verksamhetsutövaren ansvarig, även om det inte har begåtts något direkt fel. Den andra ersättningen omfattar annan verksamhet än det som finns i bilaga 3. I de fall där verksamhetsutövaren även kan ställas till svars har denna begått något fel eller varit vårdslös.

Direktivet innehåller också ett stort antal undantag såsom väpnade konflikter, naturkatastrofer, atomenergi, försvaret o.s.v.

Det som är intressant i direktivet som man har kommit fram till är att myndigheten kan vidta förebyggande åtgärder och sedan i efterhand kräva ersättning av den ansvariga. Myndigheten kan ålägga verksamhetsutövarna att vidta olika nivåer på åtgärder när skadan redan har skett. Det är en förordning som vi har att vänta, där man kommer att reglera det här närmare.

Kravet på regelsystemet som ställs i det här miljödirektivet är ganska omfattande. Det är viktigt att det formuleras rättssäkert. Riket har tagit fram en ganska omfattande proposition på det här området. Då är det viktigt också att man ska bedöma grundlagen, förordningsfullmakter o.s.v. Det är rationellt och bra att dra nytta av rikets beredning här.

Vi har också noterat i och med det här lagförslaget att det är tio lagar som berör direktivet. Men ändå kanske det är mera ändamålsenligt att komma med en ny lag. Man har sagt från förvaltningen att man inte vill förändra ett fungerande system som tillämpas idag och införa nya bestämmelser som sannolikt bara kommer att tillämpas vid några få enstaka tillfällen framöver. Man vill göra så lite ingrepp som möjligt p.g.a. den här lagstiftningen. Även om man tar det här som en blankettlag så måste ändå föreslå två andra lagar som man öppnar och gör förändringar i. Det är landskapslagen om naturvård och landskapslagen om miljövård. Lagstiftningsbehörigheten är delad här. Till rikets behörighet kan man ta de mindre som vi har undantag ifrån och de är atomskador, genteknik och transpor-

ter, olyckor som händer i handelsjöfartens farleder. Utanför farlederna har vi behörighet.

Gentekniksutvecklingen har vi diskuterat mycket och har haft höranden i utskottet, närmast angående GMO-grödor. Där har vi erfarit från utskottet att vi har lagstiftningsbehörighet till den delen det här ligger under rättsområdet jord- och skogsbruk.

Vi lyfte fram ganska tydligt från utskottets sida, även om vi inledningsvis acceptera att man har kommit med en ny lag, att man noga bör överväga innan man inför helt nya lagar på ett område som vi redan har så här många lagar, om det är ändamålsenligt.

Utskottet har haft en fundering kring begreppet markskada som vi också har tagit upp i betänkandet. I direktivet definieras markskada som förorening som förorsakas av ämnen, beredning och organismer eller mikroorganismer. Det är sådant som kan uppstå från reningsverk, biologiska ämnen o.s.v.

I landskapslagen om miljöskydd används begreppet ämnen och avfall, vilket hypotetiskt eller teoretiskt kan innebära att det inte omfattas av framställningen. Det är lite oklart. Vi tycker från utskottets sida att man skulle ha infört den här förändringen. Men i och med att man inte öppnade 5 § 1 mom. i lagstiftningen så kan vi inte göra någonting åt det här.

Vi konstaterar också att skador på vattnet hör till de mest sannolika typer av skador som kan uppkomma i landskapet, men att vattendirektivet inte har öppnats. Det framkommer också i framställningen att tillsynsbestämmelserna numera finns samlade i miljöskyddslagen, så det kanske inte är nödvändigt att öppna vattenlagen här.

I direktivet, artikel 5.1 stipuleras att man är skyldig att meddela, övervaka och förebygga åtgärder som kan skada miljön. Vi anser att det är lite oklart om vi har lagstiftat fullt ut så det räcker, vilket framkommer i vårt betänkande. Det är heller ingenting som vi kan göra någonting åt. I de andra lagarna har man förstärkt det här lite bättre, då tänker jag på miljöskyddslagen.

Angående tillsynsmyndigheten, där har vi lite oklarheter, man har valt att ha två tillsynsmyndigheter. Det är Åland miljö- och hälsoskyddsmyndighet som ska se över samtliga fall, utom när naturvårdslagen gäller, då är det landskapsregeringen som är tillsynsmyndighet. Det här kan vara en besvärgrund i framtiden om det är fel myndighet som har utrett. Tjänstemännen säger å andra sidan att det här rör sig om så stora utsläpp och så stora miljöbrott att troligtvis kommer bägge myndigheterna kommer att vara inblandade i de här fallen, man kommer att ta hjälp av varandra.

Vi anser att det är brådskande att man kommer med en förordning så att man får i kraft när det här ska tillämpas och gälla.

Vi konstaterar igen att ingen remiss har gjorts med hänvisning till ärendets brådskande art. Vi vill ändå lyfta fram från utskottets sida att det är bättre att ha en relativt kort remisstid än att man inte har någon remiss alls. Om det är viktiga frågor så hinner man komma med synpunkter även om remisstiden är extremt kort.

När det gäller ikraftträdandet så har vi diskuterat ganska mycket och konstaterat att det finns i artikel 17 i direktivet tre olika uppräknings bl.a. skador som är mer än 30 år gamla så ska inte den här lagstiftningen gälla. Det skulle vara en uppluckring av gällande rättssystem som vi har just nu, så den delen har vi inte tagit in. Vi har sedan tidigare en strängare lagstiftning här. Sedan är det skrivningar som vi var fundersamma till varför man inte har tagit artikel 17 i sin helhet.

Den formuleringen och den skrivningen kan då bli prejudicerande för framtiden. Man måste skriva dem i samtliga lagar, fortsättningsvis. Lagtekniskt finns det vissa ikraftträdelseprinciper som gäller, oavsett om det står skrivet eller inte. Vi uppfyller det till den delen helt och hållet.

I detaljmotiveringen har vi gått in och ändrat i några paragrafer bl.a. i 1 § i själva huvudlagen. Vi har föreslagit att författning nr 83 infogas i stället för en tom parentes. I 6 § föreslås att ordet särskilt fogas till paragrafen. Det ska stå särskild verksamhet.

I landskapslagen om ändring av landskapslagen om naturvård har vi också i 2 a § gjort en ändring, vi har bytt ut naturtyp mot ordet biotop. Ordet har exakt samma betydelse, men biotop är det begrepp som genomgående används i naturvårdslagen i övrigt.

I landskapslagen om ändring av landskapslagen om miljöskydd har vi gått in i 31 b § och föreslår att bedömning av skadas betydelse ersätts av bedömning av miljöpåverkan på vatten för att tydligare beskriva paragrafens verkningsområde.

I övrigt omfattar vi landskapsregeringens förslag.

Ltl Carina Aaltonen

Tack herr talman! Det var en väldigt ingående presentation av utskottets ordförande Åke Mattsson men jag tänkte ändå ta upp frågan om det här med genteknik och GMO-grödor.

Det vi har erfarit i utskottet är att frågan om genteknik är rikets behörighet. Det konstateras i betänkandet. Vi erfar också att lagstiftningsbehörigheten beträffande GMO-grödor är åländsk behörighet. Som bäst förbereds nu i riksdagen en lag som handlar om samexistens av GMO-grödor och konventionella grödor. Den här lagen förväntas att antas i riket nästa vår. På Åland har vi alltså möjlighet att lagstifta om att Åland ska bli ett GMO-odlingsfritt område i teorin. I praktiken menar landskapsregeringens tjänstemän att vi inte kan göra det eftersom EU inte tillåter en lagstiftning mot GMO-grödor. Sålunda har utskottet nu fått erfara att ett GMO-odlingsfritt Åland endast kan bli verklighet om odlarkåren solidariskt går in för att komma överens om att inte börja odla GMO-grödor. Det tycker jag är att lyfta över ett alltför stort ansvar på producenterna och på Ålands producentförbund. Vad säger ltl Anders Englund i en sådan här fråga? Det skulle vara bra om miljöministern Katrin Sjögren och näringsministern Jan-Erik Mattsson tar en sittning med sina tjänstemän och går igenom vad som är möjligt och inte möjligt beträffande GMO-odling. Jag har förstått att den här regeringen är för ett till GMO-odlingsfritt Åland. Menar man allvar med det här så bör man gå vidare och se till att det blir så. Var inte rädd för EU. Sticka ut hakan och utmana GMO-industrin och politikerna i EU-parlamentet. Den här samexistenslagen kan ju användas till att göra det omöjligt att odla GMO-grödor på Åland. Om man låter gränserna bli 10-15 km mellan GMO-grödor och vanliga grödor i stället för som i det finländska lagförslaget bara 5-10 meter. Om vi skulle få de här långa avstånden, 10-20 km mellan åkrarna, då blir det i praktiken omöjligt att införa GMO-odling på Åland.

Jag vill stöda landskapsregeringen att gå vidare med sitt arbete för att få ett GMO-fritt Åland. För övrigt hoppas jag att den här lagstiftningen, som vi behandlar just nu, aldrig behöver komma till användning på Åland, men det finns en risk om vi får in GMO-grödor, den risken vill jag verkligen att vi utesluter.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Jag vill passa på att tacka social- och miljöutskottet för att de har jobbat snabbt. Det var bråttom med den här lagframställningen. Landskapsregeringen har tagit det i åtanke, det som sociala miljöutskottet framför, att det skulle ha varit bättre med en riktad remissrunda.

Förordningen är också på gång, den har båda utskotten fått se ett utkast till. Jag kan konstatera att frågan var aktuell förra veckan på fastlandet. Där konstaterade man att byggföretag dumpar stora jordmassor som är kraftigt förorenade. Det är bra att vi har lagstiftningen i ordning och att man kan klämma åt kriminella element som förstör miljön. Jag tackar än en gång social- och miljöutskottet för att man har jobbat snabbt.

Ltl Carina Aaltonen, replik

Jag vill också efterhöra minister Sjögrens åsikter när det gäller GMO-odling, var ligger det här ärendet just nu inom regeringen?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren, replik

Herr talman! Landskapsregeringens linje har varit glasklar. Landskapsregeringen ska jobba för att Åland kan bli GMO-fritt. Ärendet ligger på Näringsavdelningen. Jag noterade också ltl Carina Aaltonens påpekande. Jag ska höra efter hur det avancerar.

Talmannen

Replikskiftet är avslutat. Begäres ordet? Diskussionen är avslutad.

Diskussionen är avslutad.

Väcks förslag om remiss till stora utskottet?

Ingen remiss. Ärendets första behandling är avslutad.

Första behandling

- 12 Social- och miljöutskottets betänkande nr 7/2008-2009 angående upphävande av landskapslagen om landskapet Ålands **jämställdhetsdelegation** (FR 13/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion.

Enligt 54 § 2 mom. LO kan förslag väckas om att ärendet skall remitteras till stora utskottet efter det att diskussionen avslutats.

Diskussion.

Ltl Carina Aaltonen

Herr talman! Jag föreslår att det här ärendet bordläggs till den 4 november.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Jag ber att få understöda förslaget om bordläggning till den 4 november.

Talmannen

Kan det om fattas enhälligt av lagtinget? Ärendet bordläggs till plenum den 4 november.

- 13 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Camilla Gunell enkla fråga om **ersättande skola** för barnen på **Lappo** (EF 21/2008-2009)

Enkel fråga skall uppläsas av frågeställaren vid plenum då den besvaras. Härefter avger lantrådet eller därtill utsedd ledamot av landskapsregeringen svar på frågan. Med anledning av svaret får frågeställaren omedelbart härefter hålla högst två till frågan anslutna anföranden, vilka även får innehålla tilläggsfråga. Efter vardera anförandet har den som besvarat frågan rätt att yttra sig. Annan diskussion är inte tillåten.

För svaret på frågan tillämpas ingen tidsbegränsning. Frågeställarens följande yttranden samt tilläggsyttranden av den som avger svaret får däremot inte överstiga tre minuter.

Ordet ges först till lagtingsledamoten Camilla Gunell.

Ltl Camilla Gunell

Herr talman! Kommunstyrelsen i Brändö kommun har beslutat att Lappo skola stängs inför skolåret 2010-2011. Föräldrarna till de barn som i höst börjar årskurs 1 ställer sig mycket tveksamma till att skicka sina barn med olika färdmedel till skolan i Brändö. Som ett alternativ till skolan i Brändö undersöker man nu möjligheterna att starta en s.k. ersättande skola. Med tanke på Ålands småskalighet, bör man vara öppen för att finna alternativa småskaliga lösningar som gör att barnfamiljer trots allt vill stanna kvar i regionen.

Med hänvisning till 48 § 2 mom. lagtingsordningen ställer jag till vederbörande medlem av landskapsregeringen följande enkla fråga: Vilka möjligheter ser man från landskapsregeringens sida att starta en ersättande skolverksamhet på Lappo och hur ställer man sig till att inleda en försöksverksamhet?

Vicelanträdet Britt Lundberg

Herr talman! Den här frågan ställdes i juni och vi har också den 12 juni avlämnat ett skriftligt svar på frågan. Där konstaterade vi att eftersom vare sig någon enskild person eller registrerad sammanslutning initierat något ärende hos landskapsregeringen om en ersättande skola på Lappo, låter landskapsregeringen meddela, att det på grunderna ovan inte varit aktuellt för regeringen att ta ställning till frågan om ersättande skolverksamhet på Lappo.

Nu har det runnit mycket vatten under broarna sedan det här. Nu finns det en under bildning varande förening som vill starta en ersättande skola på Lappo med Waldorfpedagogik som inriktning. Då kanske det passar bättre att koncentrera sig mera på andra delen av ltl Gunells kläm, om hur vi ser på att starta en ersättande skola? I lagen om grundskolan på Åland finns det skrivningar kring möjligheterna att starta ersättande skola i landskapet. Det första som behövs är ju då, som är under bildande, en förening. Föreningen ska utse en direktion som ska ta hand om förvaltningen av skolan. Direktionen ska också göra upp ett reglemente, där man talar om hur kommer att anta eleverna till den här skolan. Reglemente ska fastställas av Brändö kommun, i det här fallet. Det ska fastställas av den kommun som blir förläggningkommun. Ytterligare ska också en läroplan göras upp. Den ska grunda sig på en internationellt vedertagen pedagogik, vilket Waldorfpedagogik är i det här fallet. Läroplanen ska godkännas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen kommer att göra en granskning att den läroplanen motsvarar alla grundskolans lärokurser. Parallellt med det här behöver den här föreningen fundera på finansieringen av sin verksamhet. Då behöver man ingå ett avtal med

förläggningsskommunen genom förhandling om till vilken del och till hur stor del som kommunen är beredd att betala för den här ersättande skola. Väldigt långt handlar det egentlig om förläggningsskommunens välvilja. Systemet med ersättande skolor bygger väldigt långt på förläggningsskommunens välvilja.

Ltl Camilla Gunell

Tack herr talman! Det som nu minister Lundberg redogör för är hur det går till, vad skollagen föreskriver, allt det här är helt riktigt. Det som jag undrar ytterligare är; vad kan landskapsregeringen hjälpa till med för att se till att en sådan här verksamhet kommer till stånd? Kan landskapsregeringen ha en betydligt mera aktiv roll i det här? Inte enbart fungera som tillsynsmyndighet och bara göra det som lagen föreskriver, eftersom landskapsregeringen har ett övergripande ansvar både för skolpolitiken regionala frågor. I det här fallet handlar det om en liten by som mer eller mindre stjälpas med ett sådant här beslut, som tas på kommunal nivå. Eftersom det aldrig någonsin har funnits en sådan här ersättande skola någonstans på Åland vore det kanske intressant för landskapet att delta mera aktivt i att få en sådan här skola till stånd. Vi har alla hört att hela Åland ska leva. Nu är det faktiskt lite upp till bevis.

Vicelanträdet

Herr talman! Jag tror att det inte råder något tvivel om hur Centern ställer sig när det gäller att hela Åland ska leva och också när det handlar om de små kommunernas överlevnad. Det vad landskapsregeringen och också Centern får rätta sig efter i det här fallet är vad lagstiftningen säger och även vad lagtinget har sagt. När man diskuterade lagstiftningen 1993-1994 var det en stor diskussion i lagtinget om huruvida skrivningarna om ersättande skolor skulle finnas med i lagen eller inte. Det var framför allt av den orsaken att man var orolig för att en ersättande skola skulle kunna äventyra den kommunala skolan i en skärgårdskommun och på det sättet kanske leda till att de kommunala skolorna skulle försvinna. Man satte särskild hänsyn till de små skolorna, att om de blir splittrade på flera skolor så finns risken att de äter upp varandra. Det här finns väldigt tydligt skrivet i det utskottsbetänkandet och det är också fastslaget av lagtinget. Därför har jag svårt att se att landskapet skulle kunna ta en aktiv roll att gå in i någonting som är Brändö kommuns behörighet, i det här fallet, och se över hur man i kommunerna ska arrangera studierna för sina barn på Lappo.

Jag håller helt och hållet med, varje gång man drar in en skola försvinner en fast arbetsgivare. Det gör ett starkt avtryck i den delen av kommunen.

I kväll kommer fullmäktige i Brändö att fatta beslut i frågan om Lappo skola. Jag anser att landskapsregeringen inte på det sättet kan gå in i den här frågan.

Ltl Camilla Gunell

Tack för det. Nej, naturligtvis beslutar kommunerna själva om sin skolverksamhet. Nu kommer ju det här som en egen fråga. En privaträttslig förening vill alltså starta en ersättande skola på en ö som inte har fast förbindelse, där sjuåringar ska färdas dagligen med båtar och andra färdmedel till skolan. Om man tänker på Färöarna som samhälle, så där finns det skolverksamhet också på många utsatta ställen, samhället har sett till att det går att ha. Det här ärendet går ju inte att jämföra, som jag ser det, med en nedläggning av en skola på fasta Åland, där det finns kommunikationer av ett annat slag. Det här är ett väldigt känsligt område, en känslig region som nu hotas av ytterligare avflyttning.

Jag för min del tycker att landskapet visst kan ha en aktivare roll i den här frågan. Lagstiftningen tillåter det, det finns inga begränsningar för att man inte skulle kunna ha det. Landskapet ska bevilja både tillstånd till skolan och även eventuell finansiering. För mig är det fortfarande så att utan skolor, utan polisverksamhet och utan hälso- och sjukvårds bevakning, då kommer inte hela Åland att leva. Så är det bara.

Vicelanträdet Britt Lundberg

Tack, herr talman! Jag håller helt med i vad ltl Gunell säger. Jag känner samtidigt en stor respekt för vad lagtinget säger i sina utskottsbetänkanden och vad lagtinget slår fast i sina beslut, när man stifta lagar. Om sedan lagtinget väljer att ta en ny inriktning i den här frågan och anser att vi ska spela en ny roll när det gäller grundskolorna så vidare, så är det möjligt att det är en klok väg att gå. Men just att starta en försöksverksamhet i en liten kommun och att landskapsregeringen då skulle ta initiativ och på det sättet blanda sig i denna kommunala fråga nu ser jag inte som ändamålsenligt. Däremot, har landskapsregeringen sitt ansvar att begära in skolstadga och se hur man kommer att ordna undervisningen för Lappobarnen i Brändö och också engagera sig i hur ungdomarna transporteras, om man anser att det är tryggt o.s.v.

Landskapsregeringen har inte för avsikt att själv gå in aktivt och starta upp någon ersättande skola på Lappo. Det har vi inte möjligheter till i dagsläget, som vi har bedömt det.

Talmannen

Landskapsregeringens svar antecknas till kännedom. Ärendet är slutbehandlat.

För kännedom

Talmanskonferensens framställning angående lagtingsledamoten Danne Sundmans anhållan om temporär **befrielse** från **uppdraget som lagtingsledamot** (TMK 2/2008-2009)

Talmannen föreslår att ärendet upptas till behandling vid plenum fredagen den 11 september 2009.

Lagtingsledamoten Anders Erikssons enkla fråga om skyldigheten att inrätta **skyddsrum** (EF 24/2008-2009)

Svar på enkel fråga skall avges inom tio dagar efter det landskapsregeringen mottagit frågan. Kan frågan inte besvaras ska landskapsregeringen meddela lagtinget om detta och om orsak till att svar inte ges. Frågorna överlämnades till landskapsregeringen den 7 september 2009.

Talmanskonferensens framställning angående lagtingsledamoten Gun Carlsons anhållan om **befrielse** från uppdraget som **medlem i självstyrelsepolitiska nämnden** (TMK 3/2008-2009)

Ärendet upptas till behandling vid nästa plenum.

Plenum slutar

Nästa plenum hålls idag kl. 17.35. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl.17.30).

Plenum den 9 september 2009 kl. 17.35

Plenum börjar.....	169
Andra behandling	169
1 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjälpan- de av miljöskador (FR 22/2008-2009)	
Enda behandling.....	169
2 Talmanskonferensens framställning angående lagtingsledamoten Gun Carlsons anhållan om befrielse från uppdraget som medlem i självstyrelsepolitiska nämnden (TMK 3/2008-2009)	
Plenum slutar	170

Plenum börjar

Plenum börjar. Talmannen konstaterar samma närvaro som vid föregående plenum.

Andra behandling

- 1 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjäl-
pande av **miljöskador** (FR 22/2008-2009)

Först tillåts diskussionen och därefter vidtar detaljbehandlingen vidtar. Detaljbehandlingen
vidtar.

De i landskapsregeringens framställning ingående lagförslagen föreläggs var för sig för lag-
tingets bifall i enlighet med social- och miljöutskottets förslag.

Föreläggs det första lagförslaget. Lagförslaget är bifallet.

Föreläggs det andra lagförslaget. Lagförslaget är bifallet.

Föreläggs det tredje lagförslaget. Lagförslaget är bifallet.

Ärendets andra behandling är avslutad.

Lagförslaget är bifallet.

Ärendets andra behandling är avslutad.

Enda behandling

- 2 Talmanskonferensens framställning angående lagtingsledamoten Gun Carlsons anhål-
lan om **befrielse** från uppdraget som **medlem i självstyrelsepolitiska nämnden** (TMK
3/2008-2009)

Först tillåts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen.

Diskussion. Ingen diskussion. Detaljbehandlingen vidtar. Talmannen föreslår att framställ-
ningen i dess helhet föreläggs för godkännande. Kan förfaringssättet godkännas? Godkänt.

Framställningen i dess helhet föreläggs för godkännande.

Ärendets enda behandling är avslutad.

Ärendet är slutbehandlat.

Med anledning av beslutet meddelar talmannen att fyllnadsval av en medlem i Självstyrelsepolitiska nämnden sker vid plenum på fredag den 11 september 2009. Kandidatlistor inlämnas till lagtingets kansli senast torsdagen den 10 september kl. 15.00.

Ärendet är slutbehandlat.

Plenum slutar

På fredag den 11 september 2009 hålls frågestund kl. 09.30 och plenum kl. 10.30. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl. 17.40).

Plenum den 11 september 2009 kl. 9.30

Plenum börjar.....	171
Frågestund enligt bestämmelserna i 48 § 3 mom. lagtingsordningen (F 3/2008-2009)	
Plenum slutar	180

Plenum börjar

Frågestund enligt bestämmelserna i 48 § 3 mom. lagtingsordningen (F 3/2008-2009)

Till dagens frågestund har följande lagtingsledamöter enligt 39a § 1 mom. arbetsordningen anmält att de önskar ställa en fråga: lagtingsledamöterna Roger Slotte, Fredrik Karlström Barbro Sundback, Johan Ehn, Anders Eriksson, Carina Aaltonen och vtm Gun-Mari Lindholm.

Enligt 39a § 2 mom. arbetsordningen avgör talmannen vem som ges ordet för att ställa en fråga. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla anmälda frågeställare inte beretts tillfälle att framföra sina frågor.

Vid frågestunden riktar frågeställaren sin fråga till en av de närvarande medlemmarna av landskapsregeringen. Frågan tillsammans med en eventuell motivering får räkna högst en minut. För svaret på frågan får användas högst två minuter. Sedan frågan besvarats får frågeställaren yttra sig högst två gånger. Den medlem av landskapsregeringen som besvarat frågan har rätt att yttra sig efter varje sådant anförande. Samtliga dessa anföranden får räkna högst en minut.

Andra lagtingsledamöter och medlemmar av landskapsregeringen har inte rätt att yttra sig med anledning av den ställda frågan. Talmannen har rätt att avbryta diskussionen när han anser den ställda frågan tillräckligt belyst. Ltl Roger Slotte varsågod.

Ltl Roger Slotte

Herr talman! Jag önskar ställa min fråga till näringsminister Jan-Erik Mattsson.

Det har förts en debatt om EU:s jordbruksstöd de senaste dagarna. Hela EU-området och stora delar av den övriga industrialiserade världen tillämpar idag olika system med subventioner till sitt jordbruk för att hålla konsumentpriserna på en låg nivå. Stöden gör också att uppköparna betalar allt mindre till producenten. Nu vill man från en del håll, återigen, skära ner stöden till jordbruken. Dagens system gör att stöden måste hållas på samma nivå som kringliggande regioner, annars kan det åländska jordbruket inte klara sig. I och med sockerpolitiken inom EU, har den åländska sockerbetsodlingen i princip försvunnit. Alla jordar duger inte till lök- och potatisodling, därför har många senare övergått till spannmålsodling.

Talmannen

Ställa en fråga varsågod, tiden är ute.

Ltl Roger Slotte

Min fråga till näringsministern är: Hur ser näringsministern på framtiden för det åländska jordbruket i allmänhet och mot bakgrunden av eventuella nedskärningar och neddragningar av stöden i synnerhet?

Landskapsregeringsledamoten Jan-Erik Mattsson

Herr talman! Näringsministern och landskapsregeringen anser att det åländska jordbruket har goda framtidsutsikter i bra och smakfulla produkter. Det saknas inte utmaningar. Landskapsregeringen är mycket medveten om detta. Stöden, som det beskrivs i frågan, är inte riktigt rätt formulerat. Stöden är för att det ska gå att producera jordbruksprodukter i vår del av världen. Vi har inte så goda förutsättningar.

Vi vet att i nästa programperiod kommer, högst troligt, de direkta stöden att minskas och kanaliseras till miljöinsatser i högre grad. Om ett drygt år påbörjas förberedelser för att förutsättningarna för lönsamhet i lantbruket 2014- 2020 ska finnas kvar.

Ltl Roger Slotte

En tilläggsfråga till minister: Hur ser ministern på framtiden för jordbruket på Åland i det fall att i EU beslutar att alla jordbruksstöd tas bort?

Landskapsregeringsledamoten Jan-Erik Mattsson

Om alla jordbruksstöd tas bort, förutsättningen är då att de tas bort i hela Europa, då är förutsättningarna, för det lantbruk vi bedriver i dag, i princip omöjliga.

Talmannen

Nästa fråga går till ltl Fredrik Karlström.

Ltl Fredrik Karlström

Tack herr talman! Jag ber att få ställa en fråga till nya trafikminister Thörnroos.

Jag har en ganska enkel och simpel fråga inledningsvis till nya trafikministern. Frågan jag vill ställa handlar om synundersökning för körkort. Enligt uppgift till mig, måste en person som tar mopedkörkort, som tar lättmotorcykelkörkort och bilkörkort inom två eller tre års tid göra tre olika synundersökningar för att den här personen ska ha rätt att gå till polisen och hämta ut körkortet.

Kan trafikministern tänka sig att ändra på de här bestämmelserna så att en ung, frisk människa i 16-18 års ålder inte ska behöva göra tre stycken synundersökningar för att kunna framföra ett fordon på allmän väg?

Landskapsregeringsledamoten Veronica Thörnroos

Herr talman! Inledningsvis vilja säga att jag inte känner till syngranskningen på den här detaljnivån som ltl Fredrik Karlström gör. Rent principiellt och om det är möjligt så är jag positiv till förslaget. Det finns ingen anledning att undersöka för undersökandets skull. Om lagrummet så möjliggör så är jag beredd att arbeta för den frågan.

Ltl Fredrik Karlström

Tusen tack trafikminister Thörnroos för det snabba svaret. Det var därför jag ville lämna en sådan enkel fråga till en början, för jag tror att det här är någonting som du ganska snabbt kan åtgärda utan större problem. Tack!

Talmannen

Frågan är därmed slutbehandlad. Nästa fråga går till ledamoten Barbro Sundback.

Ltl Barbro Sundback

Tack herr talman! Jag har en fråga till lantrådet eller två kanske.

I dagens tidning får vi läsa att lantrådet säger att överföring av medel från miljöstöd till LFA-stöd inte innebär någon förhöjning av anslaget, att allt har gått rätt till. I det beslut som landskapsregeringen har tagit den 25 juni ser man dock att beloppet för det här programmet har stigit från 56,9 miljoner till 59,1 miljoner. Det innebär en förhöjning av anslaget för det här programmet. Därför tror jag att lantrådet och flera andra ministrar tydligen inte är informerade om, och inte riktigt förstått vad de tagit beslut om.

På vilket sätt kan man, mot bakgrunden av det beslut som fattades den 25 juni, påstå att det inte har skett någon förhöjning?

Lantrådet Viveka Eriksson

Talman! Det har skett en förhöjning, till den del det har tillkommit mera EU-medel. I det här beslutet fanns det ett tillskott från EU, man har någonting som man kallar för modifiering. Det var nya pengar som skulle användas särskilt mot bakgrund av klimatfrågan och vattenvårdsproblematiken, alltså i syfte att användas till miljöändamål. Landskapsregeringen valde att lyfta in de 600 000 euro som tillkom från EU-budgeten för att kunna förstärka miljöprogrammet till vissa delar. Däremot tillkommer det inte mera pengar från landskapets budget. Det är en fråga som i så fall ska budgeteras i kommande budget. Men det är inte så det är tänkt. De här 600 000 euro ska svaras upp av nationell finansiering inom den befintliga, redan finansierade summan.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Den där matematiken går inte ihop. Det saknas 1,6 miljoner. Det finns alltför många obesvarade frågor i det här sammanhanget. När lantrådet säger att allt har gått rätt till, borde det inte i alla fall vara så att det här ärendet borde komma till lagtinget? Det är ju lagtinget som har fattat beslutet om anslagets storlek. Om det förändras eller anslaget förhöjs brukar det vara så, bästa fru lantråd, att det är den beslutande myndigheten som ska välsigna det här. Inte att det tas något beslut under midsommaren när de flesta har annat att tänka på.

Lantrådet Viveka Eriksson

Talman! För det första tog inte landskapsregeringen något beslut under midsommaren. Det var under en vanlig arbetsvecka i juni, som landskapsregeringen fattade det här beslutet. Landskapsregeringen avser att beskriva åtgärden i nästa budget som föreläggs lagtinget, när det handlar om inkomsterna från EU och också beskriva de här omflyttningarna inom axel två i landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Ltl Barbro Sundback

Detta låter som om lantrådet och regeringen försöker skjuta fram problematiken så att vi ska glömma och börja tänka på annat. Men beslutet gäller ju också 2009 års budget. Är det inte så?

Lantrådet Viveka Eriksson

Talman! Nej, det gör inte, därför kommer den här beskrivningen att komma i budgeten där man beskriver de här tilläggsmedlen. Saken var den, för att kunna ta del av 600 000 euro extra medel så måste vi komma in till kommissionen med ett program för hur vi kommer att använda pengarna. Det var också det som var viktigt och det är sedan föremål för notifiering av kommissionen.

Talmannen

Frågan är därmed slutbehandlad. Nästa fråga ges till ltl Johan Ehn.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Jag önskar ställa min fråga till vicelanträdet Britt Lundberg.

En parlamentarisk kommitté har under ungefär ett års tid behandlat ett förslag till nytt ungdomspolitiskt program. De avgav sin rapport eller sitt förslag till program till landskapsregeringen i mitten av mars. I det programmet finns en hel del åtgärder som skulle kunna öka ungdomars möjligheter att ta del i det politiska livet, i den situation vi befinner oss i, med en hel del oro i samhället på grund av de ekonomiska tiderna.

Jag undrar vilka åtgärder regeringen har vidtagit, med anledning av det förslag som nu har tagits fram till ungdomspolitiskt program?

Vicelanträdet Britt Lundberg

Herr talman! Det förslag till ungdomspolitiskt program, som den parlamentariska gruppen tog fram, var till vissa delar ganska kostnadsdrivande. Det var det första som den parlamentariska kommittén själv konstaterade. Det här kommittéförslaget är lite en önskedröm för framtiden, som vi hoppas att någon gång skulle kunna förverkligas. Man inser och förstår att det kanske inte just nu finns det utrymme för de resurser som man hade önskat sig. Däremot är det så att det här ungdomspolitiska programmet och även diskussionerna var en väldigt bra bas på det sätt man vill sträva mot, alltså lite som i jämställdhetsarbetet. Att ungdomspolitiken inte ska vara en isolerad företeelse, utan verkligen finnas med inom alla områden. Det upplever jag nu om någonsin, att både inom näringspolitiken, ungdomspolitiken och utbildningspolitiken, läggs det ner väldigt mycket kraft på att bevaka och göra åtgärder på ungdomssysselsättningen. Att ungdomarna ska ha en så bra situation som möjligt just nu.

När det gäller andra typer av åtgärder, inflytande- och demokratifrågor, som också på ett föredömligt vis tas fram här, har vi konstaterat att det här halvåret kommer vi inte att ha möjlighet, varken resursmässigt eller ekonomiskt, att ta itu med dem. Det hoppas vi på att kunna göra nästa år. Det finns med och det finns med i tidsplanen, men vi kommer inte att ha möjlighet att jobba med det nu det här halvåret i och med att vi har begränsat med personal och väldigt mycket saker som ska göras på vår avdelning.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Jag har stor förståelse för, att just de delar av förslaget som innehåller nya pengar, att man inte i det här läget kan göra det. Däremot inflytandefrågorna, där fanns det en hel del som borde kunna gå att göra utan att skjuta till mera pengar. Jag tänker till exempel på att få en fortsättning på ungdomsrådets arbete. Det fanns också en skrivning där om att skapa ett forum där regering och ungdomsrepresentanter skulle träffas vid jämna mellanrum för att stämna av. Jag misstror inte på något sätt att landskapsregeringen försöker lägga ungdomsperspektivet på frågor. Däremot handlade det också om i ungdomspolitik, att ungdomsperspektivet måste få läggas av ungdomarna själva. Därför skulle det vara viktigt att kunna få till stånd ett system som gör att man säkerställer den biten. Det är naturligtvis något som också ligger på de enskilda partierna att jobba med. Anslaget i det här ungdomspolitiska programmet byggde ju på att man skulle få med både de som redan är politiskt aktiva och personer via ungdomsorganisationer.

Min fråga är: Det pratades om en tidsplan när kommer man att tillsätta ungdomsrådet som är en sådan instans som skulle, till vissa delar, säkra upp att man också får in ungdomars eget inflytande?

Vicelanträdet Britt Lundberg

Tack herr talman! När det gäller ungdomsrådet så var det väldigt stora diskussioner kring ungdomsrådets varande, omfattning och sammansättning och tillsättning. Nu är det ett tag sedan jag har läst ungdomspolitiska programmet. Jag har bara diskussionen i minnet. Det var inte högsta prioritet att man skulle ha det formaliserade ungdomsrådet. Man talade mera om att det skulle vara ett dynamiskt ungdomsråd där folk tillfälligt skulle komma till och kunna lämna det efter att man har drivit sina frågor. Detta hade vi en väldigt lång diskussion kring. Jag tyckte lite både och i det här fallet. Det ena kanske inte behöver utesluta det andra. Ungdomarna var inte i första hand ute efter ett formaliserat ungdomsråd, om jag minns diskussionen rätt.

Ltl Johan Ehn

Herr talman! Jag har bara i begränsad utsträckning varit med i de diskussioner som har förts i kommittén. När jag bekantade mig med kommitténs rapport eller förslag till ungdomspolitiskt program så fanns nog förslaget med till ett ungdomsråd, som skulle bygga på att man skulle försöka få största möjliga frihet i att tillsätta ett ungdomsråd. Man gick från det som tidigare var väldigt starkt bundet till skolor, till att man skulle samla in intresserade, precis som ministern beskriver. Man skulle heller inte utesluta sådana som är partipolitiskt aktiva att kunna ta del i det här. Nu har jag inte förslaget framför mig, men jag är väldigt övertygad om att det fanns ett förslag om att ungdomsrådet skulle inrättas. Jag har tyvärr inte formuleringarna här nu. Jag tror det skulle vara bra att landskapsregeringen nog övervägde att göra det här. Min fråga blir på nytt: Just de här konkreta åtgärderna ministern pratade om, en tidsplan. Hur ser tidsplanen ut för att komma vidare, i belysning av att det kanske inte går att skjuta till mera ekonomiska medel just nu?

Vicelanträdet Britt Lundberg

Herr talman! Jag tror att vi kommer ihåg lika. Ungdomsrådet skulle inledas med forumet. Det kopplades ihop till både och. Det var inte det traditionella ungdomsrådet vi haft tidigare. Det var inte den parlamentariska kommitténs förslag, med reservation för mitt dåliga minne. Just den här formen av forum, där man hade ett program för hur det skulle göras i flera olika delar, så det har vi inte möjlighet att göra under det här halvåret. Vi kommer att återkomma till det under nästa års period.

Talmannen

Nästa fråga ställs av ltl Anders Eriksson.

Ltl Anders Eriksson

Herr talman! Frågan jag tänkte ta upp gäller Höskoleverkets nya antagningsregler för högskolestudier i Sverige för hösten 2010. Det har varit upp till diskussion flera gånger, enligt vad jag har förstått är det ganska nära förestående att det skulle tas ett beslut nu. Det vore intressant om vi i lagtinget kunde bli uppdaterade var vi står idag? Jag, i likhet med många andra, känner en stor oro för att det nya antagningssystemet ska leda till att det blir knepigare för åländska studerande att komma in på svenska högskolestudier. Det vore intressant att veta också när det gäller nya värderingen av betygen, vad det kommer att ha för effekter?

Vicelanträdet Britt Lundberg

Herr talman! Först till om vi kommer att hamna i en utlandskvot, om det skulle försvåra de åländska studerandes möjligheter att bli antagna till svenska högskolor, det är ingen som kan svara på det fullt ut. Det är kanske en av orsakerna till att vi väldigt gärna skulle vilja vara med i den svenska kvoten. Vi tror att det blir mera förutsägbart vilka chanser och möjligheter man har att bli antagen. Den argumentation vi har använt gentemot Sverige har handlat mycket om att det inte bara blir försvärande eller underlättade att slippa in. Vi har lyft det på ett principiellt plan. Vi anser att det är skillnad på om en åländsk ungdom söker till Sverige eller om en dansk gör det. En dansk kanske gör det mera av kuriositet. Man tycker kanske det skulle vara intressant med utbildning utomlands, eller att man tycker att juridikstatusen i Uppsala är väldigt hög eller något liknande, medan våra ungdomar kanske har det som det enda alternativet. Det är en väldigt stor skillnad. Det har varit vår huvudargumentation. Regeringen har tillsatt en utredning som ska vara klar den sista oktober. När utredarens förslag kommer har regeringen lovat att det kommer för remiss till Ålands landskapsregering, där vi får avge synpunkter på remissförslaget. Sedan kommer den svenska regeringen, innan årets slut, att fatta ett beslut. Vi har från landskapsregeringens sida, ivrigt påhejad också av Sveriges generalkonsul på Åland som också hjälpt till på ett föredömligt sätt, både på tjänstemanna- och politisk nivå argumenterat och fört fram synpunkter, uppvaktat med information och argumentation så mycket vi någonsin har kunnat. Vi har också besvarat frågor. Det som man upplever som ev. problem, som man nu har som uppdrag på Åland, är att gå igenom alla läroplaner. Presentera läroplanerna så att vi kan övertyga högskoleverket om att det här fungerar i den svenska kvoten.

Ltl Anders Eriksson

Ett bra svar på alla sätt och vis som tyder på ett engagemang från landskapsregeringens sida i en för Åland väldigt viktig fråga. När det gäller värderingen har jag förstått att den nya värderingen bygger på två steg. Betygsvärderingen och också olika jämförelsetal, det vore intressant att höra vad man kommit fram till från utbildningsavdelningen sida. Hur står vi oss om man jämför med det som har gällt fram till i dag? Precis som utbildningsministern säger så kan ingen svara på om det här blir en försämring, det finns till och med de som säger att det blir bättre, det ställer jag mig lite tveksam till. Det intressanta är att få reda på var vi står idag? Jag har fått de uppgifterna att det kommer att tas beslut i oktober senast november, från svensk sida. Då är det väldigt viktigt att man får saker och ting på plats från landskapsregeringens sida. Har man haft möjlighet att föra en dialog direkt med den svenska undervisningsministern?

Vicelanträdet Britt Lundberg

Om jag började där ledamot Eriksson slutade, vi har inte träffat högskoleministern i den här frågan av den olyckliga orsaken att Tobias Krantz, som tillträdde som högskoleminister vid midsommartid, varit så upptagen med det svenska EU-ordförandeskapet. Därför har vi då i stället träffat hans högra hand, statssekreteraren. Jag har ytterligare påtalat att jag ändå, innan den svenska regeringen fattar beslutet, vill jag träffa Tobias Krantz öga för öga, för att jag ska känna att han tydligt, och ur min mun, har fått höra hur viktigt det här är. Däremot har vi informerat och diskuterat både med kulturministern och med skolministern, det har vi

gjort i samband med Nordiska rådets möten. När det gäller antagningssystemet är det så att de svenska högskolorna kommer att få en egen kvot.

Talmannen

Tiden är ute!

Ltl Anders Eriksson

Det låter lite allvarligt det här med öga för öga, man blir att tänka på tand för tand, jag menar naturligtvis öga mot öga. Det är väldigt viktigt att man får upp det här på absolut högsta politiska nivå, det sticker jag inte under stol med. Jag har tagit del av det brev som landskapsregeringen skickade till Högskoleverket den sista april i år, där man hade flera bra motiveringar. Men det jag saknar är att man inte hänvisar till Ålandsöverenskommelsen. Argumentationen är bra men jag tycker definitivt att man ifrån svensk sida har ett ansvar. Precis som utbildningsminister Lundberg sade tidigare, så finns det inte möjligheter att få utbildning på svenska inom många olika utbildningar i Finland mera. Med tanke på Ålandsöverenskommelsen så har Sverige ett speciellt ansvar. Jag är förvånad att man inte har hänvisat till den.

Vicelanträdet Britt Lundberg

Herr talman! Det har varit många skriftväxlingar. Det som ledamot Eriksson har missat i det här fallet är att vi också haft direktkontakt regering mot regering. I breven till regeringen, där politiken ingår, så finns det här med. Däremot till Högskoleverket så har de konkret frågat efter synpunkter på systemet. Inledningsvis var vi tveksamma till om vi ska svara överhuvudtaget, eftersom vi inte är intresserade av utlandskvoten. Sedan har vi kommit fram till att vi svarar och kommenterar på vilket sätt vi tycker att utlandskvoten skulle kunna utvecklas, men ändå lägger till att vi kommer parallellt att hålla diskussioner med den svenska regeringen därför att vi anser politiskt att vi ska höra till den svenska kvoten, vi har också anhållit om undantag. Det förs myndighetsdiskussion och politisk diskussion parallellt. Det goda det har lett till, i o m att vi har lagt oss i utlandskvoten, är att det har kommit in kriterier bland annat om att man har fördel om man har svenska betyg o.s.v. Det finns vissa modifieringar, om vi skulle hamna utlandskvoten, som kan vara till förbättringar för oss.

Talmannen

Tiden är ute! Nästa fråga ges till ltl Carina Aaltonen.

Ltl Carina Aaltonen

Herr talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till miljöminister Katrin Sjögren.

Frågan om miljöstöds miljonerna är en het politisk fråga, som nu kommer samtidigt som ÅHS ska spara 3 miljoner. I dagens tidning säger regeringen att det var ett bra beslut att flytta över 3,7 miljoner från miljöstöden till LFA-stöden. Miljöminister Sjögren säger nu att jordbrukarna kan få upp till 600 euro per hektar om olika miljöstödsåtgärder vidtas. Varifrån kommer de pengarna, om man har flyttat bort 3,7 miljoner från miljöstöden?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Först en kommentar om ÅHS. Det ekonomiska läget är så allvarligt att inga som helst enheter i landskapsförvaltningen undergår besparingar. Fortfarande har landskapsregeringen tagit den prioriteringen att ÅHS och utbildningen har mindre sparkrav än esten av enheterna. Där vill landskapsregeringen vara

väldigt, väldigt tydliga. Den ekonomiska situationen är så svår att vi måste spara överallt. Utbildningen och vården är prioriterad.

När det gäller miljöstödet och det som har figurerat i tidningarna, är det på det viset att landsbygdsutvecklingsprogrammet har fyra axlar. Axel nummer två har överlägset mest pengar. De pengarna ska fördelas mellan 2007-2013. Den största botten finns för miljöstöden. Vi har ett miljöstödsprogram som vi ingalunda behöver skämmas över. Problemet är marknadsföringen. Man kanske inte från jordbrukarkären inser miljönyttan och man tycker att det är för byråkratiskt. Det här ett fokus område för landskapsregeringen. Vi kommer att vidta åtgärder i samband med vattenåtgärdsprogrammet och 2010 års budget. Jag upplever och har fått signaler från miljöbyrån, jordbruksbyrån, producent förbundet och från hushållningssällskapet att vi har mycket, mycket goda kontakter och vi avancerar i den här frågan.

Ltl Carina Aaltonen

Tack för ett väldigt tydligt svar från miljöminister Sjögren. Vari ligger sparbetinget hos Näringsavdelningen och jordbrukarkären om man kan gå in och säga att man kan få upp till 600 per hektar i miljöstöd, när man tydligen från den kåren inte har varit intresserad av att lyfta miljöstödspengarna?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Ser man på riktlinjerna från EU och hur jordbrukspolitiken kommer att formas i framtiden, och ser man på landskapsregeringens målsättning att jobba nu också, så kommer man att sluta med kompensationsbidrag. Det kommer att riktas mera mot utvecklingspengar och mot miljöåtgärder. Det var de här pengarna, det riktades mot miljöåtgärder. Det anser jag är väldigt, väldigt viktigt att vi fortsätter att jobba på den linjen.

Ltl Carina Aaltonen

Ja, men då har man gjort ett fel tänk här nu då, när man i stället för att trappa ner på LFA-stöden och övergå till riktade åtgärder för miljöförbättrande åtgärder, då har man ett tagit ett steg upp tillbaka för att ge jordbrukarna det här så kallade hemvårdsstödet, utkomststödet eller var man nu ska säga, LFA-stödet.

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

När det gäller axel två så är kompensationsbidraget där och miljöstödet. Tittar man på landsbygdsutvecklingsprogrammet, som togs fram av förra landskapsregeringen där socialdemokraterna var delaktiga, så finns stödprocenten beskrivna. Det finns miljöstöd, bas stöd och det finns specialstöd. Man gick in för, i det här landsbygdsutvecklingsprogrammet, att kompensationsbidraget skulle vara 200 euro per hektar, samma som man har i facit, som ltl Sundman brukar säga. Finland för in 20 miljoner i 2010 års budget för att man ska kunna upprätthålla kompensationsbidragen.

En annan sak är att samtliga jordbrukare får kompensationsbidrag, också ekjordbrukare.

Talmannen

Nästa fråga går till vtm Gun-Mari Lindholm.

Vtm Gun-Mari Lindholm

Tack herr talman! Jag vill ställa min fråga till finansminister Mats Perämaa. Den här frågan kunde jag också ställa till både lantrådet och social- och miljöansvariga, men jag tror att helheten har minister Perämaa i sin hand.

Nästa vecka, på tisdag, kommer det att avlämnas ett förslag från ÅHS styrelsen för nästa års budget. Landskapsregeringen har redan fått till sig ett förslag som ledningsgruppen har kommit med och lämnat in. Vi kan nu se konsekvenserna av den budgettram som vi har fått, som de facto har dubbelt större inbesparingar än den vi hade trott från början. Vi i styrelsen hade räknat med 1,5 miljoner inbesparingar. Jag skulle vilja fråga Perämaa om man nu har diskuterat inom landskapsregeringen om det finns beredskap att omfördela pengarna i landskapets tala penningpåse?

Talmannen

Tiden är ute!

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa

Herr talman! Landskapsregeringen utför ett budgetarbete kontinuerligt. Det gäller alla avdelningar, också ÅHS. Utgående från de ramar vi har lagt ska förslagen komma från varje avdelning, också från ÅHS. I ÅHS fall de facto också de ramar som lagtinget har satt. Lagtinget har tagit beslut om de här ramarna. Givetvis är det ändå på det sättet att när vi får in alla förslag och får helhetsbilden och innan vi ger förslaget till lagtinget, landskapets budgetförslag, har vi en möjlighet att ta ställning till de konsekvenser som budgetförslagen också medför. I det här skedet står ramarna ännu fast. Uttryckligen har lagtinget satt de ramarna. I det skedet när ÅHS styrelse har gett ett förslag till landskapsregeringen får vi bedöma de konsekvenserna. Att i det här skedet börja säga någonting annat vore helt fel. ÅHS styrelse har en rättighet och en skyldighet att ge ett budgetförslag. Att vi i det här skedet skulle ta ställning till det förslag som de facto inte finns vore helt fel. Ledningsgruppen i ÅHS har gett ett förslag, det har de gjort, men vi avvaktar ÅHS styrelsens förslag.

Vtm Gun-Mari Lindholm

Talman! Det var ju också ett sätt att svara på den här frågan. Konsekvenserna för denna budgettram, det vet vi, och de är väldigt omfattande. De kommer att vara smärtsamma för en väldigt stor del av befolkningen. Vi har också hört många som har uttalat sig om att det här är en högt prioriterad verksamhet. Eftersom man redan i det här skedet vet att konsekvenserna blir väldigt omfattande hade jag hoppats på att man hade haft en beredskap inom landskapsregeringen att se över andra verksamheter. Vi har sett hur man nu t.ex. till LBU-verksamheten tillfört 1,6 miljoner under den här tidsperioden som programmen varar. Jag hade hoppats att man skulle ha haft beredskap att även kunna titta på den här ramen. Men det har man alltså inte gjort.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa

Herr talman! Vi har givetvis fört politiska diskussioner mellan partierna, centern och liberalerna men också med våra ledamöter i ÅHS styrelse. För att systemet ska fungera ska ju den samlade ÅHS styrelsen ge sitt förslag, vilket landskapsregeringen tar ställning till. Jag tror att vtm Gun-Mari Lindholm säkert skulle uppfattade det som underligt om landskapsregeringen skulle ta ställning till ett förslag från ÅHS, som de facto ännu inte är styrelsens förslag. Saker och ting måste

ju avancera i en viss ordningsföljd. Annars slår vi sönder hela systemet, då blir ju ÅHS styrelse som organ fullständigt onödigt. I så fall blir vtm Gun-Mari Lindholms insats inte särdeles mycket värd i en sådan situation. I den nuvarande ekonomiska situationen ser landskapsregeringen till många åtgärder för att spara ytterligare pengar. I det sammanhanget är vården och utbildningen prioriterad.

Vtm Gun-Mari Lindholm

Talman! Jag ville ändå uppfatta svaret som att den definitiva ramen inte är lagd, dels ifrån landskapsregeringens sida men sedan har vi också möjlighet här i salen att göra omfördelningar. Det är också den inställningen jag kommer att ha i mitt fortsatta arbete inom ÅHS styrelse.

Landskapsregeringsledamoten Mats Perämaa

Herr talman! Givetvis har vtm Gun-Mari Lindholm en rättighet att ändra sin åsikt. Vtm Lindholm har varit med och fattat beslut om den ram som ÅHS styrelse nu förbereder sitt budgetförslag utifrån. Det är väldigt viktigt att säga det, det är lagtingets ramar som ni har att följa. Sedan får vi ta ställning till konsekvenserna. Jag vet att de partier som bildar landskapsregering just nu, för det första, ser vården som högt prioriterad, det sade jag förut och det har många andra sagt. Sedan ser vi också till den regionala dimensionen i vården. Den betyder mycket för de här partierna. Att fatta beslut om nedskärningar i speciellt vården är mycket svårt och smärtsamt. Som ltl Katrin Sjögren sade här tidigare, så måste alla enheter spara.

Talmannen

Frågan är därmed slutbehandlad. Frågestunden förklaras härmed avslutad.

Plenum slutar

Lagtingets nästa plenum är i dag kl. 10.30. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl. 10.12).

Plenum den 11 september 2009 kl. 10.30

Plenum börjar.....	181
Föredras.....	182
1 Fyllnadsval av en medlem i självstyrelsepolitiska nämnden för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 15/2008-2009)	
Tredje behandling.....	182
2 Lagutskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med Kazakstan för att undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)	
Tredje behandling.....	182
3 Lagutskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 30 och 39 §§ i självstyrelselagen för Åland (RP 11/2008-2009)	
Tredje behandling.....	183
4 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 59c § självstyrelselagen för Åland (RP 9/2008-2009)	
Tredje behandling.....	184
5 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjälpande av miljöskador (FR 22/2008-2009)	
Enda behandling.....	185
6 Landskapsregeringens meddelande om landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik (M 4/2008-2009)	
Tredje behandling.....	186
7 Talmanskonferensens framställning om lagtingsledamoten Danne Sundmans anhållan om temporär befrielse från uppdraget som lagtingsledamot (TMK 2/2008-2009)	
Föredras.....	186
8 Landskapsregeringens berättelse för år 2008(LB 1/2008-2009)	
Föredras.....	187
9 Landskapsregeringens svar med anledning av vicetalman Gun-Mari Lindholms enkla fråga angående tunnelutredning (EF 22/2008-2009)	
Föredras.....	189
10 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Barbro Sundbacks enkla fråga om rätt till personlig assistent (EF 23/2008-2009)	
Föredras.....	190
11 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Anders Erikssons enkla fråga om skyldigheten att inrätta skyddsrum (EF 24/2008-2009)	
För kännedom.....	193
Lagtingsledamoten Fredrik Karlströms enkla fråga om hembygdsrätt till adoptivbarn (EF 25/2008-2009)	
Plenum slutar.....	193

Plenum börjar

Upprop. 26 ledamöter närvarande.

Om ledighet från dagens plenum anhåller vice talman Gunnar Jansson på grund av delta-gande i grundlagskommitténs möte i Helsingfors samt lagtingsledamöterna Camilla Gunell, Sirpa Eriksson och Roger Jansson på grund av privata angelägenheter. Beviljas? Beviljas.

Föredras

- 1 **Fyllnadsval** av en **medlem** i **självstyrelsepolitiska nämnden** för återstoden av mandatperioden 2007-2011 (V 15/2008-2009)

Inom föreskriven tid och i behörig ordning har inlämnats endast en kandidatlista. Listan upptar som medlem i Självstyrelsepolitiska nämnden lagtingsledamoten Anders Eriksson. Enligt 51 § arbetsordningen tillåts vid val diskussion endast om kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Diskussion. Ingen diskussion.

Eftersom endast en kandidatlista inlämnats verkställs enligt 68 § arbetsordningen ingen särskild valförrättning. Ltl Anders Eriksson förklaras därför vald till medlem i Självstyrelsepolitiska nämnden för återstoden av innevarande valperiod.

Antecknas.

Tredje behandling

- 2 Lagutskottets betänkande nr 14/2008-2009 om godkännande av avtalet med **Kazakstan** för att undvika **dubbelbeskattning** och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst (RP 10/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion och därefter kan lagtinget antingen lämna sitt bifall till det i presidentens framställning ingående lagförslaget eller vägra ge sådant bifall.

Diskussion. Ingen diskussion.

Det i presidentens framställning ingående lagförslaget föreläggs lagtinget för bifall i enlighet med förslaget i lagutskottets betänkande. Kan förfaringssättet godkännas? Godkänt!

Föreläggs lagförslaget för lagtingets bifall. Lagtinget har i tredje behandling lämnat sitt bifall till lagförslaget!

Föreläggs motiveringen för godkännande i enda behandling.

Lagtinget har i enda behandling godkänt motiveringen.

Ärendets tredje behandling är avslutad. Ärendet är slutbehandlat.

Tredje behandling

- 3 Lagutskottets betänkande nr 15/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av 30 och 39 §§ i självstyrelselagen för Åland (RP 11/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion och därefter kan lagtinget antingen lämna sitt bifall till det i presidentens framställning ingående lagförslaget eller vägra ge sådant bifall.

Diskussion.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Vi börjar väl bli klara med här processen och det återstår bara tredje behandlingen. Jag kommer att framföra ett förslag till ändring av motiveringarna.

Talmannen

Ltl Sundback får återkomma i nästa ärende. Det här är konsumentskyddslagen.

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad.

Det i presidentens framställning ingående lagförslaget föreläggs lagtinget för bifall i enlighet med förslaget i lagutskottets betänkande. Kan förfaringssättet godkännas? Godkänt!

Föreläggs lagförslaget för lagtingets bifall. Lagtinget har i tredje behandling lämnat sitt bifall till lagförslaget!

Föreläggs motiveringen för godkännande i enda behandling.

Lagtinget har i enda behandling godkänt motiveringen.

Ärendets tredje behandling är avslutad. Ärendet är slutbehandlat.

Tredje behandling

- 4 Lagutskottets betänkande nr 16/2008-2009 angående förslag till lag om ändring av **59c § självstyrelselagen** för Åland (RP 9/2008-2009)

Först tillåts allmän diskussion och därefter kan lagtinget antingen lämna sitt bifall till det i presidentens framställning ingående lagförslaget eller vägra ge sådant bifall.

Diskussion.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Jag har redan gjort min introduktion i det här ärendet, så jag hoppar över det. Jag vill bara säga det att den förändring som jag föreslår är på sätt och vis ett förtydligande. Jag tycker att lagutskottets majoritet är alldeles för diffus, att det ska ske ändringar i regelverket när man beslutar om bötesbeloppet i fall Åland skulle dömas för fördragsbrott. I diskussionerna har jag förstätt att det betyder att antingen kan man ändra i självstyrelselagen eller så skulle man på något sätt, vilket är helt oklart enligt förslagsställaren, ändra på primärrätten i Bryssel, så att bötesbeloppet skulle fördelas på ett annat sätt än så som nu är föreslaget i vår självstyrelselag. Det tycker jag att är ett ganska hopplöst förslag. Jag tycker att man måste vara bestämd och klar på den här punkten eftersom vi uppdrar åt landskapsregeringen att omedelbart börja ta itu med den här frågan. Istället för den här skrivningen som finns i lagutskottets betänkande på sidan 14 under rubriken, **landskapets nationella ansvar** som just handlar om bötes- och vitesparagrafen, är förslaget: För att uppnå balans mellan inflytande, befogenheter och ansvar anser utskottet också att det är angeläget att reformera regelverket. Det är det här uttrycket är alltför "lulligt". Vi skulle alltså reformera regelverket så att det vitesbelopp eller motsvarande som utdöms av EG-domstolen står i proportion till landskapets befolkning och ekonomiska bärkraft.

Mitt förslag har samma syfte men man säger klart och tydligt vad det är som ska förändras. Utskottet anser att bestämmelsen i självstyrelselagens 59d § om landskapets ansvar måste ändras så att ansvaret ställs i relation till landskapets befogenheter, befolkning och ekonomiska bärkraft.

Ltl Danne Sundman

Herr talman! Med hänvisning till de motiveringar jag framfört, de motiveringar som direkt framgår av lagutskottets betänkande och indirekt av Finland riksdags grundlagsutskotts betänkande så kommer jag under detaljbehandlingen att föreslå att lagtinget inte ger sitt bifall till den här lagframställningen.

Ltl Anders Eriksson

Herr talman! Det kommer väl inte som någon större överraskning att jag understöder ltl Danne Sundmans förslag.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad. Talmannen önskar påminna om att ärendet kräver kvalificerad majoritet i lagtinget för att godkännas.

Det i presidentens framställning ingående lagförslaget föreläggs lagtinget för bifall i enlighet med klämförslaget i lagutskottets betänkande. Kan förfaringsättet godkännas? Godkänt! Föreläggs lagförslaget för lagtingets bifall?

Ltl Danne Sundman

Herr talman! Jag föreslår att lagtinget inte ska bifalla lagförslaget, utan det ska förkastas.

Ltl Anders Eriksson

Jag understöder.

Talmannen

Ltl Danne Sundman understödd av ltl Anders Eriksson har föreslagit att lagförslaget i sin helhet ska förkastas. Omröstning kommer att verkställas med ltl Danne Sundmans och lagutskottets förslag. Jag ber ltl Dahl och ltl Aaltonen biträda vid den öppna omröstningen.

De som röstar för lagutskottets förslag röstar ja, de som röstar för ltl Danne Sundmans förslag om förkastande röstar nej. Omröstning enligt upprop.

Omröstningen har utfallit för 20 ja röster, 5 nej röster och 5 ledamöter är frånvarande.

Lagtinget har i tredje behandling lämnat sitt bifall till lagförslaget!

Föreläggs motiveringen för godkännande i enda behandling.

Diskussion.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Jag föreslår att sista stycket i betänkandet under rubriken **Landskapets nationella ansvar** får den lydelse som jag framförde här tidigare och som finns i reservation till betänkandet.

Ltl Carina Aaltonen

Herr talman! Jag ber att få understöda ltl Barbro Sundbacks förslag.

Talmannen

Begäres ordet? Diskussionen är avslutad. Under diskussionen har ltl Barbro Sundback, understödd av ltl Carina Aaltonen föreslagit att sista stycket under rubriken **Landskapets nationella ansvar** får följande lydelse: Utskottet anser att bestämmelsen i självstyrelselagens 59d § om landskapets ansvar måste ändras så att ansvaret ställs i relation till landskapets befogenheter, befolkning och ekonomiska bärkraft.

Är redogörelsen riktig? Riktig. Detta kallas ledamot Barbro Sundbacks ändringsförslag.

Omröstning kommer att ske. De som röstar för lagutskottets förslag röstar ja, de som röstar för lagtingsledamot Barbro Sundbacks förslag röstar nej. Kan omröstningspropositionen godkännas? Godkänd. Jag be ja-rösterna resa sig, jag ber nej rösterna resa sig. Majoritet för ja. Lagtinget har således beslutat godkänna lagutskottets förslag.

Lagtinget har i enda behandling godkänt motiveringen.

Ärendets tredje behandling är avslutad. Ärendet är slutbehandlat.

Tredje behandling

- 5 Social- och miljöutskottets betänkande nr 6/2008-2009 angående lagstiftning om avhjälpanne av **miljöskador** (FR 22/2008-2009)

I tredje behandling har lagtinget att antingen anta lagförslagen sådana de godkänts vid andra behandlingen eller att förkasta förslagen.

Först tilläts diskussion och därefter föreläggs lagförslagen var för sig för antagande.

Diskussion. Ingen diskussion. Diskussionen är avslutad.

Föreläggs det första lagförslaget för antagande i tredje behandling. Begäres ordet?

Lagtinget har i tredje behandling antagit lagförslaget.

Föreläggs det andra lagförslaget för antagande i tredje behandling. Begäres ordet?

Lagtinget har i tredje behandling antagit lagförslaget.

Föreläggs det tredje lagförslaget för antagande i tredje behandling. Begäres ordet?

Lagtinget har i tredje behandling antagit lagförslaget.

Lagförslagets tredje behandling är avslutad.

Föreläggs betänkandets motivering för enda behandling. Diskussion? Ingen diskussion.

Lagtinget har i enda behandling godkänt motiveringen.

Ärendet är slutbehandlat!

Enda behandling

6 Landskapsregeringens meddelande om **landskapsregeringens samlade Östersjöpolitik** (M 4/2008-2009)

Diskussionen i detta ärende förklarades avslutad vid plenum den 7 september 2009.

Enligt 51 § 2 mom. lagtingsordningen kan lagtinget om ärendet prövas vara av synnerlig vikt hänskjuta landskapsregeringens meddelande till utskott. Talmanskonferensen föreslår att ärendet inte ska remitteras till lagutskottet. Kan förslaget godkännas? Godkänt.

Ltl Barbro Sundback

Herr talman! Det här ärendet har vi lagt väldigt stor vikt vid. Vi tycker att det finns ett stort behov av en gemensam samsyn i lagtinget i fråga om Östersjöpolitiken. När jag uttryckligen poängterar eller understrekar begreppet Östersjöpolitik så är det för att jag tycker att hittills kanske man mest har fokuserat på miljöfrågorna, vilka är centrala och alldeles nödvändiga. Det finns också andra frågor där Åland deltar i diskussionerna om Östersjön, både sociala, ekonomiska och kulturella frågor. Landskapsregeringen har ju försökt täcka in hela politikfältet, kanske mest på någon slags byråkratisk nivå och inte särskilt politiskt. Därför tycker vi att det skulle vara viktigt att det fördes till utskott för remissbehandling. Nu har vi ingen samsyn utan bara det landskapsregeringens spridda kommentarer om hur de tänker sköta det här. Det är en besvikelse för oss. Eftersom det inte finns stöd för det, så för vi inte heller fram det här. Det är tydligen så att man fortfarande också vill låta det här flyta fritt.

Talmannen

Talmannen konstaterar att ärendet inte kommer att remitteras.

Under diskussionen har ltl Roger Jansson föreslagit att lagtinget ska fatta beslut om en kläm. Förslaget har utdelats på lagtingsledamöternas bord.

Enligt 41 § i lagtingets arbetsordning kan förslag till hemställningskläm väckas i plenum i samband med ett lagstiftningsärende. Eftersom detta ärende gäller ett meddelande krävs en avvikelse från arbetsordningen för väckande av förslag om hemställningskläm. Enligt 74 § i arbetsordningen kan avvikelse företas genom av lagtinget i varje enskilt fall fattat enhälligt beslut.

Kan lagtinget enhälligt omfatta att en avvikelse från arbetsordningen företas så att ltl Roger Jansson, som inte är närvarande idag men tydligen väcker någon annan från Frisinnad Samverkan förslaget i sådana fall, kan väcka sitt förslag till hemställningskläm och att hemställningsklämman omedelbart underställs beslut i lagtinget?

Kan lagtinget enhälligt omfatta att vi tar upp till behandling förslag om hemställningskläm?

Ltl Barbro Sundback

Nej, vi kan inte omfatta det. Vi tycker att det är ett sätt att kringgå utskottsbehandlingen. I den här klämman tas enbart miljöfrågorna upp. Det betyder att man inte får en heltäckande bedömning av Östersjöpolitiken. Dessutom finns det en risk att om den här klämman fälls så får vi inte upp frågorna överhuvudtaget i lagtinget. Socialdemokraterna kan inte godkänna förslaget till kläm.

Talmannen

Eftersom en avvikelse från arbetsordningen i enlighet med dess 74§ kräver att lagtinget enhälligt har omfattat beslutet konstaterar talmannen att en avvikelse i detta fall inte möjlig. Något förslag om hemställan får således inte väckas.

Landskapsregeringens meddelande antecknas för kännedom.

Ärendet är slutbehandlat.

Tredje behandling

- 7 Talmanskonferensens framställning om lagtingsledamoten Danne Sundmans anhållan om temporär **befrielse från uppdraget som lagtingsledamot** (TMK 2/2008-2009)

Först tillåts diskussion och därefter vidtar detaljbehandlingen.

Talmannen påminner om bestämmelsen i lagtingsordningens 50 §, enligt vilken lagtingsledamoten i ärende som rör denne personligen får delta i överläggningen men inte i fattande av beslut.

Diskussion. Ingen diskussion.

Detaljbehandlingen vidtar. Talmannen föreslår att talmanskonferensens framställning i dess helhet föreläggs för godkännande. Kan förfarings sättet godkännas? Godkänt.

Framställningen föreläggs för godkännande. Begärs ordet? Framställningen är godkänd.

Lagtinget har därmed befriat Danne Sundman från hans uppdrag som ledamot av Ålands lagting för tiden 1.11.2009 - 31.1.2010.

Föredras

- 8 Landskapsregeringens berättelse för år 2008(LB 1/2008-2009)

Enligt 51 § 2 mom. lagtingsordningen hänskjuts landskapsregeringens berättelse till utskott om lagtinget så beslutar. Enligt lagtingsordningens 35 § ska remiss i så fall ske till lagutskottet. Talmanskonferensen föreslår att ärendet inte remitteras till lagutskottet. Kan förslaget godkännas? Godkänt.

Landskapsregeringens berättelse antecknas för kännedom. Ärendet är slutbehandlat.

- 9 Landskapsregeringens svar med anledning av vicetalman Gun-Mari Lindholms enkla fråga angående **tunnelutredning** (EF 22/2008-2009)

Enkel fråga skall uppläsa av frågeställaren vid plenum då den besvaras. Härefter avger lantrådet eller därtill utsedd ledamot av landskapsregeringen svar på frågan. Med anledning av svaret får frågeställaren omedelbart härefter hålla högst två till frågan anslutna anföranden, vilka även får innehålla tilläggsfråga. Efter vardera anförandet har den som besvarat frågan rätt att yttra sig. Annan diskussion är inte tillåten.

För svaret på frågan tillämpas ingen tidsbegränsning. Frågeställarens följande yttranden samt tilläggsyttranden av den som avger svaret får däremot inte överstiga tre minuter.

Ordet ges först till vtm Gun-Mari Lindholm.

Vtm Gun-Mari Lindholm

Tack herr talman! Landskapsregeringen utreder möjligheten till förverkligande av ett tunnelbygge mellan Föglö och Lemland. Det har framkommit att markägare i Lemland har varit ovetande om att undersökningar gjorts på deras mark- och vattenområden.

Med hänvisning till 48 § 2 mom. lagtingsordningen ställer jag till vederbörande medlem av landskapsregeringen följande enkla fråga: Vilka lagar och regelverk har landskapsregeringen tillämpat i kontakterna med berörda markägare i Lemland i samband med undersökningen av deras mark- och vattenområden?

Landskapsregeringsledamoten Veronica Thörnroos

Tack herr talman! Projektet med tunneln till Föglö fick sin start i o m landskapsregeringens kortuttrattsmeddelande nr 1/2005-2006, vilket följdes av finansutskottets betänkande nr/6 2005-2006. Under sommaren 2007 vidtogs undersökningar som visade att det var tekniskt möjligt att bygga en tunnel. I mars 2008 beslöt landskapsregeringen att fortsätta projekteringen med anslutningsvägarnas linjeföring, en miljökonsekvensbedömningsutredning, samt kompletterande undersökningar. Under vårvintern 2009 har bl.a. arbetet med förslag till vägplan och miljökonsekvensbedömningsutredning startat.

Ett rådgörande möte, enligt landskapslagen om miljökonsekvensbedömning, hölls mellan beslutande myndigheter i april detta år. Det därpå följande avgränsningssammanträdet, enligt samma lag 9 §, hölls den 8 juni i Föglö och den 10 juni i Lemland. Enligt 13 § ska landskapsregeringen i samband med avgränsningssammanträdet efterhöra markägarnas åsikter, sakägarnas åsikt. I det här fallet var sakägarna enligt lantmäterikontorets sammanställning 274 stycken, varvid man beslöt att gå ut med en allmän kungörelse. Det var alltså inte fråga om en personlig kontakt. Den delen angående miljökonsekvensbedömningen.

Enligt landskapslagen om allmänna vägar i landskapet har landskapsregeringen härutöver rätt att, med stöd av 46 § i samma lag, utföra undersökningar av grund eller vidta andra förbättrande åtgärder på fastighet när förslag om byggande av väg har väckts. Genom kortuttrattsmeddelandet, finansutskottets betänkande, lagtingets beslut samt flera budgetmotiveringar har sådant förslag av byggande av väg väckts. Trots att lagens paragraf uppfylls vad gäller undersökningen beklagar dock landskapsregeringen att vi inte vidtagit ytterligare åtgärder för att informera markägare om förestående undersökningar.

Framöver kommer landskapsregeringen att ytterligare intensifiera arbetet med att informera sakägare och andra berörda i frågor som berör landskapsregeringens projekt.

Vtm Gun-Mari Lindholm

Talman! Det var uppräknande av, vad jag kunde förstå, den här miljökonsekvensbedömningen vad beträffar vägbygget. Man kan luta sig mot landskapslagen. Alla de undersökningar och kompletterande undersökningar, alla de otaliga besök på områden på privat mark där man har gjort undersökningar på beskaftenheter på naturen. På vilka grunder har de undersökningarna gjorts? Avser man att även med dessa markägare ha en vidare kontakt eller är det bara framdeles i de kontakter man har till andra projekt och markägare för framtida projekt? Hur kommer man att hantera det här projektet och markägarna som är berörda i det här projektet?

Landskapsregeringsledamoten Veronica Thörnroos

Tack herr talman! Som jag tidigare sade så medger ju väglagen möjlighet till rådhighet. När lagtinget har fattat ett beslut så verkställer landskapsregeringen det. Enligt nämnda lag, så har du möjligt att undersöka på plats hur markens beskaftenhet se ut o.s.v. Besöken är ändå bara en liten del av hela processen när man kartlägger ett område. Som jag sade tidigare, i det här fallet är det landskapsregeringens bedömning att det juridiskt sätt har skötts korrekt. Moraliskt sätt, som jag tidigare sade, så beklagar vi att vi inte har haft och har bättre kontakter med markägarna i det berörda området. Det är vad jag kan säga i dagsläget. Jag har också sagt att vi ska försöka förbättra oss. Det gäller ju givetvis alla projekt. Självklart ligger det i landskapsregeringens intresse att ha en god dialog med medborgarna i landskapet Åland, allting annat vore ju främmande. Jag har bett om ursäkt, jag har lovat bot och bättring, mera kan jag inte göra i dagsläget.

Vtm Gun-Mari Lindholm

Talman! Det låter väldigt bra det här. Skulle man kunna starta från noll, så kanske det skulle vara bra för projektet som helhet. Nu vet vi att det inte är så lätt att reparera en skada som redan är skedd. För den som har tyckt att det här projektet har varit intressant och bra och stöttat projektet, så i o m att den här hanteringen av markägarna har skett på det sättet som det har gjorts, så har också hela det här projektet tagit en annan vändning. På vilket sätt har man nu tänkt reparera de här kontakterna? Jag har förstätt att man har lämnat in en skrivelse till landskapsregeringen, kommunen har också blivit uppvakad i den här frågan. Det är först och främst hanteringen, behandlingen av kontakterna med landskapsregeringen som man är upprörd över. Att man inte har fört en dialog och berättat vad man tänker göra. Det finns kanske möjlighet att reparera, tyvärr tror jag inte att det finns det, men man borde åtminstone ha en plan på huruvida man tänker gå till väga just beträffande det här projektet. Annars tror jag att det är ganska svårt att gå vidare med det här, eftersom det är en stor folkmängd, av dem som är berörda, som är emot det här. Det tar åtminstone emot för mig att gå emot en så här stor folkmängd.

Landskapsregeringsledamoten Veronica Thörnroos

Tack herr talman! Jag tycker det är klädsamt av vtm Gun-Mari Lindholm att lyssna på opinionen. Jag tolkar det också som att Obunden Samling, som tidigare va-

rit förespråkare av det här projektet, nu har tagit en annan vändning, rent politiskt om man tittar på det så. Det var ju också intressant.

I den här stora processen med så väldigt många inblandade så är det svårt för mig här och nu att i detalj redogöra för vem som kommer att tala med vem, var, när och hur. Det som är det viktiga, tycker jag, är att alla medborgare på Åland oberoende vilket projekt det gäller, ska känna att landskapsregeringen hanterar ärendena professionellt och bra. Det är också landskapsregeringens målsättning. Det brast för oss den här gången och det har vi beklagat. Jag kan inte göra mera. Den som är felfri kastar första stenen.

Talmannen

Landskapsregeringens svar antecknas till kännedom. Ärendet är slutbehandlat.

Föredras

- 10 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Barbro Sundbacks enkla fråga om rätt till **personlig assistent** (EF 23/2008-2009)

Enkel fråga skall uppläsa av frågeställaren vid plenum då den besvaras. Härefter avger lantrådet eller därtill utsedd ledamot av landskapsregeringen svar på frågan. Med anledning av svaret får frågeställaren omedelbart härefter hålla högst två till frågan anslutna anföranden, vilka även får innehålla tilläggsfråga. Efter vartdera anförandet har den som besvarat frågan rätt att yttra sig. Annan diskussion är inte tillåten.

För svaret på frågan tillämpas ingen tidsbegränsning. Frågeställarens följande yttranden samt tilläggsyttranden av den som avger svaret får däremot inte överstiga tre minuter.

Ordet ges först till lagtingsledamoten Barbro Sundback.

Ltl Barbro Sundback

Tack herr talman! Den 1 september 2009, för några veckor sedan, infördes i Finland subjektiv rätt till personlig assistent för personer med grava funktionshinder. Ålänningar med funktionshinder har i flera avseenden sämre förmåner än i riket. På vilket sätt kommer landskapsregeringen att tillse att funktionshindrade på Åland har minst samma sociala förmåner som i riket?

Med hänvisning till 48 § 2 mom. lagtingsordningen ställer jag till vederbörande medlem av landskapsregeringen följande enkla fråga: Avser landskapsregeringen att lämna en framställning inom november månad till lagtinget om rätt till personlig assistent för personer med funktionshinder?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Arbetet med handikappservicelagen är inne på slutrakan. För närvarande är den i lagtingsgrupperna för analys. Ambitionen är att lämna över handikappservicelagen till lagtinget i november.

Ltl Barbro Sundback

Tack herr talman! Tack minister Katrin Sjögren för det löftet, det ska vi lägga på minnet, inom november månad.

Min andra fråga är hur ska regeringen garantera att alla som har rätt till personlig assistent garanteras jämlika villkor i de åländska kommunerna?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Där har landskapsregeringen ett tillsynsansvar. Inom socialvårdsbyrån har vi alldeles nyligen tagit fram en tillsynsplan. Det här är ett område som är eftersatt. Vi försöker utveckla den verksamheten på socialvårdsbyrån. Det är en fråga om resurser. Det finns i dagsläget tre personer på socialvårdsbyrån. Men också där har vi tagit framsteg, trots det ekonomiska läget har vi fått en byråsekreterare på socialvårdsbyrån som kommer att tillträda i oktober. De diskussioner vi har fört på socialvårdsbyrån är att den nya byråchefen ska ha ansvar över handikappfrågorna. Jag räknar med att vi förstärker resurserna på den sidan.

Ltl Barbro Sundback

Tack herr talman! Jag har läst den där tillsynsplanen. Den är väldigt omfattande. Men om dess förverkligande är beroende av resurserna så kan man vara lite orolig över hur effektiv tillsynen blir. Vad kommer den i så fall att betyda för de personer det gäller? Är det så att en gravt funktionshindrad, som i sin kommun får avslag på begäran om personlig assistent, kan vända sig till tillsynsmyndigheten och tillsynsmyndigheten ser till att det här blir ordnat? Eller ska de fortsätta, som nu, att dessa gravt funktionshindrade själva ska gå matchen mot de lokala myndigheterna och eventuellt processa i domstol?

Landskapsregeringsledamoten Katrin Sjögren

Herr talman! Som jag sade, så hoppas jag att vi ska kunna utveckla tillsynen från socialvårdsbyråns sida. Jag anser också att kommunerna har ett ansvar där. Jag skulle önska att det här skulle vara ett fokusområde för kommunförbundet. Kommunförbundet kom med en intressant rapport om kommunalbeskattningen. Nästa fokusområde, om jag skulle få önska för kommunförbundets del, skulle vara det sociala området. Landskapsregeringen kommer att tillse att tillsynen fungerar.

Talmannen

Landskapsregeringens svar antecknas till kännedom. Ärendet är slutbehandlat.

Föredras

- 11 Landskapsregeringens svar med anledning av lagtingsledamoten Anders Erikssons enkla fråga om skyldigheten att inrätta **skyddsrum** (EF 24/2008-2009)

Enkel fråga skall uppläsa av frågeställaren vid plenum då den besvaras. Härefter avger lantrådet eller därtill utsedd ledamot av landskapsregeringen svar på frågan. Med anledning av svaret får frågeställaren omedelbart härefter hålla högst två till frågan anslutna anföranden, vilka även får innehålla tillägsfråga. Efter vardera anförandet har den som besvarat frågan rätt att yttra sig. Annan diskussion är inte tillåten.

För svaret på frågan tillämpas ingen tidsbegränsning. Frågeställarens följande yttranden samt tilläggsyttranden av den som avger svaret får däremot inte överstiga tre minuter.

Ordet ges först till lagtingsledamoten Anders Eriksson.

Ltl Anders Eriksson

Tack herr talman! Den här frågan handlar om skyldigheten att inrätta skyddsrum. Den 28 maj 2008 hemställde lagtinget om att landskapsregeringen dels vidtar omedelbara åtgärder i samverkan med berörda myndigheter i riket för att samtliga anvisningar för byggande av skyddsrum finns tillgängliga på svenska, dels upp-

tar förhandlingar med Finlands regering för att få till stånd ett generellt undantag från kravet på skyddsrum på Åland för enskilda fastigheter.

Med hänvisning till 48 § 2 mom. lagtingsordningen ställer jag följande enkla fråga: Vad har landskapsregeringen gjort för att få till stånd ett generellt undantag om behovet av skyddsrum på Åland i enlighet med lagtingets beslut?

Landskapsregeringsledamoten Roger Eriksson

Herr talman! Frågan har varit aktuell och vi har jobbat hårt på den ända sedan frågeställningen kom tidigare, också om vi tar i beaktande utlåtandet från social- och miljöutskottet, som ltl Eriksson hänvisade till.

Först ska jag ge lite bakgrundsfakta om vad det här handlar om. Det här handlar om reglerna och behovet av skyddsrum. Det här är riksbehörighet, det måste man komma ihåg. Det är statsbehörighet och staten har också då ett ansvar för befolkningsskydd, försörjning och planering av olika saker som berör stora katastrofer. I det här arbetet finns det en samrådsdelegation mellan landskapet Åland och länsstyrelsen, där man kan diskutera de här frågorna. Hittills, herr talman, har det fungerat så att länsstyrelserna har beviljat de här undantagen. Det är alltså inte landskapets behörighet.

Men frågan ställdes här om vad vi har gjort? Vi har arbetat på det här viset att vi har haft täta kontakter med inrikesministeriet. Vi har diskuterat med tjänstemän, vi har också haft upp frågan via riksdagen, vår riksdagsledamot som har gjort en motion om det här. Det här har resulterat i, om jag kommenterar det lätt, att vi nu har fått de här byggnadsbestämmelserna på svenska. De finns här nere hos oss. Räddningsinspektören har dem, de sitter i mappen ännu, han har inte gått igenom pappren. Men bestämmelserna har arbetats tas fram. Det har vi ålänningar också fått ganska mycket beröm för att vi har varit idoga och hållit i den här frågan. Nu har hela Svenskfinland fått dra nytta av vårt arbete. Vi har inte gett upp. Där måste jag säga att vi har lyckats riktigt bra.

Sedan den här andra delen som framkom här, jag citerar social- och miljöutskottets betänkande "lagtinget hemställer om att landskapsregeringen dels vidtar omedelbara åtgärder i samverkan med berörda myndigheter i riket för att samtliga anvisningar för byggandet av skyddsrum finns på svenska, dels upptar förhandlingar med Finlands regering om att få till stånd ett generellt undantag från kravet på skyddsrum för Åland för enskilda fastigheter." Det har vi också gjort. Med hänvisning till det nyss nämnda arbetssättet, som vi har haft, så har det nu kommit fram en regeringsproposition om en ny räddningslag. Den ska träda i kraft 1 januari 2011, där framgår det klart att det finns undantag för kravet på skyddsrum på Åland för enskilda fastigheter.

En reflektion över varför man har avskaffat skyddsrummen, jag har diskuterat med räddningspersonal. Det ultimata är kanske det här med kärnvapenkrig och det hoppas vi att aldrig få uppleva. Men det finns andra situationer där det tyvärr kanske kan vara aktuellt med sådana här skyddsrum. Det kan vara miljökatastrofer, terroristattacker, dagens datum är kanske ett bra exempel på hur det kan gå till ute i stora världen. Jag hoppas och tror, herr talman, att vi är förskonade från de här frågorna. Diskuterar man med sjöfolk så finns det mycket fartyg utan för oss som fraktar kemikalier och det diskuteras förvaring av kärnvapen så vi får inte vara naiva och tro att ingenting kan hända oss.

Herr talman! I alla fall så här långt har vi kommit. Jag tycker det är ganska bra. Vi har fått de här bestämmelserna på svenska. Vi har fått en lagstiftning som kommer att möjliggöra undantag för enskilda fastigheter.

Ltl Anders Eriksson

Herr talman! Ministern säger att det här är rikets behörighet. När det gäller befolkningskyddet är det ju helt korrekt. Mycket av det som ansluter till befolkningskyddet brand- och räddning och hälso- och sjukvård hör ju till åländsk behörighet. Man ska nog inte bara säga att det här är riksbehörighet och slå sig till ro med det. Vi har indirekt ganska mycket behörighet när det gäller det här.

Frågan tar ju specifikt ställning till att har man fått ett generellt undantag för byggandet av skyddsrum på Åland, medan minister Eriksson mycket svarade på det här med möjligheterna att få byggbestämmelserna på svenska. Det var intressant att han sade att bestämmelserna finns på byggnadsbyrån här, för översättningen kommer ju faktiskt i höst först. Hittills har det funnits på så kallade RT-kort som har varit helt finskspråkiga under lång, lång tid.

Tack vare den motion som Ålands framtid lade och tack vare att vi har tryckt på landskapsregeringen gång på gång så har det kommit så långt nu att det finns en informell översättning. Men bestämmelserna finns ännu inte på svenska.

Om jag förstod saken rätt i ministerns anförande så sade han att det kommer en ny regeringsproposition, en ny räddningslag och där finns det ett undantag för Åland när det gäller byggande av skyddsrum. Förstod jag det rätt?

Landskapsregeringsledamoten Roger Eriksson

Herr talman! Det som ltl Eriksson inledningsvis nämnde om de här behörighetsfrågorna, är sant. Jag håller fullständigt med honom. Befolkningskyddet och skyddsrummen där det är rikets behörighet. Jag har varit i kontakt med länsstyrelsen också, som jag sade, där finns det en samrådsdelegation. Som jag har blivit upplyst om ska det finnas ett generellt undantag på kravet för skyddsrum för Åland, för enskilda fastigheter. Det ska ingå i den här lagen som träder ikraft 1 januari 2011, enligt de uppgifter jag har. Det här är också texten rakt av från det som social och miljöutskottet har i sitt betänkande. Utgående från det arbetar vi.

Ltl Anders Eriksson

Jag känner mig inte alldeles trygg med det svaret när minister Roger Eriksson säger att det skall ingå. När det behandlades i lagtinget den 28 maj i fjol så vet jag att bland annat utskottsordförande Åke Mattsson sade att det hade framkommit att rikets räddningslag håller på att revideras. Därför är det angeläget att få upp hemställningsmotionen så snabbt som möjligt på bordet för att få det här processat. Så sent som i början på sommaren när vi var i kontakt med den som håller i de här frågorna på inrikesministeriet, Pekka Raijajärvi, sade han att det fortfarande inte hade kommit någon skrivelse från Ålands landskapsregering. Det finns inget ärende, som de kan göra någonting åt. Det är mot den bakgrunden som jag ställde den här frågan. Kan nu minister Roger Eriksson riktigt försäkra att det finns ett generellt undantag på det sätt som lagtinget efterlyste i den finska regeringspropositionen?

Landskapsregeringsledamoten Roger Eriksson

Herr talman! Vi har varit i täta kontakter med nämnda tjänsteman. Uppenbarligen jobbar vi med samma målsättning. Det som har sagts åt mig är att i den här propositionen finns det generellt undantag för kravet på skyddsrum på Åland för enskilda fastigheter. Jag har inte läst propositionen själv, det medges. Det kan också nämnas i det här fallet att under arbetets gång, när vi började med den här frågan framkom det ganska tidigt, via denna tjänsteman som nämndes här och

vår riksdagsledamot, att det är ingen idé att kasta in en sådan här ansökan i och med att den här lagstiftningen just kommer, som ska reglera det här förhållandet.

Talmannen

Landskapsregeringens svar antecknas till kännedom. Ärendet är slutbehandlat.

För kännedom

Lagtingsledamoten Fredrik Karlströms enkla fråga om **hembygdsrätt till adoptivbarn** (EF 25/2008-2009)

Svar avges senare.

Plenum slutar

Nästa plenum hålls måndagen den 2 november 2009, om inte presidiet dessförinnan sammankallar lagtinget. Plenum är avslutat. (Plenum avslutades kl. 11.20).